
RAPORT KOŃCOWY DLA BADANIA PN.:

Ewaluacja śródkresowa dotycząca postępu rzeczowego
II osi priorytetowej Programu Operacyjnego
Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
oraz wkładu tej osi w realizację Strategii Europa 2020

28 lutego 2019 r.

Opracowane dla Ministerstwa Środowiska przez konsorcjum: IDEA Instytut Sp. z o.o., Fundacja IDEA Rozwoju i FUNDEKO Korbel, Krok-Baściuk Sp. J.

Warszawa, 28 lutego 2019 r.

Redakcja raportu:

Radomir Dyjak

Autorzy raportu:

Radomir Dyjak

Małgorzata Kachniarz

Izabela Krok-Baściuk

Agnieszka Puzio

Alicja Weremiuk

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE	5
SUMMARY	10
1. UZASADNIENIE I METODOLOGIA BADANIA.....	19
1.1. UZASADNIENIE REALIZACJI BADANIA	19
1.2. CELE BADANIA	21
1.3. OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII	22
2. ANALIZA I OCENA POSTĘPU FINANSOWEGO I RZECZOWEGO.....	25
2.1. AKTUALNY POZIOM KONTRAKTACJI ŚRODKÓW (STAN NA 31.12.2018)	25
2.2. PRIORYTET INWESTYCYJNY 5.II	27
2.3. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.I.....	56
2.4. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.II.....	77
2.5. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.III.....	97
2.6. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.IV	116
3. OCENA MOŻLIWOŚCI OSIĄGNIĘCIA REZULTATÓW STRATEGICZNYCH PROGRAMU ORAZ RAM WYKONANIA.....	134
3.1. PRIORYTET INWESTYCYJNY 5.II.....	135
3.2. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.I.....	140
3.3. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.II.....	146
3.4. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.III.....	149
3.5. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.IV	151
3.6. RAMY WYKONANIA.....	153
4. OCENA SYSTEMU WSKAŹNIKÓW.....	156
4.1. SPÓJNOŚĆ MONITOROWANIA WSKAŹNIKÓW (ZGODNOŚĆ Z DEFINICJAMI) ORAZ JEDNOLITOŚĆ SPOSOBU MONITOROWANIA	156
4.2. KOMPLETNOŚĆ KATALOGÓW WSKAŹNIKÓW.....	160
5. WKŁAD II OSI PRIORYTETOWEJ POIIS W REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH OKREŚLONYCH W UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH	162
5.1. ZAŁOŻENIA METODYCZNE OCENY WKŁADU II OSI W REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH.....	162
5.2. WKŁAD DZIAŁANIA 2.1.....	169
5.3. WKŁAD DZIAŁANIA 2.2.....	172
5.4. WKŁAD DZIAŁANIA 2.3.....	178
5.5. WKŁAD DZIAŁANIA 2.4.....	184
5.6. WKŁAD DZIAŁANIA 2.5.....	188
5.7. PODSUMOWANIE.....	190
6. POTENCJAŁ WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW UE W DZIAŁANIACH II OSI PRIORYTETOWEJ POIIS 2014-2020	191
6.1. POTENCJAŁ WYKORZYSTANIA ALOKACJI ORAZ MOŻLIWEJ NADKONTRAKTACJI.....	191
6.2. OCENA ISTOTNOŚCI POTENCJALNYCH KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW ORAZ ZASOBÓW NIEZBĘDNYCH DO ICH OBSŁUGI	194
6.3. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE POTENCJALNYCH KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW	198
7. KLUCZOWE WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	204

8. KEY CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS	216
SPIS TABEL	229
SPIS WYKRESÓW	231
SPIS ZAŁACZNIKÓW	234

STRESZCZENIE

Na potrzeby przeglądu śródkresowego wdrażania II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, dokonano szczegółowej analizy i oceny postępu finansowego i rzeczowego w wyżej wymienionej osi, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania. W badaniu zastosowano następujące metody i techniki badawcze: analiza danych zastanych, prace analityczne ilościowe i jakościowe, indywidualne wywiady pogłębione, studia przypadku oraz telefoniczne wywiady pogłębione z beneficjentami, ankieta CAWI z beneficjentami, nieskutecznymi wnioskodawcami oraz potencjalnymi beneficjentami, analiza ekspercka kompletności, spójności i poziomu realizacji wskaźników oraz panele eksperckie. Badanie przeprowadzono w okresie październik 2018 – styczeń 2019.

OCENA POSTĘPU FINANSOWEGO I RZECZOWEGO

Celem oceny postępów wdrażania przeanalizowano stopień wykorzystania alokacji, przebieg i uwarunkowania naborów, jak również przyjęty na etapie programowania sposób oszacowania wartości docelowych wskaźników.

Całkowita alokacja środków UE na II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020 wynosi 3,51 mld EUR (około 15,10 mld PLN), w tym alokacja główna wynosi 3,29 mld EUR (14,15 mld PLN), a rezerwa wykonania 0,22 mld EUR (0,95 mld PLN). Do końca 2018 roku zakontraktowano około 13,0 mld PLN, co odpowiada 86,1% całkowitej alokacji środków UE na II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020. W działaniu 2.1 poziom kontraktacji osiągnął 103% alokacji głównej, a w działaniu 2.3 – 98%, działaniu 2.5 - 82%, działaniu 2.4 - 74%, najniższym poziomem kontraktacji charakteryzuje się działanie 2.2 - 48%. Biorąc pod uwagę aktualny stan kontraktacji, przebieg naborów ogłoszonych do końca 2018 roku oraz wysoki potencjał podpisania dodatkowych umów, wykorzystanie całkowitej alokacji na II oś POIiŚ, a także na poszczególne priorytety inwestycyjne, nie jest zagrożone. Możliwe jest także wykorzystanie środków z rezerwy wykonania oraz istnieje potencjał absorpcji dodatkowych środków w wysokości od 2,8 do nawet 5,7 mld PLN.

Aktualny i przewidywany stan kontraktacji zapewnia pełną realizację założeń pośrednich oraz wskazuje na możliwości wykonania założeń końcowych dla wskaźników ram wykonania określonych dla II osi POIiŚ 2014-2020. Na koniec 2018 roku kwota wydatków certyfikowanych wyniosła 788,9 mln EUR, co odpowiada 104% zakładanego celu pośredniego oraz 19,1% celu końcowego. Możliwą do osiągnięcia na koniec 2023 roku kwotę wydatków certyfikowanych oszacowano na ok. 4 339 mln PLN, co odpowiadałoby realizacji celu końcowego wskaźnika finansowego na poziomie 105%. Cel pośredni wskaźnika *Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów (KEW)* został zrealizowany na poziomie 200% (10 szt.)¹, a szczegółowe oszacowania pozwalają prognozować, że również cel końcowy dla wskaźnika

¹ Wartość wskaźnika wynikająca z bazy SL (stan na 31.12.2018) jest niższa (7 szt.), przy czym w jednym projekcie (POIS.02.02.00-IW.02-00-203/16), który dotyczy budowy PSZOK, wartość została błędnie przypisana. W czterech projektach wskaźnik nie został ujęty w umowie, w konsekwencji w bazie SL również nie został ujęty, mimo że przedmiotem projektu jest budowa lub rozbudowa zzo, co wynika z zakresu rzeczowego projektu i innych wskaźników szczegółowych.

zostanie osiągnięty na poziomie powyżej 100%. Cel pośredni wskaźnika *Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych (KEW)* został zrealizowany na poziomie 173% (208 szt.), co oznacza jednocześnie bardzo wysokie prawdopodobieństwo realizacji celu końcowego dla wskaźnika na poziomie około 115%.

Przeprowadzone analizy wskazują także, że osiągnięta zostanie zdecydowana większość określonych w programie wartości docelowych wskaźników typu *output*. W wielu przypadkach prognozowane wartości docelowe zostaną nawet znacznie przekroczone. Nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby w sposób znaczący wpływać na prognozowany poziom realizacji wskaźników założonych w POIiŚ 2014-2020 lub SzOOP POIiŚ 2014-2020. Zidentyfikowano jednak wskaźniki typu *output*, których osiągnięcie nie będzie prawdopodobnie możliwe nawet przy założeniu pełnego wykorzystania dostępnej alokacji. Są to dwa wskaźniki zapisane w POIiŚ 2014-2020: *Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI)*, *Długość wybudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej*, oraz siedem wskaźników zapisanych w SzOOP POIiŚ 2014-2020: *Liczba wybudowanych jednostek (lodołamaczy)*; *Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej*; *Długość linii brzegowej, na której prowadzone są działania z zakresu ochrony brzegów morskich*; *Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych²*; *Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów*; *Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody*; *Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację*. W raporcie opisano szczegółowo czynniki mające wpływ na odmienny w stosunku do założeń poziom realizacji poszczególnych wskaźników typu *output* oraz sformułowano rekomendacje w zakresie ewentualnych zmian wartości docelowych. Wśród najistotniejszych czynników należy wymienić: a. różnice pomiędzy uwarunkowaniami występującymi na etapie szacowania wartości wskaźników, a aktualnymi realiami wdrożeniowymi; b. zmiany zakresu kluczowych przedsięwzięć³ w stosunku do pierwotnych założeń; c. odstąpienie od realizacji części kluczowych przedsięwzięć przez wnioskodawców; d. brak dostępu do wystarczającego zasobu danych umożliwiającego precyzyjne oszacowanie wartości docelowych wskaźników na etapie programowania.

OCENA SYSTEMU WSKAŹNIKÓW

Katalogi wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych II osi POIiŚ 2014-2020 są kompletne z punktu widzenia monitorowania kluczowych efektów. Monitorowanie wskaźników w projektach przebiega generalnie w sposób spójny i niebudzący istotnych zastrzeżeń metodologicznych, zidentyfikowano jednak przypadki błędów, braków lub nieścisłości, np. pominięcia adekwatnych wskaźników, zastosowanie mierników nieadekwatnych dla danego typu projektu, lub oszacowania wartości niezgodnie z definicją. Problemy te wynikały głównie z braku ogólnodostępnych, dostatecznie

² Wskaźnik dla działania 2.1.

³ Przedsięwzięcia dofinansowane i planowane do dofinansowania w trybie pozakonkursowym

precyzyjnych definicji, czego konsekwencją były błędy popełniane przez beneficjentów, jak również pracowników IW, weryfikujących dokumentację aplikacyjną. Większość problemów została zidentyfikowana przez IP i IW i podjęto odpowiednie działania naprawcze, obejmujące weryfikację i korektę katalogu wskaźników oraz ich wartości w części projektów. Informacje nt. sposobu definiowania i interpretacji wskaźników są obecnie rozproszone i często mają charakter roboczych ustaleń. W obliczu dążenia do zapewnienia jak największej spójności monitorowania wskaźników, istnieje potrzeba zebrania dostępnych informacji dotyczących sposobu definiowania i interpretacji wskaźników. Konieczne jest również wdrożenie skutecznych narzędzi zapewniających weryfikację katalogu wskaźników w projektach przed podpisaniem umowy o dofinansowanie.

OCENA MOŻLIWOŚCI OSIĄGNIĘCIA REZULTATÓW STRATEGICZNYCH PROGRAMU

Biorąc pod uwagę aktualne trendy oraz potencjalny wpływ POIiŚ 2014-2020 można założyć, że zostaną osiągnięte założone wartości docelowe większości wskaźników rezultatu strategicznego. Zagrożona jest realizacja dwóch wskaźników: *Udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju* oraz *Odsetek obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania*. Wpływ interwencji II osi priorytetowej POIiŚ na wartości wymienionych wskaźników należy ocenić jako istotny, jednak niewystarczający (wg stanu na koniec 2018 roku), żeby zapewnić realizację wymienionych wskaźników strategicznych na założonym poziomie. Wpływ na to mają przede wszystkim istotne uwarunkowania pozaprogramowe. W przypadku wskaźnika *Udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju* wpływ na osiągnięcie założonej wartości docelowej może mieć zwiększenie skali finansowania na rzecz przedsięwzięć dotyczących budowy i rozbudowy punktów selektywnej zbiórki odpadów, zakładów zagospodarowania odpadów, jak również edukacji społeczeństwa, które są przedmiotem wsparcia w działaniu 2.2 POIiŚ 2014-2020, przy równoległej intensyfikacji działań w obszarze legislacji, w szczególności egzekwowania obowiązujących wymogów prawa. Biorąc pod uwagę aktualne uwarunkowania, zwiększenie skali finansowania w działaniu 2.2 jest uzależnione od dodatkowych środków na II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020. W przypadku wskaźnika *Odsetek obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania*, projekty realizowane w działaniu 2.4 mają kluczowy wpływ na realizację wyznaczonych celów, dlatego ewentualne dodatkowe potrzeby finansowe dotyczące rozszerzenia zakresu lub realizacji projektów obejmujących opracowanie planów zarządzania dla obszarów Natura 2000 powinny być traktowane priorytetowo. Osiągnięcie założonego poziomu docelowego wskaźnika jest jednak zależne od czynników ponadprogramowych.

OCENA WPŁYWU INTERWENCJI NA REALIZACJĘ CELÓW STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH

Każde z działań II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 przyczynia się do realizacji priorytetów określonych w unijnych i krajowych dokumentach strategicznych, obejmujących przede wszystkim ochronę, zachowanie i poprawę kapitału naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów, jak również zdrowie i dobrostan obywateli. Najwyższą europejską wartość dodaną

generują działania 2.2, 2.3 oraz 2.4, przyczyniając się bezpośrednio do realizacji zobowiązań traktatowych oraz do zmniejszenia dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE. W tym kontekście powinny być one traktowane priorytetowo przy ewentualnej realokacji środków. Największy wkład w realizację celów energetyczno-klimatycznych Strategii Europa 2020 ma działanie 2.3, a także działanie 2.2. Wiele projektów finansowanych w działaniu 2.3 obejmuje odzysk i wykorzystanie metanu⁴ oraz poprawę efektywności energetycznej procesów oczyszczania ścieków. Projekty realizowane w działaniu 2.2 mają również wpływ na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez racjonalizację wykorzystania zasobów oraz ograniczenie ryzyka emisji metanu⁵. Działanie 2.1, w mniejszym stopniu działanie 2.5, mają natomiast istotny wkład w postępy w adaptacji do zmian klimatu. W przypadku wymienionych działań można mówić o efekcie synergii⁶.

OCENA POTENCJAŁU ABSORPCYJNEGO I GOTOWOŚCI DO PRZYJĘCIA DODATKOWYCH ŚRODKÓW

Ocena potencjału wykorzystania środków UE w poszczególnych działaniach II osi POIiŚ 2014-2020 została przeprowadzona kaskadowo. Punktem wyjścia były informacje nt. wartości dofinansowania UE w umowach podpisanych do końca 2018 roku. Następnie oszacowano potencjał zakontraktowania dodatkowych środków w poszczególnych działaniach, uwzględniając przede wszystkim przebieg naborów oraz procesu oceny złożonych wniosków, założenia zawarte w planach inwestycyjnych WPGO i KPOŚK oraz wkład POIiŚ 2014-2020 i RPO w ich realizację, zapotrzebowanie zgłoszone przez potencjalnych wnioskodawców, jak również uwarunkowania związane z oceną i realizacją projektów w okresie kwalifikowania wydatków. Wyniki prowadzonych analiz prowadzą do następujących wniosków:

- w większości działań (2.1, 2.3, 2.5) alokacja główna może zostać w pełni wykorzystana bez organizacji dodatkowych naborów;
- w działaniu 2.4 pełne wykorzystanie alokacji głównej może wymagać organizacji dodatkowego naboru lub naborów wniosków⁷;
- w działaniu 2.2 pełne wykorzystanie alokacji głównej może być zależne od organizacji dodatkowego naboru lub naborów, które obecnie są planowane na 2019 r.;
- w skali całej osi, a także poszczególnych działań, istnieje potencjał absorpcji dodatkowych środków ponad wartość aktualnej alokacji przewidzianej dla II osi POIiŚ

⁴ Szacuje się, że metan charakteryzuje się 25 razy wyższą szkodliwością dla klimatu niż CO₂.

⁵ Metan powstaje w dużych ilościach w niekontrolowanych przemianach biochemicznych frakcji organicznych obecnych w odpadach zmieszanych podlegających składowaniu. Przedsięwzięcia finansowane w działaniu 2.2 są ukierunkowane na zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie i ograniczenie ilości odpadów kierowanych na składowisko.

⁶ W przypadku działania 2.1 i 2.5 występuje dodatkowo efekt synergii. Działania dotyczące zagospodarowania wód opadowych i rozwoju terenów zieleni miejskiej uzupełniają się wzajemnie, służą realizacji tego samego celu, a niekiedy przyczyniają się do wzajemnego wzmocnienia wkładu w dostosowanie przestrzeni miejskiej do zmian klimatu. Zagospodarowanie wód opadowych w ramach działania 2.1 wspiera realizację celu działania 2.5, jakim jest zahamowanie procesu degradacji zieleni w miastach, który powodowany jest m.in. przez deficyty dyspozycyjnych zasobów wód opadowych. Z drugiej strony tereny zieleni miejskiej spowalniają odpływ i retencjonują wody opadowe, wspierając realizację celów szczegółowych działania 2.1.

⁷ Nabory nie ujęte w *Harmonogramie naborów wniosków w POIiŚ 2014-2020 (stan na 31.12.2018)*.

2014-2020. W skali całej osi priorytetowej, nadkontraktacja jest potencjalnie możliwa w naborach już ogłoszonych do końca 2018 roku. Organizacja naborów planowanych na rok 2019, jak również dodatkowych naborów możliwych do realizacji w roku 2019 oraz 2020, umożliwiłaby dodatkową kontraktację od 2,8 do 5,7 mld PLN.

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE WYKORZYSTANIA NIEZAKONTRAKTOWANYCH ŚRODKÓW Z AKTUALNEJ ALOKACJI GŁÓWNEJ

W działaniach 2.1, 2.2 i 2.5, po rozstrzygnięciu realizowanych lub planowanych naborów, wykorzystana zostanie cała alokacja główna. W działaniu 2.3 zakończono nabory wniosków i do wykorzystania pozostała kwota 199 mln PLN, zostanie ona jednak w pełni zagospodarowana w I lub II kwartale 2019 na zwiększenie dofinansowania w podpisanych umowach z tytułu różnic przetargowych. W działaniu 2.4, po rozstrzygnięciu ogłoszonych naborów, do wykorzystania pozostanie od 60 do 75 mln PLN. Biorąc pod uwagę skalę środków oraz wyniki analiz dotyczących istotności potencjalnych kierunków wydatkowania, rekomendowane jest zagospodarowanie tych środków w działaniu 2.4.

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW Z REZERWY WYKONANIA

Formułując rekomendacje dotyczące sposobu wykorzystania środków z rezerwy wykonania, poza wynikami oceny istotności, kierowano się przede wszystkim koniecznością sfinansowania już podjętych zobowiązań (np. dla projektów wpisanych do WPZ), jak również potrzebą zabezpieczenia środków warunkujących realizację umów podpisanych do końca 2018 r., a co za tym idzie wynikających z nich zobowiązań wskaźnikowych.

Środki rezerwy wykonania powinny zostać skierowane w pierwszej kolejności na pokrycie nadkontraktacji w dzianiu 2.1, podpisanie umów na dodatkowe projekty ujęte w WPZ oraz na zwiększenie wartości dofinansowania UE w projektach realizowanych w działaniach 2.1 i 2.3, które w większości przypadków są już przedmiotem procedowania. Jeżeli faktyczny poziom nakładów na opisane powyżej potrzeby okazałby się niższy niż wartość rezerwy wykonania, pozostałe środki powinny zostać przeznaczone na sfinansowanie dodatkowych przedsięwzięć w działaniu 2.2.

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE WYKORZYSTANIA DODATKOWYCH ŚRODKÓW, WYKRACZAJĄCYCH PONAD ALOKACJĘ PRZEZNACZONĄ NA II OŚ PRIORYTETOWĄ POIiŚ 2014-2020

W przypadku dostępności dodatkowych środków, wykraczających ponad aktualną alokację przeznaczoną na II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020, kluczowe znaczenie będzie miało zabezpieczenie potrzeb dotyczących zwiększenia dofinansowania UE w podpisanych umowach w działaniu 2.3, jeżeli nie będą one mogły być sfinansowane ze środków rezerwy wykonania. Drugim pod względem istotności kierunkiem finansowania powinno być zwiększenie alokacji na VI nabór wniosków z roku 2018 lub dodatkowe nabory planowane w roku 2019 w działaniu 2.2. Hierarchia priorytetów dotycząca pozostałych potencjalnych kierunków wykorzystania dodatkowych środków została przedstawiona w Tabeli 31. Uszeregowanie priorytetów jest wypadkową istotności oraz oceny zasobów niezbędnych do obsługi dodatkowych środków.

SUMMARY

In order to carry out a mid-term review of the implementation of Priority Axis 2 of the Infrastructure and Environment Operational Programme 2014-2020, a detailed analysis and assessment of the financial and material progress in the above-mentioned axis were carried out, including an analysis of the implementation of the provisions of the framework and the performance reserve. The research included the following research methods and techniques: analysis of existing data, quantitative and qualitative analytical work, individual in-depth interviews, case studies and telephone interviews with beneficiaries, CAWI survey (with beneficiaries, ineffective applicants and potential beneficiaries), expert analysis of completeness, coherence and level of achievement of indicators and expert panels. The study was conducted in the period between October 2018 and January 2019.

ASSESSMENT OF FINANCIAL AND OPERATIONAL PROGRESS

In order to assess the progress of implementation, the extent to which allocations were used, the course and conditions of calls for proposals, and the method – adopted at the programming stage – of estimating the target values of the indicators, were analysed.

The total allocation of EU funds for Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020 is EUR 3.51 billion (about PLN 15.10 billion), including the main allocation – EUR 3.29 billion (PLN 14.15 billion), and the performance reserve – EUR 0.22 billion (PLN 0.95 billion). By the end of 2018, approximately PLN 13 billion was contracted, which corresponds to 86.1% of the total allocation of EU funds for Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020. In Action 2.1, the level of contracting reached 103% of the main allocation, in Action 2.3 - 98%, in Action 2.5 - 82%, in Action 2.4 - 74%. Action 2.2 is characterized by the lowest (48%) level of contracting. Taking into account the current state of contracting, the progress of the calls announced by the end of 2018, and the high potential for signing additional contracts, the use of allocations for Priority Axis 2 of the I&E OP – as well as individual investment priorities – is not at risk. It is possible to use the entire main allocation and performance reserve, there is also a potential to absorb additional funds of 2.8 up to as much as 5.7 billion PLN.

The current and anticipated state of contracting ensures a full achievement of the intermediate objectives and indicates the possibility of achieving the final objectives for framework performance indicators specified for Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020. At the end of 2018, the sum of certified expenditure amounted to EUR 788.9 million, which corresponds to 104% of the intermediate target and 19.1% of the final target. The amount of certified expenses possible to be achieved at the end of 2023 was estimated at approx. PLN 4,339 million, which would mean achieving the final target of the financial indicator at 105%.

The intermediate target of the indicator *Number of supported waste management plants* was achieved at the level of 200% (10 plants)⁸, and detailed estimates allow to predict that the final target for the indicator will be reached at above 100%. The intermediate target of the indicator *Number of constructed and modernized municipal sewage treatment plants (KEW)* was achieved at the level of 173% (208 plants), which also means a very high probability of reaching the final target for the indicator at the level of about 115%.

The conducted analyses also indicate that the majority of the target output indicator values specified in the programme will be achieved. In many cases, the predicted targets will even be significantly exceeded. Significant risks that could have a crucial impact on the projected degree of achieving the indicator values set out in the I&E OP 2014-2020 or Detailed Description of Priority Axes in the I&E OP 2014-2020 have not been identified. However, output indicators the achievement of which will probably not be possible, even with full available allocation, have been identified. These are two indicators present in the I&E OP 2014-2020: *Additional waste processing/recycling capacity (CI)*, *Length of constructed or upgraded sanitary sewage system*, and seven indicators present in the Detailed Description of Priority Axes in the I&E OP 2014-2020: *Number of icebreakers built*; *Number of devices for flood protection purposes*; *Length of the shoreline where coast protection activities are carried out*; *Range of completed educational, promotional and informational activities*⁹; *Number of waste management plants built*; *Number of planning documents in the field of nature protection*; *Number of facilities where reclamation activities have been carried out*. The report contains a detailed description of factors that cause different – in relation to the target values – degrees of achieving particular output indicator values and recommendations regarding possible changes in target values. The most important factors are: a) differences between conditions at the stage of estimating the indicator values and current implementation realities; b) changes in the scope of key projects¹⁰ in relation to the original objectives; c) withdrawal from the implementation of some key projects by applicants; d) the lack - at the programming stage – of a sufficient data resource enabling a precise estimation of the target values of the indicators.

ASSESSMENT OF THE SYSTEM OF INDICATORS

Catalogues of output and direct result indicators for individual investment priorities of Axis 2 of the I&E OP 2014-2020 are complete from the point of view of monitoring the key effects. The monitoring of indicators in projects is generally carried out in a consistent manner and does not give rise to important methodological reservations, however, cases of errors, gaps or inaccuracies (e.g., omissions of adequate indicators, use of inadequate actions for a given

⁸ The value of the indicator based on the SL database (as at 31/12/2018) is lower (7 plants) and in one of the projects (POIS.02.02.00-IW.02-00-203/16), related to the construction of solid waste selective collection points, the value has been incorrectly assigned. In four projects the value of the indicator was not included in the contract, and consequently in the SL database, although the project's goal is the construction or extension of ZZO, which results from the material scope of the project and other detailed indicators.

⁹ Indicator for activity 2.1

¹⁰ Activities financed and planned to be financed within a non-competition procedure

type of project, or estimation of values inadequate to the definition) have been identified. These problems resulted mainly from the lack of generally available, sufficiently precise definitions, which resulted in mistakes made by beneficiaries and the implementing authorities' employees who verified application documentation. Most of the problems were identified by the IB and IA. Appropriate corrective actions, including the verification and correction of the catalogue of indicators and values in some of the projects, have been undertaken. Information on the way the indicators are defined and interpreted are currently dispersed and often have the character of working arrangements. Considering the need to ensure maximum consistency in the monitoring of the indicators, available information on how to define and interpret indicators should be collected. It is also necessary to implement effective tools that will guarantee that the catalogue of indicators is verified before signing the grant agreement.

ASSESSMENT OF CHANCES TO ACHIEVE THE STRATEGIC RESULTS OF THE PROGRAMME

Taking into account the current trends and the potential impact of the I&E OP 2014-2020, it can be assumed that the target values of the majority of the strategic result indicators will be achieved. However, the following two indicators: *Share of municipal waste collected selectively in the mass of all municipal waste collected in the country* and *Percentage of Natura 2000 sites covered by management plans*, may not be achieved. The impact of intervention within Priority Axis 2 of the I&E OP on the values of these indicators should be deemed significant but insufficient (as at the end of 2018) to ensure the achievement of the above strategic indicators at the target level. This is primarily the result of significant conditions unrelated to the programme. In the case of the indicator: *Share of municipal waste collected selectively within the total mass of municipal waste collected nationwide*, the target indicator value can be achieved thanks to increasing the financing of projects for the construction and development of selective waste collection points, waste management plants, as well as public education projects, which are supported under Action 2.2 of the I&E OP 2014-2020, with the simultaneous intensification of activities in the field of legislation, in particular the enforcement of applicable legal requirements. Taking into account the current conditions, the increase of financing under Action 2.2 is dependent on the transfer of additional funds for the implementation of Axis 2 of the I&E OP 2014-2020. In the case of the indicator: *Share of Natura 2000 sites covered by management plans*, projects implemented under Action 2.4 have a key impact on the achievement of the objectives. Therefore, possible additional financial needs for projects aimed at developing management plans for Natura 2000 sites should be prioritized. It should be borne in mind, however, that the achievement of the adopted strategic objectives depends on factors unrelated to the programme.

ASSESSMENT OF THE INFLUENCE OF INTERVENTIONS ON THE IMPLEMENTATION OF EUROPE 2020 STRATEGY OBJECTIVES AND NATIONAL DEVELOPMENT PRIORITIES

Each of the Actions of Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020 contributes to the implementation of the priorities set out in the EU and national strategic documents, covering in particular: the protection, preservation and improvement of natural capital; effective use

of resources, as well as the health and well-being of citizens. Actions 2.2, 2.3 and 2.4 have the highest European added value by contributing directly to the implementation of treaty obligations and to reducing development disparities between Poland and other EU countries. In this context, they should be prioritized with possible reallocation of funds. Actions 2.2 and 2.3 have the greatest impact on achieving the energy and climate goals of Europe 2020 Strategy. Many projects funded under Action 2.3 include the recovery and use of methane¹¹ and the improvement of energy efficiency in wastewater treatment processes. Projects implemented under Action 2.2 also have an impact on reducing greenhouse gas emissions, by rationalising the use of resources as well as reducing the risk methane emissions¹². On the other hand, Actions 2.1 and 2.5 (to a lesser extent) contribute significantly to the process in adaptation to climate change. In the case of the mentioned activities, one can talk about the synergy effect¹³.

ASSESSMENT OF THE ABSORPTION POTENTIAL AND READINESS TO ACCEPT ADDITIONAL RESOURCES

The assessment of the potential of using EU funds within individual Actions of Axis 2 of the I&E OP 2014-2020 was carried out in a cascade. Information on the value of EU co-financing in contracts signed by the end of 2018 was the starting point. Subsequently, the potential of contracting additional funds within particular Actions was estimated, taking into account in particular: a) the course of calls for proposals and the process of evaluation of the submitted proposals, b) the objectives included in investment plans of the provincial waste management points and the national municipal wastewater treatment programme, and the contribution of the I&E OP 2014-2020 and regional operational programmes to their achievement, the demand expressed by potential applicants, as well as conditions related to the evaluation and implementation of projects at the stage of determining the eligibility of expenditure. The results of the conducted analyses lead to the following conclusions:

- In the majority of Actions (2.1, 2.3, 2.5), the main allocation can be fully used without organising additional calls;
- In Action 2.4, the full use of the main allocation will require the organisation of an additional call or calls for proposals¹⁴;

¹¹Methane is considered to be a greenhouse gas that contributes to global warming 25 times more than CO₂.

¹² Methane is formed in large quantities as an effect of uncontrolled biochemical transformations of organic fractions present in stored mixed waste. Projects financed within Action 2.2 are aimed at increasing the share of selectively collected waste and limiting the amount of waste sent to the landfill.

¹³ In the case of Actions 2.1 and 2.5, the synergy effect is also present. Activities related to the management of rainwater and the development of urban green areas complement each other, serve the same purpose, and sometimes contribute to mutual reinforcement of the contribution to the adaptation of urban space to climate change. The management of rainwater under Action 2.1 supports the implementation of the objective of Action 2.5, which is the inhibition of the process of the degradation of urban greenery, caused by such factors as deficits in disposable rainwater resources. On the other hand, urban green areas slow down the outflow and retain rainwater, supporting the implementation of specific objectives of Action 2.1.

¹⁴ Calls not included in the Schedule of calls for proposals in the I&E OP 2014-2020 (as at 31/12/2018).

- In Action 2.2, the full use of the main allocation may depend on the organisation of an additional call or calls that are currently planned for 2019;
- On the scale of the entire Axis, as well as individual Actions, there is a potential for absorbing additional funds that exceed the value of the current allocation provided for in Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020. On the scale of the entire Axis, additional contracting is potentially possible in the calls already announced before the end of 2018. The organisation of calls planned for 2019, as well as additional calls to be carried out in 2019 and 2020, would allow additional contracting from 2.8 to 5.7 billion PLN.

RECOMMENDATIONS CONCERNING THE USE OF UNCONTRACTED FUNDS FROM THE CURRENT MAIN ALLOCATION

In Actions 2.1, 2.2 and 2.5, after the announcement of results of the ongoing or planned calls for proposals, the entire main allocation will be used. In Action 2.3, the calls for proposals have been closed. PLN 199 million have remained to be used - the money will, however, be fully used in the first or second quarter of 2019 to increase funding in contracts signed as a result of post-tender differences. In Action 2.4, after the announcement of results of the ongoing or planned calls for proposals, 60-75 million PLN will remain to be used. Taking into account the scope of funds and the results of the analysis of the significance of potential directions of expenditures, it is recommended that these resources be used within Action 2.4.

RECOMMENDATIONS ON THE USE OF FUNDS FROM THE PERFORMANCE RESERVE

When formulating recommendations on how to use resources from the performance reserve, the priority was (apart from the results of the assessment of relevance) the necessity to finance the commitments already undertaken (e.g. for projects included in the List of Identified Projects) and the need to secure funds that condition the implementation of contracts signed until the end of 2018, and consequently, the resulting obligations related to the indicators.

The performance reserve resources should first be directed at covering contracts that exceed the value of allocation in Action 2.1, signing contracts for additional projects included in the List of Identified Projects, and increasing the value of EU co-financing in projects implemented under Actions 2.1 and 2.3. If the actual level of expenditures on the needs described above turns out to be lower than the value of the performance reserve, the remaining funds should be used to finance additional projects in Action 2.2.

RECOMMENDATIONS CONCERNING THE USE OF ADDITIONAL FUNDS EXCEEDING THE ALLOCATION TO PRIORITY AXIS 2 OF THE I&E OP 2014-2020

If additional funds exceeding the current sum allocated to Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020 are available, securing the needs of increasing the EU co-financing within the signed contracts under Action 2.3 (if they cannot be financed from the performance reserve funds) will be of key importance. The second most important direction of financing should be to increase the allocation for the 4th call in 2018 or additional calls planned in the year 2019 within Action 2.2. The hierarchy of priorities regarding the remaining potential directions of using additional resources is presented in Table 31. The ranking of priorities is the result of relevance and the assessment of resources necessary to handle additional funds.

WYKAZ SKRÓTÓW

SKRÓT	OBJAŚNIENIE
7. EAP	Siódmy ogólny unijny program działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r
AKPOŚK	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
CAWI	Ankieta internetowa (ang. <i>Computer Assisted Web Interview</i>)
CI	Wskaźnik wspólny (ang. <i>Common Indicator</i>)
CKPŚ	Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych
EFSI	Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony (ang. <i>Individual In-Depth Interview</i>)
IOŚ-PIB	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy
IP (ang. IB)	Instytucja Pośrednicząca (ang. <i>Intermediate Body</i>)
ITI	Telefoniczny wywiad pogłębiony (ang. <i>In-depth Telephone Interview</i>)
IW (ang. IA)	Instytucja Wdrażająca (ang. <i>Implementing Authority</i>)
IZ (ang. MA)	Instytucja Zarządzająca (ang. <i>Managing Authority</i>)
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KEW	Kluczowy etap wdrażania
KG PSP	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej
KPD	Krajowy Program Działań
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPR	Krajowy Program Reform
KWO	Katalog Wskaźników Obowiązkowych
MGMiŻŚ	Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej
MiIR	Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju

MRIRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MŚ	Ministerstwo Środowiska
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NSRO 2007-2013	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013
OSO	Obszar specjalnej ochrony ptaków
OZE	Odnawialne źródła energii
PAF	Priorytetowe ramy działań dla obszarów Natura 2000
PEP 2030	Polityka Ekologiczna Państwa 2030
PGL LP	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
PO	Plan ochrony
POIiŚ 2014-2020	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
PSZOK	Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych
PZO	Plan zadań ochronnych
RDPL	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
RZGW	Regionalny zarząd gospodarki wodnej
SE 2020	Strategia Europa 2020
SL2014	Centralny system teleinformatyczny wspierający realizację programów operacyjnych realizowanych z Funduszy Europejskich 2014-2020
SOO	Specjalny obszar ochrony siedlisk
SOPZ	Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030
SP	Studia przypadku
SPA 2020	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
SzOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
UE	Unia Europejska
UM	Urząd miasta

UP	Umowa Partnerstwa
WFOŚiGW	Wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej
WLWK	Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych
WPGO	Wojewódzki plan gospodarki odpadami
WPZ	Wykaz Projektów Zidentyfikowanych
ZZO	Zakład zagospodarowania odpadów

1. UZASADNIENIE I METODOLOGIA BADANIA

1.1. UZASADNIENIE REALIZACJI BADANIA

Polska jest zobowiązana do osiągnięcia przy wsparciu środków europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (zwanymi dalej „EFSI”) celów szczegółowych i rezultatów zapisanych w POIiŚ 2014-2020, co realizowane jest przez dofinansowanie projektów. Proces ten monitorowany jest za pomocą zestawu wskaźników określonych w POIiŚ 2014-2020 i w SzOOP POIiŚ 2014-2020.

W skład zestawu wskaźników, na podstawie których ma być wykonana ewaluacja postępu rzeczowego oraz podsumowanie rezultatów II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, wchodzi:

1. przypisane priorytetom inwestycyjnym¹⁵ tworzącym II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020:
 - a. wskaźniki rezultatu strategicznego,
 - b. wskaźniki typu *output* tj. zasilane z poziomu wdrażanych projektów wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu bezpośredniego (przyczyniające się do realizacji wskaźników rezultatu strategicznego), obrazujące zaprojektowaną w POIiŚ 2014-2020 zmianę;
2. przypisane II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 wskaźniki ram wykonania (tj. wskaźnik finansowy, kluczowe etapy wdrożeniowe i wskaźniki produktu) monitorujące postęp we wdrażaniu.

Polska zobowiązana jest osiągnąć w dwóch momentach zaplanowane wartości wskaźników określonych w POIiŚ 2014-2020. Pierwszym jest rok 2018 (dotyczy to wskaźników ram wykonania i określonych dla nich tzw. celów pośrednich), drugim jest rok 2023 (dotyczy to wskaźników ram wykonania, rezultatu strategicznego i typu *output*).

Zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym nr 215/2014¹⁶ cele pośrednie lub końcowe osi priorytetowej uważa się za osiągnięte, jeżeli wszystkie wskaźniki zawarte w odpowiednich

¹⁵ Priorytety inwestycyjne II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020:

5.II Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

6.I Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie

6.II Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie

6.III Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program natura 2000 i zieloną infrastrukturę

6.IV Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.

¹⁶ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące

ramach wykonania osiągnęły co najmniej 85% wartości celu pośredniego do końca 2018 r. lub co najmniej 85% wartości celu końcowego do końca 2023 r. W drodze odstępstwa, w przypadku gdy ramy wykonania obejmują trzy lub więcej wskaźników, cele pośrednie osi priorytetowej uważa się za osiągnięte, jeżeli wszystkie wskaźniki z wyjątkiem jednego osiągnęły co najmniej 85% wartości odpowiedniego celu pośredniego do końca 2018 r. lub co najmniej 85% wartości odpowiedniego celu końcowego do końca 2023 r. Wskaźnik, który nie osiągnął 85% wartości odpowiedniego celu pośredniego lub docelowego, musi osiągnąć co najmniej 75% wartości odpowiedniego celu pośredniego.

W przypadku osi priorytetowej, dla której ramy wykonania obejmują więcej niż dwa wskaźniki, nieosiągnięcie co najmniej 65% wartości celu pośredniego do końca 2018 r. dla co najmniej dwóch z tych wskaźników uznaje się za poważne niepowodzenie w wykonaniu celów pośrednich. Nieosiągnięcie co najmniej 65% wartości celu końcowego do końca 2023 r. dla co najmniej dwóch z tych wskaźników uznaje się za poważne uchybienie w wykonaniu celów końcowych.

Konsekwencje niewykonania zobowiązań ram wykonania obejmują w pierwszej kolejności ryzyko utraty środków rezerwy wykonania przypisanej II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, a w dalszej kolejności, zależnie od skali i przyczyn porażek, również ryzyko zawieszenia płatności na rzecz II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 bądź korekty netto.

Na wniosek państwa członkowskiego, utracone na skutek przeglądu wyników w 2019 roku kwoty rezerw wykonania mogą zostać realokowane do osi priorytetowych, które osiągną cele pośrednie określone dla przypisanych im wskaźników ram wykonania. Zgodnie jednak z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013¹⁷ (zwanego dalej „rozporządzeniem ogólnym”), warunkiem dokonania ewentualnych realokacji takich środków na rzecz danego programu i jego osi priorytetowej jest przedstawienie, w rocznym sprawozdaniu z wdrażania programu operacyjnego za rok 2018, oceny postępów na drodze do osiągnięcia celów poszczególnych osi priorytetowych programu i ich wkładu w realizację Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (zwaną dalej „Strategią Europa 2020”).

Ponadto, zgodnie z określonymi w Umowie Partnerstwa 2014-2020 (zwaną dalej „UP 2014-2020”) zasadami regulującymi sposób zapewnienia spójności funkcjonowania ram wykonania

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych

¹⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE z 20.12.2013 r., L 347/320).

dla wdrażanych w Polsce EFSI, realokacja tworzących krajową pulę środków rezerw wykonania z osi priorytetowych, które odnotują niepowodzenie w osiągnięciu celów pośrednich, dokonywać będzie się na drodze negocjacji między Instytucją Koordynującą UP 2014-2020, a Instytucją Zarządzającą danym programem operacyjnym.

Wyniki niniejszego badania, oprócz ocen wymaganych wyżej wymienionymi zapisami rozporządzenia ogólnego, dostarczają również uzasadnień merytorycznych dla przyznania II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 ewentualnych dodatkowych środków z krajowej puli środków rezerw wykonania traconych przez osie priorytetowe, które nie osiągną celów pośrednich ram wykonania.

1.2. CELE BADANIA

Celem badania jest przeprowadzenie oceny śródkresowej postępów w realizacji celów szczegółowych określonych dla II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań w zakresie ram wykonania oraz oceny wkładu tej osi w realizację Strategii Europa 2020.

Cel badania został zrealizowany za pomocą następujących trzech celów szczegółowych:

- **oceny postępów wdrażania II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020** na drodze do osiągnięcia celów sformułowanych w POIiŚ 2014-2020 dla priorytetów inwestycyjnych przypisanych do tej osi, z uwzględnieniem aktualnego stanu realizacji wszystkich wskaźników określonych dla II osi priorytetowej w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020;
- **określenia wkładu II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 w realizację Strategii Europa 2020;**
- **identyfikacji potencjału absorpcyjnego i gotowości wdrożeniowej** systemu POIiŚ 2014-2020 w obszarze wspieranym w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 **do przyjęcia ewentualnych dodatkowych środków finansowych** uwolnionych z innych osi priorytetowych w wyniku przeglądu ram wykonania, jakiego Komisja Europejska dokona w roku 2019 na podstawie wyników przedstawionych w rocznym sprawozdaniu z wdrażania programu operacyjnego za rok 2018.

Rezultatem dokonywanej w celu szczegółowym nr 1 oceny aktualnego stanu realizacji zobowiązań II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 są **wnioski w zakresie zasadności ewentualnych modyfikacji zapisów wskaźnikowych**. Odpowiedzi na poszczególne pytania badawcze, które służyły realizacji wymienionych celów, zostały zestawione w załączniku 5.

1.3. OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII

W analizie zastosowano opisane poniżej metody i techniki badawcze.

DESK RESEARCH (ANALIZA DANYCH ZASTANYCH)

Zespół badawczy wykonał pogłębioną analizę dokumentacji programowej, ram prawnych, dokumentów strategicznych, wytycznych i instrukcji. Przeanalizowano i zestawiono dane wygenerowane z centralnego systemu informatycznego **SL2014** dotyczące postępu rzeczowego i finansowego na podstawie wniosków o dofinansowanie, umów o dofinansowanie i wniosków o płatność, katalogi wskaźników obowiązkowych dla poszczególnych typów projektów II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, dokumentację konkursową (w tym regulaminy konkursów wraz z załącznikami) oraz dokumenty metodyczne określające sposób oszacowania prognozowanych w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 wartości docelowych wskaźników. Dokonano również przeglądu badań ewaluacyjnych lub innych analiz związanych tematycznie z przedmiotem badania oraz przeglądu danych statystycznych z GUS, i Eurostat.

PANELE DYSKUSYJNE

W toku badania zorganizowane zostały **dwa panele dyskusyjne**:

- **Panel 1:** służący zebraniu danych jakościowych do badania;
- **Panel 2:** służący uzgodnieniu i udoskonaleniu wstępnych wniosków i rekomendacji.

W każdym z paneli dyskusyjnych uczestniczyli przedstawiciele instytucji zaangażowanych we wdrażanie projektów oraz ich monitorowanie w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020. W pierwszym panelu wzięło udział 14 przedstawicieli MŚ, NFOŚiGW oraz CKPŚ, natomiast w drugim panelu wzięło udział 12 osób z MliR, MŚ, NFOŚiGW oraz CKPŚ.

PRACE ANALITYCZNE (ANALIZY JAKOŚCIOWE I ILOŚCIOWE)

Wykonano analizy jakościowe i ilościowe, w szczególności na potrzeby oceny wkładu II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 w realizację *Strategii Europa 2020*, jak również wkładu w realizację wskaźników rezultatu strategicznego określonych dla II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020.

IDI

W ramach badania zrealizowano łącznie 13 indywidualnych wywiadów pogłębionych, w tym 4 diady, z przedstawicielami instytucji zaangażowanych w programowanie i wdrażanie II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 (IZ - MliR, IP – MŚ, IW – NFOŚiGW oraz CKPŚ).

ANKIETA CAWI

Ankieta CAWI została skierowana do wszystkich beneficjentów II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, wnioskodawców nieskutecznych (którzy zostali odrzuceni na etapie wnioskowania lub

zrezygnowali z podpisania umowy) oraz do potencjalnych beneficjentów działania 2.3, czyli aglomeracji wymienionych w V AKPOŚK.

Łączny zwrot ankiety dla grupy beneficjentów II osi priorytetowej wyniósł 252 ankiety, co odpowiada poziomowi 47,8%. W przypadku aglomeracji wymienionych w AKPOŚK zwrot ankiet wyniósł 202 ankiety, a dla wnioskodawców nieskutecznych 9 ankiet.

TABELA 1. WIELKOŚĆ POPULACJI I UZYSKANY ZWROT CAWI DLA BENEFICJENTÓW II OSI POIiŚ 2014-2020

DZIAŁANIE / PODDZIAŁANIE	LICZBA UNIKATOWYCH BENEFICJENTÓW	UZYSKANY ZWROT – SZT.	UZYSKANY ZWROT - %
Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska	50	16	32%
Działanie 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi	29	10	34%
Działanie 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach	357	138	39%
Działanie 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna	129	43	33%
Działanie 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego	154	45	29%
ŁĄCZNIE	719	252	35%

Źródło: Opracowanie własne

STUDIA PRZYPADKU I TELEFONICZNE WYWIADY POGŁĘBIONE (ITI)

Zrealizowano łącznie 22 studia przypadku obejmujące wybrane projekty realizowane w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020. Podstawowymi źródłami informacji była dokumentacja projektowa oraz telefoniczne wywiady pogłębione (ITI) z beneficjentami. W ramach studiów przypadku przeanalizowano:

- **sposób realizacji celów szczegółowych i rezultatów**, określonych dla priorytetów inwestycyjnych w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, jak również **priorytetów rozwojowych określonych w unijnych i krajowych dokumentach strategicznych**;
- dodatkowe korzyści wynikające z realizacji projektów, które odniesie Polska oraz Unia Europejska (**europska i krajowa wartość dodana**);
- doświadczenia dotyczące **systemu monitorowania wskaźników**, jak również podejścia do stosowania **definicji wskaźników** przez beneficjentów;
- **ryzyka dla wykonania wartości wskaźników** określonych w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, jak również wpływ trybu wyboru na wykonanie wartości wskaźników określonych w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020;
- zdolność do generowania dodatkowych projektów, w tym czynniki ograniczające.

TABELA 2. LICZEBNOŚĆ ORAZ ROZKŁAD PRÓBY W RAMACH SP ORAZ ITI

DZIAŁANIE	LICZBA WYWIADÓW
Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska	6 szt.
Działanie 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi	3 szt.
Działanie 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach	4 szt.
Działanie 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna	6 szt.
Działanie 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego	3 szt.
SUMA	22 szt.

Źródło: Opracowanie własne

ANALIZA SPODZIEWANEGO WPŁYWU NETTO INTERWENCJI II OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ 2014-2020

Przeprowadzono analizę możliwości oszacowania potencjalnego spodziewanego wpływu netto projektów realizowanych w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 w przewidywane kluczowe zmiany zachodzące w obszarze ochrony środowiska w Polsce, w tym w szczególności wkładu w realizację docelowych wskaźników rezultatu strategicznego określonych dla II osi priorytetowej w POIiŚ 2014-2020 na rok 2023.

OCENA EKSPERCKA KOMPLETNOŚCI ORAZ SPÓJNOŚCI WSKAŹNIKÓW (OCENA WSKAŹNIKÓW)

Przeprowadzono pogłębioną ocenę i weryfikację deklarowanych wartości wskaźników oraz uzupełnienia braków w danych, a w przypadku niemożliwości uzupełnienia braków – oszacowanie wartości. Porównano założenia przyjęte przy szacowaniu możliwych do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników na etapie programowania z realnie osiąganymi wartościami i przeanalizowano przyczyny ewentualnych różnic. Przeanalizowano także katalogi wskaźników w poszczególnych działaniach, poddziałaniach i projektach oraz stosowane definicje i formuły wyliczeń.

ANALIZA RELACJI ZAKŁADANYCH NAKŁADÓW DO OCZEKIWANYCH EFEKTÓW (ANALIZA NAKŁADÓW)

W celu określenia możliwych do osiągnięcia wartości wskaźników typu output, zespół badawczy przeanalizował relację całkowitych nakładów do uzyskanych całkowitych efektów dla poszczególnych wskaźników w ramach każdego analizowanego działania i poddziałania.

2. ANALIZA I OCENA POSTĘPU FINANSOWEGO I RZECZOWEGO

2.1. AKTUALNY POZIOM KONTRAKTACJI ŚRODKÓW (STAN NA 31.12.2018)

Całkowita alokacja środków UE na II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020 wynosi **3 508,2 mln EUR (15 095 mln PLN¹⁸)**. W tym alokacja główna wynosi 3 287,9 mln EUR (14 147 mln PLN), a rezerwa wykonania 220,3 mln EUR (948 mln PLN). Aktualny podział alokacji na poszczególne działania zaprezentowano w Tabeli 1.

TABELA 3. ALOKACJA ŚRODKÓW UE NA POSZCZEGÓLNE DZIAŁANIA II OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ 2014-2020 (STAN NA 31.12.2018)

DZIAŁANIE	PIERWOTNA ALOKACJA [MLN EUR]	ALOKACJA AKTUALNA GŁÓWNA [MLN EUR]	REZERWA WYKONANIA [MLN EUR]	ALOKACJA AKTUALNA GŁÓWNA [MLN PLN]	REZERWA WYKONANIA [MLN PLN]
02.01	700,0	700,0	220,3	3 012	948
02.02	932,8	301,2		1 296	
02.03	1621,1	1 889,1		8 129	
02.04	157,0	146,0		628	
02.05	97,3	251,6		1 082	
RAZEM	3 508,2	3 287,9	220,3	14 147	948

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020

Obecny podział alokacji różni się od stanu z początku wdrażania POIiŚ 2014-2020. Jest to informacja istotna z punktu widzenia analizy, gdyż szacowanie wartości wskaźników dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych, odnosiło się do stanu z początku wdrażania POIiŚ 2014-2020.

Od zatwierdzenia pierwszej wersji SzOOP POIiŚ 2014-2020 kilkakrotnie przesunięto środki, głównie były to przesunięcia z działania 2.2 na inne działania, w mniejszym stopniu na 2.4, przede wszystkim na działania 2.3 i 2.5 (Wykres 1). Przesunięcia wynikały z bardzo niskiej kontrakcji środków w działaniu 2.2 w początkowym okresie wdrażania, jak również zmniejszenia wartości projektów pozakonkursowych planowanych do realizacji w działaniu 2.4. Przesunięcia zostały zrealizowane na rzecz działań, w których zainteresowanie realizacją projektów przekroczyło pierwotne założenia.

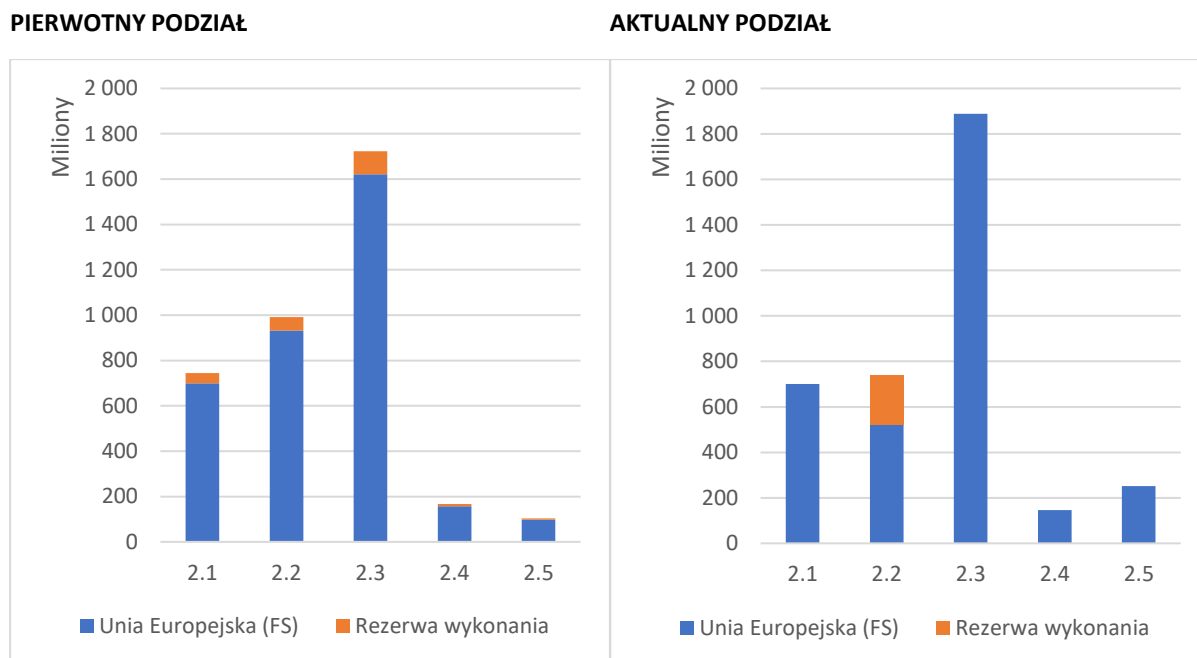
Oprócz zmian w alokacji podstawowej zmieniono podział rezerwy wykonania (Wykres 1). Rezerwa wykonania w obowiązującym na dzień 31.12.2018 SzOOP POIiŚ 2014-2020 została przypisana w całości do działania 2.2. W związku z licznymi zmianami w latach 2015-2018, jak również możliwym¹⁹ wykorzystaniem rezerwy w sposób odmienny, niż wynika z obowiązującego na dzień 31.12.2018 SzOOP POIiŚ 2014-2020, **kluczowym punktem**

¹⁸ Przyjęto kurs 4,3028 - styczeń 2019 publikowany na stronie KE http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/index_en.cfm

¹⁹ Zgodnie z roboczymi uzgodnieniami pomiędzy IP i IZ, które nie zostały dotychczas usankcjonowane zmianami w SzOOP POIiŚ 2014-2020, całość rezerwy wykonania może zostać przesunięta na działanie 2.1.

odniesienia w analizie postępu w kontraktacji środków w poszczególnych działaniach były **wartości alokacji głównej**.

WYKRES 1. ZMIANY W REZERWIE WYKONANIA W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁANIACH II OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ 2014-2020 (MLN EUR)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020

Do 31.12.2018 w II osi POIiŚ 2014-2020 podpisano 719 umów na realizację projektów²⁰, w których wartość dofinansowania UE wniosła 13 004 mln PLN, a więc 86,1% całej alokacji. Postępy w kontraktacji dla poszczególnych działań zestawiono w Tabeli 4.

TABELA 4. ALOKACJA ŚRODKÓW UE ORAZ KONTRAKTACJA (WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W PODPISANYCH UMOWACH) W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁANIACH II OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ 2014-2020 (STAN NA 31.12.2018)

DZIAŁANIE	ALOKACJA AKTUALNA GŁÓWNA [MLN PLN]	REZERWA WYKONANIA [MLN PLN]	PODPISANE UMOWY DO 31.12.2018 (OBOWIĄZUJĄCE)		
			[MLN PLN]	% ALOKACJI GŁÓWNEJ	% ALOKACJI CAŁKOWITEJ
1	2	3	4	5=(4/2)*100	6
02.01	3 012	948	3 105	103%	86%
02.02	1 296		617	48%	
02.03	8 129		7 930	98%	
02.04	628		464	74%	
02.05	1 082		888	82%	
RAZEM	14 147	948	13 004	92%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020 oraz danych przekazanych przez MŚ (dane z SL 2014, stan na 31.12.2018)

²⁰ umowy nierozwiązane

Do 31.12.2018 zakontraktowano około 100% alokacji głównej przewidzianej na działania 2.1 i 2.3. W działaniu 2.1 wartość dofinansowania UE w podpisanych umowach jest nieznacznie wyższa (około 3%) od aktualnej alokacji głównej. W działaniu 2.3 do zakontraktowania pozostało około 2% aktualnej alokacji głównej. Biorąc pod uwagę wartość środków przeznaczonych na te działania przytoczone wartości mieszczą się w przedziale różnic kursowych. Relatywnie wysoki poziom kontraktacji odnotowano również w działaniu 2.5 (82%) oraz 2.4 (74%). Najniższym poziomem kontraktacji charakteryzuje się działanie 2.2. Biorąc pod uwagę wyniki szczegółowych analiz prowadzonych w badaniu, **możliwe jest wykorzystanie 100% alokacji głównej we wszystkich działaniach, jak również rezerwy wykonania**. Na potrzeby prognozy wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia do roku 2023 założono:

- wykorzystanie 100% alokacji głównej przewidzianej na poszczególne działania,
- nadkontraktację środków w działaniu 2.1 do wysokości całej rezerwy wykonania.

2.2 PRIORYTET INWESTYCYJNY 5.II

2.2.1. WYKORZYSTANIE ALOKACJI I KLUCZOWE UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z PRZEBIEGIEM NABORÓW

Alokacja główna środków UE na działanie 2.1 wynosi 700 mln EUR (ok. 3 012 mln PLN) i nie była zmieniana od początku okresu wdrażania POIiŚ 2014-2020.

W działaniu 2.1 stosowano zarówno pozakonkursowy, jak i konkursowy tryb wyboru projektów. W trybie konkursowym wybierano przedsięwzięcia dotyczące systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich (typ 5) oraz projekty obejmujące zadania służące osiągnięciu dobrego stanu wód (typ 2), przy czym w przypadku typu 2 tryb konkursowy był stosowany tylko w pierwszym naborze, następnie został zastąpiony trybem pozakonkursowym. Pozostałe typy projektów wybierane były w trybie pozakonkursowym. Wszystkie projekty finansowane są w formie dotacji.

Zakres tematyczny wsparcia w działaniu 2.1 jest **bardzo zróżnicowany**. Poza wymienionymi wyżej, wspierane są również następujące typy przedsięwzięć:

- opracowanie lub aktualizacja dokumentów strategicznych i planistycznych z zakresu gospodarowania wodami (typ 1a);
- przygotowanie lub aktualizacja planów adaptacji do zmian klimatu w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców (typ 1b);
- wsparcie ponadregionalnych systemów małej retencji (typ 3);
- budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych przyczyniających się do zmniejszenia skutków powodzi i suszy (typ 4);
- zabezpieczenie brzegów morskich zagrożonych erozją (typ 6);
- rozwój systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń (typ 7a);
- wsparcie systemu ratowniczo-gaśniczego (typ 7b);
- wsparcie w zakresie adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu (typ 7c);

- wdrażanie metod obserwacji i zakupy sprzętu w celu usprawnienia systemu monitoringu środowiska (typ 8);
- tworzenie bazy wiedzy i kompetencji w zakresie zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu (typ 9);
- działania informacyjno-edukacyjne w zakresie zmian klimatu i adaptacji do nich (typ 10);
- budowa specjalistycznych jednostek pływających do prowadzenia czynnej osłony przeciwzatorowej (typ 11);
- prace przygotowawcze dla inwestycji w ramach typu projektów 4 (typ 12).

Do 31.12.2018 przeprowadzono 17 naborów wniosków, w tym cztery w trybie konkursowym (trzy dla typu 5 i jeden dla typu 2). Budżet naborów realizowanych w trybie konkursowym wyniósł około 800 mln PLN, natomiast naborów realizowanych w trybie pozakonkursowym - około 2 287 mln PLN.

TABELA 5. ZESTAWIENIE NABORÓW W DZIAŁANIU 2.1

NUMER NABORU ²¹	TRYB WYBORU	STATUS NABORU - NAZWA	DATA ROZPOCZĘCIA NABORU	DATA ZAKOŃCZENIA NABORU	BUDŻET NABORU	ZŁOŻONE WNIOSKI (POPRAWNE FORMALNIE)		PODPISANE UMOWY (NIEROZWIĄZANE)		WNIOSKI W TRAKCIE OCENY	
					WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]
2.1.1b/1/2016	pozakonkursowy	Zakończony	2016-01-27	2016-03-01	25,5	1	25,5	1	26,4		
2.1.8/1/2016	pozakonkursowy	Zakończony	2016-01-29	2016-03-01	51,9	2	51,9	2	122,5		
2.1.7c/1/2016	pozakonkursowy	Zakończony	2016-04-30	2016-06-03	25,5	1	25,5	1	31,9		
2.1.10/1/2015	pozakonkursowy	Zakończony	2015-11-30	2016-06-28	12,8	1	12,8		0,0		
2.1.2/1/2016	konkursowy	Zakończony	2016-04-30	2016-06-30	100,0	1	31,4	1	24,4		
2.1.7b/1/2016	pozakonkursowy	Zakończony	2016-09-08	2016-10-03	120,0	1	120	1	120,0		
2.1.5/1/2016	konkursowy	Zakończony	2016-06-30	2016-10-24	200,0	7	278,7	7	305,4		
2.1.3/1/2016	pozakonkursowy	Zakończony	2016-04-27	2016-12-31	272,0	2	272	2	272,0		
2.1.9/1/2017	pozakonkursowy	Zakończony	2017-01-27	2017-02-28	17,0	1	17	1	17,0		
2.1.5/2/2017	konkursowy	Zakończony	2017-01-09	2017-03-15	300,0	12	298,3	12	292,0		
2.1.10/2/2017	pozakonkursowy	Zakończony	2017-01-27	2017-03-31	4,3		0		0,0		
2.1.6/1/2017	pozakonkursowy	Zakończony	2017-03-03	2017-12-29	217,0	4	184,5	4	184,5		
2.1.11/1/2016	pozakonkursowy	Zakończony	2016-06-23	2017-12-31	134,3	3	134,3	3	134,3		
2.1.5/3/2018	konkursowy	Zakończony	2018-04-30	2018-08-31	200,0	23	385,5		0,0	23	382,5
2.1.1a/1/2016	pozakonkursowy	Ogłoszony	2016-05-24	2018-12-31	154,7	9	103,5	8	101,4	1	1,7
2.1.2/2/2017	pozakonkursowy	Ogłoszony	2017-02-28	2019-03-15	200,0	1	33,4	1	33,4		
2.1.4/1/2016	pozakonkursowy	Ogłoszony	2016-03-01	2019-12-31	1 052,0	6	1060,1	6	1 440,5		
Planowane nabory			Nie są planowane kolejne nabory konkursowe. Planowane jest podpisanie czterech dodatkowych umów na projekty z WPZ, w tym: typ 1a - 1 projekt, typ 2 – 2 projekty; typ 8 – 1 projekt.								
RAZEM						75	3 034,4	50	3 105,5	24	384,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji konkursowej oraz danych MŚ

²¹ Ze względu na niejednorodne podejście do numeracji naborów w poszczególnych działaniach, w Raporcie zastosowano ujednolicony schemat numeracji naborów. Pierwsza wartość oznacza numer działania i typ projektu, druga – kolejny numer naboru dla danego działania lub typu projektu, trzecia – rok w którym ogłoszony został nabór.

Dobór trybów wyboru do poszczególnych typów projektów był **trafny i adekwatny**, z wyjątkiem przedsięwzięć dotyczących realizacji zadań służących osiągnięciu dobrego stanu wód (typ 2). Z uwagi na charakter przedsięwzięć (złożoność, zastosowanie nowatorskich rozwiązań i podejść, często pilotażowy charakter), tryb konkursowy okazał się nieadekwatny – w naborze zorganizowanym w 2016 roku złożono tylko trzy wnioski, w tym tylko jeden projekt został wybrany do dofinansowania, a budżet przewidziany na nabór został wykorzystany zaledwie w 25%. Problem z kontraktacją wynikał przede wszystkim z faktu, iż było to nowy typ przedsięwzięć, który nie był przedmiotem finansowania w POIiŚ 2007-2013.

Konkursowy tryb naboru okazał się trafny w przypadku przedsięwzięć dotyczących gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich (typ 5). Nabory cieszyły się dużym zainteresowaniem, dzięki czemu budżety w konkursach 2.1.5/1/2016 i 2.1.5/2/2017 zostały wykorzystane w całości. Tryb konkursowy, charakteryzujący się współzawodnictwem o środki, motywował wnioskodawców do przygotowania wysokiej jakości dokumentacji aplikacyjnej. W dwóch pierwszych naborach podpisano umowy dla wszystkich złożonych wniosków poprawnych formalnie. Obecnie trwa ocena wniosków złożonych w trzecim naborze (2.1.5/3/2018). Pozytywny wynik oceny formalnej uzyskały 23 przedsięwzięcia, dla których wnioskowana kwota dotacji wynosi 382,5 mln PLN, co prawie dwukrotnie przekracza budżet naboru.

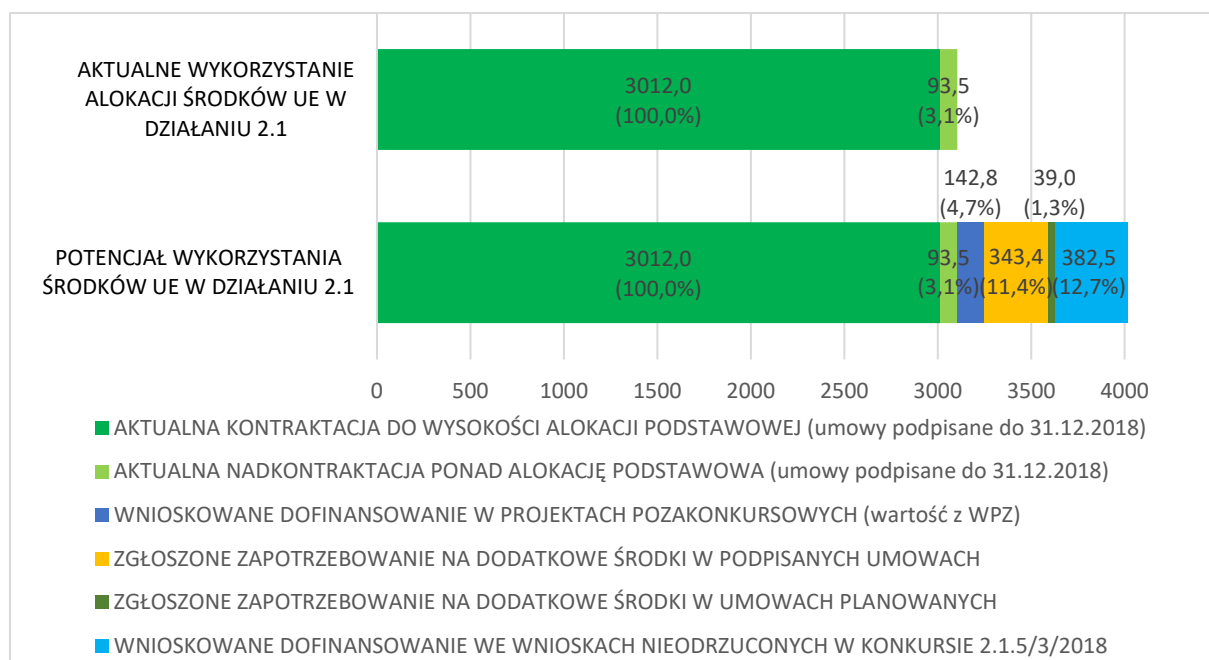
W pozostałych typach projektów, ze względu na specyfikę obszaru wsparcia, zastosowano pozakonkursowy tryb wyboru. Projekty wytypowane do dofinansowania w trybie pozakonkursowym muszą zostać uprzednio wpisane do Wykazu Projektów Zidentyfikowanych (WPZ²²). Wstępna weryfikacja projektów przeznaczonych do dofinansowania dokonywana jest przez IP przed wpisaniem do WPZ, tj. jeszcze przed etapem ich właściwej oceny. W ciągu 30 dni od publikacji WPZ wnioskodawca składa deklarację o przygotowaniu projektu, obejmującą podstawowe informacje o wnioskodawcy i projekcie, tj. szacunkowe koszty, lokalizację, bieżący stan przygotowania oraz szczegółowy harmonogram zadań związanych z przygotowaniem dokumentacji projektowej i złożeniem wniosku o dofinansowanie. W przypadku działania 2.1, podmioty przygotowujące projekty dość często wnioskowały o przesunięcie terminu złożenia wniosków. Wiele problemów wiązało się z reformą systemu gospodarki wodnej, a co za tym idzie - struktury zarządzania podmiotów przygotowujących projekty (tj. powołania nowego bytu prawnego - Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie), jak również ze zmianami ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W okresie prowadzenia analizy w WPZ²³ dla działania 2.1 znajdowało się 35 projektów, z czego dla 30 projektów podpisano już umowy.

²² Wykaz projektów zidentyfikowanych przez właściwą instytucję w ramach trybu pozakonkursowego, załącznik nr 5 do SzOOP POIiŚ 2014-2020.

²³ Wersja obowiązująca od 09.01.2019 do 27.01.2019

Do 31.12.2018 w działaniu 2.1 podpisano 50 umów, w których **łącna wartość dofinansowania wynosi 3 105 mln PLN**, co stanowi około **103% aktualnej alokacji głównej przeznaczonej na to działanie²⁴**. W działaniu istnieje duży **potencjał nadkontraktacji**, na którą IZ wyraziła zgodę. Szacunki dotyczące nadkontraktacji zostały przedstawione w rozdziale 6.

WYKRES 2. FAKTYCZNE I POTENCJALNE POSTĘPY ZAKONTRAKTOWANIA ŚRODKÓW UE W DZIAŁANIU 2.1 (KWOTY W MLN PLN, WARTOŚCI % W ODNIESIENIU DO AKTUALNEJ ALOKACJI, TJ.3 012 MLN PLN)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL oraz informacji uzyskanych z IP i IW

2.2.2. WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

W Tabeli 6 przedstawiono stan realizacji wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu 5.II. Stan realizacji rozpatrywany był w dwóch wymiarach: wartości docelowych wynikających z podpisanych umów o dofinansowanie („kontraktacja”) oraz wartości osiągniętych, wynikających z zatwierdzonych wniosków o płatność („wykonanie”). W ostatnich dwóch kolumnach Tabeli 6 przedstawiono oszacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników.

Szacując wartości docelowe założono, że zostaną podpisane umowy dla pięciu dodatkowych projektów pozakonkursowych, które są wpisane na WPZ. Uwzględniono również dodatkowe efekty rzeczowe wynikające z planowanego rozszerzenia zakresu rzeczowego realizowanych projektów. W przypadku naboru 2.1.5/3/2018, który nie został dotychczas rozstrzygnięty, szacunki przeprowadzono dla dwóch wariantów. Pierwszy zakładał, że zostaną podpisane umowy do wysokości aktualnej alokacji na konkurs (200 mln PLN). W drugim założono zwiększenie alokacji i podpisanie umów dla wszystkich projektów złożonych w naborze.

Szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania omówiono w podrozdziale 2.2.3.

²⁴ Ministerstwo Finansów wyraziło zgodę na nadkontraktację środków w działaniu 2.1.

TABELA 6. AKTUALNE I POTENCJALNE WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO DLA PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO 5.II

Lp.	WSKAŹNIK	PRODUKT/ REZULTAT	WARTOŚĆ DOCELOWA WG POIiŚ	LICZBA PROJEKTÓW (stan na 31.12.2018)	KONTRAKTACJA DO 31.12.2018		WYKONANIE DO 31.12.2018		PROGNOZA NA KONIEC 2023	
					WARTOŚĆ ZAKONTRAK- TOWANA Z UMÓW	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WG ZATWIER- DZONYCH WN. O PŁATNOŚĆ	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WARTOŚĆ PRZEWIDY- WANA	% WARTOŚCI DOCELOWEJ
<i>Wskaźniki określone w POIiŚ 2014-2020</i>										
1	Liczba jednostek służb ratowniczych wspartych do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków awarii i katastrof [szt.]	P	16	1	17	106%	0	0%	17	106%
2	Pojemność obiektów dużej retencji [m3]	P	185 000 000	2	201 700 000	109%	0	0%	201 700 000	109%
3	Objętość retencionowanej wody [m3]	R	2 500 000	17	2 995 714	120%	30 272	1%	od 3,1 mln do 3,3 mln	od 126% do 133%
4	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (CI) [osoby]	R	280 000	6	1 388 325	496%	0	0%	1 388 325	496%
<i>Wskaźniki określone w załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020</i>										
5	Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.]	P	167	10	152	91%	2	1%	187	112%
6	Liczba osób, których kwalifikacje zostały podniesione w ramach udziału w warsztatach, badaniach biegłości, konferencjach w zakresie wdrażania nowych wymagań dotyczących monitoringu stanu wód [szt.]	P	150	1	595	397%	315	210%	595	397%
7	Liczba stanowisk pomiarowych na potrzeby monitoringu stanu środowiska [szt.]	P	114	2	574	504%	165	145%	655	575%
8	Liczba wybudowanych jednostek (lodołamaczy) [szt.]	P	11	3	8	73%	0	0%	od 8 do 10	od 73% do 91%
9	Liczba opracowanych metodyk, procedur, wytycznych na potrzeby monitoringu stanu środowiska [szt.]	P	18	2	22	122%	10	56%	32	178%

Lp.	WSKAŹNIK	PRODUKT/ REZULTAT	WARTOŚĆ DOCELOWA WG POIIŚ	LICZBA PROJEKTÓW (stan na 31.12.2018)	KONTRAKTACJA DO 31.12.2018		WYKONANIE DO 31.12.2018		PROGNOZA NA KONIEC 2023	
					WARTOŚĆ ZAKONTRAK- TOWANA Z UMÓW	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WG ZATWIER- DZONYCH WN. O PŁATNOŚĆ	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WARTOŚĆ PRZEWIDY- WANA	% WARTOŚCI DOCELOWEJ
10	Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej [szt.]	P	108	9	37	34%	1	1%	38	35%
11	Pojemność obiektów małej retencji [m3]	P	2 500 000	5	4 198 705	168%	30 000	1%	od 4,2 mln do 5,4 mln	od 168% do 217%
12	Długość linii brzegowej, na której prowadzone są działania z zakresu ochrony brzegów morskich [km]	R	40	4	25,5	64%	0	0%	27,2	68%
13	Liczba instytucji objętych wzmocnieniem systemu monitoringu jakości środowiska [szt.]	R	17	2	17	100%	0	0%	17	100%
14	Liczba miast, w których podjęto działania związane z zabezpieczeniem przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi [szt.]	R	10	19	17	170%	1	10%	od 19 do 32	od 190% do 320%
15	Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych [osoby]	R	10 000 000	2	350 000	4%	0	0%	350 000	4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIIŚ 2014-2020, danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018), wywiadów pogłębionych oraz analiz własnych wykonawcy

Realizacja określonych w POIiŚ 2014-2020 oraz Załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020 **wartości docelowych większości wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla działania 2.1 nie jest zagrożona** – w podpisanych umowach o dofinansowanie **dla większości wskaźników do 31.12.2018 zakontraktowano sumarycznie wartości przekraczające przyjęte na poziomie działania wartości docelowe**. Tylko w przypadku **pięciu wskaźników** zdefiniowanych w SzOOP POIiŚ 2014-2020, tj.: *Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów; Liczba wybudowanych jednostek (lodołamaczy); Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej; Długość linii brzegowej, na której prowadzone są działania z zakresu ochrony brzegów morskich oraz Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych*, w dotychczas podpisanych umowach **założone wartości docelowe nie zostały osiągnięte**. W przypadku pierwszego wskaźnika, wartość docelowa zostanie osiągnięta po podpisaniu dodatkowych umów dla projektów znajdujących się na WPZ, dla których wnioski zostały złożone lub zostaną złożone w roku 2019. **Mało prawdopodobne** jest natomiast **osiągnięcie założonych wartości docelowych** pozostałych wymienionych wskaźników **do roku 2023**.

Przyczynami różnic między szacowanymi na etapie programowania wartościami docelowymi wskaźników a ich poziomem zakontraktowanym w projektach do 31.12.2018 są przede wszystkim **zmiany lub uzupełnienia wprowadzone do zakresów rzeczowych projektów pozakonkursowych** (zarówno zwiększenie, jak i zmniejszenie zakresów), których pierwotne wersje (określone w WPZ) były podstawą do szacowania wartości docelowych na poziomie działania. Ponadto większym niż oczekiwano zainteresowaniem cieszyła się realizacja projektów związanych z zagospodarowaniem wód opadowych na obszarach miejskich.

Na podstawie dostępnych danych nie jest możliwa ocena, czy wysokość środków, przeznaczonych jak dotąd na poszczególne typy przedsięwzięć, jest zgodna z założeniami przyjętymi na etapie programowania. W załączniku nr 4 do SzOOP POIiŚ 2014-2020²⁵, alokacja została podzielona na trzy kategorie interwencji: 021²⁶, 087²⁷ oraz 088²⁸, mające zakres znacznie szerszy od zakresu głównych typów finansowanych w działaniu 2.1 przedsięwzięć. Dane gromadzone w SL 2014 nie pozwalają określić, jaka była faktycznie skala nakładów na poszczególne kategorie interwencji, ponadto klucz przypisania kategorii interwencji do poszczególnych typów przedsięwzięć jest niejednoznaczny. **Ogólna tendencja wykorzystania środków jest jednak zgodna z ogólnymi założeniami finansowymi** – większość środków

²⁵ Załącznik 4 do SzOOP POIiŚ 2014-2020, Tabela 2 (założenia dotyczące podziału alokacji na poszczególne kategorie interwencji).

²⁶ Gospodarka wodna i ochrona wody pitnej (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, dostarczanie wody, konkretne środki dostosowania do zmian klimatu, pomiary zużycia wody w wydzielonych obszarach sieci wodociągowej i u konsumentów, systemy naliczania opłat, ograniczanie wycieków).

²⁷ Środki w zakresie dostosowania do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem, np. erozją, pożarami, powodzią, burzami, suszami, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami.

²⁸ Zapobieganie zagrożeniom naturalnym niezwiązanym z klimatem (np. trzęsieniami ziemi) oraz wywołanym działalnością człowieka, np. awariami przemysłowymi, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami.

przeznaczono na sfinansowanie działań związanych z dostosowaniem do zmiany klimatu oraz ochroną przed zagrożeniami związanymi z klimatem (kategoria interwencji 087).

Poniżej omówiono stan oraz perspektywy realizacji wartości poszczególnych wskaźników, jak również czynniki, które miały wpływ na osiągnięte oraz możliwe do osiągnięcia wartości.

Wartości docelowe większości wskaźników zostały oszacowane w sposób poprawny metodologicznie. Na etapie programowania była dostępna lista kluczowych przedsięwzięć planowanych do realizacji w działaniu 2.1 POIiŚ 2014-2020 w trybie pozakonkursowym, wraz z ich wstępnym zakresem rzeczowym oraz założeniami dotyczącymi przewidywanych efektów możliwych do osiągnięcia (przy czym nie zawsze były to informacje kompletne). Szacowanie wartości docelowych większości wskaźników opierało się więc na dość precyzyjnych informacjach dotyczących zakresu rzeczowego przedsięwzięć planowanych do realizacji. Wyjątek stanowią dwa wskaźniki: *Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej* oraz *Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej*, w przypadku których zakres informacji zawartych w WPZ był niepełny.

LICZBA JEDNOSTEK SŁUŻB RATOWNICZYCH WSPARTYCH DO PROWADZENIA AKCJI RATOWNICZYCH I USUWANIA SKUTKÓW AWARII I KATASTROF

Wartość docelowa:	16 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	17 szt. (106% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	17 szt. (106% założonej wartości docelowej)

Na potrzeby szacowania wartości docelowej wskaźnika przyjęto założenie, że w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków awarii i katastrof zostanie wyposażonych 16 komend wojewódzkich PSP. **Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie**, na etapie szacowania nie uwzględniono jednak Komendy Głównej PSP, która również została objęta wsparciem związanym z prowadzeniem akcji ratowniczych i usuwania skutków awarii i katastrof - dlatego wartość wskaźnika w umowie podpisanej do 31.12.2018 osiągnęła wyższy poziom niż zakładano. Dodatkowe projekty, dla których planowane jest podpisanie umów po roku 2018, nie będą miały wpływu na zmianę wartości wskaźnika.

W ramach analizy nie zidentyfikowano ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika**. Wskaźnik jest **monitorowany w sposób spójny**.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 do poziomu założonego w umowie podpisanej do 31.12.2018, tj. 17 szt.

POJEMNOŚĆ OBIEKTÓW DUŻEJ RETENCJI

Wartość docelowa:	185 000 000 m ³
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	201 700 000 (109% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	201 700 000 (109% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została przyjęta na podstawie informacji dotyczących zidentyfikowanego i wpisanego do WPZ projektu dotyczącego budowy zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny na rzece Odrze. **Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie**, na etapie szacowania nie uwzględniono jednak, że wpływ na realizację wskaźnika będzie miał również inny projekt, dotyczący ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej, w którym planowana jest m.in. budowa dużych zbiorników retencjonujących wodę.

Po uwzględnieniu dodatkowego projektu wartość wskaźnika **Pojemność obiektów dużej retencji** w umowach podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła nieco wyższy poziom niż zakładano – **201 700 000 m³**, a więc **109%** założonej wartości docelowej. Dodatkowe projekty, dla których planowane jest podpisanie umów po roku 2018, nie będą miały wpływu na zwiększenie wartości wskaźnika.

W związku z trudnościami z wyborem wykonawcy na realizację jednego z zadań w projekcie dotyczącym ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej, istnieje w tym projekcie **ryzyko nieosiągnięcia założonego poziomu wskaźnika**, co nie będzie miało jednak wpływu na zagrożenie realizacji wartości docelowej zapisanej obecnie w POliŚ 2014-2020 i SzOOP POliŚ 2014-2020.

Wskaźnik jest **monitorowany w sposób spójny**.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: W związku z potencjalnym ryzykiem braku możliwości realizacji pełnego zakresu rzeczowego projektów wskazane jest pozostawienie wartości docelowej na założonym poziomie, tj. 185 mln m³.

OBJĘTOŚĆ RETENCJONOWANEJ WODY

Wartość docelowa:	2 500 000 m ³
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	2 995 714 (120% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	od 3,1 do 3,3 mln m ³ (od 126% do 133% założonej wartości docelowej)

Zgodnie z definicją zawartą w *Katalogu mierników POliŚ*, wskaźnik obejmuje *docelową objętość wody planowanej do zretencjonowania w obiektach małej retencji w wyniku realizacji projektów*. Mianem małej retencji są określane *zabiegi mające na celu zwiększenie retencjonowania wody oraz likwidację skutków naruszenia naturalnych stosunków wodnych w obrębie małych zlewni*. W *Katalogu mierników POliŚ* przytoczono dość szczegółowy katalog obiektów oraz działań, które można zakwalifikować jako małą retencję.

Wartość docelowa wskaźnika została przyjęta na podstawie informacji dotyczących dwóch projektów wpisanych do WPZ, zgłoszonych przez Lasy Państwowe, dotyczących rozwoju systemów małej retencji w lasach na obszarach nizinnych i górskich, w których objętość planowanej do retencjonowania wody określono na podstawie analizy potrzeb wszystkich jednostek Lasów Państwowych. Szacując wartości docelowe wskaźnika na poziomie działania wzięto pod uwagę fakt, iż istnieje ryzyko niezrealizowania części projektów, ze względu na niski stopień zaawansowania prac przygotowawczych, w związku z czym ostatecznie wartość docelowa została zmniejszona z 3,5 do 2,5 mln m³.

Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie. Na etapie szacowania nie uwzględniono jednak, że istotny wpływ na realizację wartości docelowej wskaźnika będą miały również projekty dotyczące zagospodarowania wód opadowych na obszarach miejskich – w części tych projektów przewidziano budowę zbiorników retencjonujących wody opadowe. Po uwzględnieniu tych przedsięwzięć, wartość wskaźnika *Objętość retencjonowanej wody* zakontraktowana do 31.12.2018 osiągnęła wyższy poziom niż zakładano – **2 995 714 m³**, a więc **120%** założonej wartości docelowej.

Po podpisaniu wszystkich umów z naboru 2.1.5/3/18, wartość wskaźnika *Objętość retencjonowanej wody* może osiągnąć poziom od 3,1 do 3,3 mln m³ (tj. od 126% do 133% założonej wartości docelowej). Wariant minimum zakłada podpisanie umów do wysokości aktualnej alokacji na konkurs, wariant maksimum zakłada podpisanie umów dla wszystkich projektów złożonych w naborze 2.1.5/3/18, które nie zostały dotychczas odrzucone. Oba warianty są prawdopodobne. Pomimo, że wartość dofinansowania w złożonych wnioskach przekracza alokację przewidzianą na konkurs, warto zauważyć, że w dwóch poprzednich naborach złożone wnioski cechowała wysoka jakość i zgodność z założeniami programu, czego konsekwencją było podpisanie umów dla wszystkich projektów. Szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania możliwej do osiągnięcia wartości docelowej omawianego wskaźnika przedstawiono w podrozdziale 2.2.3.

Osiągnięcie wyższego poziomu wskaźnika jest zjawiskiem pozytywnym i stanowi wartość dodaną wdrażania POIiŚ 2014-2020. Ujęcie działań związanych z retencjonowaniem wód w projektach dotyczących wód opadowych jest pożądane z punktu widzenia adaptacji obszarów miejskich do zmian klimatu i w związku z tym premiiowane na poziomie kryteriów wyboru projektów. Jednocześnie zwiększenie wartości docelowej wskaźnika nie niesie za sobą skutku niezrealizowania innych istotnych założeń przyjętych w działaniu 2.1.

W przypadku dwóch projektów Lasów Państwowych, które były podstawą szacowania wartości docelowej zapisanej w POIiŚ 2014-2020 na etapie programowania, **wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny**. W pozostałych projektach zidentyfikowano możliwość wystąpienia niespójności w podejściu do definiowania wskaźnika przez poszczególnych beneficjentów. Sam charakter wskaźnika rodzi problemy metodyczne, gdyż objętość retencjonowanej wody nie jest wartością stałą. W poszczególnych miesiącach, jak również w okresie wieloletnim, ilość retencjonowanej wody w obiekcie ulega ciągłym zmianom w zależności od intensywności opadów, temperatury i innych czynników meteorologicznych.

Ponadto retencja inna niż zbiornikowa jest trudna do oszacowania, zwykle opiera się na teoretycznych wyliczeniach lub wynikach modelowania. Z informacji przekazanych przez IW i IP wynika, że część beneficjentów miała problem z prawidłowym doбором wskaźnika i określeniem jego wartości. W części projektów deklarowana wartość dotyczyła de facto pojemności budowanych obiektów retencyjnych. Problem ten został zidentyfikowany przez IW i IP i podjęto działania związane z doprecyzowaniem sposobu szacowania wartości wskaźnika w poszczególnych projektach dotyczących zagospodarowania wód opadowych, jednak w części projektów mogą nadal występować niespójności. Biorąc jednak pod uwagę, że projekty dotyczące zagospodarowania wód opadowych miały jedynie uzupełniający wkład w realizację wartości wskaźnika, osiągnięcie zapisanej obecnie w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 wartości docelowej **nie jest zagrożone**.

Mając na uwadze uzupełniający charakter wskaźnika w przedsięwzięciach dotyczących zagospodarowania wód opadowych na terenach miejskich (typ 5), na obecnym etapie nie jest bezwzględnie konieczne podejmowanie dodatkowych działań ukierunkowanych na ujednolicenie sposobu definiowania wskaźnika w umowach już podpisanych. Istotne jest jednak określenie w jaki sposób wskaźnik był definiowany w poszczególnych projektach, żeby uniknąć problemów na etapie rozliczenia projektu.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika** w projektach realizowanych przez Lasy Państwowe.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest pozostawienie wartości docelowej wskaźnika na poziomie założonym w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020, wynikającym z umów na realizację dwóch projektów retencyjnych Lasów Państwowych (tj. 2 500 000 m³).

Ponadto:

Konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na sposób definiowania wskaźnika przez beneficjentów na etapie podpisywania umów w konkursie 2.1.5/3/2018.

LICZBA LUDNOŚCI ODNOSZĄCYCH KORZYŚCI ZE ŚRODKÓW OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ (CI)

Wartość docelowa:	280 000 osób
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	1 388 325 osób (496% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	1 388 325 osób (496% założonej wartości docelowej)

Zgodnie z informacją zawartą w *Katalogu mierników POIiŚ* wartość wskaźnika stanowi sumę liczby ludności objętej środkami ochrony przeciwpowodziowej w ramach poszczególnych projektów wspartych w ramach POIiŚ 2014-2020. Definicja ta jest bardzo ogólna. Określa, w jaki sposób powinna być agregowana wartość wskaźnika, nie określa natomiast w jaki sposób wartość wskaźnika powinna być wyznaczana w projektach. Należy podkreślić, że sposób ten może być w poszczególnych projektach bardzo różny, w zależności od charakteru

zastosowanych środków ochrony przed powodzią oraz przyjętych szczegółowych założeń dotyczących zasięgu ich oddziaływania.

W *Katalogu mierników POliŚ* zawarto lakoniczną informację, że wartość docelowa miernika została wyznaczona na podstawie zidentyfikowanych i wpisanych do WPZ projektów, w których planowane są działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa ludności poprzez zmniejszenie ryzyka zagrożenia powodzią. W przypadku tego wskaźnika brak jest możliwości zweryfikowania, na jakich szczegółowych założeniach oparto szacowanie wartości docelowej. Zwrócili również uwagę, że jeden z beneficjentów projektu wpisanego do WPZ pierwotnie nie wykazał wartości tego wskaźnika. Taka sytuacja miała miejsce w przypadku projektu dotyczącego budowy zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny na rzece Odrze, który odpowiada za ponad 90% wartości deklarowanej w dotychczas podpisanych umowach.

Jeżeli więc szacowanie odbywało się na podstawie informacji pochodzących z WPZ, które były niepełne, to **zastosowane podejście obarczone było ryzykiem dużego błędu.**

Z uwagi na powyższe czynniki, wartość wskaźnika *Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej* w umowach podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła dużo wyższy poziom niż przyjęto w POliŚ 2014-2020 – **1 388 325 osób**, a więc **496%** założonej wartości docelowej. Dodatkowe projekty, dla których planowane jest podpisanie umów po roku 2018, nie będą miały wpływu na zwiększenie wartości wskaźnika.

Biorąc pod uwagę lakoniczny charakter definicji wskaźnika zawartej w *Katalogu mierników POliŚ*, która de facto nie precyzuje, w jakich projektach i w jaki sposób wartość wskaźnika powinna być szacowana, istnieje duże prawdopodobieństwo, że wskaźnik nie jest definiowany w jednolity sposób w poszczególnych projektach. Potwierdzają to informacje przekazane w trakcie wywiadów pogłębionych zarówno przez przedstawicieli IW i IP, jak i beneficjentów (beneficjenci sygnalizowali problemy z szacowaniem wartości wskaźnika). Mając na uwadze charakter wskaźnika, który wyklucza możliwość przyjęcia jednolitej, zestandaryzowanej metodologii szacowania, należy dopuścić możliwość stosowania indywidualnych podejść do szacowania skali oddziaływania projektu. Istotne jest również, że dla większości projektów deklarowane wartości były przedmiotem weryfikacji nadzorowanej przez IW. Można więc wnioskować, że osiągnięcie wartości docelowej zapisanej obecnie w POliŚ 2014-2020 i SzOOP 2014-2020 **nie jest zagrożone**. Potencjalnym zagrożeniem są natomiast trudności z realizacją pełnego zakresu rzeczowego w dwóch projektach dotyczących Kotliny Kłodzkiej oraz ochrony przeciwpowodziowej Żuław, w których zidentyfikowano **ryzyko nieosiągnięcia założonych poziomów wskaźnika**. Opisane trudności, ze względu na mniejszy wkład projektów w realizację wskaźnika, nie stanowią jednak zagrożenia dla osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika zapisanej obecnie w POliŚ 2014-2020 i SzOOP POliŚ 2014-2020.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w POliŚ 2014-2020 i SzOOP POliŚ 2014-2020 do poziomu założonego w projekcie POIS.02.01.00-00-0003/16, tj. 1,3 mln osób.

LICZBA OPRACOWANYCH EKSPERTYZ, OCEN, ANALIZ, KONCEPCJI, STUDIÓW

Wartość docelowa:	167 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	152 szt. (91% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	187 szt. (112% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że przeprowadzono je na podstawie informacji dotyczących projektów umieszczonych w WPZ.

Wartość wskaźnika wynikająca z podpisanych do 31.12.2018 umów osiągnęła poziom niższy niż zakładany, tj. **152 szt.**, co odpowiada **91%** założonej wartości docelowej. Po podpisaniu wszystkich umów z WPZ, wartość wzrośnie do 187 szt. Co odpowiadać będzie 112% założonej wartości docelowej.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **osiągnięcie założonych poziomów wskaźnika** w obowiązujących umowach. Realne jest również podpisanie wszystkich umów dla projektów z WPZ, które, zgodnie z zawartą w nim informacją, przyczyniają się do realizacji wskaźnika. Analiza dokumentacji sprawozdawczej oraz archiwalnych danych wskazuje jednak na występujące rozbieżności dotyczące **sposobu definiowania wskaźnika przez beneficjentów**, jak również sposobu **monitorowania**. Wartość wskaźnika w sprawozdaniu za III kwartał 2018 była niższa od wykazanej za wcześniejszy okres sprawozdawczy, co było wynikiem przeprowadzonej analizy poprawności mierników przyjętych w projektach i korekty wartości w umowach. Przyczyną problemu był brak precyzyjnej definicji określającej, w jakich typach projektów powinien być monitorowany wskaźnik, jak również jakie opracowania powinny być wliczane do jego wartości. Definicja zawarta w projekcie katalogu definicji dla WLWK 2014-2020²⁹ okazała się zbyt ogólna. **Aktualne** (stan na 31.12.2018), tj. zweryfikowane wartości wskaźnika należy uznać za **spójne metodologicznie**. Na podstawie dostępnych informacji nie można jednak stwierdzić, czy we wszystkich projektach z WPZ, dla których planowane jest podpisanie umów, wartość wskaźnika została oszacowana poprawnie. W szczególności należy zweryfikować, czy deklarowana wartość (9 szt.), w projekcie dotyczącym zrównoważonego rozwoju gospodarczego zlewni rzeki Nidy, jest zgodna z przyjętą obecnie linią interpretacyjną. Biorąc jednak pod uwagę, że w dwóch pozostałych projektach z WPZ, które mają przyczynić się do realizacji wskaźnika, deklarowane wartości (26 szt.) wydają się zgodne z aktualną linią interpretacyjną, osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika założonego w SzOOP POIiŚ 2014-2020 **nie jest zagrożone**.

²⁹ W projekcie katalogu definicji dla WLWK 2014-2020 znajduje się ogólna definicja: Liczba ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji studiów z zakresu dostosowania do zmiany klimatu, opracowanych w ramach projektów realizowanych przez Beneficjentów POIiŚ, finansowanych ze środków innych niż PT. Zakres wsparcia zgodny z UP i zapisami linii demarkacyjnej dla PI 5.2.

Mając na uwadze charakter wskaźnika (głównie funkcja informacyjna), jak również działania podjęte przez IW/IP, na obecnym etapie nie jest celowe podejmowanie dodatkowych działań, poza doprecyzowaniem definicji.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w POliŚ 2014-2020 i SzOOP POliŚ 2014-2020 do poziomu wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018, z uwzględnieniem projektów z WPZ, dla których planowane jest podpisanie umów, tj. 187 szt.

LICZBA OSÓB, KTÓRYCH KWALIFIKACJE ZOSTAŁY PODNIESIONE W RAMACH UDZIAŁU W WARSZTATACH, BADANIACH BIEGŁOŚCI, KONFERENCJACH W ZAKRESIE WDRAŻANIA NOWYCH WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH MONITORINGU STANU WÓD

Wartość docelowa:	150 osób
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	595 osób (397% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	595 osób (397% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że przeprowadzono je na podstawie informacji dotyczących projektów umieszczonych w WPZ.

Wskaźnik jest monitorowany w jednym projekcie (POIS.02.01.00-00-0002/16), dotyczącym wzmocnienia monitoringu wód, realizowanym przez GIOŚ. Pierwotna wartość wskaźnika deklarowana w WPZ wynosiła 150 osób, jednak po aneksowaniu umowy w IV kwartale 2018, zwiększającym w niewielkim stopniu wartość dofinansowania oraz możliwy do realizacji zakres rzeczowy, wartość wskaźnika została zwiększona do **595 osób**, co jest oczywiście zjawiskiem pozytywnym, gdyż zwiększa skalę korzystnego oddziaływania projektu.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika**. Dodatkowe projekty, dla których planowane jest podpisanie umów po roku 2018, nie będą miały wpływu na zwiększenie wartości wskaźnika.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POliŚ 2014-2020 do aktualnego poziomu założonego w umowie POIS.02.01.00-00-0002/16, tj. 595 szt.

LICZBA STANOWISK POMIAROWYCH NA POTRZEBY MONITORINGU STANU ŚRODOWISKA

Wartość docelowa:	114 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	574 szt. (504% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	655 szt. (575% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak

przypuszczać, że przeprowadzono je na podstawie informacji dotyczących projektów umieszczonych w WPZ.

Wskaźnik jest monitorowany w dwóch projektach (POIS.02.01.00-00-0001/16 i POIS.02.01.00-00-0002/16), realizowanych przez GIOŚ. Pierwotna wartość wskaźnika deklarowana w WPZ oraz pierwszej wersji umów była niższa, jednak po aneksach zwiększających wartość dofinansowania oraz możliwy do realizacji zakres rzeczowy, wartość wskaźnika została zwiększona i obecnie wynosi **574 szt.**, co jest zjawiskiem pozytywnym, gdyż zwiększa skalę korzystnego oddziaływania projektów. Po podpisaniu dodatkowej umowy z WPZ na realizację zgłoszonego przez GIOŚ projektu dotyczącego wzmocnienia monitoringu hałasu, możliwa do osiągnięcia wartość wskaźnika wzrośnie do 655 szt., co odpowiada 575% założonej na poziomie działania wartości docelowej.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika**. **Realne jest również podpisanie dodatkowej umowy dla projektu GIOŚ**. Wskaźnik jest **definiowany i monitorowany w sposób spójny**.

***Rekomendacja dotycząca wskaźnika:** Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POIiŚ 2014-2020 do aktualnego poziomu założonego w umowach POIS.02.01.00-00-0001/16 i POIS.02.01.00-00-0002/16 oraz w dodatkowym projekcie GIOŚ z WPZ, dotyczącym wzmocnienia monitoringu hałasu, tj. 655 szt.*

LICZBA WYBUDOWANYCH JEDNOSTEK (LODOŁAMACZY)

Wartość docelowa:	11 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	8 szt. (73% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	8-10 szt. (73-91% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że przeprowadzono je na podstawie informacji dotyczących projektów umieszczonych w WPZ. **Zastosowane podejście należy ocenić jako poprawne metodologicznie**, biorąc pod uwagę dane i wiedzę dostępną na etapie programowania POIiŚ 2014-2020.

Wartość wskaźnika (8 szt.) jest niższa niż zakładana - odpowiada 73% założonej wartości docelowej. Przyczyną jest zmniejszenie pierwotnie deklarowanego zakresu rzeczowego projektu z WPZ, realizowanego przez RZGW w Szczecinie, dotyczącego kontynuacji programu budowy lodołamaczy. Obecnie rozważane jest rozszerzenie zakresu projektu realizowanego przez RZGW Warszawa o 1 lub 2 dodatkowe jednostki, jednak ostateczna decyzja, czy rozszerzenie będzie miało miejsce, jak również jaki będzie jego zakres, nie została jeszcze podjęta. Jeżeli rozszerzenie zostałoby sfinalizowane w maksymalnym rozważanym zakresie, wartość wskaźnika osiągnęłaby poziom 10 szt., a więc 91% założonej wartości docelowej.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogą mieć wpływ na **osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika** w obowiązujących umowach. Dodatkowe projekty, dla których planowane jest podpisanie umów po roku 2018, nie będą miały wpływu na zwiększenie wartości wskaźnika. Wskaźnik jest **definiowany i monitorowany w sposób spójny**.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 do poziomu założonego w umowach podpisanych do 31.12.2018, tj. 8 szt. Po ewentualnym rozszerzeniu zakresu projektu RZGW Warszawa lub po podjęciu wiążącej decyzji dotyczącej rozszerzenia, konieczna będzie korekta wartości.

LICZBA OPRACOWANYCH METODYK, PROCEDUR, WYTYCZNYCH NA POTRZEBY MONITORINGU STANU ŚRODOWISKA

Wartość docelowa:	18 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	22 szt. (122% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	32 szt. (178% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że przeprowadzono je na podstawie informacji dotyczących projektów umieszczonych w WPZ.

Wskaźnik jest monitorowany w dwóch projektach (POIS.02.01.00-00-0001/16 i POIS.02.01.00-00-0002/16), realizowanych przez GIOŚ. Pierwotna wartość wskaźnika deklarowana w WPZ oraz pierwszej wersji umów była niższa, jednak po aneksach zwiększających wartość dofinansowania oraz możliwy do realizacji zakres rzeczowy, wartość wskaźnika została zwiększona i obecnie wynosi **22 szt.**, co jest zjawiskiem pozytywnym, gdyż zwiększa skalę korzystnego oddziaływania projektów. Po podpisaniu dodatkowej umowy z WPZ na realizację zgłoszonego przez GIOŚ projektu dotyczącego wzmocnienia monitoringu hałasu, wartość wskaźnika wzrośnie do 32 szt., co odpowiada 178% założonej wartości docelowej.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika**. **Realne jest również podpisanie dodatkowej umowy dla projektu GIOŚ**. Wskaźnik jest **definiowany i monitorowany w sposób spójny**.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POIiŚ 2014-2020 do aktualnego poziomu założonego w umowach POIS.02.01.00-00-0001/16 i POIS.02.01.00-00-0002/16 oraz w dodatkowym projekcie GIOŚ z WPZ, dotyczącym wzmocnienia monitoringu hałasu, tj. 32 szt.

LICZBA URZĄDZEŃ DLA CELÓW OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Wartość docelowa:	108 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	37 szt. (34% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	38 szt. (35% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że przeprowadzono je na podstawie informacji dotyczących projektów umieszczonych w WPZ.

Wartość wskaźnika wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 (37 szt.) jest niższa niż zakładana – odpowiada jedynie **34%** wartości docelowej. Po podpisaniu aneksu dla jednej z realizowanych umów, wartość wskaźnika nieznacznie wzrosła (do 38 szt.), co odpowiadać będzie 35% założonej wartości docelowej. Dodatkowe projekty, dla których planowane jest podpisanie umów po roku 2018, zgodnie z informacjami zawartymi w aktualnej wersji WPZ, nie będą miały wpływu na zwiększenie wartości wskaźnika. Konkludując, **wartość miernika nie zostanie więc osiągnięta na zakładanym poziomie.**

Jak wspomniano wcześniej, szacowanie wartości docelowej przeprowadzono na podstawie informacji dotyczących projektów wpisanych do WPZ, a kluczowy wpływ na realizację wskaźnika miał mieć projekt RZGW w Gdańsku, dotyczący kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław (etap II). Z informacji zawartych w archiwalnych wersjach WPZ wynika, że w wymienionym projekcie przewidywano budowę 103 urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej, tymczasem w podpisanej umowie wartość ta jest dużo niższa i wynosi 21 urządzeń, przy czym wartość projektu jest tożsama z wartością z archiwalnej wersji WPZ. Można więc sądzić, że **pierwotna wartość prezentowana na WPZ została błędnie określona**, co mogło mieć **związek z nieprecyzyjną definicją wskaźnika**. Definicja zawarta w projekcie katalogu definicji dla WLWK 2014-2020³⁰ jest bardzo ogólna – określa, w jaki sposób wartość powinna być agregowana na potrzeby sprawozdawczości, nie precyzuje natomiast, jakie typy obiektów powinny być wliczane, oraz w jakich typach projektów powinien być identyfikowany wskaźnik. Tymczasem nie istnieje jednoznaczna definicja „urządzenia ochrony przeciwpowodziowej”, ponadto wiele obiektów inżynierskich, służących ochronie przeciwpowodziowej, może składać się z wielu powiązanych funkcjonalnie urządzeń, które w zależności od przyjętej interpretacji, mogą być zliczane łącznie (jako jedno urządzenie) lub rozdzielnie (jako wiele urządzeń).

Powyższe zastrzeżenia potwierdza analiza dokumentacji sprawozdawczej, która wskazuje na występujące rozbieżności dotyczące **sposobu definiowania wskaźnika przez beneficjentów**. Wartość wskaźnika *Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej* była przedmiotem

³⁰ W projekcie katalogu definicji dla WLWK 2014-2020 znajduje się następująca definicja: Liczba urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, które zostały wybudowane, w ramach dofinansowanego projektu. Zakres wsparcia zgodny z UP i zapisami linii demarkacyjnej dla PI 5.2.

weryfikacji prowadzonej przez IW i IP, w toku której wzięto pod uwagę zarówno wartości z projektów z typu 4 (budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych przyczyniających się do zmniejszenia skutków powodzi i suszy), które zgodnie z KWO realizują przedmiotowy wskaźnik, jak również z projektów typu 6 (zabezpieczenie brzegów morskich zagrożonych erozją). Ustalono, że infrastruktura zastosowana w tych projektach do ochrony brzegów morskich pełni jednocześnie funkcję przeciwpowodziową. **Aktualne** (stan na 31.12.2018), tj. zweryfikowane wartości wskaźnika w umowach, należy uznać za **spójne metodologicznie**.

Trzeba jednak zaznaczyć, że potencjalnie funkcję przeciwpowodziową można przypisać również innym obiektom infrastrukturalnym, realizowanym np. w projektach dotyczących gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich (typ 5) oraz w projektach dotyczących wsparcia ponadregionalnych systemów małej retencji (typ 3), w szczególności na terenach górskich. Jest to dodatkowy argument, wskazujący na konieczność doprecyzowania definicji.

Z informacji przekazanych przez IP i IW wynika, że w dwóch projektach dotyczących ochrony przeciwpowodziowej (Żuławy oraz Kotlina Kłodzka) istnieje ryzyko nieosiągnięcia założonego poziomu wskaźnika *Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej*. Opisane trudności, ze względu na znaczący wkład w realizację wartości docelowej miernika przez projekt dotyczący ochrony przeciwpowodziowej Żuław (21 obiektów)³¹, stanowią **istotne zagrożenia dla osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika na poziomie działania**.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POIiŚ 2014-2020 do poziomu około 50% oszacowanej wartości możliwej do osiągnięcia, tj. 20 szt., uwzględniając trudności z realizacją pełnego zakresu rzeczowego w części projektów.

Ponadto:

Wskazane jest uszczegółowieniej definicji wskaźnika, tj. wyspecyfikowanie typów urządzeń, które powinny być zliczane w ramach wskaźnika, jak również określenie podejścia do sposobu zliczania urządzeń, które składają się z wielu funkcjonalnie powiązanych obiektów lub elementów. Wskazane jest również precyzyjne określenie, w których typach projektów wskaźnik powinien być monitorowany.

³¹ Z informacji przekazanych przez IW wynika, że w projekcie dotyczącym Kotliny Kłodzkiej aktualne ryzyko niezrealizowania dotyczy 1 obiektu ochrony przeciwpowodziowej.

POJEMNOŚĆ OBIEKTÓW MAŁEJ RETENCJI

Wartość docelowa:	2 500 000 m ³
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	4 198 705 m ³ (168% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	od 4,2 do 5,4 mln m ³ (od 168% do 217% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że przeprowadzono je na podstawie informacji dotyczących projektów umieszczonych w WPZ, zgłoszonych przez Lasy Państwowe. Wartość docelowa określona została na tym samym poziomie, co objętość retencjonowanej wody, tj. 2,5 mln m³. **Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie**, gdyż pojemność obiektów małej retencji może być zarówno wyższa, jak i niższa niż objętość retencjonowanej wody³².

W projektach złożonych przez Lasy Państwowe przewidywana pojemność obiektów małej retencji okazała się wyższa niż objętość retencjonowanej wody. Ponadto na etapie szacowania nie wzięto pod uwagę możliwego wkładu projektów dotyczących zagospodarowania wód opadowych na obszarach miejskich w realizację wskaźnika (w części tych projektów przewidziano budowę zbiorników retencyjnych). Z uwagi na opisane powyżej czynniki, wartość wskaźnika wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 (4 198 705 m³) jest wyższa niż zakładano – odpowiada 168% założonej wartości docelowej. W części projektów dotyczących zagospodarowania wód opadowych na obszarach miejskich, w których przewidziano budowę zbiorników retencyjnych, wskaźnik ten nie został jednak uwzględniony (zgodnie z KWO projektom tym przypisano wskaźnik *Objętość retencjonowanej wody*), w związku z czym faktyczna wartość sumaryczna może być wyższa.

Po podpisaniu wszystkich umów z naboru 2.1.5/3/18, wartość wskaźnika *Pojemność obiektów małej retencji* może osiągnąć poziom od 4,2 do 5,4 mln m³ (tj. od 168% do 217% założonej wartości docelowej). W wariantcie minimum uwzględniono podpisanie umów do wysokości aktualnej alokacji na konkurs, bez korekty potencjalnych braków w katalogach wskaźników³³. W wariantcie maksimum³⁴ założono podpisanie umów dla wszystkich projektów złożonych i dotychczas nieodrzuconych w naborze 2.1.5/3/18, korektę potencjalnych braków w dotychczas podpisanych umowach, jak również uwzględnienie we wszystkich projektach złożonych w naborze 2.1.5/3/18, w których przewidziana jest budowa zbiorników retencyjnych, wskaźnika *Pojemność obiektów małej retencji*. Szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania przedstawiono w podrozdziale 2.2.3.

³² Wyższa, np. w przypadku budowy zbiorników suchych, niższa np. w przypadku wysokiej retencji gruntowej.

³³ Uzupełnienie wartości w projektach, w których przewidziano budowę zbiorników retencyjnych, jednak nie zadeklarowano wartości wskaźnika *Pojemność obiektów małej retencji*.

³⁴ Wariant maksimum wydaje się realny. Wartość dofinansowania dla projektów złożonych przekracza wartość alokacji przewidzianej na konkurs, jednak w dwóch poprzednich naborach złożone projekty cechowała wysoka jakość i zgodność z założeniami programu, czego konsekwencją było podpisanie umów dla wszystkich złożonych wniosków.

W dwóch projektach Lasów Państwowych, które były podstawą szacowania wartości docelowej zapisanej w SzOOP POliŚ 2014-2020, **wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny**. W pozostałych projektach zidentyfikowano niespójności polegające na pominięciu wskaźnika w części projektów oraz możliwości różnego definiowania deklarowanego wskaźnika przez poszczególnych beneficjentów. Problem ten został zidentyfikowany przez IW i IP i podjęto działania związane z uzupełnieniem lub doprecyzowaniem sposobu szacowania wskaźnika w poszczególnych projektach dotyczących zagospodarowania wód opadowych na terenach miejskich. Na obecnym etapie w wielu projektach nadal występują braki. Należy jednak podkreślić, że wskaźnik *Pojemność obiektów małej retencji* nie rodzi tak wielu problemów metodycznych i interpretacyjnych jak *Objętość retencjonowanej wody*, ponadto jest łatwiejszy do weryfikacji na etapie rozliczenia projektu.

Biorąc pod uwagę, że projekty dotyczące zagospodarowania wód opadowych nie były uwzględnione na etapie szacowania wartości docelowej wskaźnika i mają jedynie uzupełniający wkład w jej realizację, można wnioskować, że osiągnięcie wartości docelowej zapisanej obecnie w SzOOP POliŚ 2014-2020 **nie jest zagrożone**.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika** w projektach realizowanych przez Lasy Państwowe.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest pozostawienie wartości docelowej wskaźnika na poziomie założonym w POliŚ 2014-2020 i SzOOP POliŚ 2014-2020, wynikającym z umów na realizację dwóch projektów retencyjnych Lasów Państwowych (tj. 3 500 000 m³).

Ponadto:

Konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na sposób definiowania wskaźnika przez beneficjentów na etapie podpisywania umów w konkursie 2.1.5/3/2018.

*Podstawowym miernikiem efektu w projektach zawierających komponent retencyjny powinien być wskaźnik *Pojemność obiektów małej retencji*, który nie rodzi tak wielu problemów metodycznych i interpretacyjnych jak wskaźnik *Objętość retencjonowanej wody*, ponadto jest łatwiejszy do weryfikacji na etapie rozliczenia projektu.*

DŁUGOŚĆ LINII BRZEGOWEJ, NA KTÓREJ PROWADZONE SĄ DZIAŁANIA Z ZAKRESU OCHRONY BRZEGÓW MORSKICH

Wartość docelowa:	40 km
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	25,5 km (64% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	27,2 km (68% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Z informacji przekazanych przez przedstawicieli IP wynika, że szacowanie wartości docelowej opierało się na rozeznaniu prowadzonym wśród potencjalnych beneficjentów (urzędy morskie). Wartość wynikająca z podpisanych umów okazała się niższa w stosunku do pierwotnych deklaracji.

Wartość wskaźnika wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 (25,5 km) jest dużo niższa od zakładanej na poziomie SzOOP POIiŚ 2014-2020 - odpowiada **64%** wartości docelowej. Z informacji przekazanych przez IW wynika, że istnieje możliwość zwiększenia zakresu rzeczowego jednego z projektów, w wyniku czego możliwa do osiągnięcia wartość wzrosnie do **27,2 km**, co odpowiada 68% założonej wartości docelowej.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika na poziomie poszczególnych projektów**. Prawdopodobne jest również rozszerzenie zakresu projektu UM w Szczecinie o 1,7 km. Na obecnym etapie wdrażania programu **nie ma** jednak **możliwości osiągnięcia wartości docelowej założonej w SzOOP POIiŚ 2014-2020**.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POIiŚ 2014-2020 do poziomu wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018, tj. 25,5 km lub poziomu prognozowanego w przypadku potwierdzenia możliwości rozszerzenia zakresu rzeczowego projektu UM w Szczecinie, tj. 27,2 km.

LICZBA INSTYTUCJI OBJĘTYCH WZMOCNIENIEM SYSTEMU MONITORINGU JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Wartość docelowa:	17 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	17 szt. (100% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	17 szt. (100% założonej wartości docelowej)

Na potrzeby szacowania wartości wskaźnika przyjęto założenie, w oparciu o dane z WPZ, że wzmocnieniem systemu monitoringu jakości środowiska objętych zostanie 16 WIOŚ oraz GIOŚ. Po roku 2018 planowane jest podpisanie jeszcze jednego projektu z WPZ, który będzie dotyczył monitoringu hałasu. Obejmie on jednak tę samą grupę podmiotów.

Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie. W toku analizy nie zidentyfikowano ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika**. Wskaźnik jest również **monitorowany w sposób spójny**.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest pozostawienie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POIiŚ 2014-2020 na niezmiennym poziomie.

LICZBA MIAST, W KTÓRYCH PODJĘTO DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z ZABEZPIECZENIEM PRZED NIEKORZYSTNYMI ZJAWISKAMI POGODOWYMI

Wartość docelowa:	10 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	17 szt., tj. 170% wartości docelowej
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023 roku:	od 19 do 32 szt., tj. od 190% do 320% wartości docelowej

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że kierowano się założeniem, iż działania dotyczące zagospodarowania wód opadowych na obszarach miejskich (typ 5) będą miały charakter uzupełniający.

Wartość wskaźnika wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 jest dużo wyższa niż zakładana - ze wsparcia korzysta 17 miast³⁵, co odpowiada 170% wartości docelowej. Po podpisaniu umów na projekty dotyczące zagospodarowania wód opadowych z naboru 2.1.5/3/18 wartość wskaźnika może wzrosnąć do co najmniej 19, jednak nie więcej niż 32 miast. tj. od 190 do 320% założonej wartości docelowej. W wariantcie minimum uwzględniono podpisanie umów do wysokości aktualnej alokacji na konkurs i sfinansowanie przede wszystkim projektów miast, które uzyskały wsparcie we wcześniejszych konkursach. Wariant maksimum zakłada podpisanie umów dla wszystkich projektów złożonych w naborze 2.1.5/3/18. Szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania przedstawiono w podrozdziale 2.2.3.

Inny niż przewidywany poziom realizacji wskaźnika wynika z dużego zainteresowania beneficjentów realizacją tego projektów typu 5, jak również z wysokiej jakości przedłożonych przedsięwzięć. Realizacja wskaźnika na dużo wyższym poziomie jest zjawiskiem pozytywnym i stanowi wartość dodaną wdrażania POliŚ 2014-2020.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych zagrożeń dla **nieosiągnięcia założonego poziomu wskaźnika** w obowiązujących umowach. Prawdopodobne jest również podpisanie umów dla wszystkich projektów, które były przedmiotem szacowania możliwej do osiągnięcia wartości docelowej, przy czym faktyczna liczba oraz wartość dofinansowanych projektów jest zależna od decyzji dotyczącej wykorzystania alokacji. **Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.**

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POliŚ 2014-2020 do 24 szt. (jest to wartość najbardziej prawdopodobna w przypadku podpisania umów do wysokości aktualnej alokacji na nabór 2.1.5/3/18)

³⁵ Wartość została skorygowana w stosunku do prostej sumy z SL 2014. W przypadku gdy na terenie jednego ośrodka miejskiego realizowany jest więcej niż jeden projekt (weryfikacja wg gmin) dany ośrodek miejski policzony został jednokrotnie.

ZASIĘG ZREALIZOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ EDUKACYJNO-PROMOCYJNYCH ORAZ INFORMACYJNYCH

Wartość docelowa:	10 000 000 osób
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	350 000 osób (4% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	350 000 osób (4% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że przeprowadzono je na podstawie informacji dotyczących projektów umieszczonych w WPZ. W pierwszej wersji tego dokumentu przewidywano realizację projektu informacyjno-edukacyjnego w zakresie zmian klimatu i adaptacji do nich, obejmującego zasięgiem podejmowanych działań edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych 10 mln osób. Ostatecznie nie doszło do podpisania umowy na realizację tego projektu (projekt został wycofany).

Podobne cele są realizowane obecnie w projekcie IOŚ-PIB, dotyczącym budowy bazy wiedzy o zmianach klimatu i adaptacji do ich skutków (elementem projektu jest m.in. popularyzacja tej wiedzy), jednak przewidziane w nim metody oraz kanały rozpowszechniania informacji są odmienne: projekt ma charakter bardziej specjalistyczny, przez co skierowany jest do węższej grupy odbiorców (100 tys. odbiorców). Działania informacyjno-edukacyjne są prowadzone również w projekcie dotyczącym zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław (obejmują 250 tys. odbiorców).

Dodatkowe projekty, dla których planowane jest podpisanie umów po roku 2018, zgodnie z informacjami zawartymi w obowiązującym WPZ, nie będą miały wpływu na zwiększenie wartości wskaźnika. Na obecnym etapie wdrażania programu **nie ma więc możliwości osiągnięcia wartości założonej** w SzOOP POliŚ 2014-2020. W związku problemami realizacyjnymi w projekcie dotyczącym ochrony przeciwpowodziowej Żuław istnieje ryzyko nieosiągnięcia wskaźnika na poziomie wynikającym z obowiązującej umowy. W drugim projekcie, wdrażanym przez IOŚ-PIB, realizacja wskaźnika na założonym poziomie nie jest zagrożona.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POliŚ 2014-2020 do poziomu założonego w projekcie IOŚ-PIB (100 tys. osób).

2.2.3. SPOSÓB SZACOWANIA MOŻLIWYCH DO OSIĄgniĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

Proces kontraktacji w działaniu 2.1 nie został zakończony. Planowane jest podpisanie 5 dodatkowych umów na projekty pozakonkursowe, trwa również ocena projektów w ostatnim naborze konkursowym (2.1.5/3/2018). Kolejne nabory nie są planowane, a podpisanie większości umów powinno nastąpić w roku 2019.

Szacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych opierało się na opisanych poniżej założeniach.

W przypadku **projektów pozakonkursowych**, uwzględniono deklarowane wartości wskaźników z WPZ dla umów dotychczas niepodpisanych i przyjęto, że wszystkie umowy zostaną zawarte, a zakres projektów nie będzie odbiegał znacząco od założeń przyjętych w WPZ. Ponadto, opierając się na informacjach przekazanych przez IP i IW, uwzględniono możliwość rozszerzenia zakresu części projektów pozakonkursowych, dla których umowy zostały podpisane do końca 2018 roku. Wyniki szacowania zostały przedstawione w Tabeli 7.

TABELA 7. SZACOWANIE MOŻLIWYCH DO OSIĄGNIĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH POSZCZEGÓLNYCH WSKAŹNIKÓW DLA DZIAŁANIA 2.1. (PROJEKTY POZAKONKURSOWE)

WSKAŹNIK	DODATKOWA WARTOŚĆ MOŻLIWA DO OSIĄGNIĘCIA DO ROKU 2023		
	PLANOWANE ZWIĘKSZENIE ZAKRESU W UMOWACH PODPISANYCH	PODPISANIE DODATKOWYCH UMÓW Z WPZ	RAZEM
Wskaźniki określone w załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020			
Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.]		35	35
Liczba stanowisk pomiarowych na potrzeby monitoringu stanu środowiska [szt.]		81	81
Liczba wybudowanych jednostek (lodołamaczy) [szt.]	1-2		1-2
Liczba opracowanych metodyk, procedur, wytycznych na potrzeby monitoringu stanu środowiska		10	10
Długość linii brzegowej, na której prowadzone są działania z zakresu ochrony brzegów morskich [km]	1,7		1,7
Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej [szt.]	1		1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika 5 do SzOOP POIiŚ 2014-2020 oraz informacji przekazanych przez IW/IP.

Dla projektów z naboru 2.1.5/3/2018 oszacowanie wskaźników *Objętość retencjonowanej wody* i *Pojemność obiektów małej retencji* zostało przeprowadzone na podstawie relacji nakład środków UE/efekt w umowach podpisanych do 31.12.2018. Metoda ta opiera się na założeniu, że średnia wartość dofinansowania UE przypadająca na jednostkę efektu w projektach złożonych w naborze 2.1.5/3/18, będzie zbliżona do wartości z umów podpisanych do 31.12.2018. Biorąc pod uwagę bardzo dużą zmienność poziomu ogólnych nakładów przypadających na jednostkę efektu w poszczególnych projektach³⁶ (w przypadku wskaźnika *Objętość retencjonowanej wody* od 190 do 223 tys. PLN/ha 1 m³ retencjonowanej wody) oraz niewielką liczbę projektów, dla których możliwe było wyliczenie wartości średniej, szacunek jest obarczony jednak ryzykiem dużego błędu.

³⁶ Co wynika przede wszystkim z faktu, że działania związane z retencjonowaniem wód mają charakter uzupełniający w projektach.

Wyliczenia przeprowadzono dla dwóch wariantów dotyczących wykorzystania alokacji: **wariant P** (podstawowy): podpisanie umów do wartości aktualnej alokacji na konkurs 2.1.5/3/18; **wariant R** (rozszerzony): zwiększenie alokacji i podpisanie umów dla wszystkich projektów złożonych w naborze 2.1.5/3/18). W przypadku wskaźnika *Pojemność obiektów małej retencji*, gdzie zidentyfikowano braki danych, rozpatrzono dodatkowo dwa warianty: **wariant A**: bez korekty tj. uzupełnienia brakujących danych; **wariant K**: z korektą brakujących danych, tj. uzupełnienie na podstawie szacunku. Korekta została wykonana na zasadzie szacunku, w oparciu o dane dotyczące objętości retencjonowanej wody, która została podana w większości projektów. Odwołując się do danych z projektu Lasów Państwowych (mała retencja na terenach nizinnych) przyjęto, że relacja wskaźników *pojemność obiektów małej retencji* – *objętość retencjonowanej wody* powinna kształtować się na poziomie 1 : 1,5. Biorąc pod uwagę bardzo ograniczony zasób twardych danych empirycznych, szacunek ten jest obarczony ryzykiem dużego błędu.

Przygotowując szacunki dotyczące wskaźnika *Liczba miast, w których podjęto działania związane z zabezpieczeniem przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi* wzięto pod uwagę różne scenariusze finansowe dotyczące alokacji przeznaczanej na nabór 2.1.5/3/2018 oraz różne scenariusze dotyczące kolejności projektów na liście podstawowej³⁷, z uwzględnieniem możliwości realizacji projektów w ośrodkach, które już uzyskały dofinansowanie³⁸. Scenariusz minimum zakłada dofinansowanie projektów do wysokości aktualnej alokacji oraz sfinansowanie przede wszystkim projektów miast, które już uzyskały wsparcie. Scenariusz maksimum zakłada dofinansowanie wszystkich projektów złożonych w naborze 2.1.5/3/18.

37 Przy założeniu, że alokacja na nabór nie zostanie zwiększona.

38 Wykluczono powtarzające się miasta.

TABELA 8. SZACOWANIE MOŻLIWYCH DO OSIĄGNIĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH POSZCZEGÓLNYCH WSKAŹNIKÓW DLA DZIAŁANIA 2.1. (PROJEKTY KONKURSOWE, NABÓR 2.1.5/3/2018)

WSKAŹNIKI	STAN WYNIKAJĄCY Z AKTUALNEJ KONTRAKTACJI umowy dla typu projektu 2.1.5 podpisane do 31.12.2018		MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKTACJA W NABORZE 2.1.5/3/2018 (WARIANT FINANSOWY P - KONTRAKTACJA DO WYSOKOŚCI AKTUALNEJ ALOKACJI NA KONKURS)		MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKTACJA W NABORZE 2.1.5/3/2018 (WARIANT FINANSOWY R - PODPISANIE UMÓW DLA WSZYSTKICH PROJEKTÓW NIEODRZUCONYCH)		DODATKOWA WARTOŚĆ MOŻLIWA DO OSIĄGNIĘCIA DO ROKU 2023			
	Wariant A aktualne wartości wskaźników z SL	Wariant K wartości po korekcie	Wariant A(P)	Wariant K(P)	Wariant A(R)	Wariant K(R)	Wariant A(P)	Wariant K(P)	Wariant A(R)	Wariant K(R)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4)	9 (5+3-2)	10 (6)	11 (7+3-2)
UWARUNKOWANIA FINANSOWE										
Wykorzystanie alokacji (faktyczne lub planowane) [PLN]	597 384 562	597 384 562	200 000 000	200 000 000	382 490 121	382 490 121				
WSKAŹNIKI POIŚ										
Objętość retencjonowanej wody [m3]	495 713	495 713	165 961	165 961	317419	317419	165 961	165 961	317 419	317419
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 m ³ objętości retencjonowanej wody	1 205	1 205	1 205	1 205	1 205	1 205				
WSKAŹNIKI SzOOP POIŚ										
Pojemność obiektów małej retencji [m3]	8 705	752 140	2 914	251 811	5 573	481 725	2 914	995 246	5 618	1 225 160
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 m ³ pojemności obiektów małej retencji	68 625	794	68 625	794	68 625	794				
Liczba miast, w których podjęto działania związane z zabezpieczeniem przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi [szt.]	17	17	2-15	2-15	15	15	2-15	2-15	15	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIŚ 2014-2020 oraz danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018)

2.2.4. PODSUMOWANIE – OCENA SKUTECZNOŚCI WDRAŻANIA PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO 5.II

Dotychczasową skuteczność wdrażania priorytetu inwestycyjnego 5.II należy ocenić jako **bardzo wysoką**. W większości cele i pierwotne założenia szczegółowe zostaną zrealizowane na poziomie wyższym niż zakładano. Nie zostaną zrealizowane jedynie niektóre założenia przyjęte na poziomie SzOOP POIiŚ 2014-2020, dotyczące wskaźników: *Liczba wybudowanych jednostek (lodołamaczy)*, *Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej*, *Długość linii brzegowej, na której prowadzone są działania z zakresu ochrony brzegów morskich*, *Zasięgu zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych*. Należy mieć jednak na uwadze, że:

- pierwszy wskaźnik zostanie osiągnięty na poziomie zbliżonym do założonego;
- szacowanie dwóch kolejnych wskaźników nie było precyzyjne - zakres projektów, na podstawie których prowadzono szacowanie, nie zmienił się znacząco; można więc przyjąć, że pierwotne założenia zostały zrealizowane;
- ostatni wskaźnik nie zostanie zrealizowany w wyniku wycofania projektu edukacyjnego dotyczącego zmian klimatu, w którym zakładano przeprowadzenie działań informacyjnych skierowanych do szerokiej grupy odbiorców; podobna tematyka i cele są jednak realizowane przez inny projekt, przy czym grupa odbiorców jest mniejsza; można przyjąć, że pierwotne założenia dotyczące kształtowania świadomości nt. zmian klimatu i adaptacji do nich zostaną zrealizowane, jednak w mniejszym zakresie.

Biorąc pod uwagę stan realizacji pozostałych wskaźników oraz specyfikę wspieranych przedsięwzięć³⁹, prognozowany **poziom możliwy do osiągnięcia w 2023 r. można uznać za bardzo satysfakcjonujący**. Zakres realizowanych przedsięwzięć, w przypadku większości typów projektów, jest zbliżony lub większy od pierwotnych założeń.

Mniejszym niż zakładane na etapie programowania zainteresowaniem cieszyły się projekty dotyczące realizacji zadań służących osiągnięciu dobrego stanu wód (typ 2), co wynikało przede wszystkim z zastosowanego początkowo konkursowego trybu wyboru projektów. Biorąc pod uwagę charakter przedsięwzięć (złożoność, zastosowanie nowatorskich rozwiązań i podejść, często pilotażowy charakter), okazał się on nieadekwatny – w wyniku naboru zorganizowanego w 2016 roku podpisano tylko jedną umowę. Kierując się zdobytymi doświadczeniami podjęto trafną decyzję o zmianie trybu na pozakonkursowy (w czego efekcie podpisano 1 umowę, planowane jest również podpisanie dwóch kolejnych umów dla projektów wpisanych do WPZ). Liczba potencjalnych projektów nie jest duża, jednak mają one pilotażowy charakter i niewątpliwie przyczynią się do **popularyzacji nowych podejść** do realizacji przedsięwzięć w sektorze gospodarki wodnej, co może zaowocować większą liczbą projektów w kolejnej perspektywie finansowej.

³⁹ W większości duże, złożone przedsięwzięcia, zarówno na etapie przygotowania przedsięwzięć, jak i realizacji.

Więszym zainteresowaniem niż pierwotnie zakładano cieszyła się natomiast realizacja projektów dotyczących **rozwoju systemów zagospodarowania wód opadowych na obszarach miejskich**. Szczególnie **pozytywnym zjawiskiem** jest **kompleksowy charakter większości projektów**, którego przejawem jest m.in. ujęcie w projektach działań dotyczących retencjonowania wód opadowych, co ma duże znaczenie zarówno z punktu widzenia ograniczenia zagrożenia powodziowego, jak i adaptacji obszarów miejskich do zmian klimatu.

Aktualna wartość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne kategorie interwencji w działaniu 2.1 jest **wystarczająca do realizacji kluczowych zobowiązań wskaźnikowych II osi priorytetowej POliŚ 2014-2020**, przy czym realizacja wszystkich szczegółowych założeń przyjętych na etapie programowania na docelowym lub wyższym poziomie będzie wymagała przeznaczenia dodatkowych środków na realizację działania 2.1 (ponad aktualną alokację podstawową)⁴⁰.

Z informacji przekazanych przez IP i IW wynika, że w dwóch projektach dotyczących ochrony przeciwpowodziowej (Żuławy oraz Kotlina Kłodzka) istnieje ryzyko nieosiągnięcia założonego w tych projektach poziomu wskaźników: *Pojemność obiektów dużej retencji*, *Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej*, *Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej*, *Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych*. W przypadku dwóch pierwszych mierników, kluczowych z punktu widzenia realizacji założeń wskaźnikowych przyjętych w POliŚ 2014-2020, trudności związane z realizacją pełnego zakresu projektów **nie stanowią jednak zagrożenia dla wykonania wartości docelowych założonych w POliŚ 2014-2020**.

W przypadku kilku wskaźników wystąpiły problemy z **jednolitym monitorowaniem**. Dotyczyły one wskaźników: *Objętość retencjonowanej wody*; *Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej*; *Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej*; *Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów*; oraz *Pojemność obiektów małej retencji*. Problemy te zostały zidentyfikowane przez IP i IW i podjęto adekwatne działania zaradcze. Ewentualne korekty, które mogą zostać jeszcze wprowadzone, **nie stanowią zagrożenia dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników, założonych w POliŚ 2014-2020 i SzOOP POliŚ 2014-2020**.

⁴⁰ Robocze decyzje dotyczące zwieszenia alokacji (przeznaczenia rezerwy wykonania na działanie 2.1) zostały już podjęte, jednak nie zostały jeszcze usankcjonowane zmianą SzOOP POliŚ 2014-2020.

2.3. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.I

2.3.1. WYKORZYSTANIE ALOKACJI I KLUCZOWE UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z PRZEBIEGIEM NABORÓW

Pierwotna alokacja środków UE na działanie 2.2 wynosiła **932,8 mln EUR**, jednak w związku z trudnościami z kontraktacją w pierwszych naborach **została zmniejszona**. **Obecnie alokacja główna przewidziana na działanie wynosi 301,2 mln EUR**, co odpowiada około 1 296 mln PLN⁴¹. Zgodnie z zapisami aktualnej wersji SzOOP 2014-2020, do działania 2.2 została przypisana rezerwa wykonania w wysokości 220,3 mln EUR, natomiast zgodnie z roboczymi uzgodnieniami pomiędzy IP i IZ, zostanie ona przeznaczona na sfinansowanie nadkontraktacji w działaniu 2.1. Dlatego w prowadzonych analizach punktem odniesienia była wysokość aktualnej alokacji głównej.

W działaniu 2.2 dofinansowanie udzielane jest w formie dotacji, a projekty wybierane są w trybie konkursowym. Trudności z kontraktacją w pierwszych naborach były związane z opóźnieniami w uchwalaniu wojewódzkich planów gospodarki odpadami (WPGO). Na poziomie oceny merytorycznej II stopnia przedmiotem weryfikacji była m.in. zgodność z dokumentami strategicznymi z zakresu gospodarki odpadami (dodatkowe kryterium merytoryczne II stopnia nr 16) - wsparcie mogły uzyskać projekty, które są zgodne z KPGO i właściwym WPGO oraz zostały uwzględnione w planie inwestycyjnym zatwierdzonym przez Ministra Środowiska. Przedmiotowy warunek wynikał z horyzontalnych ustaleń z Komisją Europejską, dotyczących spełnienia wymogów warunkowości ex-ante, a także z zapisów Umowy Partnerstwa. Zgodnie z ustaleniami z KE, do momentu uchwalenia WPGO możliwe było finansowanie tylko niewielkich przedsięwzięć obejmujących PSZOK. Dodatkowym ograniczeniem w aplikowaniu o środki były założenia dotyczące linii demarkacyjnej między POIiŚ a RPO - w początkowym okresie wdrażania perspektywy finansowej 2014-2020, inwestycje w zakresie rozwoju systemu gospodarki odpadami komunalnymi, realizowane w regionach gospodarki odpadami komunalnymi, w których nie przewidziano komponentu dotyczącego termicznego przekształcania odpadów, miały być finansowane w RPO. Nie było to rozwiązanie trafne, ponieważ wiele RPO nie dysponowało odpowiednimi środkami, wystarczającymi do sfinansowania kluczowych inwestycji w zakresie gospodarki odpadami. W konsekwencji zasady demarkacji zostały zmodyfikowane.

W związku z powyższymi uwarunkowaniami, pierwsze dwa nabory w działaniu 2.2 cieszyły się niewielkim zainteresowaniem - złożono w nich jedynie 3 wnioski spełniające kryteria formalne, na łączną kwotę 17,8 mln PLN wnioskowanego dofinansowania. W trzecim naborze sytuacja zmieniła się, co było związane przede wszystkim z zatwierdzeniem KPGO oraz WPGO, a także zatwierdzeniem planów inwestycyjnych przez Ministra Środowiska (dla większości województw).

⁴¹ Przyjęto kurs 4,3028 PLN/EUR - styczeń 2019 publikowany na stronie KE
http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/index_en.cfm

TABELA 9. ZESTAWIENIE NABORÓW W DZIAŁANIU 2.2

NUMER NABORU ⁴²	STATUS NABORU - NAZWA	DATA ROZPOCZĘCIA NABORU	DATA ZAKOŃCZENIA NABORU	BUDŻET NABORU [MLN PLN]	ZŁOŻONE WNIOSKI (POPRAWNE FORMALNIE)		PODPISANE UMOWY (NIEROZWIĄZANE)		WNIOSKI W TRAKCIE OCENY (NIEODRZUCONE)	
					LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]
2.2/1/2015	Zakończony	2015-12-01	2016-02-29	100,0	2	14,4	2	15,9		
2.2/2/2016	Zakończony	2016-05-31	2016-07-31	600,0	1	4,3	1	5,7		
2.2/3/2016	Zakończony	2016-10-31	2016-12-30	600,0	30	208,0	20	179,3		
2.2/4/2016	Zakończony	2016-10-31	2016-12-30	1 440,5	2	525,5	1	353,1		
2.2/5/2017	Zakończony	2017-10-31	2017-12-29	330,2	37	370,0	5	62,9	21 ⁴³	259,7
2.2/6/2018	Zakończony	2018-05-31	2018-07-27	200,0	b.d.	b.d.	0	0,0	54 ⁴⁴	584,3
Planowane nabory					W 2019 r. planowane są 3 dodatkowe nabory o łącznym budżecie 50 mln PLN, w tym jeden nabór dedykowany instalacjom do recyklingu odpadów					
RAZEM					72	1 122,2	29	616,9	75	844,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji konkursowej oraz danych MŚ

⁴² Ze względu na niejednorodność podejścia do numeracji naborów w poszczególnych działaniach, w raporcie zastosowano ujednolicony schemat numeracji naborów. Pierwsza wartość oznacza działanie i typ projektu, druga – kolejny numer naboru dla danego działania lub typu projektu, trzecia – rok w którym ogłoszony został nabór.

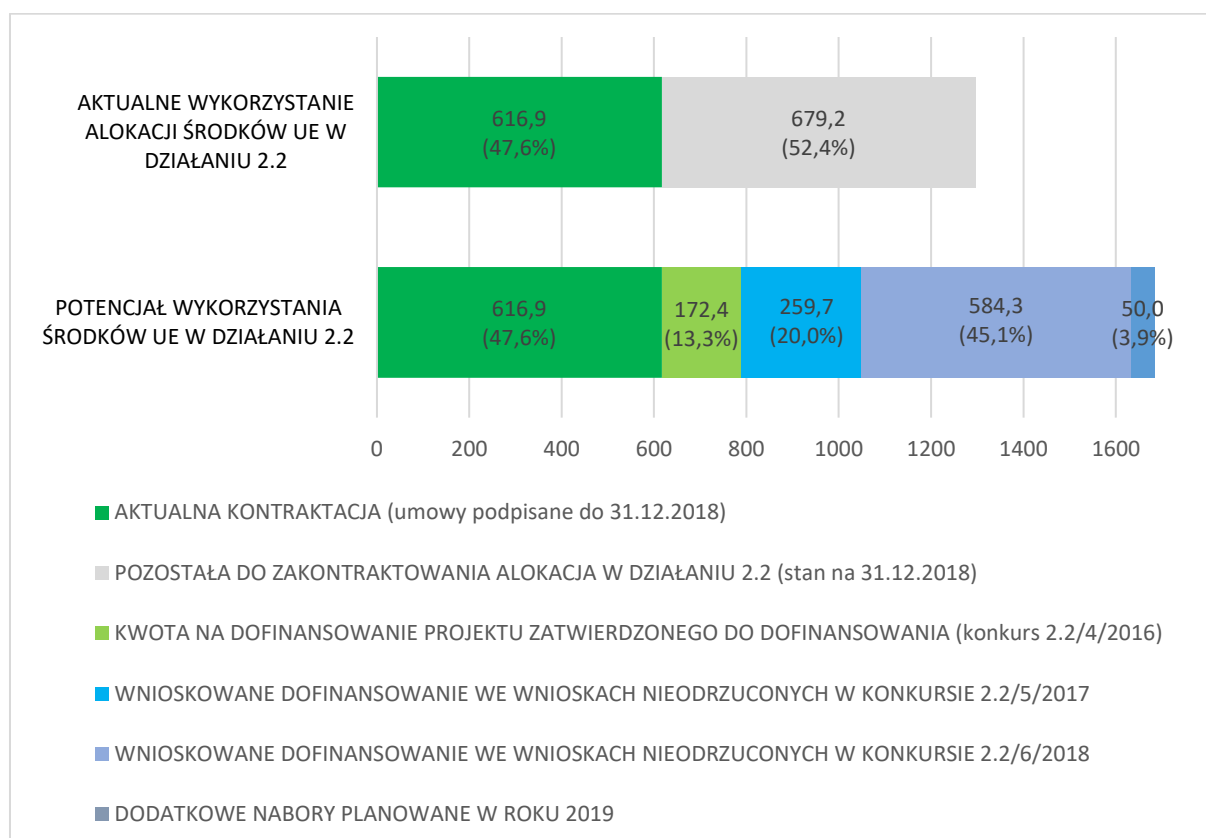
⁴³ Wartość skorygowana w stosunku do wartości SL (stan na 31.12.2018). Zgodnie z informacjami przekazanymi przez przedstawicieli IW/IP część wniosków posiadających status „w trakcie oceny” została odrzucona lub wycofana, dwa wnioski przywrócone do oceny po procedurze odwoławczej nie były ujęte w bazie SL.

⁴⁴ Wnioski w trakcie oceny formalnej w momencie przygotowania zestawienia (na podstawie informacji przekazanej przez NFOŚiGW).

Do 31.12.2018 przeprowadzono łącznie sześć naborów wniosków, w tym pięć dla projektów obejmujących swoim zakresem elementy gospodarki odpadami zgodnej z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, z wyłączeniem instalacji do termicznego przekształcania odpadów, a także jeden (2.2/4/2016) wyłącznie dla instalacji do termicznego przekształcania odpadów.

Do 31.12.2018 w działaniu 2.2. podpisano 29 umów na łączną kwotę dofinansowania UE **616,9 mln PLN**. Przy aktualnym kursie PLN/EUR (4,3028 PLN/EUR⁴⁵) **poziom zakontraktowania alokacji** wynosi więc około **47,6%**. **Wykorzystanie alokacji nie jest jednak zagrożone.**

WYKRES 3. FAKTYCZNE I POTENCJALNE POSTĘPY W KONTRAKTACJI ŚRODKÓW UE PRZEWIDZIANYCH NA DZIAŁANIE 2.2 (KWOTY W MLN PLN, WARTOŚCI % W ODNIESIENIU DO AKTUALNEJ ALOKACJI, TJ. 1 296,1 PLN)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL oraz informacji uzyskanych z IP i IW

W naborze 2.2/4/2016 jeden projekt o wartości dofinansowania 172,4 mln PLN został zatwierdzony i oczekuje na notyfikację Komisji Europejskiej. Po podpisaniu umowy na realizację projektu, wartość środków zakontraktowanych w działaniu 2.2 wzrośnie do **789 mln PLN**, co odpowiada ponad **60% alokacji na działanie**. Ponadto trwa ocena wniosków złożonych w dwóch naborach. W wyniku naboru 2.2/5/17 istnieje możliwość podpisania

⁴⁵ Przyjęto kurs 4,3028 PLN/EUR - styczeń 2019 publikowany na stronie KE http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/index_en.cfm

dotychczasowych 21 umów⁴⁶ na kwotę dofinansowania **259,7 mln PLN**⁴⁷. W przypadku zawarcia tych umów (co jest prawdopodobne), wartość zakontraktowanych w działaniu 2.2. środków wzrośnie do **1 049 mln PLN**, co odpowiada ponad **80% alokacji na działanie**.

Do wykorzystania pozostanie około 247 mln PLN. Zważywszy na fakt, że w konkursie 2.2/6/2018 złożono 54 wnioski na łączną kwotę dofinansowania 584,3 mln PLN, a na 2019 rok zaplanowane są kolejne 3 nabory z budżetem co najmniej 50 mln PLN, **prawdopodobne jest wykorzystanie całej alokacji głównej na działanie 2.2**⁴⁸.

2.3.2. WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

W Tabeli 10 przedstawiono stan realizacji wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu 6.I. Stan realizacji rozpatrywany był w dwóch wymiarach: wartości docelowych wynikających z podpisanych umów o dofinansowanie („kontraktacja”) oraz wartości osiągniętych, wynikających z zatwierdzonych wniosków o płatność („wykonanie”). W ostatnich dwóch kolumnach Tabeli 10 przedstawiono oszacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników.

Biorąc pod uwagę aktualne zapotrzebowanie na środki w działaniach 2.1 i 2.3, jak również przyjęte założenia dotyczące wykorzystania rezerwy wykonania, zwiększenie alokacji na działanie 2.2 będzie możliwe w przypadku przesunięcia środków z innych osi POIiŚ 2014-2020. Dlatego w szacunkach dotyczących możliwego wykonania wskaźników założono scenariusz kontraktacji środków do wysokości alokacji głównej na działanie 2.2 POIiŚ 2014-2020. Szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania omówiono w podrozdziale 2.3.3.

⁴⁶ Projekty dotychczas nieodrzucone po ocenie merytorycznej I lub II stopnia.

⁴⁷ Wartość ta obejmuje dwa projekty, które zostały przywrócone do oceny w wyniku procedury odwoławczej i na 31.12.2018 (dzień wygenerowania ostatecznej bazy na potrzeby badania) nie zostały wprowadzone do SL 2014.

⁴⁸ Według ostrożnego scenariusza zakładającego podpisanie umowy na realizację projektu z naboru 2.2/4/2016 na kwotę dofinansowania UE 172,4 mln PLN, podpisanie dodatkowych 21 umów z naboru 2.2/5/2017 na kwotę dofinansowania 259,7 mln PLN, jak również podpisanie umów dla projektów z naboru 2.2/6/2018 oraz naborów planowanych w 2019 r. do wysokości aktualnych budżetów naborów tj. 250 mln PLN, łączna wartość podpisanych umów przekroczy nieznacznie wartość aktualnej alokacji głównej przewidzianej na działanie 2.2.

TABELA 10. AKTUALNE I POTENCJALNE WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO DLA PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO 6.1

Lp.	WSKAŹNIK	PRODUKT/REZULTAT	WARTOŚĆ DOCELOWA WG POIiŚ	LICZBA PROJEKTÓW (stan na 31.12.2018)	KONTRAKTACJA DO 31.12.2018		WYKONANIE DO 31.12.2018		PROGNOZA NA KONIEC 2023	
					WARTOŚĆ ZAKONTRAKTOWANA Z UMÓW	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WG ZATWIERDZONYCH WN. O PŁATNOŚĆ	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WARTOŚĆ PRZEWIDYWANA	% WARTOŚCI DOCELOWEJ
Wskaźniki określone w POIiŚ 2014-2020										
1	Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów [szt.]	P	15	10	10 ⁴⁹	67%	0	0%	29	193%
1a	Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów [szt.]	P	3	1	1	33%	0	0%	2	67%
1b	Liczba przebudowanych zakładów zagospodarowania odpadów [szt.] ⁵⁰	P	12	9	9	75%	0	0%	27	225%
2	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI) [Mg/rok]	R	160 000	3	30 050 ⁵¹	19%	0	0%	88 tys.	55%
Wskaźniki określone w załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020										
3	Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami [szt.]	P	6	21	24	400%	3	50%	63	1050%
4	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych [szt.]	P	15	21	51	340%	8	53%	139	927%
5	Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów [osoby]	R	3 400 000	24	5 203 507 (5 667 469) ⁵²	153% (167%)	399 380	12%	12,8 mln (13,6 mln) ⁵³	376% (400%)
6	Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów [Mg/rok]	R	650 000	10	530 100 ⁵⁴	82%	0	0%	1,56 mln	240%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020, danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018), wywiadów pogłębionych oraz analiz własnych wykonawcy

⁴⁹ Wartość wskaźnika wynikająca z bazy SL (stan na 31.12.2018) jest niższa (7 szt.), przy czym w jednym projekcie (POIS.02.02.00-IW.02-00-203/16), który dotyczy budowy PSZOK, wartość została błędnie przypisana. W czterech projektach wartość wskaźnik nie został ujęty w umowie, w konsekwencji w bazie SL, mimo że przedmiotem projektu jest budowa lub rozbudowa ZZO, co wynika z zakresu rzeczowego projektu i innych wskaźników szczegółowych.

⁵⁰ Wskaźniki 1a i 1b zostały określone w załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020

⁵¹ Wartość została skorygowana. Nie uwzględniono wartości miernika zadeklarowanych błędnie przez beneficjentów i przeniesionych do SL 2014 w projektach dot. PSZOK oraz jednym projekcie dotyczących przebudowy ZZO.

⁵² Wartość skorygowana (uzupełnienie brakującej wartości) w projektach, w których nie zadeklarowano wartości wskaźnika, natomiast podano wartość wskaźnika szczegółowego: Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów.

⁵³ Wartość oszacowana na podstawie danych po korekcie, o której mowa powyżej.

⁵⁴ Wartość została skorygowana i obejmuje wyłącznie moc przerobową ZZO. W SL 2014 zidentyfikowano projekty, które dotyczyły przebudowy lub rozbudowy ZZO (na co wskazywały mierniki uszczegóławiające), jednak beneficjenci nie wybrali wskaźnika odwołującego się bezpośrednio do przebudowy lub rozbudowy ZZO. Zidentyfikowano również projekt dotyczący PSZOK, w którym błędnie został przypisany wskaźnik dotyczący ZZO.

Realizacja **wyznaczonych w POliŚ** oraz **Załączniku nr 2 do SzOOP** wartości docelowych większości wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla działania 2.2 **nie jest zagrożona**. Wynikające z umów podpisanych do 31.12.2018, zagregowane wartości części wskaźników są niższe od założonych wartości docelowych, jednak **realizacja założeń jest realna** po podpisaniu umów z naborów 2.2/5/2017 i 2.2/6/2018, ewentualnie dodatkowych naborów planowanych w roku 2019.

Tylko w przypadku **dwóch wskaźników, tj. Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów** oraz **Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów, założone wartości docelowe nie zostaną prawdopodobnie osiągnięte**. W przypadku pierwszego wskaźnika, problem zostanie skompensowany jednak poprzez większą niż oczekiwana realizację wskaźnika *Liczba przebudowanych zakładów zagospodarowania odpadów*. Wartość docelowa drugiego wskaźnika została natomiast błędnie oszacowana. Biorąc pod uwagę zakres finansowanych działań oraz potencjalne typy beneficjentów, które pierwotnie mogły ubiegać się o środki w działaniu 2.2, osiągnięcie założonej wartości wskaźnika nie było realne.

Aktualny poziom realizacji wskaźników jest związany z obiektywnymi trudnościami, które występowały w początkowej fazie wdrażania POliŚ 2014-2020 (lata 2015-2016) - kluczowe znaczenie miały opóźnienia w przygotowaniu i zatwierdzaniu WPGO. Zważywszy jednak na statystyki dotyczące ostatnich naborów organizowanych w latach 2017-2018 (relatywnie duża liczba oraz wartość złożonych wniosków w naborach 2.2/5/2017 i 2.2/6/2018, relatywnie duża liczba oraz wartość wniosków ocenionych pozytywnie w naborze 2.2/5/2017⁵⁵), można stwierdzić, że kluczowe czynniki ograniczające realizację założeń przyjętych w działaniu 2.2 zostały wyeliminowane.

Dużo większym niż zakładano zainteresowaniem beneficjentów cieszyła się realizacja projektów obejmujących PSZOK. W pierwszych konkursach, z uwagi na obiektywne ograniczenia (brak WPGO), ten typ przedsięwzięć był dominujący zarówno w grupie złożonych wniosków, jak i dofinansowywanych przedsięwzięć. W konkursie 2.2/5/2017, w ujęciu wartościowym dominującą grupą są przedsięwzięcia inne niż PSZOK, jednak budowa PSZOK nadal cieszy się dużym zainteresowaniem. Stan realizacji wskaźników wskazuje również na dużo większe niż pierwotnie zakładano, zainteresowanie kampaniami informacyjno-edukacyjnymi, związanymi z gospodarką odpadami, w dofinansowanych projektach, a także na większy zasięg oddziaływania działań informacyjnych. Są to **tendencje jak najbardziej pozytywne**.

Na podstawie dostępnych danych nie ma możliwości jednoznacznej oceny, czy wysokość środków przeznaczonych na poszczególne typy przedsięwzięć była zgodna z założeniami

⁵⁵ Ocenionych pozytywnie na różnych etapach, w tym część wniosków ocenionych pozytywnie na etapie merytorycznej II stopnia, zatwierdzonych do dofinansowania lub z podpisaną umową (proces oceny przebiega etapowo).

przyjętymi na etapie programowania⁵⁶. W pierwszej wersji SzOOP POIiŚ 2014-2020 alokacja została podzielona prawie równomiernie na dwie kategorie interwencji: 017⁵⁷ (457,0 mln EUR) oraz 018⁵⁸ (475,7 mln EUR). Obecnie ten podział jest inny: kategoria interwencji 017 - 363,8 mln EUR (70%), a kategoria 018 – 157,7 mln EUR (30%). Zgodnie z aktualnymi założeniami, większość środków powinno więc zostać przeznaczona na minimalizację, segregację i recykling odpadów. **Ogólna tendencja w projektach z podpisaną umową oraz znajdujących się w trakcie oceny (nieodrzuconych) jest natomiast odwrotna – większość środków zostanie przeznaczona na mechaniczno-biologiczne oraz termiczne przetwarzanie odpadów (kategoria interwencji 018).** Na podstawie danych gromadzonych w SL 2014 nie można jednak precyzyjnie określić, jaka jest faktycznie skala nakładów na poszczególne kategorie interwencji, ponieważ część projektów ma charakter kompleksowy, tj. obejmuje zarówno działania właściwe dla kategorii 017, jak i 018. Ponadto klucz przypisania kategorii interwencji przez beneficjentów w poszczególnych projektach jest niejednoznaczny.

Poniżej omówiono stan oraz perspektywy realizacji wartości poszczególnych wskaźników, jak również czynniki, które mają wpływ na osiągnięte oraz możliwe do osiągnięcia wartości.

Wartości docelowe większości wskaźników zostały oszacowane w sposób poprawny metodologicznie, przy czym szacunki z założenia obarczone były ryzykiem dużego błędu, ze względu na bardzo duże zróżnicowanie poziomu nakładów na jednostkę efektu w projektach odpadowych, jak również brak wiarygodnych danych nt. potrzeb inwestycyjnych występujących w sektorze gospodarki odpadami - WPGO, których elementem są listy potencjalnych przedsięwzięć inwestycyjnych, były dopiero w trakcie opracowywania. Opracowanie nowego KPGO i WPGO wiązało się również ze zmianą strategicznych założeń dotyczących kształtu systemu zagospodarowania odpadów komunalnych w skali kraju i poszczególnych województw. Programowanie i szacowanie wartości docelowych wskaźników odbywało się więc w okresie dynamicznych zmian w sektorze gospodarki odpadami.

⁵⁶ Załącznik 4 do SzOOP POIiŚ 2014-2020, Tabela 2 (założenia dotyczące podziału alokacji na poszczególne kategorie interwencji)

⁵⁷ Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych (w tym działania w zakresie: minimalizacji, segregacji, recyklingu)

⁵⁸ Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych (w tym działania w zakresie: mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, przetwarzania termicznego, przekształcania termicznego i składowania na składowiskach)

LICZBA WSPARTYCH ZAKŁADÓW ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW

Wartość docelowa:	15 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	10 ⁵⁹ szt. (67% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	29 szt. (193% założonej wartości docelowej)

Wskaźnik posiada dwie składowe:

LICZBA WYBUDOWANYCH ZAKŁADÓW ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW

Wartość docelowa:	3 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	1 szt. (33% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	2 szt. (67% założonej wartości docelowej)

LICZBA PRZEBUDOWANYCH ZAKŁADÓW ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW

Wartość docelowa:	12 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	9 szt. (75% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	27 szt. (225% założonej wartości docelowej)

Szacowanie wartości wskaźnika opierało się z jednej strony na analizie potrzeb inwestycyjnych, głównie w zakresie budowy zakładów termicznego przekształcania odpadów, jak również na możliwościach finansowych wynikających z dostępnej alokacji. Punktem odniesienia były doświadczenia z wdrażania POIiŚ 2007-2013, w którym realizowano przedsięwzięcia dotyczące wsparcia zakładów zagospodarowania odpadów. Jak wspomniano na wstępie, **szacowanie wartości docelowej wskaźników dotyczących zakładów zagospodarowania odpadów jest z założenia obarczone dużym błędem**, gdyż relacja nakład środków UE – efekt może być bardzo zróżnicowana w poszczególnych projektach. O ile w przypadku budowy nowych obiektów istnieje możliwość oszacowania orientacyjnych kosztów⁶⁰, to w przypadku modernizacji relacja nakład środków UE – efekt zależna jest od bardzo wielu czynników, m.in. typu instalacji, skali działań towarzyszących, poziomu dofinansowania, a przede wszystkim zakresu działań modernizacyjnych. Przykładowo, w umowach podpisanych do 31.12.2018 poziom nakładów środków UE na jednostkę miernika *Liczba przebudowanych zakładów zagospodarowania odpadów* wynosi do 3 do 53 mln PLN.

Do 31.12.2018 podpisano umowy zakładające **wsparcie 10 ZZO**, w tym jeden dotyczył budowy nowej instalacji termicznego przekształcania odpadów, natomiast pozostałe przebudowy istniejących ZZO. Po podpisaniu umowy dla projektu dotyczącego budowy instalacji

⁵⁹ Wartość wskaźnika wynikająca z bazy SL (stan na 31.12.2018) jest niższa (7 szt.), przy czym w jednym projekcie (POIS.02.02.00-IW.02-00-203/16), który dotyczył budowy PSZOK, wartość została błędnie przypisana. W czterech projektach wskaźnik nie został ujęty w umowie i w konsekwencji w bazie SL brakuje wartości, które mogłyby wynikać z tych umów, gdyż przedmiotem projektów jest budowa lub rozbudowa zzo, co wynika z zakresu rzeczowego projektu i innych wskaźników szczegółowych.

⁶⁰ Pod warunkiem, że znany jest rodzaj instalacji oraz jej przewidywana wydajność

termicznego przekształcania odpadów w Olsztynie (POIS.02.02.00-00-0028/16), który oczekuje na decyzję KE, jak również po podpisaniu umów z naboru 2.2/5/2017⁶¹ wartość wskaźnika *Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów* może wzrosnąć do **20⁶² szt.**, natomiast po podpisaniu umów-do wysokości aktualnej alokacji podstawowej na działanie 2.2, wskaźnik może osiągnąć poziom **29⁶³ szt.**, a więc **193%** wartości docelowej wskazanej w POIiŚ 2014-2020. Łączna możliwa do osiągnięcia liczba nowych ZZO wynosi **2**, tym samym wartość docelowa wskaźnika *Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów* może nie zostać osiągnięta. Nie jest to jednak przesądzone. Decydujący wpływ będą miały nabory planowane na rok 2019, jak również uwarunkowania finansowe, tj. faktyczna wartość środków, które zostaną przeznaczone na dofinansowanie projektów w planowanych naborach. Potencjalnie istnieje możliwość dofinansowania przedsięwzięcia lub przedsięwzięć, które będą dotyczyły budowy ZZO. Założenia szczegółowe, przyjęte przy oszacowaniu możliwych do osiągnięcia w 2023 r. wartości wskaźników, przedstawiono w podrozdziale 2.3.3.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **nieosiągnięcie założonych poziomów wskaźnika** w realizowanych projektach. Prawdopodobne jest również podpisanie umów do wysokości aktualnej alokacji głównej na działanie 2.2. Realizacja zapisanej obecnie w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 wartości docelowej wskaźnika *Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów* **nie jest zagrożona**.

Stan faktyczny dotyczący **sposobu definiowania, identyfikowania i monitorowania w SL 2014 wskaźnika *Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów* budzi jednak wiele wątpliwości**. W zbiorze danych wygenerowanych z systemu zidentyfikowano kilka mierników odwołujących się bezpośrednio do omawianego wskaźnika, tj.: *Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów*, *Liczba wybudowanych kompleksowych zakładów zagospodarowywania odpadów*, *Liczba przebudowanych zakładów zagospodarowania odpadów*, *Liczba zmodernizowanych kompleksowych zakładów zagospodarowywania odpadów*. Te przypadki są łatwe do identyfikacji, przy czym w jednym projekcie wskaźnik *Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów* był błędnie przyporządkowany do przedsięwzięcia dotyczącego PSZOK. Ponadto w kilku przypadkach beneficjenci ograniczyli się do określenia wartości wskaźnika uszczegóławiającego np. *Liczba przebudowanych kompostowni*, *Liczba przebudowanych sortowni*, pomijając wskaźnik podstawowy dotyczący *Liczby przebudowanych zakładów zagospodarowania odpadów*. W konsekwencji określenie faktycznej liczby wspartych ZZO **wymaga odwołania do zakresu rzeczowego poszczególnych projektów**.

⁶¹ Projekty w trakcie oceny (po ocenie merytorycznej I lub II stopnia) dotyczące przebudowy zzo, dotychczas nieodrzucone

⁶² Szacowanie przeprowadzono na podstawie analizy zakresu rzeczowego projektów

⁶³ Szacowanie przeprowadzono na podstawie analizy średnich nakładów na jednostkę efektu

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do przeprowadzonego szacunku wartości możliwej do osiągnięcia na koniec 2023 roku, z uwzględnieniem marginesu błędu, wynikającego z dużego zróżnicowania poziomu nakładów na jednostkę efektu w poszczególnych umowach, tj. 25 szt. Na obecnym etapie można pozostawić wartość wskaźnika Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów na niezmiennym poziomie oraz zwiększenie wartości docelowej wskaźnika Liczba przebudowanych zakładów zagospodarowania odpadów do 22 szt.

Ponadto:

Wskazane jest ujednoczenie zasad doboru wskaźników w projektach dotyczących zagospodarowania odpadów oraz ścisły nadzór IW nad sposobem identyfikowania i definiowania mierników przez beneficjentów we wnioskach oraz umowach o dofinansowanie.

Konieczna jest korekta wartości wskaźników w umowach i SL w następującym zakresie: a. usunięcie z katalogu wskaźników błędnie ujętego wskaźnika w projekcie (POIS.02.02.00-00-0011/16), który dotyczy budowy PSZOK, b. dodanie wskaźnika do katalogu mierników w czterech projektach (POIS.02.02.00-00-0030/16, POIS.02.02.00-00-0033/16, POIS.02.02.00-00-0017/17, POIS.02.02.00-00-0023/17), których przedmiotem jest budowa lub rozbudowa ZZO

DODATKOWE MOŻLIWOŚCI PRZEROBOWE W ZAKRESIE RECYKLINGU ODPADÓW

Wartość docelowa:	160 000 Mg/rok
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	30 050 Mg/rok (19% wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	88 tys. Mg/rok (55% wartości docelowej)

Wskaźnik obejmuje łączne moce przerobowe w zakresie recyklingu odpadów w instalacjach nowo wybudowanych, bądź dodatkowe moce przerobowe w instalacjach zmodernizowanych lub rozbudowanych, bezpośrednio przyczyniających się do osiągnięcia celów unijnych w zakresie wymaganych do osiągnięcia poziomów recyklingu.

Wartość docelowa wskaźnika określona została na podstawie prognozowanego zainteresowania podmiotów realizacją przedsięwzięć w zakresie recyklingu odpadów. Przyjęto, że dofinansowaniem objętych będzie ok. 6-10 szt. różnego typu instalacji generujących wskaźnik, o przepustowości 15-25 tys. Mg/rok każda. Założono, że beneficjentem działania będą jednostki samorządu terytorialnego i przedsiębiorcy działający na rzecz JST. Powyższe **założenie nie było trafne**. Głównymi podmiotami realizującymi inwestycje, które mogą zasilać wskaźnik, są przedsiębiorcy, których nie umieszczono w katalogu beneficjentów w pierwotnej wersji POIiŚ w związku z obiektami KE. Standardowa przebudowa ZZO przyczynia się do podniesienia jakości lub wydajności procesu zagospodarowania odpadów (np. procesu sortowania), jednak nie wpływa na wygenerowanie dodatkowych mocy przerobowych w zakresie recyklingu odpadów. Wyjątkiem jest sytuacja, w której przedmiotem przedsięwzięcia jest budowa lub przebudowa kompostowni odpadów, jednak pod warunkiem, że efektem przebudowy jest zwiększenie mocy przerobowej instalacji.

Zakontraktowanie wskaźnika *Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów* na poziomie **30 050 Mg/rok** w umowach podpisanych do 31.12.2018 jest konsekwencją ujęcia tego rodzaju zadań inwestycyjnych w projektach dotyczących przebudowy ZZO. Podana wartość może być jednak niezgodna ze stanem faktycznym - została określona na podstawie danych zawartych w SL 2014, przy czym przy jej określeniu konieczne było pominięcie projektów dotyczących budowy PSZOK oraz wartości zadeklarowanej błędnie w jednym projekcie dotyczących rozbudowy ZZO⁶⁴.

Z przeprowadzonego szacunku wynika, że po podpisaniu umów do wysokości aktualnej alokacji głównej wartość wskaźnika *Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów* może wzrosnąć do **88⁶⁵ tys. Mg/rok**, a więc **55%** wartości założonej w POIiŚ 2014-2020. Jednak szacunek ten jest obciążony ryzykiem dużego błędu⁶⁶. Faktyczna wartość możliwa do osiągnięcia zależna będzie od szczegółowego zakresu przedsięwzięć⁶⁷, dla których zostaną podpisane umowy w naborach 2.2/5/2017 i 2.2/6/2018⁶⁸, jak również faktycznej wysokości alokacji, która zostanie przeznaczona na nabór dedykowany recyklingowi, który zostanie ogłoszony w roku 2019.

Również w przypadku omawianego wskaźnika stan faktyczny dotyczący **sposobu definiowania, identyfikowania i monitorowania wskaźnika w SL 2014 budzi wiele wątpliwości**. W zbiorze danych wygenerowanych z systemu zidentyfikowano przypadki błędnego wykazywania wartości wskaźnika w projektach dotyczących PSZOK. W konsekwencji określenie faktycznej wartości wskaźnika: *Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów* **wymaga odwołania do zakresu rzeczowego poszczególnych projektów**.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020, do poziomu zbliżonego do przeprowadzonego szacunku wartości możliwej do osiągnięcia na koniec 2023 roku, z uwzględnieniem marginesu błędu wynikającego z dużego zróżnicowania poziomu nakładów na jednostkę efektu w poszczególnych umowach, tj. od 70 do 90 tys. Mg/rok.

Ponadto:

Wskazane jest precyzyjne określenie, w których rodzajach przedsięwzięć wskaźnik powinien być identyfikowany i monitorowany.

⁶⁴ Część beneficjentów błędnie wykazywała efekty w zakresie recyklingu odpadów w projektach dotyczących budowy i rozbudowy PSZOK, w których standardowo nie są prowadzone działania związane z recyklingiem, a jedynie przygotowanie surowców do recyklingu. W jednym projekcie dotyczących rozbudowy ZZO podana wartość dotyczy aktualnych możliwości przerobowych, nie zaś dodatkowych, które mogą zostać osiągnięte w wyniku realizacji projektu.

⁶⁵ Szacowanie przeprowadzono na podstawie analizy średnich nakładów na jednostkę efektu

⁶⁶ Przede wszystkim ze względu na niewielką liczbę dofinansowanych projektów dotyczących ZZO, niewielką liczbę projektów, dla których możliwe było wyliczenie średniej relacji nakład/efekt, jak również potencjalnych braków w bazie SL 2014

⁶⁷ Obecność komponentu związanego z budową lub rozbudową kompostowni, której wynikiem jest zwiększenie mocy przerobowych instalacji

⁶⁸ Na podstawie dostępnych w trakcie realizacji badania danych nie było możliwości oszacowania, w ilu projektach występuje komponent generujący dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów

LICZBA KAMPANII INFORMACYJNO-EDUKACYJNYCH ZWIĄZANYCH Z GOSPODARKĄ ODPADAMI

Wartość docelowa:	6 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	24 szt. (400% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	63 szt. (1050% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Nie są dostępne szczegółowe założenia przyjęte na etapie jej szacowania, biorąc jednak pod uwagę, że ujęcie komponentu informacyjno-edukacyjnego jest premiowane na etapie oceny, jak również fakt, że tego rodzaju komponent był elementem większości projektów dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi w POliŚ 2007-2013, **wartość docelową określoną w SzOOP POliŚ 2014-2020 należy uznać za niedoszacowaną**. Założone wartości docelowe innych wskaźników, w szczególności dotyczących liczby wspartych ZZO, wskazują na to, że wartość docelowa powinna być co najmniej dwukrotnie wyższa.

Wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 **Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami (24 szt.)** odpowiada **400%** założonej wartości docelowej. Wpływ na osiągnięcie dużo wyższej wartości miało z jednej strony wspomniane powyżej niedoszacowanie, z drugiej dużo większa od oczekiwanej liczba dofinansowanych przedsięwzięć obejmujących PSZOK. W większości tego typu projektów przewidziano komponent informacyjno-edukacyjny, co jest zjawiskiem bardzo pozytywnym, gdyż działania kształtujące świadomość ekologiczną nie angażują dużych środków finansowych, a są kluczowe z punktu widzenia wdrożenia efektywnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Przy założeniu wykorzystania 100% alokacji podstawowej przeznaczonej aktualnie na działanie 2.2, wskaźnik **Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami** może osiągnąć poziom **63 szt.** Szacunek ten opiera się na założeniu, że średnia wartość dofinansowania UE przypadająca na jednostkę efektu w planowanych do podpisania umowach będzie kształtowała się na podobnym poziomie jak w projektach dofinansowanych w naborze 2.2/3/2016. Bardziej szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania przedstawiono w podrozdziale 2.3.3.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **nieosiągnięcie założonych poziomów wskaźnika** w realizowanych projektach. Prawdopodobne jest również podpisanie dodatkowych umów do wysokości 100% alokacji podstawowej, przeznaczonej aktualnie na działania 2.2. **Wskaźnik jest monitorowany sposób spójny**, przy czym w pojedynczych przypadkach występowały rozbieżności interpretacyjne dotyczące przede wszystkim sposobu zdefiniowania pojęcia „kampania”. Co najmniej w jednym projekcie wartość pierwotnie wprowadzona do SL 2014 obejmowała kilkadziesiąt kampanii, ponieważ beneficjent jako odrębną kampanię uznał każde z przewidywanych działań informacyjno-edukacyjnych. IP i IW zidentyfikowały ten problem, podjęły adekwatne działania zapobiegawcze i obecnie wskaźnik monitorowany jest w sposób spójny.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POLiŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do oszacowanego w badaniu (około 60 szt.).

LICZBA WSPARTYCH PUNKTÓW SELEKTYWNEGO ZBIERANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH

Wartość docelowa:	15 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	51 szt. (340% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	139 szt. (927% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POLiŚ 2014-2020. Nie są dostępne szczegółowe założenia przyjęte na etapie jej szacowania, biorąc jednak pod uwagę szczegółowe założenia zawarte w programie i jego uszczegółowieniu, działania dotyczące wsparcia PSZOK miały mieć charakter uzupełniający. W związku z opóźnieniami w opracowaniu i zatwierdzaniu WPGO, wsparcie PSZOK stało się w początkowym okresie wdrażania POLiŚ 2014-2020 głównym nurtem finansowania. W kolejnych konkursach wysokie zainteresowanie gmin realizacją tego rodzaju przedsięwzięć utrzymało się. W konsekwencji wartość wskaźnika **Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych** w umowach podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła dużo wyższy niż zakładany poziom, tj. **51 szt.**, co odpowiada **340%** wartości docelowej. Przy założeniu wykorzystania 100% alokacji podstawowej przeznaczonej aktualnie na działanie 2.2, wskaźnik może osiągnąć poziom **139 szt.** Szacunek przeprowadzono na podstawie analizy zakresu rzeczowego projektów nieodrzuconych po ocenie merytorycznej I stopnia w konkursie 2.2/5/2017 oraz dla pozostałej alokacji - na podstawie średniej wartości dofinansowania UE przypadającej na jednostkę efektu w podpisanych umowach. Bardziej szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania przedstawiono w podrozdziale 2.3.3.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **nieosiągnięcie założonych poziomów wskaźnika** w realizowanych projektach. Prawdopodobne jest również podpisanie dodatkowych umów do wysokości 100% alokacji podstawowej przeznaczonej aktualnie na działanie 2.2. **Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.**

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POLiŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do oszacowanego w badaniu, z uwzględnieniem marginesu błędu wynikającego z możliwej innej struktury finansowania (tj. ok. 120 szt.).

LICZBA OSÓB OBJĘTYCH SYSTEMEM ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW

Wartość docelowa:	3 400 000 osób
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	5 203 507 osób (153% wartości docelowej) (5 667 469 osób)⁶⁹ (167% wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	12,8 mln osób (376% wartości docelowej) (13,6 mln osób)⁷⁰ (400% wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020. Nie są dostępne szczegółowe założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że było ono powiązane z pierwotnie prognozowaną wartością dla wskaźnika *Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów*. Przy takim ujęciu, na jeden ZZO przypada 225 tys. osób i jak wynika z doświadczeń z wdrażania POIiŚ 2007-2013, jest to wartość realna. **Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie**, biorąc pod uwagę dane i wiedzę dostępną na etapie programowania POIiŚ 2014-2020.

Wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 **Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów (ponad 5,2 mln osób)** odpowiada **153%** założonej wartości docelowej. W kilku projektach wartość wskaźnika nie została określona (brak danych w SL 2014), tym samym **faktyczna liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów może być wyższa⁷¹**. Po uwzględnieniu brakujących danych wartość wskaźnika wynosi ponad **5,6 mln osób**.

W podpisanych umowach obejmujących ZZO inne niż zakład termicznego przekształcania odpadów, średnia liczba osób objętych systemem jest zbliżona do zakładanej na etapie programowania (245 tys. osób). Przekroczenie zakładanej wartości docelowej wskaźnika pomimo niewykorzystania jeszcze pełnej alokacji na działanie 2.2., jest wynikiem dwóch czynników: wysokiej wartości wskaźnika w projekcie dotyczącym budowy zakładu termicznego przekształcania odpadów w Gdańsku (około 1,7 mln osób) oraz ujęcia wskaźnika w projektach obejmujących PSZOK (około 2 mln osób), które nie były uwzględniane na etapie szacowania.

Przy założeniu wykorzystania 100% alokacji podstawowej w działaniu 2.2, omawiany wskaźnik może osiągnąć wartość **12,8 mln osób**, a z uwzględnieniem brakujących danych – **13,6 mln osób, co należy ocenić jako zjawisko bardzo pozytywne**. Szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania możliwej do osiągnięcia w 2023 r. wartości wskaźnika przedstawiono w podrozdziale 2.3.3.

⁶⁹ Wartość skorygowana (uzupełnienie brakującej wartości) w projektach, w których nie zadeklarowano wartości wskaźnika, natomiast podano wartość wskaźnika szczegółowego: Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów.

⁷⁰ Wartość oszacowana na podstawie danych po korekcie, o której mowa powyżej.

⁷¹ W kilku projektach nie zadeklarowano wartości wskaźnika, natomiast podano wartość innego wskaźnika: Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów. Zgodnie z przyjętym podejściem, dane zawarte w SL powinny zostać skorygowane.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **nieosiągnięcie założonego poziomu wskaźnika** w realizowanych projektach. **W większości projektów wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.** Jak wspomniano wyżej, w kilku projektach wartość wskaźnika nie została określona (brak danych w SL 2014).

Warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden aspekt. Wskaźnik należy uznać za kluczowy z punktu widzenia monitorowania skali oddziaływania POliŚ 2014-2020, jednak obecnie obejmuje on osoby objęte oddziaływaniem zarówno instalacji termicznego przekształcania odpadów, ZZO, jak i PSZOK. Nie są to instalacje alternatywne, gdyż funkcjonują na różnych poziomach systemu gospodarowania odpadami. W przypadku, gdy w danym regionie gospodarki odpadami realizowane są trzy niezależne projekty, dotyczące budowy lub rozbudowy instalacji termicznego przekształcania odpadów, ZZO, a także PSZOK, te same osoby mogą być objęte oddziaływaniem każdej z wymienionych instalacji i na etapie agregacji wartości wskaźnika zliczane są kilkakrotnie. Istotne z punktu widzenia monitorowania i oceny skali oddziaływania POliŚ 2014-2020 byłoby wyodrębnienie i monitorowanie we wszystkich adekwatnych projektach wskaźników szczegółowych dotyczących: a. *Liczba osób obsługiwanych przez instalację do termicznego przekształcania odpadów*; b. *Liczba osób obsługiwanych przez ZZO (inne niż instalacje do termicznego przekształcania odpadów)*; c. *Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów*⁷² (wskaźnik właściwy dla PSZOK). Wyodrębnienie wymienionych wskaźników na podstawie dostępnych w SL 2014 danych dla większości umów podpisanych do 31.12.2018 nie stanowi problemu. Ewentualne doprecyzowanie danych konieczne jest tylko w przypadku dwóch projektów, w których realizowane są zarówno działania dotyczące ZZO, jak i PSZOK.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w POliŚ 2014-2020 i SzOOP POliŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do oszacowanego w badaniu, z uwzględnieniem marginesu błędu wynikającego z dużego zróżnicowania poziomu nakładów na jednostkę efektu w poszczególnych umowach, tj. około 10 mln osób.

Ponadto:

Wskazana jest korekta (uzupełnienie brakujących danych) w części projektów, dla których podpisano umowy, tj. POIS.02.02.00-00-0017/17⁷³, POIS.02.02.00-00-0004/16, POIS.02.02.00-00-0009/16, POIS.02.02.00-00-0012/16, POIS.02.02.00-00-0035/16⁷⁴, jak

⁷² Wskaźnik ten jest monitorowany, jednak wartość została określona tylko w pojedynczych projektach dotyczących PSZOK.

⁷³ W SL wartość wskaźnika *Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów* nie została zdefiniowana, jednocześnie zdefiniowano wartość wskaźnika szczegółowego (prawdopodobnie błędnie) *Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów* na poziomie 330 tys. osób

⁷⁴ Cztery ostatnie projekty dotyczą PSZOK. W SL wartość wskaźnika *Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów* nie została zdefiniowana, jednocześnie w trzech projektach zdefiniowano wartość wskaźnika szczegółowego *Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów* na poziomie 133 568 osób

również zwrócenie uwagi, czy wskaźnik jest identyfikowany w umowach planowanych do podpisania⁷⁵;

W przyszłej perspektywie finansowej wskazane jest wyodrębnienie, zdefiniowanie i monitorowanie we wszystkich adekwatnych projektach wskaźników szczegółowych dotyczących: a. Liczby osób obsługiwanych przez instalację do termicznego przekształcania odpadów; b. Liczby osób obsługiwanych przez ZZO (inne niż instalacje do termicznego przekształcania odpadów); c. Liczby osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów⁷⁶ (wskaźnik właściwy dla PSZOK). Należy również doprecyzować stosowaną obecnie definicję wskaźnika pod kątem sposobu szacowania liczby osób objętych systemem zagospodarowania odpadów w projektach, w szczególności projektach kompleksowych obejmujących zarówno wsparcie PSZOK, jak i ZZO.

MOC PRZEROBOWA ZAKŁADU ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW

Wartość docelowa:	650 000 Mg/rok
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	530 100⁷⁷ Mg/rok (82% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	1,56 mln Mg/rok (240% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Nie są dostępne szczegółowe założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że szacowanie było również powiązane z pierwotnie prognozowaną wartością wskaźnika *Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów*. Przy takim ujęciu średnia moc przerobowa w planowanych ZZO powinna wynosić około **43 tys. Mg/rok** i jak wynika z doświadczeń z wdrażania POliŚ 2007-2020, jest to wartość realna. **Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie**, biorąc pod uwagę dane i wiedzę dostępną na etapie programowania POliŚ 2014-2020.

Wynikająca z umów zawartych do 31.12.2018 **Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów (około 530⁷⁸ tys. Mg/rok)** odpowiada 82% założonej wartości docelowej wskaźnika. Przy założeniu wykorzystania 100% alokacji podstawowej przeznaczonej aktualnie na działanie 2.2, wskaźnik może osiągnąć poziom **1,5 mln Mg/rok**, a więc ponad 220% założonej wartości docelowej⁷⁹. Możliwość osiągnięcia wyższej niż przewidywana wartości wynika przede wszystkim z prawie dwukrotnie większej liczby ZZO, które wg szacunków mogą zostać

⁷⁵ Jeżeli konieczność ujęcia wynika z zakresu rzeczowego projektu

⁷⁶ Wskaźnik jest monitorowany, jednak wartość została określona w pojedynczych projektach dotyczących PSZOK

⁷⁷ Wartość została skorygowana i obejmuje wyłącznie moc przerobową zzo. W SL zidentyfikowano projekty, które dotyczyły przebudowy lub rozbudowy zzo (na co wskazywały mierniki uszczegóławiające), jednak beneficjenci nie wybrali wskaźnika odwołującego się bezpośrednio do przebudowy lub rozbudowy zzo. Zidentyfikowano również projekt dotyczący PSZOK, w którym błędnie został przypisany wskaźnik dotyczący zzo

⁷⁸ Jest to wartość skorygowana w stosunku do prostej agregacji wartości wynikających z bazy SL 2014. W kilku projektach dotyczących PSZOK błędnie zadeklarowano wartość dla miernika.

⁷⁹ Szacowanie przeprowadzono na podstawie analizy średnich nakładów na jednostkę efektu w umowach podpisanych do 31.12.2018. Szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania omówiono w podrozdziale 3.3.3.

dofinansowane w ramach aktualnej alokacji. Ponadto średnia moc przerobowa w ZZO w podpisanych umowach kształtuje się na poziomie około 53 tys. Mg/rok (a więc jest wyższa niż prognozowano na etapie programowania), głównie za sprawą instalacji termicznego przekształcania odpadów w Gdańsku, która znacznie podnosi średnią.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **nieosiągnięcie założonych poziomów wskaźnika** w realizowanych projektach. Prawdopodobne jest również podpisanie dodatkowych umów do wysokości 100% alokacji podstawowej przeznaczonej aktualnie na działanie 2.2. W projektach dotyczących budowy lub rozbudowy ZZO **wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny**, natomiast wartość wskaźnika została błędnie wykazana w kilku projektach dotyczących budowy PSZOK.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POIiŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do oszacowanego w badaniu, z uwzględnieniem marginesu błędu wynikającego z dużego zróżnicowania poziomu nakładów na jednostkę efekty w poszczególnych umowach, tj. około 1,3 mln Mg/rok.

Ponadto:

Wskazane jest przeprowadzenie korekty danych w SL 2014 w kilku projektach dotyczących PSZOK, w których błędnie zadeklarowano wartość wskaźnika (POIS.02.02.00-00-0004/16, POIS.02.02.00-00-0006/16, POIS.02.02.00-00-0008/16, POIS.02.02.00-00-0010/16, POIS.02.02.00-00-0011/16, POIS.02.02.00-00-0012/16, POIS.02.02.00-00-0014/16, POIS.02.02.00-00-0016/16, POIS.02.02.00-00-0031/16). Należy również zwrócić uwagę, czy wskaźnik nie jest błędnie identyfikowany w planowanych do podpisania umowach dotyczących PSZOK.

2.3.3. SPOSÓB SZACOWANIA MOŻLIWYCH DO OSIĄGNIĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

Alokacja główna przewidziana na działanie 2.2 nie została dotychczas zakontraktowana. Biorąc pod uwagę dotychczasowy postęp w kontraktacji oraz statystyki dotyczące ostatnich naborów organizowanych w latach 2017-2018, realne jest wykorzystanie 100% dostępnej alokacji.

Szacunek możliwych do osiągnięcia w 2023 r. wartości poszczególnych wskaźników przeprowadzono w pierwszej kolejności na podstawie analizy zakresu rzeczowego projektu zatwierdzonego do dofinansowania z naboru 2.2/4/2016 (instalacja termicznego przekształcania odpadów dla Olsztyna) oraz projektów nieodrzuconych po ocenie merytorycznej I stopnia w naborze 2.2/5/2017, przy czym założono tu zwiększenie alokacji na nabór i sfinansowanie wszystkich projektów dotychczas nieodrzuconych. Szacunek dla pozostałej alokacji podstawowej oraz wskaźników dla naboru 2.2/5/2017, dla których brakowało danych z projektów, przeprowadzono w oparciu o średnią wartość dofinansowania UE przypadającą na jednostkę efektu.

Podstawą do określenia relacji nakład – efekt były umowy podpisane w konkursie 2.2/3/2016, gdyż uwarunkowania realizacyjne w tym naborze były zbliżone do uwarunkowań w naborach 2.2/5/2017 i 2.2/6/2018.

W przypadku szacunków dla naboru 2.2/6/2018 oraz naborów planowanych w roku 2019 przyjęto założenie, że udział środków UE przeznaczonych na umowy dotyczące wyłącznie PSZOK będzie zbliżony do poziomu z naboru 2.2/3/2016 i wyniesie około 25%.

W Tabeli 11 przedstawiono wyniki szacowania uwzględniającego korektę (uzupełnienie brakujących danych) dla wskaźnika *Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów*. Analogiczne szacunki przeprowadzono również dla wariantu bez korekty danych.

TABELA 11. SZACOWANIE MOŻLIWYCH DO OSIĄGNIĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH POSZCZEGÓLNYCH WSKAŹNIKÓW DLA DZIAŁANIA 2.2.

WSKAŹNIKI	AKTUALNA KONTRAKTACJA W NABORZE 2.2/3/2016		MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKTACJA W NABORZE 2.2/5/2017 WNIOSKI W TRAKCIE OCENY (NIEODRZUCONE), DLA KTÓRYCH NIE PODPISANO UMÓW DO 31.12.2018		MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKTACJA W NABORZE 2.2/6/2018 ORAZ NABORACH PLANOWANYCH W ROKU 2019 DO WYSOKOŚCI AKTUALNEJ ALOKACJI NA DZIAŁANIE 2.2		MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKTACJA W WYNIKU PODPISANIA UMOWY DLA PROJEKTU ZATWIERDZONEGO, OCZEKUJĄCEGO NA ZAWARCIE UMOWY W NABORZE 2.2/4/2016	DODATKOWA WARTOŚĆ MOŻLIWA DO OSIĄGNIĘCIA DO ROKU 2023
	INNE NIŻ WYŁĄCZNIE PSZOK	WYŁĄCZNIE PSZOK	INNE NIŻ WYŁĄCZNIE PSZOK	WYŁĄCZNIE PSZOK	INNE NIŻ WYŁĄCZNIE PSZOK	WYŁĄCZNIE PSZOK		
1	2	3	4	5	6	7	8	9 (4+5+6+7+8)
UWARUNKOWANIA FINANSOWE								
Wykorzystanie alokacji (faktyczne lub planowane) [PLN]	135 070 073	44 243 633	205 740 626	53 919 201	185 350 145	61 783 382	172 405 017	
WSKAŹNIKI POIŚ								
Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów [szt.]	7	n.d.	9	n.d.	9	n.d.	1	19
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 wsparty zakład zagospodarowania odpadów	19 295 725		22 860 070		21 300 669			
Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI) [Mg/rok]	19 600	450	29 855	548	26 896	628	n.d.	57 928
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 Mg/rok dodatkowej możliwości przerobowej w zakresie recyklingu odpadów	6 891	98 319	6 891	98 319	6 891	98 319		
WSKAŹNIKI SzOOP POIŚ								
Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami [szt.]	6	8	9	10	8	11	1	39
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 kampanię informacyjno-edukacyjnych związaną z gospodarką odpadami	22 511 679	5 530 454	22 511 679	5 530 454	22 511 679	5 530 454		
Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych [szt.]	3	31	4	37	4	43	n.d.	88
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 wsparty Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	45 023 358	1 427 214	51 435 157	1 457 276	48 687 243	1 443 571		
Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów [osoby]	1 749 747	428 462	2 665 239	522 162	2 401 093	598 320	1 444 000	7 630 814
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 osobę objętą systemem zagospodarowania odpadów	77	103	77	103	77	103		
Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów [Mg/rok]	317 100	n.d.	483 011	n.d.	435 141	n.d.	110 000	1 028 152
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 Mg/rok mocy przerobowej zakładu zagospodarowania odpadów	426		426		426			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIŚ 2014-2020 oraz danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018). W przypadku kolumny 8 informacje pochodzą z ogólnodostępnych informacji nt. projektu oraz WPGO dla województwa warmińsko-mazurskiego. Instalacja będzie obsługiwała 5 regionów gospodarki odpadami, tj. 1 443 967 osób (wg WPGO)

2.3.4. PODSUMOWANIE – OCENA SKUTECZNOŚCI WDRAŻANIA PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO 6.I

Dotychczasową skuteczność wdrażania priorytetu inwestycyjnego 6.I należy ocenić jako **bardzo wysoką**. Mimo występujących w początkowym okresie wdrażania trudności⁸⁰ oraz zmniejszenia alokacji na działanie 2.2, istnieje duże prawdopodobieństwo, że większość szczegółowych celów i pierwotnych założeń zostanie zrealizowanych na poziomie wyższym niż zakładano. Z szacunków wynika, że nie zostaną zrealizowane w pełnym zakresie jedynie niektóre założenia dotyczące liczby wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów oraz dodatkowych możliwości przerobowych w zakresie recyklingu odpadów.

Biorąc pod uwagę stan realizacji pozostałych mierników oraz specyfikę wspieranego segmentu⁸¹, **możliwy do osiągnięcia poziom realizacji wskaźników można uznać za bardzo satysfakcjonujący**. Możliwe będzie sfinansowanie większej niż pierwotnie zakładano liczby przedsięwzięć dotyczących rozbudowy ZZO oraz budowy PSZOK. Odnotowano również dużo większe niż zakładano na etapie programowania zainteresowanie realizacją kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami oraz większy zasięg oddziaływania działań informacyjnych. Są to **tendencje jak najbardziej pozytywne**, gdyż realizacja krajowych i wspólnotowych założeń dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi wymaga podejmowania intensywnych działań na wszystkich poziomach, nie tylko zagospodarowania odpadów, ale również zbiórki odpadów, kształtowania świadomości oraz zapobiegania powstawaniu odpadów. Wszystkie te elementy są obecne w finansowanych projektach.

Aktualna wartość środków finansowych przeznaczonych na działanie 2.2 jest **wystarczająca do realizacji kluczowych zobowiązań wskaźnikowych II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020**.

W toku analizy **nie zidentyfikowano istotnych ryzyk**, które mogłyby stanowić zagrożenie dla nieosiągnięcia deklarowanych poziomów poszczególnych wskaźników w realizowanych projektach. Prawdopodobne jest również podpisanie większości umów dla projektów, które były podstawą do szacowania możliwych do osiągnięcia w 2023 r. wartości wskaźników. **Ewentualne zagrożenia** związane z rozwiązaniem umów lub niepełną realizacją wskaźników w poszczególnych umowach **mają charakter marginalny i nie stanowią zagrożenia dla wykonania większości określonych w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 wartości docelowych kluczowych wskaźników**. Wyjątkiem jest wskaźnik *Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu*.

Zidentyfikowano problemy z **jednolitym monitorowaniem** wskaźników: *Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów, Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów, Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów oraz Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów*. Wszystkie te problemy zostały

⁸⁰ Przede wszystkim wynikających z opóźnień w przygotowaniu i zatwierdzeniu WPGO

⁸¹ W większości duże, złożone przedsięwzięcia, zarówno na etapie przygotowania, jak i realizacji

zidentyfikowane przez IP i IW i podjęto adekwatne działania zaradcze. Ewentualne korekty, które mogą zostać jeszcze wprowadzone, **nie stanowią zagrożenia dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników określonych w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 lub wartości prognozowanych, jako możliwe do osiągnięcia**⁸².

⁸² W przypadku wskaźnika *Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów*, dla którego wartość założona w POIiŚ 2014-2020, nie zostanie prawdopodobnie osiągnięta.

2.4. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.II

2.4.1. WYKORZYSTANIE ALOKACJI I KLUCZOWE UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z PRZEBIEGIEM NABORÓW

Pierwotna alokacja na działanie 2.3 wynosiła 1 621,1 mln EUR i została zwiększona o 268 mln EUR, tj. o ponad 16% (środki przeniesione z działania 2.2) do poziomu **1 889,1 mln EUR (ok. 8 128,6 mln PLN⁸³)**. W działaniu 2.3 dofinansowanie udzielane jest w formie dotacji, a projekty wybierane są w trybie konkursowym. Do końca 2018 r. przeprowadzono trzy nabory wniosków, obejmujące projekty dotyczące gospodarki wodno-ściekowej, realizowane w aglomeracjach o wielkości co najmniej 10 000 RLM lub realizowane w regionach lepiej rozwiniętych w aglomeracjach o wielkości od 2 000 RLM do 10 000 RLM. Wszystkie nabory cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem - łącznie złożono 505 wniosków. Ocena tak dużej liczby wniosków wiązała się z ogromnym wysiłkiem organizacyjnym, czego konsekwencją były opóźnienia w procesie oceny. Biorąc jednak pod uwagę liczbę ocenianych wniosków oraz poziom skomplikowania oceny, proces naboru i oceny należy uznać za sprawny i efektywny.

W chwili obecnej ocena we wszystkich konkursach jest zamknięta, podpisano wszystkie umowy. W związku z osiągnięciem wysokiego poziomu kontraktacji alokacji przewidzianej na działanie 2.3, nie są obecnie planowane dodatkowe nabory.

⁸³ Przyjęto kurs 4,3028 PLN/EUR - styczeń 2019 publikowany na stronie KE
http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/index_en.cfm

TABELA 12. ZESTAWIENIE NABORÓW W DZIAŁANIU 2.3

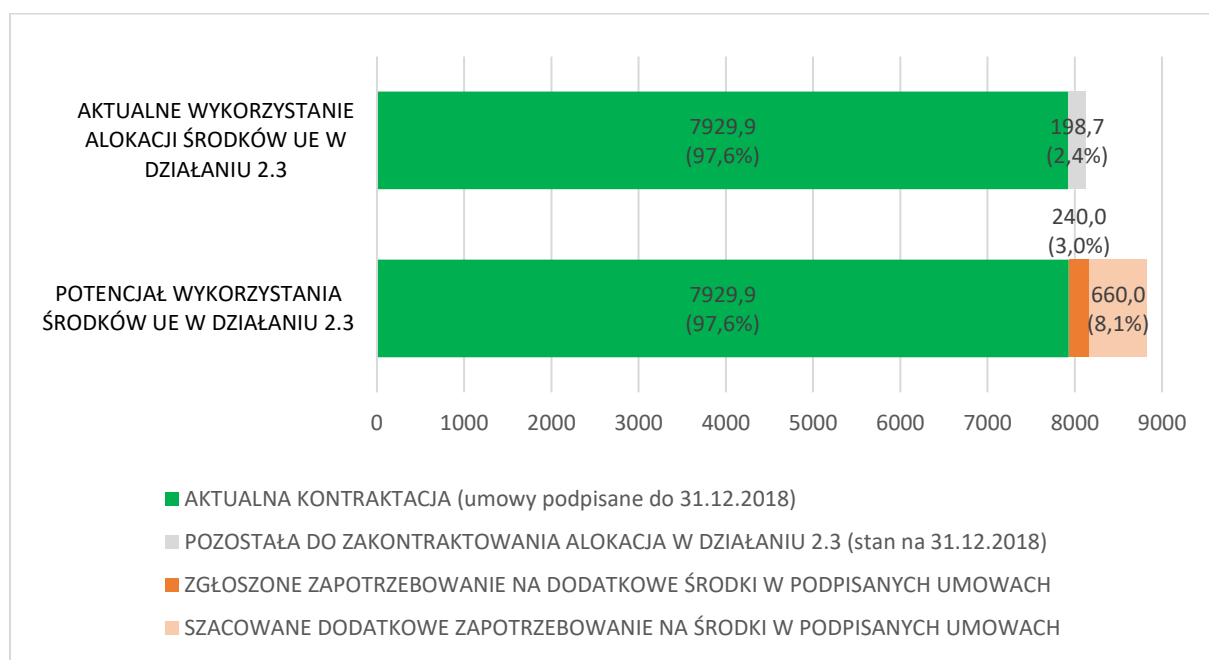
NUMER NABORU ⁸⁴	STATUS NABORU - NAZWA	DATA ROZPOCZĘCIA NABORU	DATA ZAKOŃCZENIA NABORU	BUDŻET NABORU	ZŁOŻONE WNIOSKI (POPRAWNE FORMALNIE)		PODPISANE UMOWY (NIEROZWIĄZANE)		WNIOSKI W TRAKCIE OCENY (NIEODRZUCONE)	
				[MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]
2.3/1/15	Zakończony	2015-11-30	2016-01-29	3000	115	2399,4	99	2036,02	0	0
2.3/2/16	Zakończony	2016-05-31	2016-08-01	2500	122	2143,6	109	1988,67	0	0
2.3/3/16	Zakończony	2016-09-30	2017-02-28	3985	164	4165,6	149	3905,21	0	0
Planowane nabory					Nie są planowane nabory					
RAZEM					401	8 708,6	357	7 929,9	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji konkursowej oraz danych MŚ

⁸⁴ Ze względu na niejednorodne podejście do numeracji naborów w poszczególnych działaniach, w Raporcie zastosowano ujednolicony schemat numeracji naborów. Pierwsza wartość oznacza numer działania i typ projektu, druga – kolejny numer naboru dla danego działania lub typu projektu, trzecia – rok w którym ogłoszony został nabór.

Do 31.12.2018 w działaniu 2.3 podpisano 357 umów na łączną kwotę dofinansowania UE blisko 7 930 mln PLN, co przy aktualnym kursie PLN/EUR (4,3028 PLN/EUR) oznacza zakontraktowanie alokacji na poziomie 97,6%. Do wykorzystania pozostało około 198,7 mln PLN. Pełne wykorzystanie alokacji nie jest zagrożone. Zgodnie i informacją przekazaną przez przedstawicieli IW/IP podmioty realizujące projekty, przede wszystkim z ostatniego naboru, zgłosili zapotrzebowanie na zwiększenie wartości na około **240 mln PLN dofinansowania UE**. Z rozeznania przeprowadzonego przez IW wynika, że wartość ta może wzrosnąć o **660 mln PLN**. Zapotrzebowanie na środki wynika przede wszystkim z różnic poprzetargowych, które są konsekwencją wzrostu cen towarów i usług. Zwiększenie wartości dofinansowania UE w większości projektów nie będzie wiązało się ze zwiększeniem zakresu rzeczowego.

WYKRES 4. FAKTYCZNE I POTENCJALNE POSTĘPY KONTRAKTACJI ŚRODKÓW UE PRZEWIDZIANYCH NA DZIAŁANIE 2.3 (KWOTY W MLN PLN, WARTOŚCI % W ODNIESIENIU DO AKTUALNEJ ALOKACJI, TJ. 8 128,6 MLN PLN)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL oraz informacji uzyskanych z IP i IW

2.4.2. WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

W Tabeli 13 przedstawiono stan realizacji wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu 6.II. Stan realizacji rozpatrywany był w dwóch wymiarach: wartości docelowych wynikających z podpisanych umów o dofinansowanie („kontraktacja”) oraz wartości osiągniętych, wynikających z zatwierdzonych wniosków o płatność („wykonanie”). W ostatnich dwóch kolumnach Tabeli 13 przedstawiono oszacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników.

TABELA 13. AKTUALNE I POTENCJALNE WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO DLA PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO 6.II

Lp.	WSKAŹNIK	PRODUKT/ REZULTAT	WARTOŚĆ DOCELOWA WG POIiŚ	LICZBA PROJEKTÓW (stan na 31.12.2018)	KONTRAKTACJA DO 31.12.2018		WYKONANIE DO 31.12.2018		PROGNOZA NA KONIEC 2023	
					WARTOŚĆ ZAKONTRAK- TOWANA Z UMÓW	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WG ZATWIER- DZONYCH WN. O PŁATNOŚĆ	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WARTOŚĆ PRZEWIDY- WANA	% WARTOŚCI DOCELOWEJ
Wskaźniki określone w POIiŚ 2014-2020										
1	Długość wybudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej [km]	P	6 500	398	5 169	80%	1 423	22%	5 169 (6 500) ⁸⁵	80% (100%)
1a	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej [km]	P	6 000	281	4 301	72%	1 255	21%	4 301 (6000) ⁸⁶	72% (100%)
1b	Długość zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej [km] ⁸⁷	P	500	117	868	174%	168	34%	868	174%
2	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych [szt.]	P	180	204	208	116%	21	12%	208	116%
2a	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych [szt.]	P	7	6	7	100%	1	14%	7	100%
2b	Liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych [szt.] ⁸⁸	P	173	198	201	116%	20	11%	201	116%
3	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (CI) [RLM]	R	2 000 000	312	3 097 920	155%	68 057	3%	2,5-3,05 mln	125-153%
4	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę (CI) [osoby]	R	15 000	102	73 878	493%	5 529	37%	50-70 tys.	333-467%

⁸⁵ Osiągnięcie założonej wartości wskaźnika wymagałoby przeznaczenia dodatkowych środków na dofinansowanie budowy kanalizacji sanitarnej w wysokości około 680 mln PLN.

⁸⁶ Osiągnięcie założonej wartości wskaźnika wymagałoby przeznaczenia dodatkowych środków na dofinansowanie budowy kanalizacji sanitarnej w wysokości około 870 mln PLN.

⁸⁷ Wskaźniki 1a i 1b zostały określone w załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020.

⁸⁸ Wskaźniki 2a i 2b zostały określone w załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020.

Wskaźniki określone w załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020										
5	Liczba oczyszczalni ścieków komunalnych wspartych w zakresie przeróbki/zagospodarowania osadów ściekowych [szt.]	P	50	129	130	260%	7	14%	130	260%
6	Długość sieci wodociągowej [km]	P	500	167	1 033	207%	336	67%	1 033	207%
7	Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu [RLM]	R	200 000	283	360 763	180%	20 451	10%	265-330 tys.	128-165%
8	Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu [RLM]	R	1 800 000	71	2 820 339	157%	48 873	3%	2,3-2,8 mln	128-156%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020, danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018), wywiadów pogłębionych oraz analiz własnych wykonawcy

Biorąc pod uwagę aktualne uwarunkowania, przyjęto założenie, że wartości docelowe wskaźników będą zbliżone z wartościami wynikającymi z podpisanych umów. Przemawiają za tym następujące przesłanki: a. alokacja główna w działaniu 2.3 została wykorzystana prawie w 100%; b. obecnie nie są planowane kolejne nabory; c. dotychczas niewykorzystane i ewentualne dodatkowe środki będą musiały zostać zaangażowane w pierwszej kolejności na wyrównanie różnic przetargowych (zapotrzebowanie na środki jest znaczące). Ponadto znaczące rozszerzenie zakresu projektów lub organizacja dodatkowego naboru byłyby możliwe w przypadku przesunięcia środków z innych osi POIiŚ 2014-2020.

Niemniej jednak, w związku z niepełną realizacją jednego wskaźnika POIiŚ 2014-2020, oszacowano jakie środki byłyby niezbędne, żeby w pełni zrealizować założenia wskaźnikowe. Szerzej przyjęte podejście omówiono w podrozdziale 2.4.3

Realizacja **określonych w POIiŚ oraz Załączniku nr 2 do SzOOP** wartości docelowych większości wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla działania 2.3 **nie jest zagrożona** – w podpisanych umowach o dofinansowanie **dla większości wskaźników do 31.12.2018 zakontraktowano wartości przekraczające przyjęte wartości docelowe**. Tylko w przypadku **jednego wskaźnika, tj. Długość wybudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej**, wg danych z podpisanych umów **założona wartość docelowa nie zostanie osiągnięta**.

Poziom realizacji wskaźników jest związany z **dużym zainteresowaniem** beneficjentów realizacją większości typów przedsięwzięć inwestycyjnych finansowanych w działaniu 2.3. W obszarze gospodarki ściekowej **większym niż przewidywano zainteresowaniem** cieszyła się realizacja projektów dotyczących **modernizacji oczyszczalni ścieków**, w szczególności w zakresie przeróbki oraz zagospodarowania osadów ściekowych, a także **zaopatrzenia w wodę**. W **mniejszej skali** niż pierwotnie zakładano realizowano natomiast działania dotyczące **budowy nowych odcinków sieci kanalizacyjnej**. Czynnikiem determinującym taki stan rzeczy był zakres działań przeprowadzonych w perspektywie finansowej 2007-2013, kiedy to koncentrowano się przede wszystkim na budowie sieci kanalizacyjnej, co często stanowiło pierwszy etap działań inwestycyjnych ukierunkowanych na osiągnięcie pełnej zgodności z wymogami prawa w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych oraz KPOŚK. Intensywna rozbudowa sieci kanalizacyjnej pociągnęła za sobą konieczność modernizacji oczyszczalni oraz zagospodarowania powstających osadów ściekowych. Generalnie **obserwowane tendencje należy ocenić jako pozytywne**.

Zwymiarowanie finansowe opisanych powyżej zjawisk nie jest możliwe, ponieważ większość projektów miała charakter kompleksowy, tj. obejmowała różne kategorie interwencji. W pierwszej wersji SzOOP POIiŚ 2014-2020 założono, że na działania związane z dostarczeniem wody i ochroną wody pitnej (kategorie interwencji 020 i 021) zostanie przeznaczona kwota 300 mln EUR, natomiast na działania związane z oczyszczaniem ścieków (kategoria interwencji 022) 1 321 mln EUR⁸⁹. Na podstawie danych gromadzonych SL 2014 nie

⁸⁹ Kwota ta została zwiększona w kolejnych aktualizacjach SzOOP POIiŚ 2014-2020 i obecnie wynosi 1 589 mln EUR.

można jednak określić, jaka była faktycznie skala nakładów na poszczególne kategorie interwencji. **Ogólna tendencja wykorzystania środków jest jednak zgodna z założeniami** – zdecydowana większość środków została przeznaczona na działania związane z oczyszczaniem ścieków.

Poniżej omówiono stan oraz perspektywy realizacji wartości poszczególnych wskaźników, jak również czynniki, które miały wpływ na osiągnięte oraz możliwe do osiągnięcia wartości.

Wartości docelowe większości wskaźników zostały oszacowane w sposób trafny i poprawny metodologicznie, przede wszystkim dzięki istnieniu dużego zasobu danych i wiedzy z perspektywy finansowej 2007-2013. Aspektem mającym wpływ na zgodność oszacowań z realnie osiągniętymi efektami jest duża liczba realizowanych w działaniu 2.3 projektów, co ogranicza wpływ projektów odbiegających poziomem nakładów jednostkowych od średniej charakterystycznej dla całego zbioru.

DŁUGOŚĆ WYBUDOWANEJ LUB ZMODERNIZOWANEJ KANALIZACJI SANITARNEJ

Wartość docelowa:	6500 km
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	5169 km (80% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	5169 km (80% założonej wartości docelowej)

Wskaźnik posiada dwie składowe:

DŁUGOŚĆ WYBUDOWANEJ KANALIZACJI SANITARNEJ

Wartość docelowa:	6000 km
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	4301 km (72% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	4301 km (72% założonej wartości docelowej)

DŁUGOŚĆ ZMODERNIZOWANEJ KANALIZACJI SANITARNEJ

Wartość docelowa:	500 km
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	868 km (174% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	868 km (174% założonej wartości docelowej)

Trudności związane z realizacją wartości docelowej dotyczą wskaźnika *Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej*. Przy szacowaniu możliwej do osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika oparto się przede wszystkim na danych historycznych oraz doświadczeniach dotyczących wdrażania POLiŚ 2007-2013 oraz danych zawartych we wstępnym *Master Planie dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG*, opracowanym na podstawie informacji pozyskanych od aglomeracji w listopadzie 2013 r. w zakresie potrzeb inwestycyjnych, jak również sprawozdań z realizacji KPOŚK w 2011 oraz 2012 roku w zakresie aktualnego stanu aglomeracji oraz roboczego projektu IV AKPOŚK. Na tej podstawie przyjęto, że do wsparcia pozostało ok. 11,4 tys. km sieci (ok. 10,5 tys. km budowanej i 940 km modernizowanej).

Mając na względzie doświadczenia z wdrażania projektów z działania 1.1 POLiŚ 2007-2013 oraz fakt, że najprawdopodobniej nie wszystkie planowane zgodnie z Master Planem inwestycje

będą możliwe do zrealizowania przy wsparciu ze środków UE, a także uwzględniając szacowane nakłady inwestycyjne (określone na podstawie kosztów jednostkowych wyznaczonych w przeprowadzonym badaniu ewaluacyjnym⁹⁰) oraz szacowane koszty wskazane w Master Planie, przyjęto, że w ramach dostępnej alokacji na PI 6.II możliwa będzie budowa oraz modernizacja 6500 km sieci (w tym 6000 km sieci budowanej i 500 km sieci modernizowanej), co odpowiadało około 60% zapotrzebowania wynikającego z analizy założeń Master Planu.

Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie i trafne, ponieważ uwzględniało zarówno skalę potrzeb, jak i możliwości finansowe wynikające z alokacji przeznaczonych na działanie 2.3 POIiŚ 2014-2020. Kierując się doświadczeniami z perspektywy finansowej 2007-2013 można było również przypuszczać, że beneficjenci będą koncentrowali się na realizacji zadań inwestycyjnych dotyczących rozwoju sieci kanalizacyjnej. Tymczasem w przedłożonych do dofinansowania projektach duży nacisk został położony również na modernizację oczyszczalni ścieków oraz gospodarkę osadami ściekowymi. **Opisana tendencja odbiega od założeń przyjętych na etapie szacowania wartości docelowych wskaźników, ale jest zjawiskiem jak najbardziej pozytywnym.** Mniejszy wkład dofinansowanych projektów w realizację założeń dotyczących budowy sieci kanalizacyjnych został skompensowany i w pewnym stopniu umożliwił większy wkład w realizację założeń dotyczących modernizacji oczyszczalni ścieków, w szczególności w zakresie gospodarki osadami ściekowymi.

Długość wybudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej w umowach podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła poziom nieco niższy niż zakładany – **5 169 km**, co odpowiada **80%** wartości docelowej, co wynika z innej niż zakładano struktury działań inwestycyjnych w dofinansowanych umowach.

W chwili obecnej nie są przewidywane dodatkowe nabory w działaniu 2.3, a proces podpisywania umów został zakończony. Oszacowano jednak, jakie środki byłyby niezbędne, żeby osiągnąć założone w POIiŚ 2014-2020 oraz SzOOP POIiŚ 2014-2020 wartości wskaźników: *Długość wybudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej* oraz *Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej*. Przyjmując średni poziom nakładów na jednostkę efektu z dofinansowanych projektów, które obejmowały wyłącznie budowę kanalizacji sanitarnej, można szacować, że osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika *Długość wybudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej* założonej w POIiŚ 2014-2020 wymagałoby zaangażowania około **680 mln PLN**, natomiast osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika *Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej* wymagałoby zaangażowania około **870 mln PLN**. Osiągnięcie założeń przyjętych w POIiŚ 2014-2020 jest więc możliwe, jednak wymagałoby zaangażowania dodatkowych środków. Biorąc pod uwagę aktualne priorytety⁹¹ realizacja

⁹⁰ Ocena osiągniętych efektów ekologicznych w ramach osi I-V Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz porównanie nakładów finansowych poniesionych na ich osiągnięcie z podobnymi przedsięwzięciami realizowanymi z innych źródeł finansowych, Fundeko Korbel, Krok-Baściuk sp. j. na zlecenie Ministerstwa Środowiska, Warszawa 2013

⁹¹ Zapotrzebowanie na dodatkowe środki z rezerwy wykonania w działaniu 2.1 oraz 2.3, w przypadku 2.3 przede wszystkim konieczności zwiększenia dofinansowania w projektach wynikająca ze wzrostu cen materiałów i usług budowlanych.

takiego scenariusza byłaby możliwa w przypadku przesunięcia środków na II oś z innych osi POIiŚ 2014-2020, poprzez rozszerzenie zakresu realizowanych projektów lub organizację dodatkowego naboru.

Zgodnie z informacją przekazaną przez przedstawicieli IW/IP na końcowym etapie badania podmioty realizujące projekty, przede wszystkim wybrane w ostatnim naborze, zgłosiły zapotrzebowanie na dodatkowe środki na około 240 mln PLN. Z roboczych informacji przekazanych przez IW wynika, że wartość ta może wzrosnąć o 660 mln PLN. Zapotrzebowanie na środki wynika przede wszystkim z różnic przetargowych w projektach z III naboru wniosków, w których trwają jeszcze postępowania przetargowe. Różnice przetargowe są konsekwencją wzrostu cen towarów i usług. Zwiększenie wartości dofinansowania UE jest często warunkiem realizacji projektu lub pełnego zakresu rzeczowego, w związku z tym **realizacja wskaźników na poziomie wynikającym z podpisanych umów o dofinansowanie w przypadku części projektów może być uzależniona od zwiększenia wartości dofinansowania. Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.**

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: W przypadku braku możliwości przeznaczenia dodatkowych środków na budowę kanalizacji sanitarnej (w formie rozszerzenia zakresu realizowanych projektów lub organizacji dodatkowego naboru), konieczne jest zmniejszenie wartości docelowej wskaźników w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 do poziomu wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018, z uwzględnieniem ryzyka niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego w części projektów, tj. 5000 km

LICZBA WYBUDOWANYCH LUB ZMODERNIZOWANYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

Wartość docelowa:	180 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	208 szt. (116% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	208 szt. (116% założonej wartości docelowej)

Wskaźnik posiada dwie składowe:

LICZBA WYBUDOWANYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

Wartość docelowa:	7 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	7 szt. (100% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	7 szt. (100% założonej wartości docelowej)

LICZBA ZMODERNIZOWANYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

Wartość docelowa:	173 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	201 szt. (116% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	201 szt. (116% założonej wartości docelowej)

Na etapie szacowania wartości docelowej na poziomie POIiŚ 2014-2020 oparto się na podobnych założeniach, jak w przypadku wskaźnika *Długość wybudowanej lub*

zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej. **Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie i okazało się trafne** - uwzględniało zarówno skalę potrzeb, jak i możliwości finansowe wynikające z alokacji przeznaczonej na działanie 2.3.

Wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 **Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych w umowach (208 szt.)** odpowiada **116%** założonej wartości docelowej. Wpływ na osiągnięcie wyższej wartości miało przede wszystkim zwiększenie alokacji na działanie 2.3 o 268 mln EUR w stosunku do alokacji pierwotnej, która była podstawą szacowania wartości docelowych wskaźników w POliŚ 2014-2020.

Podobnie jak w przypadku wcześniej omawianych wskaźników, w związku ze wzrostem cen towarów i usług, **istnieje ryzyko niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego** wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018. Ryzyko to powinno być brane pod uwagę na etapie korekty wartości docelowej wskaźnika. **Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.**

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w POliŚ 2014-2020 i SzOOP POliŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018, z uwzględnieniem ryzyka niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego w części projektów, tj. 200 szt.

LICZBA DODATKOWYCH OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z ULEPSZONEGO OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW (CI)

Wartość docelowa:	2 000 000 RLM
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	3 097 920 RLM (155% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	2,5-3,05 mln RLM (125-153% założonej wartości docelowej)

Na etapie szacowania wartości docelowej na poziomie POliŚ 2014-2020 oparto się na podobnych założeniach, jak w przypadku wskaźnika *Długość wybudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej*. W szacunkach posłużono się przede wszystkim wstępnym Master Planem dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG. W przedmiotowym dokumencie, w aglomeracjach o co najmniej 10 000 RLM wydajność oczyszczalni planowanych do budowy oraz istniejących obiektów, w przypadku których zidentyfikowano konieczność przeprowadzenia dodatkowych inwestycji związanych z dostosowaniem do art. 5.2 Dyrektywy 91/271/EWG, wynosiła około 2,7 mln RLM. Biorąc pod uwagę, że część z inwestycji wskazanych w Master Planie została już ukończona, z szacunków wyłączono inwestycje, których planowany termin realizacji upłynął w 2012 i 2013 roku. Wydajność oczyszczalni, które wzięto pod uwagę, wyniosła około 2,3 mln RLM. Jako możliwą do osiągnięcia w ramach POliŚ 2014-2020 wartość wskaźnika przyjęto 2 mln RLM, a w szacunkach uwzględniono dodatkowo ładunek pochodzący od nowych użytkowników planowanych do podłączenia do sieci kanalizacyjnej.

Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie. Uwzględniało zarówno skalę potrzeb, jak i możliwości finansowe wynikające z alokacji przeznaczonych na działanie 2.3 POIiŚ 2014-2020, jednak szacunek opierał się na niepełnych danych. We wstępnym Master Planie, dla części planowanych do wybudowania oczyszczalni ścieków brakowało danych na temat ich wydajności, brakowało również danych na temat planowanego wzrostu wydajności oczyszczalni planowanych do rozbudowy. Te dwa czynniki należy uznać za jedną z przyczyn niedoszacowania wartości docelowej wskaźnika.

Wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 **Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków (3 097 920 RLM)** odpowiada **155%** założonej wartości docelowej. Istotny wpływ na osiągnięcie wyższej niż przewidywano wartości wskaźnika, poza uwarunkowaniami omówionymi powyżej, miało zwiększenie alokacji na działanie 2.3. Umożliwiło to objęcie dofinansowaniem dodatkowych projektów, w tym oczyszczalni ścieków, które w dużo większym stopniu niż budowa kanalizacji sanitarnej przyczyniają się do realizacji wartości wskaźnika. Biorąc pod uwagę doświadczenia z perspektywy 2007-2013 wartość możliwa do osiągnięcia do końca 2023 roku będzie niższa. Wskaźnik obejmuje m.in. nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy zostaną przyłączeni do sieci w wyniku realizacji projektów. Zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie dla sektora środowiska osiągnięcie wartości docelowej wskaźników rezultatu bezpośredniego powinno nastąpić nie później niż w terminie 12 miesięcy od zakończenia okresu realizacji. Tym samym w przypadku części projektów, których termin zakończenia przypada na rok 2023, zadeklarowane wartości dotyczące nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej mogą zostać osiągnięte dopiero po roku 2023. Według danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018) wynika, że w przypadku 14 projektów planowany termin zakończenia przypada na rok 2023. Ponadto termin zakończenia części projektów może ulec przesunięciu. Biorąc pod uwagę doświadczenia z perspektywy 2007-2013 w przypadku części dofinansowanych przedsięwzięć mogą wystąpić problemy z osiągnięciem zadeklarowanej wartości w okresie wynikającym z umowy o dofinansowanie. Opierając się na danych z SL 2014 przeanalizowano dwa możliwe scenariusze. Pierwszy scenariusz zakładał, że osiągnięcie po roku 2023 zadeklarowanych wartości nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej będzie dotyczyło wyłącznie umów planowanych do zakończenia w roku 2023. Drugi scenariusz zakładał, że osiągnięcie po roku 2023 zadeklarowanych wartości nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej będzie dotyczyło również umów planowanych do zakończenia w roku 2022. W przypadku pierwszego scenariusza wartość miernika *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków* uległaby zmniejszeniu o około 30 tys. RLM, natomiast w przypadku drugiego scenariusza wartość miernika uległaby zmniejszeniu o około 95 tys. RLM. Potencjalne ryzyko późniejszej realizacji wskaźnika odnosi się również do użytkowników wybudowanych oraz zmodernizowanych oczyszczalni ścieków. U uruchomienie wybudowanej lub zmodernizowanej instalacji może nastąpić po zakończeniu realizacji projektu. W przypadku pierwszego scenariusza wartość miernika *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków* uległaby zmniejszeniu o dalsze 16 tys. RLM, natomiast w przypadku drugiego scenariusza wartość miernika uległaby dalszemu zmniejszeniu nawet o

około 1,1 mln RLM. Przy czym w przypadku oczyszczalni ścieków mało prawdopodobne jest, żeby drugi scenariusz dotyczył wszystkich, czy nawet większości projektów, których termin zakończenia planowany jest na 2022 i 2023 rok. Biorąc pod uwagę powyższe założenia przyjęto, że wartość wskaźnika *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków* możliwa do osiągnięcia do końca 2023 kształtuje się na poziomie 2,5-3,05 mln RLM, tj. 125-153% założonej wartości docelowej.

Podobnie jak w przypadku wcześniej omawianych wskaźników, w związku ze wzrostem cen towarów i usług, **istnieje ryzyko niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego** wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018. Ryzyko to powinno być brane pod uwagę na etapie korekty wartości docelowej wskaźnika. **Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.**

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w POliŚ 2014-2020 i SzOOP POliŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018, z uwzględnieniem ryzyka niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego oraz realizacji wskaźnika rezultatu bezpośredniego dotyczącego nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej w części projektów po roku 2023, tj. 2,5 mln RLM

LICZBA DODATKOWYCH OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z ULEPSZONEGO ZAOPATRZENIA W WODĘ (CI)

Wartość docelowa:	15 000 osób
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	73 878 RLM (493% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	50-70 tys. RLM (333-467% założonej wartości docelowej)

Na wstępie należy zaznaczyć, że na etapie szacowania wartości docelowych do Programu wskaźnik potraktowano odmiennie niż wcześniej omawiany wskaźnik dotyczący liczby dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków. Założono, że wskaźnik będzie zasilany jedynie przez przedsięwzięcia obejmujące przyłączenie ludności do nowej sieci wodociągowej (realizowanej równolegle z sieciami kanalizacyjnymi), przy czym, jak wynika z informacji przekazanych przez przedstawicieli IP/IW, w trakcie wdrażania Programu stosowano również podejście (zgodne z definicją wskaźnika określoną przez KE) polegające na ujmowaniu również wartości dotychczasowych użytkowników korzystających dotychczas (przed zakończeniem projektu) z systemu niedotrzymującego standardów.

W toku szacowania wartości docelowej oparto się na danych historycznych oraz doświadczeniach z wdrażania POliŚ 2007-2013, w tym przede wszystkim na danych dotyczących faktycznej liczby nowo przyłączonych do sieci wodociągowej użytkowników. Uwzględniono także zmiany w alokacji na sektor wodno-ściekowy w POliŚ 2014-2020 w odniesieniu do POliŚ 2007-2013 oraz zmiany zachodzące w podejściu do finansowania projektów w sektorze wodno-kanalizacyjnym w stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej. W oparciu o powyższe założenia przyjęto, że ze środków POliŚ 2014-2020 w PI 6.II

zostanie wybudowana znacznie mniejsza niż w POliŚ 2007-2013 liczba kilometrów sieci wodociągowej, a przez to zmniejszy się efekt w postaci liczby nowych użytkowników tej sieci.

Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie, jednak oparte na wielu trudnych do precyzyjnego oszacowania zmiennych dotyczących zmniejszenia w stosunku do POliŚ 2007-2013 skali działań dotyczących budowy sieci wodociągowych, a co za tym idzie zmniejszenia liczby nowych użytkowników przyłączonych do wybudowanej sieci.

Wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 **Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę (73 878 RLM)** odpowiada aż **493%** założonej wartości docelowej. Główną przyczyną tak dużego przekroczenia jest inna niż zakładano w strukturze wydatków na poszczególne rodzaje działań inwestycyjnych. Na etapie szacowania wartości wskaźnika przyjęto, że w ramach POliŚ 2014-2020 zostanie wybudowanych 240 km nowych odcinków sieci wodociągowych. Tymczasem w podpisanych umowach zakontraktowano budowę około 540 km. Ponadto na etapie programowania przyjęto pośrednio, że liczba przyłączonych osób, przypadająca na km budowanej sieci, będzie analogiczna jak w POliŚ 2007-2013 (około 63 osoby/km), natomiast w podpisanych umowach relacja ta jest ponad dwukrotnie wyższa (około 137 osób/km).

Analiza krzyżowa wskaźników oraz zakresu rzeczowego wybranych projektów wskazuje na możliwe rozbieżności dotyczące **sposobu definiowania i monitorowania wskaźnika przez beneficjentów**. Jak wspomniano na wstępie, pierwotnie uznano, że wskaźnik będzie zasilany jedynie poprzez projekty obejmujące przyłączenie ludności do nowej sieci wodociągowej. W przypadku kilku projektów zadeklarowano jednak wartość wskaźnika, mimo braku w zakresie rzeczowym działań dotyczących budowy sieci wodociągowej⁹². W kilkunastu projektach przewidziano budowę sieci wodociągowej, natomiast nie wykazano wartości wskaźnika dotyczącego dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę. Ponadto w kilkunastu projektach wskaźnik *Liczba osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę*, przypadających na kilometr budowanej sieci, znacznie przekracza wartość średnią (ponad 2000 osób/km). Takie sytuacje są dopuszczalne (np. w przypadku podłączenia nowych budynków wielorodzinnych), wymagają jednak weryfikacji. W związku z powyższym faktyczna wartość omawianego wskaźnika może odbiegać od deklarowanej obecnie przez beneficjentów w podpisanych umowach o dofinansowanie.

Podobnie jak w przypadku wcześniej omawianych wskaźników, w związku ze wzrostem cen towarów i usług, **istnieje ryzyko niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego** wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018. Ryzyko to powinno być brane pod uwagę na etapie korekty wartości docelowej wskaźnika. W przypadku tego wskaźnika istnieje również możliwość, że część efektów zostanie zrealizowanych po roku 2023, przyczyny są analogiczne

⁹² W projektach są natomiast realizowane są inne działania związane zaopatrzeniem w wodę (budowa ujęć, modernizacja stacji uzdatniania wody, systemy zarządzania siecią, modernizacja istniejącej sieci).

jak w przypadku wskaźnika *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków*.

Biorąc pod uwagę powyższe informacje przyjęto, że wartość wskaźnika *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę* możliwa do osiągnięcia do końca 2023 kształtuje się na poziomie 50-70 tys. osób, tj. 333-467% założonej wartości docelowej.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POliŚ 2014-2020 do poziomu wynikającego z podpisanych umów, z uwzględnieniem ryzyka niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego, realizacji wskaźnika rezultatu bezpośredniego dotyczącego nowych użytkowników sieci wodociągowej w części projektów po roku 2023, jak również ryzyko związane z możliwymi niespójnościami w sposobie definiowania i monitorowania wskaźnika tj. do poziomu około 50 tys. osób.

Wskazany jest również przegląd sposobu definiowania wskaźników w wybranych umowach podpisanych do 31.12.2018 i ewentualnie jego korekta lub uzupełnienie w projektach, w których deklarowana wartość wskaźnika nie jest zgodna z definicją lub została pominięta.

LICZBA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH WSPARTYCH W ZAKRESIE PRZERÓBKII/ZAGOSPODAROWANIA OSADÓW ŚCIEKOWYCH

Wartość docelowa:	50 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	130 szt. (260% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	130 szt. (260% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Nie są dostępne szczegółowe założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że było ono powiązane z szacowaniem wskaźnika *Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych*. Założono, że działania inwestycyjne dotyczące przeróbki lub zagospodarowania osadów ściekowych będą realizowane w około 30% wspartych oczyszczalni, co mogło opierać się na doświadczeniach z perspektywy 2007-2013, kiedy tego rodzaju działania były realizowane, jednak w niewielkiej części projektów dofinansowanych w POliŚ 2007-2013. **Większe** od oczekiwanego **zainteresowanie** beneficjentów realizacją działań inwestycyjnych dotyczących **przeróbki oraz zagospodarowania osadów ściekowych** jest zjawiskiem **bardzo pozytywnym i pożądanym**. Stanowi niewątpliwie wartość dodaną i istotny postęp w realizacji zobowiązań akcesyjnych.

Zastosowane na etapie programowania podejście do szacowania wartości docelowej wskaźnika należy ocenić jako poprawne metodologicznie, biorąc pod uwagę dostępne dane i wiedzę, było ono jednak obarczone bardzo dużym ryzykiem błędu.

Wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 *Liczba oczyszczalni ścieków komunalnych wspartych w zakresie przeróbki/zagospodarowania osadów ściekowych* (130 szt.) odpowiada **260%** założonej wartości docelowej, co jest efektem przede wszystkim innej, niż zakładana struktury wydatków w umowach podpisanych na poszczególne rodzaje działań

inwestycyjnych, tj. dużo większego niż zakładano zainteresowania realizacją działań dotyczących przeróbki oraz zagospodarowania osadów ściekowych.

Podobnie jak w przypadku wcześniej omawianych wskaźników, w związku ze wzrostem cen towarów i usług, **istnieje ryzyko niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego** wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018. Ryzyko to powinno być brane pod uwagę na etapie korekty wartości docelowej wskaźnika. **Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.**

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POLiŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018, z uwzględnieniem ryzyka niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego w części projektów, tj. 125 szt.

DŁUGOŚĆ SIECI WODOCIĄGOWEJ

Wartość docelowa:	500 km
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	1033 km (207% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	1033 km (207% założonej wartości docelowej)

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POLiŚ 2014-2020. Nie są dostępne szczegółowe założenia przyjęte na etapie jej szacowania, można jednak przypuszczać, że było oparte na danych historycznych oraz doświadczeniach z wdrażania POLiŚ 2007-2013, przede wszystkim w zakresie długości wybudowanej i zmodernizowanej sieci wodociągowej. Uwzględniono przy tym zmiany w alokacji środków na projekty wodno-ściekowe w POLiŚ 2014-2020 w stosunku do POLiŚ 2007-2013, jak również zmiany zachodzące w podejściu do finansowania projektów w tym sektorze w stosunku do perspektywy 2007-2013, tj. wprowadzenie dodatkowych przedsięwzięć związanych z zaopatrzeniem w wodę. W oparciu o powyższe założenia przyjęto, że ze środków POLiŚ 2014-2020 zostanie wybudowana i zmodernizowana znacznie mniejsza długość sieci wodociągowej niż w POLiŚ 2007-2013.

Zastosowane podejście było poprawne metodologicznie, jednak oparte na wielu trudnych do precyzyjnego oszacowania zmiennych, dotyczących zmniejszenia skali działań dotyczących budowy i modernizacji sieci wodociągowych.

Wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 **Długość sieci wodociągowej (1 033 km)** odpowiada **207%** założonej wartości docelowej, co wynika z innej, niż zakładana, struktury wydatków w umowach podpisanych na poszczególne rodzaje działań inwestycyjnych.

Podobnie jak w przypadku wcześniej omawianych wskaźników, w związku ze wzrostem cen towarów i usług, **istnieje ryzyko niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego** wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018. Ryzyko to powinno być brane pod uwagę na etapie korekty wartości docelowej wskaźnika. **Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.**

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018, z uwzględnieniem ryzyka niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego w części projektów, tj. 1000 km.

LICZBA NOWYCH UŻYTKOWNIKÓW SIECI KANALIZACYJNEJ, KTÓRZY PRZYŁĄCZYLI SIĘ DO SIECI W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTU

Wartość docelowa:	200 000 RLM
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	360 763 RLM (180% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	265-330 tys. RLM (133-165% założonej wartości docelowej)

WIELKOŚĆ ŁADUNKU ŚCIEKÓW PODDANYCH ULEPSZONEMU OCZYSZCZANIU

Wartość docelowa:	1 800 000 RLM
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	2 820 339 RLM (157% założonej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	2,3-2,8 mln RLM (128-156% założonej wartości docelowej)

Wskaźniki zostały omówione łącznie, ponieważ stanowią uszczegółowienie wskaźnika wspólnego (CI) *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonemu oczyszczania ścieków*. Wskaźnik *Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu* obejmuje dodatkowe osoby [RLM] korzystające z ulepszonemu oczyszczania ścieków, które zostały przyłączone do sieci w wyniku realizacji projektu. Wskaźnik *Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu* obejmuje osoby [RLM], w przypadku których odbierany ładunek ścieków zostanie poddanych ulepszonemu oczyszczaniu w wyniku budowy, modernizacji lub likwidacji⁹³ oczyszczalni ścieków.

W przypadku wskaźnika *Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu* [RLM], wartość możliwa do osiągnięcia jest ściśle skorelowana z wartością miernika *Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej*. Na etapie programowania przyjęto, że liczba nowo przyłączonych RLM, przypadających na 1 km wybudowanej sieci kanalizacyjnej, będzie wynosiła około 100 RLM/km, co daje wartość 600 tys. nowo przyłączonych RLM. Biorąc pod uwagę zapisy umowy o dofinansowanie, która dopuszcza osiągnięcie założonej wartości wskaźników rezultatu bezpośredniego po zakończeniu projektu, jak również doświadczenia z perspektywy finansowej 2007-2013, przyjęto, że na koniec 2023 roku faktycznie podłączonych zostanie ok. 1/3 nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej w stosunku do założeń przyjętych w dofinansowanych projektach, tj. 200 tys. RLM. Z uwagi na relatywnie szybki proces kontraktacji, jak również

⁹³ Czemu towarzyszy przekierowanie strumienia ścieków do oczyszczalni spełniającej standardy.

przyjęty w większości umów termin zakończenia realizacji projektów przed rokiem 2023, to założenia okazało się nie do końca adekwatne.

Wartość wskaźnika *Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu* w umowach podpisanych do 31.12.2018 wynosi **360 763 RLM**. Wartość ta jest niższa od pierwotnych szacunków (600 tys. RLM). Wpływ na to mają dwa zasadnicze czynniki. Przede wszystkim długość nowo wybudowanej sieci kanalizacyjnej w podpisanych umowach jest niższa w stosunku do pierwotnych założeń (o około 28%). Ponadto w realizowanych projektach liczba nowo przyłączonych RLM, przypadających na 1 km wybudowanej sieci kanalizacyjnej, kształtuje się na niższym poziomie niż zakładano, tj. 84 RLM/km⁹⁴.

Jak wspomniano wcześniej w części umów założona wartość może zostać osiągnięta po roku 2023. Dlatego faktyczna wartość wskaźnika *Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu*, będzie niższa niż wynika z podpisanych umów. Wartość możliwa do osiągnięcia na koniec 2023 roku jest trudna do precyzyjnego oszacowania, gdyż w części projektów, które zgodnie z aktualnymi założeniami kończą się przed rokiem 2023, termin zakończenia może zostać przesunięty. Z drugiej strony, biorąc pod uwagę doświadczenia z perspektywy 2007-2013, w przypadku części dofinansowanych przedsięwzięć mogą wystąpić problemy z osiągnięciem zadeklarowanej wartości wskaźnika rezultatu bezpośredniego w okresie wynikającym z umowy o dofinansowanie. Opierając się na danych z SL 2014 przeanalizowano dwa możliwe scenariusze. Pierwszy scenariusz zakładał, że osiągnięcie po roku 2023 zadeklarowanych wartości nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej będzie dotyczyło wyłącznie umów planowanych do zakończenia w roku 2023. Drugi scenariusz zakładał, że osiągnięcie po roku 2023 zadeklarowanych wartości nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej będzie dotyczyło również umów planowanych do zakończenia w roku 2022. W przypadku pierwszego scenariusza wartość miernika *Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu* uległaby zmniejszeniu o około 30 tys. RLM, natomiast w przypadku drugiego scenariusza wartość miernika uległaby zmniejszeniu o około 95 tys. RLM. Biorąc pod uwagę powyższe, wartość wskaźnika *Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu* możliwa do osiągnięcia do końca 2023 kształtuje się na poziomie 265-330 tys. RLM, tj. 133-165% założonej wartości docelowej.

Przyjętą w SzOOP wartość docelową wskaźnika ***Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu*** również należy ocenić jako zaniżoną, gdyż powinna obejmować ona również część nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej. Sposób szacowania wartości wskaźników⁹⁵ wskazuje, że na etapie programowania we wskaźniku nie uwzględniono tego

⁹⁴ Wpływ na to miały szczegółowe założenia realizacyjne przyjęte w działaniu 2.3 POIiŚ 2014-2020, które dopuszczały wspieranie odcinków sieci o mniejszym zagęszczeniu niż wynika z rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (tj. 120 os/km lub w określonych przypadkach 90 os/km), jeżeli cała aglomeracja spełniała warunek koncentracji.

⁹⁵ $A=B+C$, gdzie A to Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków, B to Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu, a C to Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu.

rodzaju użytkowników. Wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 **Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu (2 820 339 RLM)** odpowiada **157%** założonej wartości docelowej. Poza omówionym powyżej czynnikiem, istotny wpływ na osiągnięcie wyższej, niż zakładano wartości wskaźnika miało zwiększenie alokacji na działanie 2.3, co pozwoliło na zrealizowanie dodatkowych projektów obejmujących m.in. oczyszczanie ścieków, które przyczyniają się do realizacji wartości wskaźnika. Przy założeniu przeznaczenia całości niezakontraktowanych jeszcze w działaniu 2.3 środków na budowę kanalizacji sanitarnej, wartość wskaźnika nie ulegnie zmianie. Również w przypadku tego wskaźnika istnieje potencjalne ryzyko osiągnięcia założonych rezultatów po roku 2023. Uruchomienie wybudowanej lub zmodernizowanej instalacji może nastąpić po zakończeniu realizacji projektu. W przypadku pierwszego, omówionego wcześniej, scenariusza wartość miernika *Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu* uległaby zmniejszeniu o 16 tys. RLM, natomiast w przypadku drugiego scenariusza wartość miernika uległaby zmniejszeniu nawet o około 1,1 mln RLM. Przy czym w przypadku oczyszczalni ścieków mało prawdopodobne jest, żeby drugi scenariusz dotyczył wszystkich, czy nawet większości projektów, których termin zakończenia planowany jest na 2022 i 2023 rok. Biorąc pod uwagę powyższe przyjęto, że wartość wskaźnika *Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu* możliwa do osiągnięcia do końca 2023 kształtuje się na poziomie 2,3-2,8 mln RLM, tj. 128-156% założonej wartości docelowej.

Podobnie jak w przypadku wcześniej omawianych wskaźników, w związku ze wzrostem cen towarów i usług, **istnieje ryzyko niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego** wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018. Ryzyko to powinno być brane pod uwagę na etapie korekty wartości docelowej wskaźnika. Można założyć, że w większości projektów **wskaźniki są monitorowane w sposób spójny**. Biorąc jednak pod uwagę złożoną metodologię (wiele możliwych wariantów) określania wartości wskaźnika *Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu*, jak również sygnalizowane w toku badania trudności z jego interpretacją, można się spodziewać, że w części projektów wskaźnik może być definiowany przez beneficjentów w sposób odmienny od przyjętej definicji. Problem może dotyczyć szczególnie umów, które zostały podpisane na początku okresu wdrażania. Problem ten został zidentyfikowany przez IP i IW i w konsekwencji przygotowano robocze uszczegółowienie definicji wskaźnika *Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu*, obejmujące przykłady szacowania w różnych wariantach realizacyjnych. Mając na uwadze charakter wskaźnika (głównie funkcja informacyjna) oraz podjęte działania (uszczegółowienie definicji), na obecnym etapie nie jest konieczne podejmowanie dodatkowych działań.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zmniejszenie wartości docelowych wskaźników w SzOOP POLiŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do wynikającego z umów podpisanych do 31.12.2018, z uwzględnieniem ryzyka niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego oraz realizacji wskaźnika rezultatu bezpośredniego dotyczącego nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej w części projektów po roku 2023, tj. 265 000 RLM i 2 300 000 RLM.

2.4.3. SPOSÓB SZACOWANIA MOŻLIWYCH DO OSIĄGNIĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

Podstawą do oszacowania nakładów środków UE niezbędnych do osiągnięcia założonych wartości docelowych wskaźników *Długość wybudowanej lub zmodernizowanej* kanalizacji sanitarnej, *Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej [km]* był przede wszystkim faktyczny poziom nakładów środków UE na jednostkę efektu w umowach podpisanych do 31.12.2018, których przedmiotem była wyłącznie budowa sieci kanalizacyjnych (zidentyfikowano 55 przedsięwzięć spełniających ten warunek).

TABELA 14. SZACOWANIE NIEZBĘDNYCH NAKŁADÓW, ŻEBY OSIĄGNĄĆ WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW W DZIAŁANIU 2.3.

WSKAŹNIKI	STAN WYNIKAJĄCY Z AKTUALNEJ KONTRAKTACJI UMOWY PODPISANE DO 31.12.2018 OBEJMUJĄCE WYŁĄCZNIE BUDOWĘ SIECI KANALIZACYJNEJ (n=55 projektów)	DODATKOWE NAKŁADY UMOŻLIWAJĄCE OSIĄGNIĘCIE ZAŁOŻONEJ W POIiŚ 2014-2020 WARTOŚCI WSKAŹNIKA: Długość wybudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej [km]	DODATKOWE NAKŁADY UMOŻLIWAJĄCE OSIĄGNIĘCIE ZAŁOŻONEJ W SzOOP POIiŚ 2014-2020 WARTOŚCI WSKAŹNIKA: Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej [km]
1	2	3	4
UWARUNKOWANIA FINANSOWE			
Wykorzystanie alokacji (faktyczne lub planowane) [PLN]	478 039 213	681 830 078	870 345 081
WSKAŹNIKI POIiŚ			
Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej [km]	933	1 331	1 699
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 km wybudowanej kanalizacji sanitarnej	512 269	512 269	512 269

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020 oraz danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018)

2.4.4. PODSUMOWANIE – OCENA SKUTECZNOŚCI WDRAŻANIA PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO 6.II

Dotychczasową skuteczność wdrażania priorytetu inwestycyjnego 6.II należy ocenić jako **bardzo wysoką**. W większości cele i pierwotne założenia szczegółowe zostaną zrealizowane na poziomie wyższym niż zakładano. Nie uda się zrealizować jedynie założenia dotyczącego długości wybudowanej kanalizacji sanitarnej. Jednak biorąc pod uwagę stan realizacji pozostałych wskaźników, w tym dotyczących liczby nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, która była większa niż zakładano⁹⁶, jak również budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków, osiągnięty poziom można uznać za satysfakcjonujący.

W obszarze gospodarki ściekowej **większym niż zakładano zainteresowaniem** cieszyła się realizacja projektów dotyczących **modernizacji oczyszczalni ścieków**, w szczególności przeróbki oraz zagospodarowania osadów ściekowych. W **mniejszym zakresie** niż pierwotnie

⁹⁶ Osiągnięto większy poziom realizacji wskaźnika, mimo mniejszej długości wybudowanej kanalizacji sanitarnej (wskaźniki są ściśle powiązane, a ich wartości skorelowane).

zakładano realizowano działania dotyczące **budowy nowych odcinków sieci kanalizacyjnej**. Generalnie **obserwowana tendencja jest zjawiskiem pozytywnym**, gdyż działania związane z modernizacją oczyszczalni ścieków, w tym zagospodarowaniem osadów ściekowych, są dużo bardziej złożone. **Szczególnie pozytywnym zjawiskiem jest duża skala działań dotyczących zagospodarowania osadów ściekowych**. W perspektywie 2007-2013 skala tego rodzaju inwestycji była relatywnie niewielka w stosunku do potrzeb zapisanych w KPOŚK, mimo dostępności środków m.in. w POIiŚ 2007-2013 oraz programach regionalnych. W przypadku większości instalacji działania inwestycyjne związane z zagospodarowaniem osadów ściekowych są niezbędne, żeby domknąć system, tj. spełnić wszystkie wymogi krajowe i wspólnotowe dotyczące standardów oczyszczania ścieków komunalnych.

Dużo większym zainteresowaniem niż zakładano na etapie programowania cieszyły się także działania dotyczące **zaopatrzenia w wodę**, co również należy uznać za zjawisko pozytywne, gdyż tego rodzaju inwestycje służą zaspokojeniu najbardziej podstawowych potrzeb bytowych mieszkańców.

Aktualna wartość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne kategorie interwencji jest **wystarczająca do realizacji kluczowych zobowiązań wskaźnikowych II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020**, z wyjątkiem założeń dotyczących **długości wybudowanej kanalizacji sanitarnej**. Osiągnięcie założeń przyjętych w POIiŚ 2014-2020 jest możliwe, jednak wymagałoby zaangażowania dodatkowych środków w wysokości co najmniej 670 mln PLN. Biorąc pod uwagę aktualne priorytety⁹⁷ realizacja takiego scenariusza byłaby możliwa w przypadku przesunięcia środków na II oś z innych osi POIiŚ 2014-2020, poprzez rozszerzenie zakresu realizowanych projektów lub organizację dodatkowego naboru.

W związku ze wzrostem cen towarów i usług, **istnieje ryzyko niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego** części projektów. Realizacja deklarowanego w umowach poziomu wskaźników może być zależna od przekazania dodatkowych środków na zwiększenie wartości dofinansowania w części projektów. Problem ten dotyczy przede wszystkim przedsięwzięć dofinansowanych w ostatnim naborze wniosków. **Ewentualne zagrożenia** związane z rozwiązaniem umów lub realizacją założonych wskaźników na niższym poziomie w poszczególnych umowach **mają charakter marginalny i nie stanowią zagrożenia dla wykonania założonych w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020 wartości docelowych kluczowych wskaźników**. Istnieje potencjał dla niewielkiego zwiększenia wartości wskaźników poprzez rozszerzenie zakresu już realizowanych projektów. **Kluczowe wskaźniki są monitorowane w sposób spójny**. Zidentyfikowano **niewielkie niespójności dotyczące sposobu monitorowania dwóch wskaźników o mniejszym znaczeniu**, tj. *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków oraz Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu*. Ewentualna korekta tych wskaźników nie stanowi zagrożenia dla osiągnięcia ich wartości docelowych założonych w SzOOP POIiŚ 2014-2020.

⁹⁷ Zapotrzebowanie na dodatkowe środki z rezerwy wykonania w działaniu 2.1 oraz 2.3, w przypadku 2.3 przede wszystkim konieczności zwiększenia dofinansowania w projektach wynikająca ze wzrostu cen materiałów i usług budowlanych.

2.5. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.III

2.5.1. WYKORZYSTANIE ALOKACJI I KLUCZOWE UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z PRZEBIEGIEM NABORÓW

Aktualna alokacja środków UE na działanie 2.4 wynosi 146 mln EUR (ok. 628,2 mln PLN⁹⁸) i w porównaniu z alokacją pierwotną uległa zmniejszeniu o 11 mln EUR, a więc o 7%.

W działaniu 2.4 projekty wybierane były do dofinansowania zarówno w trybie konkursowym, jak i pozakonkursowym. Tryb konkursowy przewidziano dla: działań o charakterze dobrych praktyk, związanych z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych (typ 1a); zwiększania drożności korytarzy ekologicznych lądowych i wodnych o zasięgu lokalnym i regionalnym, mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej i adaptacji do zmian klimatu (typ 2a), opracowania instrumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 i parków narodowych (typ 3b), oceny stanu zasobów przyrodniczych w parkach narodowych przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii teledetekcyjnych (typ 4d); budowania potencjału i integracji (typ 5b); edukacji społeczności obszarów chronionych (typ 5c), rozwoju bazy ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji, podlegających parkom narodowym (typ 6a). Tryb pozakonkursowy zastosowano dla: wdrażania działań o zasięgu ogólnokrajowym, realizowanych na obszarach Natura 2000 (typ 1b); opracowania planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000 (typ 3a); opracowania zasad kontroli i zwalczania w środowisku przyrodniczym gatunków obcych (typ 4a), wykonywania wielkoobszarowych inwentaryzacji cennych siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz stworzenia krajowego banku danych o zasobach przyrodniczych (typ 4b); rozwoju i integracji systemów monitoringu przyrodniczego (typ 4c); edukacji w obszarze zrównoważonego rozwoju (typ 5a). **Dobór trybów wyboru** do poszczególnych typów projektów był **trafny i adekwatny**.

Do 31 grudnia 2018 r. przeprowadzono łącznie 19 naborów wniosków, w tym 13 naborów w trybie konkursowym. W naborach złożono 295 poprawnych formalnie wniosków na kwotę 1 036 mln PLN. Spośród 295 projektów poprawnych formalnie, 106 zostało odrzuconych na etapie oceny merytorycznej, a 24 wnioski zostały wycofane przez samych wnioskodawców.

⁹⁸ Przyjęto kurs 4,3028 PLN/EUR - styczeń 2019 publikowany na stronie KE
http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/index_en.cfm

TABELA 15. ZESTAWIENIE NABORÓW W DZIAŁANIU 2.4

NUMER NABORU ⁹⁹	TRYB WYBORU PROJEKTU	STATUS NABORU - NAZWA	DATA ROZPOCZĘCIA NABORU	DATA ZAKOŃCZENIA NABORU	BUDŻET NABORU [MLN PLN]	ZŁOŻONE WNIOSKI (POPRAWNE FORMALNIE)		PODPISANE UMOWY (NIEROZ.)		WNIOSKI W TRAKCIE OCENY	
						LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]
2.4.1a/1/2015	konkursowy	Zakończony	2015-11-30	2016-01-29	25	42	144	10	20		
2.4.3b/1/2015	konkursowy	Zakończony	2015-11-30	2016-02-29	10		0		0		
2.4.6a/1/2015	konkursowy	Zakończony	2015-12-31	2016-03-31	42	12	41	12	42		
2.4.5b/1/2016	konkursowy	Zakończony	2016-01-29	2016-05-23	13	22	25	13	8		
2.4.5c/1/2016	konkursowy	Zakończony	2016-01-29	2016-05-23	13	37	32	17	13		
2.4.5a/1/2015	pozakonkursowy	Zakończony	2015-10-30	2016-06-30	18	2	17	1	4		
2.4.1a/2/2016	konkursowy	Zakończony	2016-04-29	2016-07-29	80	67	184	29	75		
2.4.2a/1/2016	konkursowy	Zakończony	2016-06-30	2016-09-30	25	8	30	2	12		
2.4.1b/1/2016	pozakonkursowy	Zakończony	2016-02-01	2016-12-31	128	2	56	2	57		
2.4.3a/1/2016	pozakonkursowy	Zakończony	2016-02-01	2016-12-31	30	1	24	1	27		
2.4.3c/1/2016	pozakonkursowy	Zakończony	2016-02-01	2016-12-31	10		0		0		
2.4.4a-c/1/2015	pozakonkursowy	Zakończony	2015-11-30	2016-12-31	92	3	52	3	60		
2.4.1a/3/2016	konkursowy	Zakończony	2016-11-30	2017-01-31	30	23	62	9	18		
2.4.3b/2/2016	konkursowy	Zakończony	2016-10-31	2017-01-31	20	4	17	4	16		
2.4.2a/2/2017	konkursowy	Zakończony	2017-03-24	2017-05-15	34	5	17	2	8		
2.4.1a/4/2017	konkursowy	Zakończony	2017-04-28	2017-06-26	75	17	68	8	22		
2.4.6a/2/2017	konkursowy	Zakończony	2017-04-28	2017-06-26	50	7	96	5	49		
2.4.5a/2/2017	pozakonkursowy	Zakończony	2017-06-02	2017-07-31	5	1	5	1	5		
2.4.4d/1/2017	konkursowy	Zakończony	2017-10-30	2018-01-31	20	12	36	10	27		
2.4.1a/5/2018	konkursowy	Zakończony	2018-04-30	2018-06-11	90	30	130		0	19 ¹⁰⁰	105,6
Planowane nabory						Planowany jest jeden nabór dla typu projektu 2.4.3b					
RAZEM						295	1 036	129	464	19	105,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji konkursowej oraz danych MŚ

⁹⁹ Ze względu na niejednorodne podejście do numeracji naborów w poszczególnych działaniach, w Raporcie zastosowano ujednolicony schemat numeracji naborów. Pierwsza wartość oznacza numer działania i typ projektu, druga – kolejny numer naboru dla danego działania lub typu projektu, trzecia – rok w którym ogłoszony został nabór.

¹⁰⁰ Wartość skorygowana w stosunku do wartości SL (stan na 31.12.2018). Zgodnie z informacjami przekazanymi przez przedstawicieli IW/IP część wniosków posiadających status „w trakcie oceny” została odrzucona lub wycofana.

Najwięcej naborów (5) ogłoszono dla projektów obejmujących działania związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych (typ 1a). Wszystkie te nabory cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem, w sumie złożono 179 poprawnie formalnych wniosków, na wnioskowaną kwotę dofinansowania ponad 588 mln PLN. We wszystkich naborach dla typu 1a występował problem z małą skutecznością wnioskodawców. Prawie połowa (44%) wniosków poprawnych formalnie została odrzucona na etapie oceny merytorycznej I lub II stopnia, dodatkowo około 6% wniosków zostało wycofanych, a tylko dla około 50% złożonych wniosków podpisano umowy.

Występowały również problemy z przygotowaniem projektów pozakonkursowych wpisanych do WPZ - w części z nich zmniejszono wartość oraz ograniczono zakres w stosunku do pierwotnych założeń. Początkowo w WPZ (wersja z 23.07.2015) znajdowało się 10 projektów na łączną kwotę dofinansowania UE 269 mln PLN, natomiast do 31.12.2018 podpisano umowy dla 8 projektów na łączną kwotę dofinansowania 152,4 mln PLN¹⁰¹. Zmiany miały wpływ na poziom wykorzystania alokacji i realizację niektórych wskaźników, ponieważ punktem odniesienia na etapie ich szacowania były m.in. informacje wskaźnikowe z projektów pozakonkursowych wpisanych do WPZ. Z drugiej strony uwolnienie środków przewidzianych pierwotnie na realizację projektów pozakonkursowych umożliwiło przeznaczenie większej kwoty na projekty konkursowe.

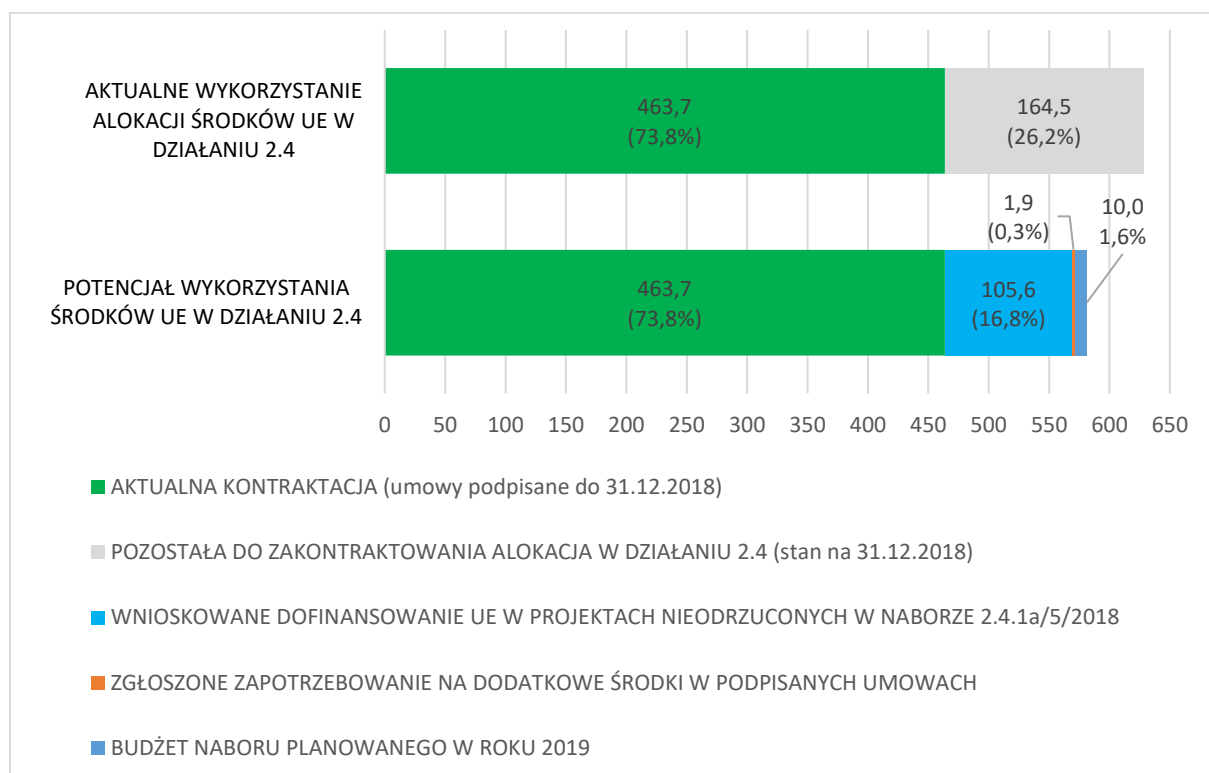
Do 31.12.2018 rozstrzygnięto wszystkie nabory z wyjątkiem jednego - 2.4.1a/5/2018, w którym trwa jeszcze ocena (złożono w nim 30 wniosków na kwotę dofinansowania UE 130 mln PLN). Po ocenie merytorycznej I stopnia na liście podstawowej znalazło się 16 projektów na kwotę dofinansowania UE 82,2 mln PLN, a dodatkowe 3 projekty (na kwotę dofinansowania UE 23,4 mln PLN) wpisano na listę rezerwową. Do chwili zakończenia analizy opublikowano pierwszą część listy projektów zatwierdzonych do dofinansowania, na której znalazło się 14 projektów na kwotę dofinansowania UE 47,1 mln PLN. Pozostałe dwa projekty z listy podstawowej (na kwotę 35,1 mln PLN) znajdowały się w ocenie merytorycznej II stopnia, ponadto część wniosków odrzuconych było w terminie umożliwiającym skorzystanie z procedury odwoławczej. Te informacje są istotne, gdyż ostateczny kształt listy rankingowej zdecyduje o poziomie wykorzystania alokacji na działanie 2.4. W poprzednich konkursach zdarzały się przypadki odrzucenia projektów na etapie oceny merytorycznej II stopnia lub odstąpienia wnioskodawcy od podpisania umowy, ponadto część odwołań skutkowałą przywróceniem wniosków do oceny. Biorąc pod uwagę dostępne informacje nt. wyników oceny wniosków można założyć, że wykorzystanie alokacji przewidzianej na konkurs (90 mln PLN), nie jest zagrożone.

¹⁰¹ Z pierwotnej listy WPZ usunięto trzy projekty: Przygotowanie złoża planistycznych dla nadleśnictw na potrzeby ujęcia zakresu planów ochrony dla obszarów Natura 2000 w planach urządzenia lasu (DG LP); Określenie rozmieszczenia krajowych gatunków lęgowych ptaków (GDOŚ); Ogólnopolski projekt wsparcia postaw proekologicznych w obszarach kluczowych dla zrównoważonego rozwoju (MŚ), a dopisano projekt Droga do czystego środowiska — program edukacyjno-promocyjny na rzecz wzmocnienia świadomości społecznej korzystania ze środowiska z poszanowaniem ogólnie przyjętych zasad i norm (GDOŚ)

W roku 2019 planowany jest jeszcze jeden nabór wniosków na typ projektu 3b, z budżetem 10 mln PLN. Określenie budżetu naboru było poprzedzone analizą zapotrzebowania na środki wśród potencjalnych wnioskodawców, można więc założyć, że cała alokacja na dodatkowy nabór zostanie wykorzystana.

Do 31.12.2018 w działaniu 2.4 podpisano 129 umów, w których **łącna wartość dofinansowania UE wynosi 464 mln PLN**, co stanowi około **73,8% aktualnej alokacji głównej** przeznaczanej na to działanie.

WYKRES 5. FAKTYCZNE I POTENCJALNE POSTĘPY KONTRAKTACJI ŚRODKÓW UE PRZEWDZIANYCH NA DZIAŁANIE 2.4 (KWOTY W MLN PLN, WARTOŚCI % W ODNIESIENIU DO AKTUALNEJ ALOKACJI, TJ. 628 MLN PLN¹⁰²)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL oraz informacji uzyskanych z IP i IW

W przypadku podpisania umów o wartości dofinansowania równej wysokości aktualnego budżetu naboru 2.4.1a/5/2018, kontraktacja osiągnie poziom 554 mln PLN, a więc 88,2% aktualnej alokacji na działanie 2.4. Natomiast przy założeniu, że podpisane zostaną wszystkie umowy dla projektów dotychczas nieodrzuconych w konkursie 2.4.1a/5/2018 poziom kontraktacji może osiągnąć 569 mln PLN, co odpowiada blisko 90,7% aktualnej alokacji na działanie (przy czym istnieje możliwość, że nie wszystkie umowy zostaną podpisane).

Potencjalny całkowity poziom dodatkowej kontraktacji w ogłoszonych naborach¹⁰³, ponad wartość wynikającą z umów zawartych do 31.12.2018, należy szacować na około 107 mln PLN.

¹⁰² Przyjęto kurs 4,3028 PLN/EUR - styczeń 2019 publikowany na stronie KE http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/index_en.cfm

¹⁰³ Obejmujący również zgłoszone zapotrzebowanie na środki w umowach podpisanych i planowanych do podpisania (około 1,7 mln w projekcie GDOŚ - POIS.02.04.00-00-0193/16).

Biorąc pod uwagę potencjalne ryzyka, w tym: ryzyko kursowe, negatywną ocenę części projektów będących w trakcie oceny w konkursie 2.4.1a/5/2018, odstąpienie od podpisania umów przez wnioskodawców, rozwiązania podpisanych umów, jak również potencjalne zapotrzebowanie na dodatkowe środki w wyniku wzrostu cen, można przyjąć, że **faktyczny poziom dodatkowej kontraktacji w ogłoszonych naborach¹⁰⁴ w działaniu 2.4**, ponad wartość wynikającą z umów zawartych do 31.12.2018, **mieści się w przedziale 90-105 mln PLN**. Do wykorzystania w działaniu 2.4 pozostanie więc **od 60 do 75 mln PLN**. Część tej kwoty może zostać zagospodarowana w naborze, planowanym w roku 2019 (aktualny budżet 10 mln PLN). Ponadto możliwe jest rozszerzenie zakresu realizowanych projektów pozakonkursowych i konkursowych. Wydaje się jednak, że pełne wykorzystanie aktualnej alokacji na działanie 2.4 będzie wymagało przeprowadzenia dodatkowych naborów wniosków.

2.5.2. WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

W Tabeli 16 przedstawiono stan realizacji wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu 6.III. Stan realizacji rozpatrywany był w dwóch wymiarach: wartości docelowych wynikających z podpisanych umów o dofinansowanie („kontraktacja”) oraz wartości osiągniętych, wynikających z zatwierdzonych wniosków o płatność („wykonanie”). W ostatnich dwóch kolumnach Tabeli 16 przedstawiono oszacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników.

Szacowanie przeprowadzono dla scenariusza zakładającego wykorzystanie 100% aktualnej alokacji głównej na działanie 2.4, przyjmując, że taki scenariusz jest możliwy do realizacji. Założenia przyjęte na etapie szacowania przedstawiono w podrozdziale 2.5.3.

¹⁰⁴ j.w.

TABELA 16. AKTUALNE I POTENCJALNE WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO DLA PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO 6.III

Lp	WSKAŹNIK	PRODUKT/ REZULTAT	WARTOŚĆ DOCELOWA WG POIiŚ	LICZBA PROJEKTÓW (stan na 31.12.2018)	KONTRAKTACJA DO 31.12.2018		WYKONANIE DO 31.12.2018		PROGNOZA NA KONIEC 2023	
					WARTOŚĆ ZAKONTRAK- TOWANA Z UMÓW	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WG ZATWIER- DZONYCH WN. O PŁATNOŚĆ	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WARTOŚĆ PRZEWIDY- WANA	% WARTOŚCI DOCELOWEJ
<i>Wskaźniki określone w POIiŚ 2014-2020</i>										
1	Liczba parków narodowych, w których wsparto ośrodki edukacji ekologicznej [szt.]	P	10	17	13	130%	2	20%	13	130%
2	Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony (CI) [ha]	R	73 000	41	35 056	48%	1 531	2%	od 131 513 do 156 773	od 180% do 215%
<i>Wskaźniki określone w załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020</i>										
3	Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody [szt.]	P	400	5	288	72%	0	0%	291	73%
4	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną [szt.]	P	20	33	34	170%	2	11%	34	170%
5	Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych [osoby]	R	10 000 000	34	29 500 445	295%	422 726	4%	29 500 445	295%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020, danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018), wywiadów pogłębionych oraz analiz własnych wykonawcy

Realizacja **określonych w POIiŚ oraz Załączniku nr 2 do SzOOP** wartości docelowych większości wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla działania 2.4 **nie jest zagrożona** – w podpisanych do 31.12.2018 umowach o dofinansowanie **dla większości wskaźników, tj.:** *Liczba parków narodowych, w których wsparto ośrodki edukacji ekologicznej, Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną, Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych* **zakończono wartości znacznie przekraczające przyjęte na poziomie priorytetu inwestycyjnego wartości docelowe**, natomiast dla wskaźnika *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*, zakładana wartość docelowa zostanie zakończona po podpisaniu umów na realizację projektów z naboru 2.4.1a/5/2018. Tylko w przypadku **jednego wskaźnika, tj. Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody**, w podpisanych umowach **założona w SzOOP wartość docelowa nie została osiągnięta i mało prawdopodobne jest jej osiągnięcie do roku 2023. Zasadniczą przyczyną jest wycofanie się jednego z wnioskodawców (Lasy Państwowe)** z realizacji projektu dotyczącego przygotowania założeń planistycznych dla nadleśnictw na potrzeby ujęcia zakresu planów ochrony dla obszarów Natura 2000 w planach urzędzenia lasu, jak również **zmniejszenie pierwotnie planowanego zakresu projektu GDOŚ**, dotyczącego opracowania planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Oba te projekty były wpisane do WPZ w okresie, gdy szacowano możliwe do osiągnięcia wartości docelowe wskaźników na poziomie całego działania.

Na podstawie dostępnych danych nie ma możliwości oceny, czy wysokość środków przeznaczonych na poszczególne typy przedsięwzięć jest zgodna z założeniami przyjętymi na etapie programowania¹⁰⁵. W SzOOP POIiŚ 2014-2020 alokacja została podzielona na dwie kategorie interwencji: 085¹⁰⁶ oraz 086¹⁰⁷, jednak wymienione kategorie mają szeroki, częściowo pokrywający się zakres, szerszy od zakresów głównych typów finansowanych przedsięwzięć. Na podstawie danych gromadzonych SL 2014 nie można określić jaka była faktycznie skala nakładów na poszczególne kategorie interwencji, ponieważ klucz przypisania kategorii interwencji do poszczególnych typów przedsięwzięć jest niejednoznaczny, tj. do wielu projektów dotyczących ochrony obszarów Natura 2000 została przypisana kategoria interwencji 085, nie zaś 086, która dedykowana jest obszarom Natura 2000. Z danych gromadzonych w SL 2014 wynika, że na projekty, do których przyporządkowana jako główną kategorię interwencji 086, przeznaczono około 30% alokacji¹⁰⁸, tymczasem z analizy zakresu rzeczowego dofinansowanych projektów wynika, że **zdecydowana większość środków została przeznaczona na realizację projektów związanych z ochroną obszarów Natura 2000, co jest zgodne z horyzontalnymi założeniami przyjętymi w POIiŚ 2014-2020.**

¹⁰⁵ Załącznik 4 do SzOOP POIiŚ 2014-2020, Tabela 2 (założenia dotyczące podziału alokacji na poszczególne kategorie interwencji)

¹⁰⁶ Ochrona i zwiększanie różnorodności biologicznej, ochrona przyrody i zielona infrastruktura

¹⁰⁷ Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000

¹⁰⁸ Stan z umów podpisanych do 31.12.2018

Poniżej omówiono stan oraz perspektywy realizacji wartości poszczególnych wskaźników, jak również czynniki, które miały wpływ na osiągnięte oraz możliwe do osiągnięcia wartości.

Wartości docelowe większości wskaźników zostały oszacowane w sposób poprawny metodologicznie. Na etapie programowania była dostępna lista kluczowych przedsięwzięć planowanych do realizacji w działaniu 2.4 POIiŚ 2014-2020 (projekty wybierane w trybie pozakonkursowym), wraz z ich wstępnym zakresem rzeczowym oraz założeniami dotyczącymi możliwych do osiągnięcia efektów. Jak wspomniano wcześniej, pierwotne założenia z projektów wpisanych do WPZ zostały jednak zmodyfikowane – zmniejszeniu uległa zarówno wartość, jak i zakres rzeczowy przedsięwzięć, ponadto odstąpiono od realizacji jednego projektu.

LICZBA PARKÓW NARODOWYCH, W KTÓRYCH WSPARTO OŚRODKI EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Wartość docelowa:	10 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	13 szt. , tj. 130% zakładanej wartości docelowej
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	13 szt. , tj. 130% zakładanej wartości docelowej

Wartość docelowa wskaźnika oszacowana została na podstawie liczby potencjalnych beneficjentów (23 parki narodowe), pomniejszonej o 3 parki, w których wsparto ośrodki edukacji ekologicznej w perspektywie finansowej 2007-2013, a także urealnionej w oparciu o współczynnik korygujący na poziomie 50% (obliczony w oparciu o doświadczenia z wdrażania analogicznych projektów w perspektywie finansowej 2007-2013, bazując w szczególności na analizie danych statystycznych w zakresie średniej skuteczności aplikowania w konkursach na projekty o podobnym zakresie). Przyjęte **założenia metodyczne należy uznać za trafne.**

Wartość wskaźnika wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła nieco wyższy poziom niż zakładano, tj. **13 parków narodowych**, co wynika z większej niż zakładano aktywności tej grupy wnioskodawców w ubieganiu się o środki. Dodatkowe projekty (z naboru 2.5.1a/5/2018 oraz naboru dotyczącego planów ochrony), dla których planowane jest podpisanie umów po roku 2018, nie będą miały wpływu na zwiększenie wartości wskaźnika. Obecnie nie jest również planowany dodatkowy nabór na ten typ projektu.

W toku analizy nie zidentyfikowano ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **nieosiągnięcie założonego poziomu wskaźnika w realizowanych projektach.** Wskaźnik jest **monitorowany w sposób spójny.**

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020, do poziomu wynikającego z podpisanych umów, tj. 13 szt.

POWIERZCHNIA SIEDLISK WSPIERANYCH W ZAKRESIE UZYSKANIA LEPSZEGO STATUSU OCHRONY (CI)

Wartość docelowa:	73 000 ha
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	35 056 ha (48% zakładanej wartości docelowej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	od 131,5 tys. ha do 156,8 tys. ha (od 180% do 215% zakładanej wartości docelowej)

Zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego (CI), dotyczy on „powierzchni odtworzonych lub utworzonych obszarów w celu poprawy stanu ochrony zagrożonych gatunków. Działania mogą być prowadzone zarówno na obszarach Natura 2000, jak i poza nimi, jeżeli prowadzą do poprawy stanu ochrony gatunków, siedlisk lub ekosystemów w zakresie różnorodności biologicznej lub świadczenia usług ekosystemowych”. Przytoczona definicja jest ogólna i niejednoznaczna, dlatego w *Katalogu mierników POIiŚ 2014-2020* zamieszczono uszczegółowienie, zgodnie z którym wskaźnik dotyczy „powierzchni obszarów przyrodniczych, na których realizowano działania związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk, dla których beneficjent poprzez czynności projektowe przyczynił się do poprawy stanu ochrony obszaru, ochrony różnorodności biologicznej lub wzmacniał usługi ekosystemowe”. Doprecyzowano również, że „w szczególnych, uzasadnionych specyfiką działań projektowych przypadkach (tj. np. gdy obszar wykonywania prac agrotechnicznych w ramach projektu pokrywa się tylko w niewielkim stopniu z obszarem występowania danego siedliska, a prace wykonane w sąsiedztwie przedmiotu ochrony oddziałują na stan zachowania gatunków lub siedlisk), możliwe jest zasilenie wskaźnika **ekspercko określoną powierzchnią siedliska lub jego części, objętą oddziaływaniem przeprowadzonych na tym obszarze lub w jego sąsiedztwie działań ochrony czynnej mających na celu doprowadzić do polepszenia stanu zachowania** zagrożonych gatunków i siedlisk **lub zahamowania negatywnego trendu zmian stanu zachowania**”. Przyjęto, że w takich przypadkach powierzchnia oddziaływania wykonanych w ramach projektu prac może być określona przez beneficjenta indywidualnie i podlega weryfikacji (*'case by case'*) w toku eksperckiej oceny wniosku o dofinansowanie.

Powyższe założenia zostały przytoczone ze względu na ich istotność z punktu widzenia interpretacji sposobu szacowania wartości docelowej wskaźnika dla POIiŚ 2014-2020 oraz sposobu określania wartości wskaźnika w poszczególnych projektach. Uszczegółowienie jest o tyle istotne, że pierwotna definicja CI może być interpretowana w dwojaki sposób. W wąskim rozumieniu, *powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony* obejmuje powierzchnię, na której fizycznie podejmowane są zabiegi ochronne (np. koszenie, wypas, usuwanie inwazyjnych gatunków obcych) i jest ona relatywnie łatwa do określenia. Ten sposób szacowania jest również bezpieczny dla beneficjenta, ponieważ zadeklarowana wartość jest łatwa do weryfikacji, zarówno na etapie oceny projektu, jaki i jego rozliczania. Przy wąskiej interpretacji łatwiejsze jest również szacowanie wartości docelowej ze względu na mniejsze zróżnicowanie poziomu nakładów na jednostkę efektu w poszczególnych projektach.

W szerszym rozumieniu, które zostało usankcjonowane w uszczegółowieniu definicji, *powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*, może

obejmować również powierzchnię **objętą oddziaływaniem** zabiegów ochronnych ukierunkowanych na polepszenie stanu zachowania zagrożonych gatunków i siedlisk. Ten sposób szacowania rodzi jednak różne ryzyka dla beneficjenta, gdyż zadeklarowana wartość i przyjęta metodyka szacowania może być zakwestionowana na etapie oceny lub rozliczenia projektu. Przy szerokiej interpretacji trudniejsze jest również szacowanie wartości docelowej na poziomie programu (wzrasta ryzyko błędu) ze względu na duże zróżnicowanie poziomu nakładów na jednostkę efektu w poszczególnych projektach.

W *Katalogu mierników POliŚ 2014-2020* znajduje się obszernie wyjaśnienie sposobu szacowania wartości docelowej omawianego wskaźnika. Nie zawiera ono jednak informacji nt. dokładnego algorytmu szacowania, a jedynie informację nt. różnych aspektów, które były brane pod uwagę, m.in. założenia zawarte w dokumencie PAF, dane historyczne dotyczące wykorzystania środków w POliŚ 2007-2013 oraz dane dotyczące liczby i powierzchni obszarów tworzących sieć Natura 2000. Można przypuszczać, że na etapie szacowania wzięto pod uwagę wartość wskaźnika deklarowaną w projektach planowanych do realizacji w trybie pozakonkursowym przez GDOŚ i Lasy Państwowe (około 41 tys. ha). Uwzględniając powyższe czynniki przyjęto, że możliwa do osiągnięcia wartość wskaźnika wyniesie **73 tys. ha**, a realizacja założonej wartości będzie wymagała zaangażowania 60 mln EUR środków UE (tj. 213 mln PLN¹⁰⁹). Przyjęto więc, że średni poziom nakładów środków UE na jednostkę efektu wyniesie około 2,9 tys. PLN. Taki poziom przyjęto też pierwotnie w projektach pozakonkursowych GDOŚ i Lasów Państwowych.

Powyższe **założenia metodyczne** dotyczące szacowania wartości docelowej wskaźnika **należy uznać za trafne**, zwłaszcza mając na uwadze bardzo duże niedoszacowanie wartości docelowej analogicznego wskaźnika w POliŚ 2007-2013. Jednak ze względu na opisane powyżej czynniki, tj. możliwe duże zróżnicowanie poziomu nakładów na jednostkę efektu w przypadku przyjęcia szerokiej definicji wskaźnika, **szacowanie obarczone było ryzykiem dużego błędu**.

Wartość wskaźnika wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła poziom **35 056 ha**, tj. 48% wartości docelowej założonej w POliŚ 2014-2020, przy zaangażowaniu 192,2 mln PLN, a więc około 90% kwoty przyjętej na etapie szacowania (213 mln PLN). Przyczyną takiego stanu rzeczy są dwa kluczowe czynniki:

- zarówno GDOŚ, jak i Lasy Państwowe, ograniczyły zakres rzeczowy projektów w stosunku do pierwotnych założeń (z 41,0 tys. ha do 17,2 tys. ha), jednocześnie doprecyzowując założenia finansowe, czego konsekwencją był wzrost poziomu nakładów na jednostkę efektu (powierzchnia wspieranych siedlisk) z 2,9 tys. PLN na 3,3 tys. PLN/ha. Ograniczenie zakresu rzeczowego było spowodowane urealnieniem początkowych szacunków oraz wprowadzeniem szczegółowych zasad wyboru projektów, które wykluczyły możliwość realizacji działań ochronnych na obszarach Natura 2000, dla których nie uchwalono planu zadań ochronnych lub równoważnego

¹⁰⁹ Uwzględniając kurs 3,55 PLN/EUR, stosowany na etapie szacowania wartości docelowych wskaźników.

dokumentu zarządczego, podczas, gdy pierwotne szacowanie zakresu projektów obejmowało wszystkie obszary Natura 2000, również te, dla których nie ustanowiono dokumentu zarządczego;

- uśredniony poziom nakładów na jednostkę efektu w umowach z naborów konkursowych dla typu 2.4.1a¹¹⁰ (2.4.1a/1/15, 2.4.1a/2/16, 2.4.1a/3/16, 2.4.1a/4/17) wynosił około 7,7 tys. PLN/ha, a więc był ponad dwukrotnie wyższy od zakładanego. Wynikało to po części ze specyfiki finansowanych działań w poszczególnych projektach, ale również z braku impulsu do maksymalizacji deklarowanego efektu dotyczącego powierzchni wspieranych siedlisk oraz wykazywania omawianego efektu we wszystkich projektach. W konsekwencji część wnioskodawców przyjęła zawężającą (bezpieczną) definicję wskaźnika, wykazując wyłącznie powierzchnię, na której fizycznie podejmowane są zabiegi ochronne. W około 34% projektów, głównie dotyczących ochrony gatunków, wartość wskaźnika *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*, w ogóle nie została wykazana. W projektach dotyczących ochrony gatunków, ale również budowy małej infrastruktury turystycznej, określenie wartości wskaźnika wiąże się z koniecznością oszacowania powierzchni objętej oddziaływaniem projektu. Tego rodzaju oszacowanie ma charakter subiektywny, dlatego potencjalnie może zostać zakwestionowane na etapie oceny projektu.

Biorąc pod uwagę powyższe informacje można założyć, że **faktyczna Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony** w realizowanych projektach, **określona zgodnie z przytoczoną na wstępie definicją, jest dużo wyższa** od zadeklarowanej w umowach podpisanych do 31.12.2018.

Uwzględniając przebieg naboru 2.4.1a/5/2018 można prognozować, że **osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika**, założonej w POIiŚ 2014-2020, **nie jest zagrożone**. Po podpisaniu **umów zatwierdzonych dotychczas do dofinansowania** w naborze 2.4.1a/5/2018 wskaźnik osiągnie wartość **131,5 tys. ha**, tj. 180% wartości docelowej, natomiast w przypadku podpisania umów dla wszystkich projektów dotychczas nieodrzuconych w tym naborze, wartość może wzrosnąć do **138 tys. ha**, tj. 189% wartości docelowej¹¹¹.

Bardzo duża zmiana wynika z **wprowadzenia** w naborze 2.4.1a/5/2018 **kryterium oceny merytorycznej** nawiązującego do wskaźnika *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*. Zmiana kryteriów stała się skutecznym bodźcem motywującym wnioskodawców do deklarowania wartości wskaźnika w projektach¹¹², jak również do szacowania powierzchni **objętej oddziaływaniem** zabiegów ochronnych

¹¹⁰ Typ 2.4.1a obejmuje działania o charakterze dobrych praktyk, związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych, które w głównej mierze przyczyniają się do generowania wskaźnika *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*

¹¹¹ Oszacowanie oparto na wartościach zadeklarowanych we wnioskach o dofinansowanie, które zostały zweryfikowane przez IW w procesie oceny

¹¹² Wskaźnik został zadeklarowany w większości projektów ocenionych pozytywnie na etapie oceny merytorycznej I stopnia

w projektach dotyczących ochrony gatunków i zmniejszenia presji turystyki na gatunki i siedliska.

Podpisanie wszystkich umów z naboru 2.4.1a/5/2018 oraz ewentualna kontraktacja całego planowanego budżetu naboru dla typu projektów 2.4.3b, nie pozwalają na prognozowanie wykorzystania 100% alokacji przewidzianej na działanie 2.4. Biorąc jednak pod uwagę specyfikę projektów, możliwość wykorzystania całkowitej alokacji na działanie należy uznać za potencjalnie możliwą, dlatego też, opierając się na danych dotyczących uśrednionych nakładów na jednostkę efektu, przeprowadzono symulację wariantu zakładającego przeznaczenie wolnych środków¹¹³ na rozszerzenie zakresu realizowanych projektów pozakonkursowych lub realizację dodatkowych przedsięwzięć dotyczących ochrony in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych (typ 2.4.1). Założenia przyjęte na etapie szacowania przedstawiono w podrozdziale 2.5.3. Z przeprowadzonych wyliczeń wynika, że wartość wskaźnika *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*, przy założeniu wykorzystania 100% alokacji na działanie, **może wzrosnąć do 156,8 tys. ha, czyli 215% założonej wartości docelowej.**

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **nieosiągnięcie założonego poziomu wskaźnika** w realizowanych projektach. Prawdopodobne jest również podpisanie umów dla wszystkich projektów, które były przedmiotem szacowania możliwej do osiągnięcia wartości docelowej. Obecnie **wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny**, przy czym w naborach 2.4.1a/1/15, 2.4.1a/2/16, 2.4.1a/3/16, 2.4.1a/4/17, w części projektów nie był on identyfikowany. W niektórych projektach obszary realizacji działań ochronnych mogą się częściowo nakładać, jednak skala tego zjawiska jest niewielka (mniej niż 5% zadeklarowanej wartości).

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: *Rekomendowane jest pozostawienie wartości wskaźnika na poziomie obecnie założonym w POliŚ 2014-2020. Prognozowane osiągnięcie założonego poziomu wskaźnika będzie wynikiem podpisania jednej umowy. Ewentualne rozwiązanie umowy, w przypadku zwiększenia wartości wskaźnika, wiązałoby się z bardzo niskim poziomem realizacji założonej wartości.*

LICZBA OPRACOWANYCH DOKUMENTÓW PLANISTYCZNYCH Z ZAKRESU OCHRONY PRZYRODY

Wartość docelowa:	400 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	288 szt. , tj. 72% wartości docelowej
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	291 szt. , tj. 73% wartości docelowej

Wartość docelowa wskaźnika została zdefiniowana w Załączniku nr 2 do SzOOP POliŚ 2014-2020. Nie są dostępne szczegółowe założenia przyjęte na etapie jej szacowania, natomiast GDOŚ dysponował statystykami dotyczącymi liczby obszarów Natura 2000, dla których nie rozpoczęto prac nad opracowaniem dokumentów planistycznych, z dużym

¹¹³ Z wyłączeniem alokacji na dodatkowy nabór dla typu projektów 2.4.3b

prawdopodobieństwem na etapie szacowania uwzględniono również potrzeby w zakresie realizacji lub aktualizacji dokumentów planistycznych dla rezerwatów, parków narodowych, oraz kluczowych gatunków i siedlisk (programy ochrony).

Wartość wskaźnika wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018 jest **niższa niż założono** w SzOOP POliŚ 2014-2020 - w projektach przewidziano opracowanie **288** dokumentów planistycznych, co odpowiada 72% założonej wartości docelowej. Po podpisaniu dodatkowych umów z naboru planowanego w roku 2019 wartość ta wzrośnie nieznacznie, zgodnie z przeprowadzonym szacunkiem do poziomu **291** szt., tj. **73% założonej wartości docelowej**. Szacunek oparto na założeniu, że w dodatkowym naborze zostanie wykorzystana cała planowana alokacja (10 mln PLN), a relacja nakład – efekt będzie zbliżona do tej, którą odnotowano w naborze 2.4.3b/2/16. Szacunek ten jest obarczony ryzykiem błędu¹¹⁴, jednak nie należy spodziewać się, że realizacja dodatkowego konkursu wpłynie na znaczące zwiększenie możliwej do osiągnięcia wartości wskaźnika *Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody*. Założenia szczegółowe dotyczące szacowania przedstawiono w podrozdziale 2.5.3. Z informacji przekazanych przez przedstawicieli beneficjenta (GDOŚ) projektu pozakonkursowego dotyczącego opracowania planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 wynika, że obecnie nie jest planowane rozszerzenie zakresu rzeczowego tego projektu, co mogłoby mieć wpływ na zwiększenie możliwej do osiągnięcia wartości omawianego wskaźnika.

Z uwagi na powyższe można stwierdzić, że **przyjęta w SzOOP POliŚ 2014-2020 wartość docelowa** dla wskaźnika *Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody* **nie zostanie osiągnięta. Zasadniczą przyczyną** jest **wycofanie się** Lasów Państwowych z realizacji projektu dotyczącego przygotowania założeń planistycznych dla nadleśnictw na potrzeby ujęcia zakresu planów ochrony dla obszarów Natura 2000 w planach urządzenia lasu. Projekt był wpisany do WPZ i z informacji tam zawartych wynika, że planowano przygotowanie 100 założeń dla obszarów Natura 2000 na potrzeby planów urządzenia lasu opracowywanych w okresie wdrażania POliŚ 2014-2020. Drugą przyczyną jest ograniczenie zakresu **projektu GDOŚ**, dotyczącego opracowania planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 (pierwotne założenie – 515 szt.), przy czym prawdopodobne jest, że przytoczona wartość obejmowała również dokumenty planistyczne dla obszarów zarządzanych przez Lasy Państwowe (ujęte w omówionym wcześniej projekcie), jak również plany ochrony dla rezerwatów nie objętych siecią Natura 2000, o mniejszym znaczeniu strategicznym.

W toku analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **nieosiągnięcie założonego poziomu wskaźnika** w realizowanych projektach. Prawdopodobne jest również wykorzystanie całego planowanego budżetu naboru dla typu projektów 2.4.3b w 2019 r. **Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.**

¹¹⁴ Różne typy dokumentów charakteryzują się różnym poziomem nakładów jednostkowych

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika w SzOOP POIiŚ 2014-2020 do poziomu zbliżonego do wynikającego z podpisanych umów i przeprowadzonego szacunku, z uwzględnieniem ryzyka niezrealizowania pełnego zakresu części projektów, tj. około 280 szt.

LICZBA PRZEPROWADZONYCH KAMPANII INFORMACYJNO-EDUKACYJNYCH ZWIĄZANYCH Z EDUKACJĄ EKOLOGICZNĄ

Wartość docelowa:	20 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	34 szt. , tj. 170% założonej wartości docelowej
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	34 szt. , tj. 170% założonej wartości docelowej

ZASIĘG ZREALIZOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘC EDUKACYJNO-PROMOCYJNYCH ORAZ INFORMACYJNYCH

Wartość docelowa:	10 000 000 osób
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	29 500 445 osób , tj. 295% założonej wartości docelowej
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	29 500 445 osób , tj. 295% założonej wartości docelowej

Wskaźniki zostały omówione łącznie, gdyż są ze sobą ściśle powiązane. Wartości docelowe obu wskaźników zostały zdefiniowane w Załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020. Nie są dostępne szczegółowe założenia dotyczące szacowania wartości docelowych, można jednak przypuszczać, że punktem odniesienia były doświadczenia z wdrażania POIiŚ 2007-2013, w którym finansowano kampanie informacyjno-edukacyjne związane z edukacją ekologiczną. Szacowanie z założenia było obarczone ryzykiem dużego błędu, ponieważ poziom nakładów na przeprowadzenie jednej kampanii informacyjno-edukacyjnej związanej z edukacją ekologiczną, a tym bardziej na jednego odbiorcę działań edukacyjno-promocyjnych i informacyjnych, może być bardzo zróżnicowany, w zależności m.in. od skali, zakresu, tematyki, grupy docelowej oraz przyjętego sposobu dotarcia do potencjalnych odbiorców działań informacyjnych lub edukacyjnych.

Wartość wskaźnika **Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną**, wynikająca z umów podpisanych do 31.12.2018, osiągnęła poziom wyższy niż zakładano – **34 szt.**, a więc **170%** aktualnej wartości docelowej. Większy niż zakładany jest również przewidywany **Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych**, który w umowach podpisanych do 31.12.2018 osiągnął wartość ponad **29,5 mln osób**, a więc prawie trzykrotnie więcej niż zakładano. Obecnie nie jest planowane podpisanie dodatkowych umów, które mogłyby wpłynąć na realizację wskaźników, dlatego przytoczone wartości należy uznać za ostateczne.

Kluczowy wkład w realizację założonej wartości wskaźnika dotyczącego *zasięgu zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych*, mają dwa projekty pozakonkursowe, realizowane przez Ministerstwo Środowiska (15 mln osób) oraz GIOŚ (10 mln osób). Biorąc pod uwagę trudności i opóźnienia w realizacji wymienionych

projektów¹¹⁵, wartości przypisanych im wskaźników, w szczególności wskaźnika *Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych*, należy uznać za potencjalnie zagrożone. Obie instytucje posiadają jednak potencjał, by zrealizować projekty w pełnym zakresie wynikającym z umów.

Obecnie **wskaźniki są monitorowane w sposób spójny**, przy czym w jednym z projektów na etapie podpisania umowy przyjęto błędną interpretację – jako odrębne kampanie zostały zliczone poszczególne działania informacyjne planowane w projekcie. Problem ten został zidentyfikowany przez IP i IW, a wartość wskaźnika skorygowana. W części projektów obszary oddziaływania zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych mogą się częściowo nakładać, jednak skala tego zjawiska jest niemożliwa do oszacowania. Interpretując wartość wskaźnika *Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną* należy mieć na uwadze, że wskaźnik obejmuje różne grupy odbiorców: z jednej strony osoby, które przeszły kompleksowe szkolenia, z drugiej osoby, które jedynie zetknęły się z promowanymi treściami w środkach masowego przekazu. Ponadto zasięgi oddziaływania poszczególnych projektów mogą się na siebie nakładać. Biorąc jednak po uwagę aspekty metodologiczne, nie ma możliwości wyeliminowania ewentualnego kilkukrotnego zliczania tych samych osób. Na obecnym etapie nie ma również możliwości wprowadzenia do umów wskaźników uszczegóławiających.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźników w SzOOP POIiŚ 2014-2020 do wartości zbliżonej do wynikającej z podpisanych umów, tj. 34 szt. i 29,0 mln osób, jednak po uzyskaniu deklaracji od podmiotów realizujących projekty pozakonkursowe (POIS.02.04.00-00-0001/15, POIS.02.04.00-00-0077/17), nt. możliwości realizacji pełnego zakresu przedsięwzięć przewidzianego w podpisanych umowach.

2.5.3. SPOSÓB SZACOWANIA MOŻLIWYCH DO OSIĄGNIĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

Szacowanie przeprowadzono dla dwóch wskaźników: *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony* oraz *Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody*, których wartość może ulec zmianie w konsekwencji podpisania umów w nierozstrzygniętych lub planowanych naborach oraz w wyniku rozszerzenia zakresu rzeczowego projektów.

Dla wskaźnika *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*, oszacowanie oparto na wartościach zadeklarowanych w dotychczas nieodrzuconych wnioskach o dofinansowanie złożonych w naborze 2.4.1a/5/2018¹¹⁶, które to wartości zostały zweryfikowane przez IW w procesie oceny. Analizę przeprowadzono w trzech wariantach: a. dla wniosków zatwierdzonych do dofinansowania, b. dla wniosków, które przeszły ocenę

¹¹⁵ Trudności zostały zasygnalizowane w wywiadach prowadzonych z przedstawicielami IP/IW.

¹¹⁶ Dane przekazane przez IW.

merytoryczną I stopnia, znalazły się na liście podstawowej i w momencie prowadzenia analizy (styczeń 2019 r.) nie zostały jeszcze zatwierdzone; c. dla wszystkich wniosków ocenionych pozytywnie na etapie oceny merytorycznej I stopnia (lista podstawowa i rezerwowa). Biorąc pod uwagę, że szacunek opiera się na rzeczywistych danych, błąd oszacowania należy uznać za marginalny.

Podpisanie wszystkich umów z naboru 2.4.1a/5/2018 oraz ewentualna kontraktacja całego planowanego budżetu naboru dla projektów typu 2.4.3b, nie pozwalają na prognozowanie wykorzystania 100% alokacji przewidzianej na działanie 2.4. Jednak biorąc pod uwagę specyfikę projektów, jak również etap wdrażania POliŚ 2014-2020, uznano, że taki wariant jest potencjalnie możliwy, dlatego opierając się na danych dotyczących uśrednionych nakładów na jednostkę efektu przeprowadzono również symulację dla wariantu zakładającego przeznaczenie wolnych środków¹¹⁷ na rozszerzenie zakresu realizowanych projektów pozakonkursowych lub realizację dodatkowych przedsięwzięć dotyczących ochrony in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych (typ 2.4.1). W oparciu o informacje przekazane przez beneficjentów projektów pozakonkursowych oraz szczegółowe założenia dotyczące ich realizacji (tj. przewidywane rozszerzanie zakresu przedsięwzięć po przyjęciu dokumentów zarządczych dla kolejnych obszarów Natura 2000), przyjęto, że potencjał wykorzystania dodatkowych środków w tych projektach wynosi około 15 mln PLN, a średnia relacja nakład – efekt w nowych działaniach powinna być zbliżona do relacji wynikającej z podpisanych umów. W przypadku pozostałych środków przyjęto ostrożne założenie, że relacja nakład – efekt będzie analogiczna do tej charakterystycznej dla wniosków z naboru 2.4.1a/5/2018, z wyłączeniem projektu POIS.02.04.00-00-0013/18, w którym poziom nakładów jednostkowych znacznie odbiega od pozostałych projektów¹¹⁸. Ze względu na zróżnicowanie poziomu nakładów na jednostkę efektu w różnych projektach i możliwość odmiennego od założonego w analizie wykorzystania alokacji w działaniu 2.4, szacunek jest obarczony ryzykiem błędu.

Dla wskaźnika *Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody* szacunek oparto na założeniu, że w dodatkowym naborze zostanie wykorzystana cała planowana alokacja (10 mln PLN), a relacja nakład – efekt, będzie zbliżona do odnotowanej projektach wyłonionych w naborze 2.4.3b/2/16. Choć szacunek ten jest również obarczony ryzykiem błędu¹¹⁹, to nie należy spodziewać się, że realizacja dodatkowego konkursu wpłynie znacząco na zwiększenie możliwej do osiągnięcia wartości wskaźnika.

¹¹⁷ Dostępne obecnie środki, do wysokości alokacji na działanie 2.4, z umów z naboru 2.4.1a/5/2018, które potencjalnie mogą być podpisane, jak również z wyłączeniem alokacji na dodatkowy nabór dla typu projektów 2.4.3b.

¹¹⁸ O czym decyduje specyficzny charakter projektu.

¹¹⁹ Różne typy dokumentów charakteryzują się różnym poziomem nakładów jednostkowych.

TABELA 17. SZACOWANIE MOŻLIWYCH DO OSIĄGNIĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH POSZCZEGÓLNYCH WSKAŹNIKÓW W DZIAŁANIU 2.4.

WSKAŹNIKI	AKTUALNA KONTRAKTACJA w NABORACH 2.4.1a/1/15, 2.4.1a/2/16, 2.4.1a/3/16, 2.4.1a/4/17 UMOWY PODPISANE DO 31.12.2018	AKTUALNA KONTRAKTACJA w NABORZE 2.4.1b/1/16 UMOWY PODPISANE DO 31.12.2018	AKTUALNA KONTRAKTACJA w NABORZE 2.4.3b/2/16 UMOWY PODPISANE DO 31.12.2018	MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKTACJA W NABORZE 2.4.1a/5/2018 WNIOSKI W TRAKCIE OCENY (NIEODRZUCONE)			MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKTACJA W NABORZE 2.4.3b/3/2019	MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKTACJA DO WYSOKOŚCI AKTUALNEJ ALOKACJI NA DZIAŁANIE 2.4 TYP PROJEKTU 2.4.1	
				STATUS PODSTAWO-WY wszystkie projekty	STATUS PODSTAWO-WY z wyłączeniem projektu POIS.02.04.00 -00-0013/18	STATUS REZERWO-WY		W PROJEKTACH Z NABORU 2.4.1b/1/2016 PROJEKTY POZAKONKURSO -WE RAZEM	W PROJEKTACH Z DODATKOWEGO NABORU KONKURSOWEG O DLA TYPU PROJEKTU 2.4.1a DO WYSOKOŚCI ALOKACJI DLA DZIAŁANIA 2.4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
UWARUNKOWANIA FINANSOWE									
Wykorzystanie alokacji (faktyczne lub planowane) [PLN]	135 541 973	56 686 235	16 320 643	82 157 036	78 382 903	23 478 567	10 000 000	15 000 000	33 895 397
WSKAŹNIKI POIŚ									
Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony (CI) [ha]	17 562,6	17 215,0		101 289,3	9 983,3	1 744		4 555	4 145
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 ha siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony	7 718	3 293		811	7 851	13 463		3 293	8 177
WSKAŹNIKI SzOOP POIŚ									
Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody [szt.]			5				3		
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 opracowany dokument planistyczny z zakresu ochrony przyrody			3 264 129				3 264 129		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020 oraz danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018)

2.5.4. PODSUMOWANIE – OCENA SKUTECZNOŚCI WDRAŻANIA

Dotychczasową skuteczność wdrażania priorytetu inwestycyjnego 6.III należy ocenić jako **bardzo wysoką**. Mimo zmniejszenia pierwotnej alokacji na działanie 2.4, **zostaną zrealizowane cel i kluczowe szczegółowe założenia** przyjęte w POIiŚ 2014-2020 oraz SzOOP POIiŚ 2014-2020. Przedmiotem finansowania są bardzo zróżnicowane tematycznie projekty, które pokrywają cały zakres przewidziany do wsparcia zgodnie z SzOOP POIiŚ 2014-2020.

W pełnym zakresie nie zostaną zrealizowane jedynie założenia przyjęte dla działań dotyczących **opracowania instrumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 i parków narodowych**. Jak wspomniano wcześniej, **zasadniczą przyczyną jest wycofanie się** Lasów Państwowych z realizacji projektu dotyczącego przygotowania założeń planistycznych dla nadleśnictw na potrzeby ujęcia zakresu planów ochrony dla obszarów Natura 2000 w planach urządzenia lasu, który zgodnie z WPZ miał obejmować przygotowanie 100 założeń dla obszarów Natura 2000. Biorąc pod uwagę uwarunkowania formalno-prawne dotyczące sporządzania planów urządzenia lasu można przyjąć, że de facto założenia te zostaną zrealizowane, jednak zostaną sfinansowane w całości ze środków własnych Lasów Państwowych. Z kolei projekt **GDOŚ** oraz projekty wybrane w trybie konkursowym realizują kluczowe potrzeby związane z opracowaniem dokumentów planistycznych **dla obszarów Natura 2000 na gruntach innych niż zarządzane przez Lasy Państwowe**. Reasumując, **poziom realizacji wskaźnika** *Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody należy uznać za satysfakcjonujący*.

Po zakończeniu naborów organizowanych w latach 2015-2017 istniało ryzyko niezrealizowania założonej wartości wskaźnika ***Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony***. Trudności nie wynikały jednak z mniejszej niż zakładana skali działań dotyczących ochrony in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych - tego rodzaju przedsięwzięcia cieszyły się zbliżonym do założeń zainteresowaniem, jednak w części dofinansowanych projektów zastosowano zawężającą definicję wskaźnika, w części zaś wskaźnik ten został pominięty z uwagi na trudności z jednoznacznym oszacowaniem jego wartości. Po podpisaniu i zrealizowaniu umów z naboru 2.4.1a/5/2018, wartość wskaźnika zostanie jednak osiągnięta w wymiarze wyższym niż zakładana w POIiŚ 2014-2020.

W przypadku **działań edukacyjnych i informacyjnych, skala możliwych do osiągnięcia efektów przekracza pierwotne założenia**. Dzięki środkom POIiŚ zostaną zrealizowane 33 kampanie informacyjno-edukacyjne związane z edukacją ekologiczną (70% więcej niż zakładano), natomiast zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych będzie około trzykrotnie większy od pierwotnie zakładanego.

Aktualna wartość środków UE, przeznaczonych na poszczególne kategorie interwencji, jest **wystarczająca do realizacji kluczowych zobowiązań wskaźnikowych POIiŚ 2014-2020 dla priorytetu inwestycyjnego 6.III**. Mając na uwadze aktualny stan wdrażania, można stwierdzić, że nie jest możliwe osiągnięcie założonego poziomu tylko jednego wskaźnika, tj. *Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody*.

W ramach analizy **nie zidentyfikowano istotnych ryzyk**, które mogłyby stanowić zagrożenie dla nieosiągnięcia deklarowanego poziomu wskaźników w realizowanych projektach. Prawdopodobne jest również podpisanie większości umów dla projektów, które były przedmiotem szacowania możliwych do osiągnięcia wartości docelowych. **Ewentualne zagrożenia** związane z rozwiązaniem umów lub realizacją założonych wskaźników na niższym niż zakładano poziomie w poszczególnych projektach **mają charakter marginalny i nie stanowią zagrożenia dla wykonania wartości docelowych kluczowych wskaźników, zdefiniowanych w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020¹²⁰**.

Wskaźniki są monitorowane obecnie w sposób spójny. Zidentyfikowano **niespójności dotyczące sposobu monitorowania dwóch wskaźników**, tj. *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony oraz Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych*. W przypadku pierwszego wskaźnika w części projektów z naborów konkursowych realizowanych w latach 2015-2017 nie zadeklarowano jego wartości, mimo, że zakres projektów oraz definicja wskaźnika wskazuje na jego adekwatność. Problem ten został wyeliminowany po zmianie zasad wyboru projektów w naborze 2.4.1a/5/2018. W przypadku drugiego wskaźnika, w jednym projekcie wartość wskaźnika przyjętego w pierwszej wersji umowy została błędnie określona, jednak błąd ten został zidentyfikowany przez IP i IW oraz skorygowany do 31.12.2018.

¹²⁰ Ze względu na zidentyfikowany wysoki potencjał instytucjonalny beneficjentów realizujących projekty POIS.02.04.00-00-0001/15, POIS.02.04.00-00-0077/17, które zakwalifikowano jako potencjalnie zagrożone, przyjęto, że założone w nich zakres rzeczowy i wskaźniki zostaną osiągnięte

2.6. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.IV

2.6.1. WYKORZYSTANIE ALOKACJI I KLUCZOWE UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z PRZEBIEGIEM NABORÓW

Aktualna alokacja środków UE na działanie 2.5 wynosi **251,5 mln EUR (około 1 082,3 mln PLN¹²¹)**, przy czym w odniesieniu do pierwotnej alokacji (97,2 mln EUR) **została zwiększona ponad 2,5-krotnie (o 154,3 mln EUR)¹²²**. Przesunięcia były odpowiedzią na bardzo duże zainteresowanie wnioskodawców realizacją projektów w tym działaniu, w szczególności realizacją przedsięwzięć dotyczących rozwoju terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych. W działaniu 2.5 dofinansowanie udzielane jest w formie dotacji, a projekty wybierane są w trybie konkursowym. Do 31.12.2018 przeprowadzono 5 naborów wniosków: trzy pierwsze nabory obejmowały wszystkie przewidziane w działaniu 2.5 typy projektów, czwarty nabór (2.5/4/17) był dedykowany wyłącznie projektom dotyczącym rekultywacji zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów miejskich, natomiast piąty nabór (2.5/5/18) obejmował wszystkie przewidziane w działaniu 2.5 typy projektów, z wyłączeniem inwentaryzacji terenów zdegradowanych i terenów zanieczyszczonych.

TABELA 18. ZESTAWIENIE NABORÓW W DZIAŁANIU 2.5

NUMER NABORU ¹²³	STATUS NABORU	DATA ROZPOCZĘCIA I ZAKOŃCZENIA	BUDŻET NABORU [MLN PLN]	ZŁOŻONE WNIOSKI (POPRAWNE FORMALNIE)		PODPISANE UMOWY (NIEROZWIĄZANE)		WNIOSKI W TRAKCIE OCENY (NIEODRZUCONE) ¹²⁴	
				LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]	LICZBA	WKŁAD UE [MLN PLN]
2.5/1/15	Zakończony	2015-11-30 2016-02-29	84,0	38	161,4	34	151,9		
2.5/2/16	Zakończony	2016-06-30 2016-09-30	104,2	67	353,5	19	168,3		
2.5/3/16	Zakończony	2016-10-28 2016-12-30	465,2	111	433,9	95	403,4	1	1,6
2.5/4/17	Zakończony	2017-05-22 2017-07-14	200,0	9	198,6	6	164,4		
2.5/5/18	Zakończony	2018-03-30 2018-05-29	120,0	78	334,7			71 ¹²⁵	323,3
PLANOWANE NABORY		obecnie nie są planowane kolejne nabory							
RAZEM			973,4	303	1 482,3	154	888,0	72	324,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji konkursowej oraz danych ME

¹²¹ Przyjęto kurs 4,3028 PLN/EUR - styczeń 2019 publikowany na stronie KE

http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/infoeuro/index_en.cfm

¹²² Przeniesienie środków z działania 2.2 (143,3 mln EUR) oraz działania 2.4 (11 mln EUR).

¹²³ Ze względu na niejednorodne podejście do numeracji naborów w poszczególnych działaniach, w Raporcie zastosowano ujednolicony schemat numeracji naborów. Pierwsza wartość oznacza numer działania i typ projektu, druga – kolejny numer naboru dla danego działania lub typu projektu, trzecia – rok w którym ogłoszony został nabór.

¹²⁴ Wnioski, dla których istnieje potencjał podpisania umów, w tym 13 wniosków (dofinansowanie UE: 107,1 mln PLN), które po ocenie merytorycznej I stopnia założyły się na liście podstawowej oraz 45 wniosków (dofinansowanie UE: 178,4 mln PLN), które po ocenie merytorycznej I stopnia założyły się na liście rezerwowej.

¹²⁵ Wartość skorygowana w stosunku do wartości SL 2014 (stan na 31.12.2018). Zgodnie z informacjami przekazanymi przez przedstawicieli IW/IP część wniosków posiadających status „w trakcie oceny” została odrzucona lub wycofana, sześć wniosków przywróconych do oceny po procedurze odwoławczej nie było ujętych w bazie SL 2014.

Nabory konkursowe w działaniu 2.5 cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem wnioskodawców, przy czym **składane projekty dotyczyły w większości rozwoju terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych**. Dużo mniejszym zainteresowaniem cieszyły się **projekty dotyczące rekultywacji zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów miejskich**. Tendencja ta miała wpływ na **stan realizacji wskaźników**. Zgodnie z założeniem przyjętym na etapie programowania, w działaniu 2.5 miały być realizowane przede wszystkim projekty rekultywacyjne, natomiast przedsięwzięcia dotyczące rozwoju terenów zieleni w miastach miały mieć charakter uzupełniający. Faktyczny rozkład tematyczny projektów był odwrotny, na co złożyło się kilka czynników. Kluczowe znaczenie miały uwarunkowania programowe: zgodnie z celami wyznaczonymi w POliŚ 2014-2020, obszary poddane rekultywacji przy udziale środków UE powinny podlegać zagospodarowaniu środowiskowemu, tj. minimum 70% powierzchni po zakończeniu realizacji projektu powinno być terenem biologicznie czynnym. Tym samym **wykluczano możliwość zagospodarowania terenów na inne, atrakcyjne dla władz samorządowych cele, np. mieszkaniowe lub związane z działalnością gospodarczą**. Ponadto wiele zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów miejskich wymagających rekultywacji (głównie przemysłowych) charakteryzuje się **nieuregulowaną strukturą własnościową**, co w praktyce stanowiło barierę dla pozyskania środków z POliŚ 2014-2020. Istotnym czynnikiem ograniczającym był również sam **charakter przedsięwzięć rekultywacyjnych**, których przygotowanie oraz realizacja jest procesem złożonym, czasochłonnym oraz kosztochłonnym.

Z drugiej strony dopuszczenie finansowania w działaniu 2.5 projektów dotyczących rozwoju terenów zieleni w miastach stanowiło **odповідź na faktyczne potrzeby występujące na poziomie wielu samorządów**, związane z koniecznością zachowania lub rozwojem terenów biologicznie czynnych, a co za tym idzie – z poprawą jakości przestrzeni miejskiej, poprawą warunków życia mieszkańców, jak również adaptacją do zmian klimatu¹²⁶, dlatego **decyzje dotyczące zwiększenia alokacji na działanie 2.5 należy ocenić jako trafne**.

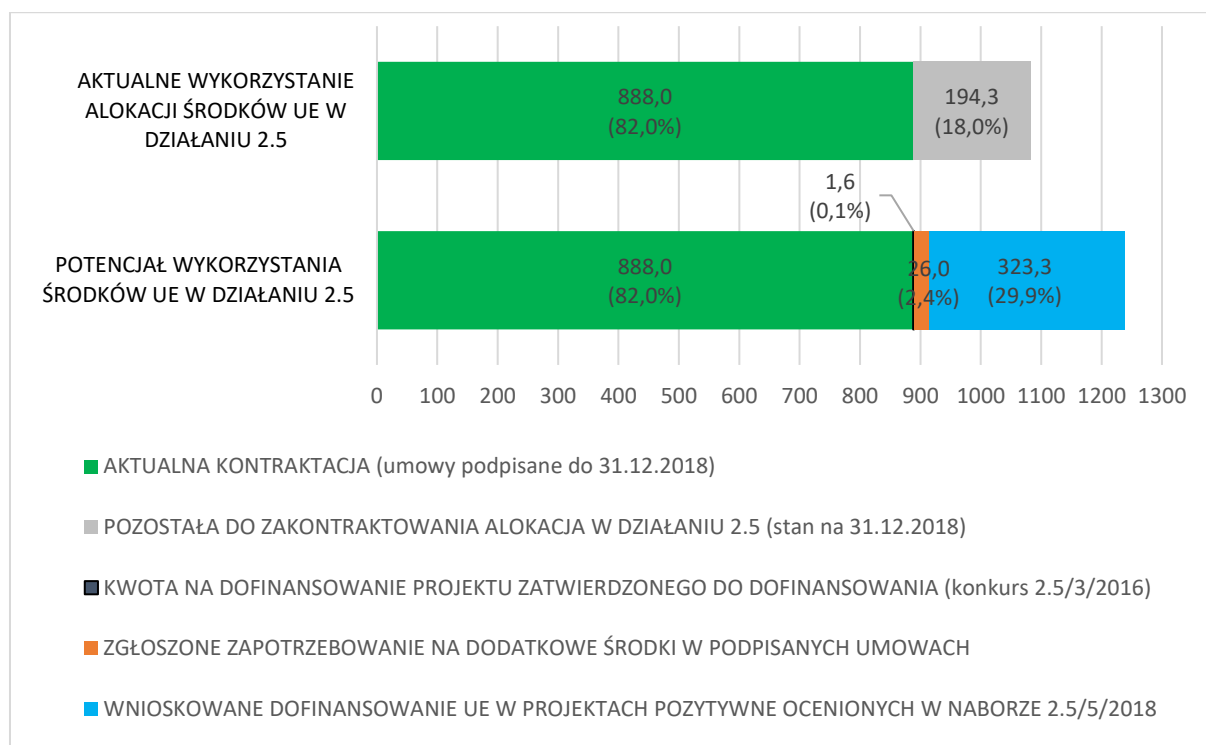
Ze względu na przyjęte założenia programowe oraz opisaną powyżej tendencję **podjęto działania zaradcze** ukierunkowane na zwiększenie liczby projektów dotyczących rekultywacji zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów miejskich. Czwarty konkurs był dedykowany wyłącznie projektom rekultywacyjnym, natomiast w piątym konkursie większość środków została zarezerwowana na ten typ przedsięwzięć, co znalazło odzwierciedlenie w liście projektów rekomendowanych do dofinansowania. **Podjęte działania zaradcze należy ocenić jako trafne i skuteczne** z punktu widzenia realizacji przyjętych założeń programowych, w tym przyjętych wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu.

¹²⁶ W szczególności z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom fal upałów, w tym zjawisku tzw. miejskiej wyspy ciepła, lepszemu gospodarowaniu wodami opadowymi, ochronie i kształtowaniu klinów napowietrzających.

Biorąc pod uwagę opisane powyżej uwarunkowania ponad 2,5-krotne zwiększenie alokacji na działanie 2.5 jest w pełni uzasadnione. Jednocześnie **istnieje wysokie prawdopodobieństwo pełnego wykorzystania aktualnej alokacji**, a nawet kontraktacji dodatkowych środków.

Do 31.12.2018 w działaniu 2.5 podpisano umowy na 888 mln PLN¹²⁷ środków UE, co stanowi 82% aktualnej alokacji na to działanie (Wykres 6).

WYKRES 6. FAKTYCZNE I POTENCJALNE POSTĘPY KONTRAKTACJI ŚRODKÓW UE PRZEWDZIANYCH NA DZIAŁANIE 2.5 (KWOTY W MLN PLN, WARTOŚCI % W ODNIESIENIU DO AKTUALNEJ ALOKACJI, T.J. 1082,3 MLN PLN)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL oraz informacji uzyskanych z IP i IW

Po podpisaniu umów dla projektów wyłonionych w naborze 2.5/5/2018 do wysokości budżetu naboru (120 mln PLN) oraz dla jednego zatwierdzonego projektu z konkursu 2.5/3/2016 (1,6 mln PLN), **kontraktacja środków UE powinna osiągnąć poziom 1 009,6 mln PLN**, co odpowiada **93,2% aktualnej alokacji na działanie 2.5**. Czynnikiem warunkującym pełne wykorzystanie alokacji będzie zwiększenie kwoty środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów w naborze 2.5/5/2018, przy czym wymiar finansowy tego zwiększenia powinien uwzględniać aktualne uwarunkowania związane ze **wzrostem cen na rynku usług budowlanych**, jak również potrzeby dotyczące rozszerzenia zakresu projektów w dotychczas podpisanych umowach (26 mln PLN)¹²⁸. Biorąc pod uwagę aktualne wyniki oceny wniosków

¹²⁷ Wartość obejmuje umowy obowiązujące.

¹²⁸ Z informacji przekazanych przez IP do końca 2018 roku beneficjenci obowiązujących umów zgłosili łączne zapotrzebowanie na dodatkowe środków UE w kwocie około 26 mln PLN, w tym wnioskowane zwiększenie dofinansowania z tytułu rozszerzenia zakresu projektów opiewa na kwotę 15 mln PLN, natomiast z tytułu różnic przetargowych – 11 mln PLN (w tym 14 mln PLN stanowią przekroczenia, a 3 mln PLN oszczędności przetargowe).

w naborze 2.5/5/2018, **zakontraktowanie całkowitej dostępnej alokacji na działanie 2.5 nie jest obecnie zagrożone.**

2.6.2. WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

W Tabeli 19 przedstawiono stan realizacji wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu 6.IV. Stan realizacji rozpatrywany był w dwóch wymiarach: wartości docelowych wynikających z podpisanych umów o dofinansowanie („kontraktacja”) oraz wartości osiągniętych, wynikających z zatwierdzonych wniosków o płatność („wykonanie”). W ostatnich dwóch kolumnach **Błąd! Nie można odnaleźć źródła o dwołania.**19 przedstawiono oszacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników. Szacowanie przeprowadzono dla scenariusza zakładającego wykorzystanie 100% aktualnej alokacji głównej na działanie 2.5. Oszacowano również, jaką wartość mogłyby osiągnąć wskaźniki w przypadku podjęcia decyzji o dofinansowaniu wszystkich projektów złożonych w naborze 2.5.5/2018, które dotychczas nie zostały odrzucone. Szczegółowe założenia przyjęte na etapie szacowania przedstawiono w podrozdziale 2.6.3.

Realizacja **określonych w POIiŚ oraz Załączniku nr 2 do SzOOP** wartości docelowych większości wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla działania 2.5 **nie jest zagrożona** – w podpisanych umowach o dofinansowanie **dla większości wskaźników do 31.12.2018 zakontraktowano wartości znacznie przekraczające przyjęte na poziomie programu wartości docelowe.** Tylko w przypadku **jednego wskaźnika - Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację,** wg podpisanych umów **założona w SZOOP wartość docelowa nie zostanie osiągnięta, mało prawdopodobne jest również osiągnięcie jej do roku 2023.** Poniżej omówiono przyczyny opisanego stanu rzeczy.

Monitorowane wskaźniki można podzielić na trzy zasadnicze grupy. Pierwsza grupa związana jest z typem projektu 2.5.1: *Wsparcie dla zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów* i obejmuje wskaźniki: *Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację oraz łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów.* Druga grupa związana jest z typem projektu 2.5.2: *Rozwój terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych* i obejmuje wskaźnik: *Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej.* Trzecia grupa związana jest zarówno z typem projektu 2.5.1, jak i 2.5.2 i obejmuje wskaźnik: *Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów [ha].*

Stan realizacji wskaźników jest ściśle związany z **faktycznym zainteresowaniem** beneficjentów wymienionymi **typami przedsięwzięć** oraz **ilością środków** przeznaczonych na realizację projektów w działaniu 2.5 do końca 2018 roku **w stosunku do pierwotnych założeń.**

Zgodnie z pierwotnymi założeniami, podstawowym typem projektów w działaniu 2.5 miały być projekty rekultywacyjne (2.5.1), a pozostałe typy (2.5.2 i 2.5.3) miały mieć charakter uzupełniający. Tymczasem zarówno w ujęciu ilościowym, jaki i wartościowym, dominującą grupę stanowią projekty związane z zielenią miejską. Mimo różnych mechanizmów premiowania projektów rekultywacyjnych, w podpisanych do 31.12.2018 umowach stanowiły one zdecydowaną mniejszość – 6% podpisanych umów oraz 29% zakontraktowanych środków UE.

TABELA 19. AKTUALNE I POTENCJALNE WYKONANIE WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO DLA PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO 6.IV

Lp.	WSKAŹNIK	PRODUKT/ REZULTAT	WARTOŚĆ DOCELOWA WG POIiŚ	LICZBA PROJEKTÓW (STAN NA 31.12.2018)	KONTRAKTACJA DO 31.12.2018		WYKONANIE DO 31.12.2018		PROGNOZA NA KONIEC 2023	
					WARTOŚĆ ZAKONTRAK- TOWANA Z UMÓW	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WG ZATWIER- DZONYCH WN. O PŁATNOŚĆ	% WARTOŚCI DOCELOWEJ	WARTOŚĆ PRZEWIDY- WANA	% WARTOŚCI DOCELOWEJ
Wskaźniki określone w POIiŚ 2014-2020										
1	Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów (CI) [ha]	P	100	10	175,8	176%	8,6	9%	233	233%
Wskaźniki określone w załączniku nr 2 do SzOOP POIiŚ 2014-2020										
2	Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację [szt.]	P	25	6	8 ¹²⁹ (12 ¹³⁰)	32% (48%)	0,0	0%	13 ¹³¹ (21 ¹³²)	52% (84%)
3	Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej [szt.]	P	20	141	134	670%	28,8	144%	od 140 do 175	od 700% do 875%
4	Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów [ha]	R	30	132	708	2360%	57,4	191%	od 768 do 974	od 2559% do 3245%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020, danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018), wywiadów pogłębianych oraz analiz własnych wykonawcy

¹²⁹ Wartość aktualna z SL 2014 (stan na 31.12.2018)

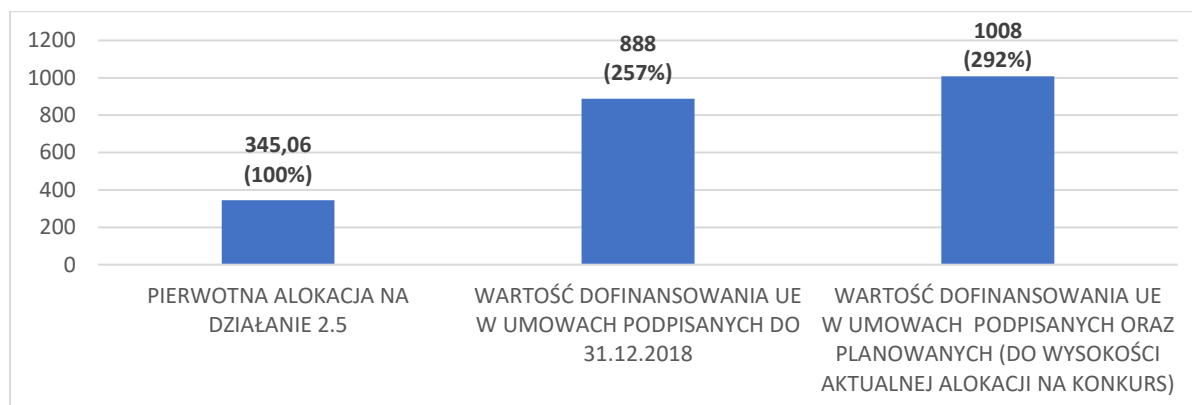
¹³⁰ Wartość skorygowana z uwzględnieniem projektów, w których wskaźnik nie został wykazany, jednak zakres projektu wskazuje na konieczność ujęcia wskaźnika w projekcie (w jednym projekcie z tej grupy wskaźnik znajduje się w umowie, jednak nie został przeniesiony do SL 2014).

¹³¹ Szacunek na podstawie aktualnej wartości z SL 2014 (stan na 31.12.2018).

¹³² Szacunek na podstawie skorygowanej wartości z SL 2014 dla umów podpisanych do 31.12.2018 powiększonej o wartość oszacowaną na podstawie dostępnych informacji nt. zakresu projektów rekultywacyjnych nieodrzuconych w konkursie 2.5/5/2018.

Drugim istotnym czynnikiem jest zwiększenie kwoty środków przeznaczonych na realizację projektów w działaniu 2.5 w stosunku do pierwotnej alokacji, która była punktem odniesienia na etapie szacowania wartości docelowych wskaźników. Dla wszystkich typów projektów stosunek aktualnej alokacji do alokacji pierwotnej wynosi około 212% (888 mln PLN w stosunku do 418¹³³ mln PLN). (Wykres 7).

WYKRES 7. PIERWOTNE ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE ALOKACJI NA DZIAŁANIE 2.5 ORAZ STAN WYKORZYSTANIA ALOKACJI NA KONIEC 2018 ROKU (WARTOŚCI % W ODNIESIENIU DO PIERWOTNEJ ALOKACJI, T.J. 97,2 MLN EUR, PRZY KURSIE PRZELICZENIOWYM 3,55 PLN/EUR PRZYJĘTYM NA ETAPIE SZACOWANIA WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW)

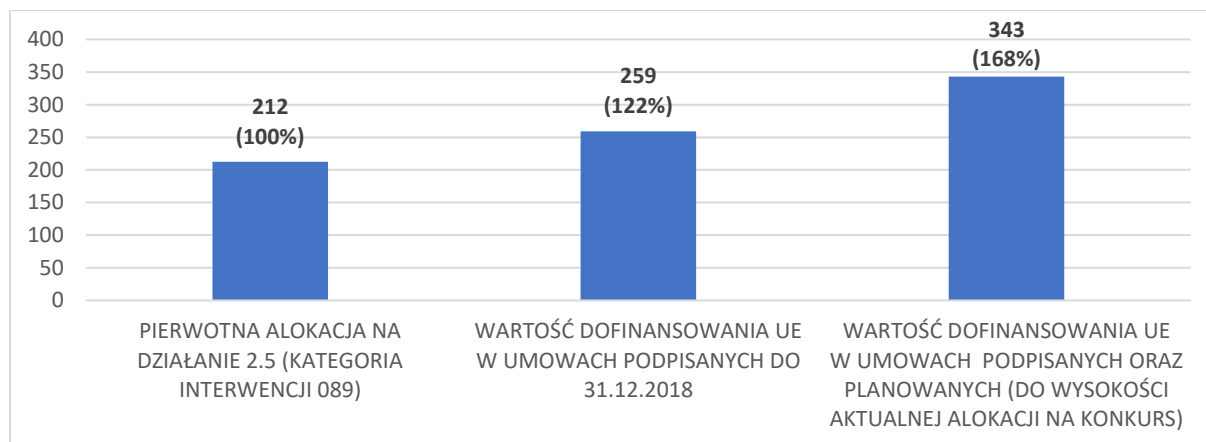

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020 oraz danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018)

Wartość dofinansowania UE w zawartych do końca 2018 roku umowach przekracza ponad dwukrotnie wartość pierwotnej alokacji na działanie 2.5. Przeznaczenie dodatkowych środków na działanie 2.5 umożliwiło przede wszystkim znaczne **zwiększenie skali finansowania przedsięwzięć dotyczących rozwoju terenów zieleni miejskiej, w mniejszym stopniu natomiast przedsięwzięć rekultywacyjnych**. Jest to informacja o tyle istotna, że wartości docelowe wskaźników były szacowane w oparciu o pierwotną alokację środków na działanie, w podziale na poszczególne typy przedsięwzięć.

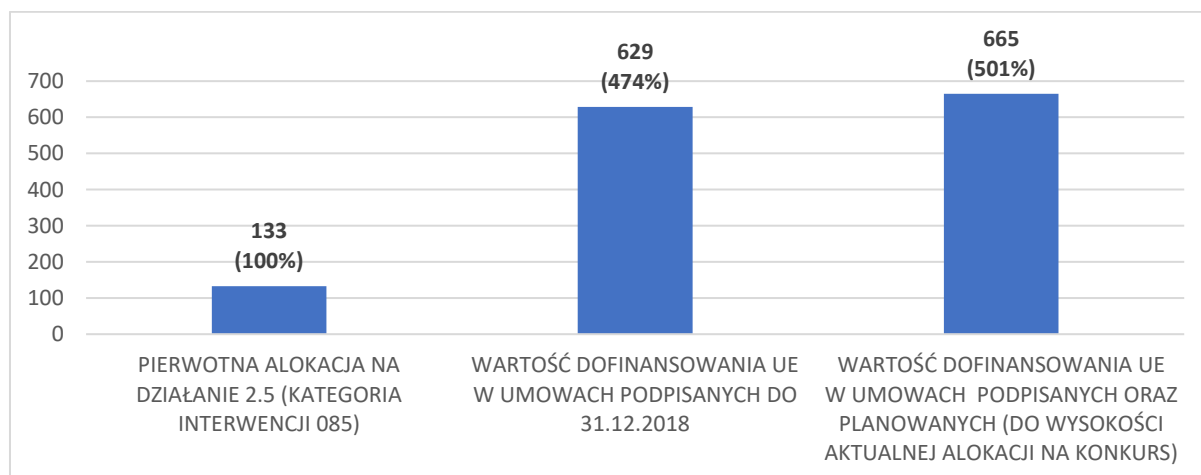
¹³³ Wartość pierwotnej alokacji dla działania: 97,2 mln EUR, przyjęto kurs 4,3028 PLN/EUR - styczeń 2019 publikowany na stronie KE http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/infoeuro/index_en.cfm

WYKRES 8. PIERWOTNE ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE ALOKACJI NA PRZEDSIĘWZIĘCIA REKULTYWACYJNE W DZIAŁANIU 2.5 - KATEGORIA INTERWENCJI 089 ORAZ AKTUALNY I PRZEWIDYWANY STAN WYKORZYSTANIA ALOKACJI NA DZIAŁANIA REKULTYWACYJNE¹³⁴ (WARTOŚCI % W ODNIESIENIU DO PIERWOTNEJ ALOKACJI NA KATEGORIĘ INTERWENCJI 089, TJ. 59,8 MLN EUR, PRZY KURSIE PRZELICZENIOWYM 3,55 PLN/EUR PRZYJĘTYM NA ETAPIE SZACOWANIA WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020 oraz danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018)

WYKRES 9. PIERWOTNE ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE ALOKACJI NA PRZEDSIĘWZIĘCIA INNE NIŻ REKULTYWACYJNE (GŁÓWNIENIE DOTYCZĄCE ZIELENI MIEJSKIEJ¹³⁵) W DZIAŁANIU 2.5 - KATEGORIA INTERWENCJI 085 ORAZ AKTUALNY I PRZEWIDYWANY STAN WYKORZYSTANIA ALOKACJI NA TEGO RODZAJU PROJEKTY¹³⁶ (WARTOŚCI % W ODNIESIENIU DO PIERWOTNEJ ALOKACJI NA KATEGORIĘ INTERWENCJI 085, TJ. 37,4 MLN EUR, PRZY KURSIE PRZELICZENIOWYM 3,55 PLN/EUR PRZYJĘTYM NA ETAPIE SZACOWANIA WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020 oraz danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018)

Poziom nakładów na działania rekultywacyjne osiągnięty w podpisanych do końca 2018 roku umowach jest zbliżony do zakładanego na etapie szacowania wartości docelowych wskaźników, natomiast poziom nakładów na innego typu projekty, przede wszystkim

¹³⁴ Przy doborze projektów kierowano się ich faktycznym zakresem, nie zaś wyłącznie kategorią interwencji z bazy SL 2014, która w kilku przypadkach była przypisana błędnie do projektu.

¹³⁵ W działaniu 2.5 realizowane są 3 projekty dotyczące inwentaryzacji i waloryzacji terenów zdegradowanych lub zanieczyszczonych, wartość dofinansowania tych projektów jest jednak marginalna i wynosi około 1,7 mln PLN.

¹³⁶ J.w.

związane z rozwojem terenów zieleni miejskiej, jest prawie pięciokrotnie wyższy od pierwotnie zakładanego. Jest to **podstawowa determinanta przekroczeń wartości docelowych wskaźników** *Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej* oraz *Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów*.

Poniżej omówiono stan oraz perspektywy realizacji wartości poszczególnych wskaźników oraz czynniki, które miały wpływ na osiągnięte oraz możliwe do osiągnięcia wartości.

ŁĄCZNA POWIERZCHNIA ZREKULTYWOWANYCH GRUNTÓW (CI) [HA]

Wartość docelowa:	100 ha (aktualna), 300 ha (pierwotna)
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	175,8 ha (176% wartości docelowej aktualnej, 59% wartości docelowej pierwotnej)
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	232,7 ha (233% wartości docelowej aktualnej, 78% wartości docelowej pierwotnej)

Wskaźnik został oszacowany jako iloczyn:

- a. przewidywanego poziomu nakładów na działania rekultywacyjne (kategoria interwencji 089), tj. 59,8 mln EUR, przeliczonego po kursie 3,55 PLN/EUR;
- b. uśrednionego poziomu nakładów jednostkowych na rekultywację 1 ha gruntów, t.j. 830 tys. PLN/ha (pierwotnie¹³⁷), z uwzględnieniem przewidywanego poziomu dofinansowania projektów ze środków UE (85%).

Już na etapie pierwotnego szacowania trafnie zaznaczono, że poziom nakładów jednostkowych może być bardzo zróżnicowany w zależności od specyfiki rekultywowanego terenu, przede wszystkim stopnia degradacji oraz rodzaju występujących zanieczyszczeń.

Powyższe **założenia metodyczne** dotyczące szacowania wartości docelowej wskaźnika *łączna powierzchnia rekultywowanych gruntów* **należy uznać za trafne**.

Wartość możliwa do osiągnięcia została oszacowana na poziomie 300 ha, a następnie uległa zmniejszeniu do 100 ha¹³⁸. Zmiana ta miała związek ze znaczącą różnicą poziomu nakładów jednostkowych na działania rekultywacyjne w stosunku do pierwotnych założeń – w pierwszych podpisanych w działaniu 2.5 umowach uśredniony poziom nakładów na rekultywację 1 ha gruntów wynosił ponad 2,1 mln PLN/ha (a więc był ok. 2,5 razy wyższy niż zakładany na etapie oszacowania wartości docelowej). Przy ponownym szacowaniu założono, że uda się osiągnąć założoną pierwotnie skalę nakładów na działania rekultywacyjne, tj. 59,8 mln EUR, co okazało się trafne - dzięki organizacji konkursu dedykowanego projektom rekultywacyjnym podpisano sześć kolejnych umów, a wartość dofinansowania UE dla tej grupy przedsięwzięć osiągnęła 259 mln PLN, tj. 60,2 mln EUR przy aktualnym kursie 4,3028 PLN/EUR. Stosując jednak kurs przyjęty na etapie szacowania wartość docelowej wskaźniki (3,55

¹³⁷ Pierwotnie przyjętego na podstawie danych dotyczących kosztów jednostkowych w projektach rekultywacyjnych realizowanych przez NFOŚiGW ze środków krajowych, z uwzględnieniem wskaźnika wzrostu cen.

¹³⁸ Wersja POliś 2014-2020 obowiązująca od 22.03.2018

PLN/EUR), wartość dofinansowania UE na rzecz przedsięwzięć rekultywacyjnych wyrażona w euro jest wyższa od założeń i wynosi prawie 73 mln EUR.

Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów w umowach podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła wyższą wartość niż zakładana – **175,8 ha**, a więc prawie **176%** aktualnej wartości docelowej. Przekroczenie jest wypadkową trzech czynników:

- a. niższego poziomu nakładów na rekultywację 1 ha gruntów we wszystkich podpisanych dotychczas umowach (około 1,7 mln PLN/ha wobec przyjętego na etapie szacowania 2,1 mln PLN/ha);
- b. wyższego poziomu nakładów na działania rekultywacyjne w przeliczeniu na EUR, co jest konsekwencją znacznie wyższego kursu PLN/EUR w stosunku do założeń (aktualnie 4,30 PLN/EUR wobec przyjętego na etapie szacowania 3,55 PLN/EUR);
- c. zastosowania dodatkowego marginesu bezpieczeństwa na etapie szacowania, czego konsekwencją było zaokrąglenie skorygowanej wartości w dół (skorygowana wartość zapisana w POIiŚ 2014-2020 wynosi 100 ha, tymczasem dokładna wartość wyliczona wg metodologii opisanej w *Dokumencie metodologicznym ram wykonania* wynosi około 118 ha).

W przypadku podpisania wszystkich umów na projekty rekultywacyjne z konkursu 2.5/5/2018 wartość wskaźnika **łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów** może osiągnąć poziom **232,7 ha**, tj. 233% wartości docelowej aktualnej oraz 78% wartości docelowej pierwotnie założonej. Oszacowanie opiera się na założeniu, że średnia wartość dofinansowania UE przypadająca na jednostkę efektu w projektach rekultywacyjnych z konkursu 2.5/5/18, które znalazły się na liście podstawowej, będzie zbliżona do wartości z umów podpisanych do 31.12.2018. Ze względu jednak na dużą zmienność nakładów na jednostkę efektu w poszczególnych projektach (od 0,3 do 6,7 mln PLN/ha gruntu poddanego rekultywacji), **szacunek ten jest obarczony ryzykiem dużego błędu.**

W ramach analizy nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby mieć wpływ na **nieosiągnięcie założonego poziomu wskaźnika** w obowiązujących umowach. Prawdopodobne jest również podpisanie umów dla wszystkich projektów, które były przedmiotem szacowania możliwej do osiągnięcia wartości docelowej. **Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.**

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości wskaźnika, jednak zaproponowana wartość docelowa powinna zostać zweryfikowana po zakończeniu uzgodnień lub podpisaniu umów w projektach dotyczących rekultywacji, pozytywnie ocenionych (lista podstawowa) w konkursie 2.5/5/18.

LICZBA OBIEKTÓW, NA KTÓRYCH PRZEPROWADZONO REKULTYWACJĘ [SZT.]

Wartość docelowa:	25 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	8 ¹³⁹ (12 ¹⁴⁰), tj. 32% (48%) wartości docelowej
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	13 ¹⁴¹ (21 ¹⁴²), tj. 52% (84%) wartości docelowej

Wartość docelowa wskaźnika została określona w SzOOP POLiŚ 2014-2020. Nie są dostępne założenia przyjęte na etapie szacowania wartości docelowej wskaźnika, można jednak przypuszczać, że były one powiązane z pierwotnie prognozowaną wartością dla wskaźnika *Łączna powierzchnia zrehabilitowanych gruntów*, tj. 300 ha. Zgodnie z powyższym założeniem uśredniona powierzchnia jednego obiektu, na którym będzie prowadzona rekultywacja, powinna wynosić około 12 ha, co jest wartością prawdopodobną, biorąc pod uwagę uwarunkowania związane z prowadzeniem rekultywacji na obszarach miejskich.

Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację w umowach podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła niższą wartość niż zakładana, tj. **8 szt.**, a więc **32%** aktualnej wartości docelowej, przy czym tylko w 6 z 10 projektów dotyczących rekultywacji wykazano wartość tego wskaźnika w umowie i SL 2014, natomiast w jednym projekcie wskaźnik został wykazany w umowie, jednak nie został przeniesiony do SL 2014¹⁴³. W trzech projektach wskaźnik ten został pominięty. Faktyczna wartość wskaźnika powinna więc wynieść co najmniej **12 szt.**, tj. co najmniej jeden dodatkowy obiekt w każdym projekcie, w którym wskaźnik ten został pominięty¹⁴⁴.

Po podpisaniu wszystkich umów na projekty rekultywacyjne z konkursu 2.5/5/18, wartość wskaźnika **Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację** może osiągnąć wartość **co najmniej 21 szt.**, tj. 84% wartości docelowej. Przytoczona wartość jest sumą skorygowanej przez zespół ewaluacyjny wartości z SL 2014 dla umów podpisanych do 31.12.2018 oraz wartości oszacowanej na podstawie dostępnych informacji nt. zakresu projektów rekultywacyjnych nieodrzuconych w konkursie 2.5/5/2018.

Możliwa do osiągnięcia wartość wskaźnika jest mniejsza od założonej, co wynika zasadniczo z faktu, że uśredniona powierzchnia jednego obiektu, na którym są prowadzone działania rekultywacyjne, jest wyższa od zakładanej (12 ha) i wynosi 22 ha, przy czym tu również występuje bardzo duże zróżnicowanie w poszczególnych projektach (od 2,4 do 32,7 ha).

¹³⁹ Wartość aktualna z SL 2014 (stan na 31.12.2018)

¹⁴⁰ Wartość skorygowana z uwzględnieniem projektów, w których wskaźnik nie został wykazany, jednak zakres projektu wskazuje na konieczność ujęcia wskaźnika w projekcie (w jednym projekcie z tej grupy wskaźnik znajduje się w umowie, jednak nie został przeniesiony do SL 2014).

¹⁴¹ Szacunek na podstawie aktualnej wartości z SL 2014 (stan na 31.12.2018).

¹⁴² Szacunek na podstawie skorygowanej wartości z SL 2014 dla umów podpisanych do 31.12.2018 powiększonej o wartość oszacowaną na podstawie dostępnych informacji nt. zakresu projektów rekultywacyjnych nieodrzuconych w konkursie 2.5/5/2018.

¹⁴³ Z informacji przekazanych przez IP wynika, że zostało to skorygowane po 31.12.2018.

¹⁴⁴ Z analizy dostępnych informacji nt. projektów, w których wskaźnik został pominięty wynika, że w każdym z projektów działania rekultywacyjne dotyczą nie więcej niż jednego obiektu, jednak istnieje niewielkie prawdopodobieństwo, że stan faktyczny może być odmienny.

Również w tym przypadku szacunek prowadzony bez wiedzy nt. zakresu konkretnych przedsięwzięć jest obarczony z założenia dużym błędem.

Biorąc pod uwagę aktualny stan wdrażania POIiŚ 2014-2020 należy stwierdzić, że nie jest możliwe osiągnięcie **założonego poziomu docelowego wskaźnika**. **Zidentyfikowano także niewielkie niespójności dotyczące sposobu monitorowania** – wskaźnik nie był wykazany w części adekwatnych projektów. Mając jednak na uwadze charakter wskaźnika (głównie funkcja informacyjna), na obecnym etapie nie jest celowe podejmowanie dodatkowych działań zmierzających od osiągnięcia wartości założonej w SzOOP POIiŚ 2014-2020, poza uzupełnieniem wartości wskaźnika w umowach, w których powinien on być monitorowany.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zmniejszenie wartości wskaźnika, jednak zaproponowana wartość docelowa powinna zostać zweryfikowana, po dokonaniu korekty wskaźnika (uzupełnieniu) we wszystkich podpisanych umowach, jak również po zakończeniu uzgodnień lub podpisaniu umów w projektach dotyczących rekultywacji pozytywnie ocenionych (lista podstawowa) w konkursie 2.5/5/18. W przypadku ostatniej grupy należy zweryfikować, czy we wszystkich projektach dotyczących rekultywacji beneficjenci zadeklarowali wartość przedmiotowego wskaźnika we wniosku o dofinansowanie.

LICZBA OŚRODKÓW MIEJSKICH, W KTÓRYCH REALIZOWANE SĄ PROJEKTY DOTYCZĄCE ZIELENI MIEJSKIEJ [SZT.]

Wartość docelowa:	20 szt.
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	134 szt. , tj. 670% wartości docelowej
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	140-175 szt. , tj. 700-875% wartości docelowej

Wartość docelowa wskaźnika została określona w SzOOP POIiŚ 2014-2020. Tu również nie są dostępne założenia przyjęte na etapie szacowania wartości docelowej wskaźnika, można jednak przypuszczać, że kierowano się założeniem, iż działania dotyczące rozwoju zieleni miejskiej będą miały w działaniu 2.5 charakter uzupełniający. Pierwotna alokacja na tego rodzaju projekty wynosiła 37,4 mln EUR, tj. 133 mln PLN przy kursie przeliczeniowym 3,55 PLN/EUR przyjętym na etapie programowania, a więc około 38% wyjściowej alokacji na działanie 2.5. Na etapie szacowania wartości wskaźnika założono więc, że średni poziom dofinansowania UE przypadającego na jeden ośrodek miejski w projekcie dotyczącym rozwoju zieleni wyniesie około 6,6 mln PLN. Założenie to było trafne, gdyż wartość tej zmiennej w podpisanych umowach dotyczących rozwoju zieleni miejskiej jest zbliżona i wynosi około 4,7 mln PLN.

Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej w umowach podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła dużo wyższą wartość niż zakładano – 134 szt.¹⁴⁵, a więc 670% aktualnej wartości docelowej.

Po podpisaniu umów na projekty dotyczące rozwoju zieleni miejskiej z konkursu 2.5/5/18 wartość wskaźnika **Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej** może osiągnąć poziom **od 140 do 175 szt.**, tj. od 700 do 875% wartości docelowej. Faktyczna wartość będzie zależna od decyzji dotyczącej dofinansowania projektów ocenionych pozytywnie w konkursie 2.5/5/18, których wartość wykracza ponad kwotę przewidzianą na konkurs (projekty rezerwowe). Możliwe są następujące warianty:

- a. w przypadku dofinansowania wyłącznie projektów znajdujących się na liście podstawowej wskaźnik osiągnie wartość 140 szt.,
- b. w przypadku dofinansowania projektów znajdujących się na liście rezerwowej, do wysokości aktualnej alokacji na działanie 2.5, wskaźnik osiągnie wartość 149 szt.,
- c. w przypadku zwiększenia alokacji na działanie 2.5 i dofinansowania wszystkich projektów znajdujących się na liście rezerwowej, wskaźnik osiągnie wartość 175 szt.

Przygotowując powyższe szacunki wzięto pod uwagę kolejność projektów na liście rezerwowej¹⁴⁶ oraz możliwość realizacji projektów w ośrodkach, które już uzyskały dofinansowanie¹⁴⁷.

Możliwa do osiągnięcia wartość wskaźnika jest dużo wyższa od założonej, co wynika przede wszystkim z **wyższej wartości środków przeznaczonej na dofinansowanie tego rodzaju projektów w działania 2.5** w stosunku do pierwotnych założeń, a także z **nieco mniejszej średniej wartości dofinansowania UE przypadającego na jeden ośrodek miejski** w projekcie dotyczącym rozwoju zieleni¹⁴⁸.

Wobec znaczącego przekroczenia założonego poziomu wskaźnika, ryzyko jego nieosiągnięcia nie występuje. Prawdopodobne jest również podpisanie większości umów dla projektów, które były przedmiotem szacowania możliwej do osiągnięcia wartości docelowej, przy czym faktyczna liczba oraz wartość dofinansowanych projektów jest zależna od decyzji dotyczącej wysokości ewentualnego zwiększenia alokacji przewidzianej obecnie na nabór 2.5/5/2018.

Wskaźnik jest monitorowany w sposób spójny.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości wskaźnika, jednak zaproponowana zależna jest od decyzji o dofinansowaniu projektów ocenionych pozytywnie w konkursie 2.5/5/18, których wartość wykracza ponad kwotę przewidzianą na konkurs (projekty rezerwowe).

¹⁴⁵ Wartość została skorygowana w stosunku do prostej sumy z SL 2014. W przypadku gdy na terenie jednego ośrodka miejskiego realizowane jest kilka projektów (weryfikacja wg gmin) dany ośrodek miejski policzony został jednokrotnie. Łączna szacowana wartość wskaźnika wg zawartych umów o dofinansowanie wynosi 154 szt.

¹⁴⁶ Założono, że wszystkie projekty zostaną dofinansowane w przypadku dostępności niezbędnej alokacji.

¹⁴⁷ Wykluczono powtarzające się miasta.

¹⁴⁸ 4,7 mln PLN w podpisanych umowach, wobec 6,6 mln PLN przyjętego na etapie szacowania wartości wskaźników.

DODATKOWA POWIERZCHNIA BIOLOGICZNIE CZYNNA UZYSKANA W WYNIKU REALIZACJI PROJEKTÓW [HA]

Wartość docelowa:	30 ha
Wartość zakontraktowana do 31.12.2018:	708 ha, tj. 2360% wartości docelowej
Wartość możliwa do osiągnięcia do 2023:	768-974 ha, tj. 2559-3245% wartości docelowej

Wartość docelowa wskaźnika została określona w SzOOP POliŚ 2014-2020. Tu również nie są dostępne założenia dotyczące szacowania wartości docelowej wskaźnika. Z informacji przekazanych przez przedstawicieli IZ wynika jednak, że na etapie szacowania wskaźnik miał odnosić się zasadniczo do przedsięwzięć dotyczących rekultywacji.

Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów w umowach podpisanych do 31.12.2018 osiągnęła dużo wyższą wartość niż zakładano – **708 ha**, a więc **2360%** aktualnej wartości docelowej. Jak wspomniano na wstępie zasadniczo wskaźnik odnosił się do projektów dotyczących rekultywacji. Tymczasem wskaźnik ten deklarowany jest zarówno w projektach dotyczących rekultywacji, jak i rozwoju zieleni miejskiej. Na etapie wdrażania interpretację wskaźnika rozciągnięto na tereny zieleni miejskiej, co mogło wiązać się z brzmieniem ustawowej definicji powierzchni biologicznie czynnej zamieszczonej w SzOOP POliŚ 2014-2020¹⁴⁹. Przyjmując wymienioną definicję akcent położono na "nawierzchnię ziemną urządzoną", a nie na "naturalną roślinność", która pokrywa także nieużytki, czyniąc je powierzchnią biologicznie czynną. Niemniej, w projektach zieleni nowa powierzchnia biologicznie czynna także może być uzyskana - w przypadku likwidacji uszczelnienia gruntu. Zgodnie z założeniami w przypadku projektów dotyczących rekultywacji realizacja przedsięwzięcia wiąże się zwykle z uzyskaniem dodatkowej powierzchni biologicznie czynnej - w umowach podpisanych do 31.12.2018 dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna wynosi 71,3 ha, czyli około 40% powierzchni zrehabilitowanych gruntów. Efekt ten jest wykazywany również w większości projektów dotyczących rozwoju zieleni miejskiej. W umowach podpisanych do 31.12.2018 dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji przedsięwzięć dotyczących zieleni miejskiej zadeklarowana przez beneficjentów wynosi 636,7 ha. Biorąc pod uwagę skalę przekroczenia można stwierdzić, że **wartość docelowa wskaźnika została niedoszacowana**. W projektach rekultywacyjnych dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna zadeklarowana w podpisanych umowach (71,3 ha), przekracza ponad dwukrotnie wartość założoną w SzOOP POliŚ 2014-2020 (30 ha), mimo, że powierzchnia zrehabilitowanych gruntów jest mniejsza w stosunku do założeń (175 z 300 ha zrehabilitowanych gruntów pierwotnie przyjętych jako wartość docelowa w POliŚ 2014-2020). Zasadniczo kluczowym czynnikiem powodującym przekroczenie założonej wartości docelowej wskaźnika *Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów* jest dofinansowanie dużej liczby projektów dotyczących zieleni miejskiej. W większości dofinansowanych projektów beneficjenci zadeklarowali powstanie dodatkowej

¹⁴⁹ Zgodnie z zapisami SzOOP POliŚ 2014-2020 przez teren biologicznie czynny rozumie się teren z nawierzchnią ziemną urządzoną w sposób zapewniający naturalną roślinność, a także 50% powierzchni tarasów i stropodachów z taką nawierzchnią, nie mniej jednak niż 10 m² oraz wodę powierzchniową na tym terenie.

powierzchni biologicznie czynnej. Po podpisaniu umów na projekty z konkursu 2.5/5/18 wartość wskaźnika ***Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów*** może osiągnąć wartość **od 768-974 ha**, tj. od 2559-3245% wartości docelowej. Szacowanie wartości zostało przeprowadzone w oparciu o wskaźnik nakładów jednostkowych w umowach podpisanych do 31.12.2018. Faktyczna możliwa do osiągnięcia wartość wskaźnika będzie zależna od decyzji dotyczącej dofinansowania projektów ocenionych pozytywnie w konkursie 2.5/5/18, których wartość wykracza ponad kwotę przewidzianą na konkurs (projekty rezerwowe). Możliwe są następujące warianty:

- a. w przypadku dofinansowania wyłącznie projektów znajdujących się na liście podstawowej wskaźnik osiągnie wartość około 768 ha,
- b. w przypadku dofinansowania projektów znajdujących się na liście rezerwowej do wysokości aktualnej alokacji na działanie 2.5 wskaźnik osiągnie wartość około 843 ha,
- c. w przypadku zwiększenia alokacji na działanie 2.5 i dofinansowania wszystkich projektów znajdujących się na liście rezerwowej wskaźnik osiągnie wartość około 975 ha.

Możliwa do osiągnięcia wartość wskaźnika jest dużo wyższa od założonej, co wynika **po części z niedoszacowania wartości docelowej w przypadku projektów dotyczących rekultywacji**, co można tłumaczyć brakiem doświadczeń oraz brakiem odpowiednich danych kontekstowych na etapie szacowania, jak również **dużo wyższą wartością środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów w działania 2.5** w stosunku do pierwotnych założeń, w szczególności projektów dotyczących zieleni miejskiej, w których większość beneficjentów zadeklarowała powstanie dodatkowej powierzchni biologicznie czynnej.

Wobec znaczącego przekroczenia założonego poziomu wskaźnika, ryzyko jego nieosiągnięcia nie występuje. Prawdopodobne jest również podpisanie większości umów dla projektów, które były przedmiotem szacowania możliwej do osiągnięcia wartości docelowej, przy czym faktyczna liczba oraz wartość dofinansowanych projektów jest zależna od decyzji dotyczącej wysokości ewentualnego zwiększenia alokacji przewidzianej obecnie na nabór 2.5/5/2018. Analiza zakresu rzeczowego wybranych projektów wskazuje na możliwe rozbieżności dotyczące **sposobu definiowania i monitorowania wskaźnika przez beneficjentów, w tym błędnej interpretacji wskaźnika w niektórych projektach**. Wskaźnik powinien obejmować wyłącznie dodatkową powierzchnię biologicznie czynną, uzyskaną w wyniku realizacji projektów. W części projektów dotyczących rozwoju zieleni miejskiej, realizowane działania obejmują zmianę sposobu zagospodarowania obszarów, na których przed rozpoczęciem projektu występowała zieleń urządzona, a jako wartości wskaźnika *Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów* deklarowana jest całkowita powierzchnia, na której prowadzone są działania, co budzi wątpliwości, czy poprawnie określono wartość wskaźnika. W przypadku tego rodzaju projektów mogą wystąpić problemy na etapie rozliczenia projektu, tj. trudności z wykazaniem, że zadeklarowana powierzchnia jest faktycznie dodatkową powierzchnią biologicznie czynną. W większości projektów analiza zakresu rzeczowego przedsięwzięć wskazuje jednak na prawidłowe definiowanie i monitorowanie wartości wskaźnika.

Rekomendacja dotycząca wskaźnika: Wskazane jest zwiększenie wartości wskaźnika, jednak wartość docelowa zależy od decyzji o dofinansowaniu projektów ocenionych pozytywnie w konkursie 2.5/5/18, których wartość wykracza ponad kwotę przewidzianą na konkurs (projekty rezerwowe), jak również weryfikacji sposobu definiowania wskaźnika w poszczególnych projektach, dla których zawarto już umowy.

Ponadto wskazane jest opracowanie uszczegółowionej definicji wskaźnika, tj. precyzyjne określenie jakie kierunki przekształcenia gruntów wiążą się z powstaniem dodatkowej powierzchni biologicznie czynnej, wraz z opisem podejścia do weryfikacji wartości wskaźnika na etapie rozliczenia projektu (potwierdzenie efektu). Wskazane jest również wyspecyfikowanie kierunków przekształcenia gruntów, w przypadku których nie można mówić o powstaniu dodatkowej powierzchni biologicznie czynnej.

Konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na sposób definiowania wskaźnika przez beneficjentów na etapie podpisywania umów w konkursie 2.5/5/18.

Wskazany jest przegląd sposobu definiowania wskaźników w umowach podpisanych do 31.12.2018 i ewentualnie jego korekta w projektach, w których deklarowana wartość wskaźnika nie dotyczy dodatkowej powierzchni biologicznie czynnej.

2.6.3. SPOSÓB SZACOWANIA MOŻLIWEJ DO OSIĄGNIĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO

Podstawą do oszacowania możliwych do osiągnięcia wartości docelowych poszczególnych wskaźników dla działania 2.5 był przede wszystkim faktyczny poziom nakładów środków UE na jednostkę produktu lub rezultatu w umowach podpisanych do 31.12.2018. Takie podejście zastosowano w przypadku wskaźników: *Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów* oraz *Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów*, przy czym w przypadku drugiego wskaźnika szacowanie przeprowadzono odrębnie dla projektów dotyczących rekultywacji i rozwoju zieleni miejskiej. W przypadku wskaźników *Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację* oraz *Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej* szacowanie zostało przeprowadzone na podstawie informacji dostępnej w bazie danych wygenerowanej z SL uzupełnionej o informacje nt. wyników oceny (status oraz miejsce projektu na liście rankingowej). W przypadku pierwszego wskaźnika skorygowano (uzupełniono) brakujące dane w bazie SL 2014.

Biorąc pod uwagę fakt, że w konkursie 2.5/5/2018 wartość dofinansowania UE w projektach ocenionych pozytywnie przekracza wartość dostępnej alokacji konkursu na działanie 2.5, szacowanie przeprowadzono w trzech wariantach:

- a. dofinansowanie wyłącznie projektów znajdujących się na liście podstawowej;
- b. dofinansowanie projektów znajdujących się na liście rezerwowej do wysokości aktualnej alokacji na działanie 2.5;
- c. zwiększenie alokacji na działanie 2.5 i dofinansowanie wszystkich projektów znajdujących się na liście rezerwowej.

TABELA 20. SZACOWANIE MOŻLIWYCH DO OSIĄGNIĘCIA WARTOŚCI DOCELOWYCH POSZCZEGÓLNYCH WSKAŹNIKÓW DLA DZIAŁANIA 2.5.

WSKAŹNIKI	AKTUALNA KONTRAKCJA UMOWY PODPISANE DO 31.12.2018		MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKCJA W NABORZE 2.5/5/2018 WNIOSKI W TRAKCIE OCENY O STATUSIE PODSTAWOWY (NIEODRZUCONE) DO WYSOKOŚCI AKTUALNEJ ALOKACJI NA KONKURS		MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKCJA W NABORZE 2.5/5/2018 WNIOSKI W TRAKCIE OCENY O STATUSIE REZERWOWY (NIEODRZUCONE) DO WYSOKOŚCI AKTUALNEJ ALOKACJI NA DZIAŁANIE 2.5		MOŻLIWA DODATKOWA KONTRAKCJA W NABORZE 2.5/5/2018 WNIOSKI W TRAKCIE OCENY O STATUSIE REZERWOWY (NIEODRZUCONE) WYKRACZAJĄCE PONAD WYSOKOŚĆ AKTUALNEJ ALOKACJI NA DZIAŁANIE 2.5	
	REKULTYWACJA	ZIELEŃ MIEJSKA	REKULTYWACJA	ZIELEŃ MIEJSKA	REKULTYWACJA	ZIELEŃ MIEJSKA	REKULTYWACJA	ZIELEŃ MIEJSKA
1	2	3	4	5	4	5	6	7
UWARUNKOWANIA FINANSOWE								
Wykorzystanie alokacji (faktyczne lub planowane) [PLN]	259 235 001	628 767 387	83 959 969	36 040 031	0	74 296 056	0	129 052 593
WSKAŹNIKI POIŚ								
Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów (Ci) [ha]	175,8	n.d.	56,9	n.d.	0	n.d.	0	n.d.
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 ha zrekultywowanych gruntów	1 475 021		1 475 021		1 475 021		1 475 021	
WSKAŹNIKI SzOOP POIŚ								
Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację [szt.]	12	n.d.	9	n.d.	0	n.d.	0	n.d.
Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej [szt.]	1	133	0	6	0	9	0	26
Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów [szt.]	71,3	636,7	23,1	36,5	0,0	75,2	0,0	130,7
Relacja: kwota środków UE (PLN) na 1 ha dodatkowej powierzchni biologicznie czynnej uzyskanej w wyniku realizacji projektów	3 636 855	987 541	3 636 855	987 541	3 636 855	987 541	3 636 855	987 541

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIŚ 2014-2020 oraz danych z SL 2014 (stan na 30.09.2018)

2.6.4. PODSUMOWANIE – OCENA SKUTECZNOŚCI WDRAŻANIA

Dotychczasową skuteczność wdrażania priorytetu inwestycyjnego 6.IV należy ocenić jako **bardzo wysoką, aczkolwiek zróżnicowaną w zależności od typu finansowanych działań.**

W przypadku **działań rekultywacyjnych:**

- Po podpisaniu wszystkich umów dotyczących rekultywacji z konkursu 2.5/5/2018 **nie będzie możliwe osiągnięcie aktualnych założeń finansowych** (alokacja 109,8 mln EUR na kod interwencji 089). Maksymalna kwota dofinansowania UE, która może zostać osiągnięta po podpisaniu umów dotyczących rekultywacji z konkursu 2.5/5/2018 wynosi 343,2 mln PLN, co przy obecnym kursie PLN/EUR odpowiada kwocie 79,8 mln EUR (73% wartości założonej). **Pierwotne założenia finansowe** (59,8 mln EUR na kod interwencji 089) **zostały zrealizowane** w umowach podpisanych do 31.12.2018;
- Po podpisaniu wszystkich umów dotyczących rekultywacji z konkursu 2.5/5/2018 **zostanie osiągnięta aktualna wartość docelowa powierzchni zrekultywowanych gruntów** w wymiarze ponad dwukrotnie większym niż założono. Uzyskane efekty będą również zbliżone **do pierwotnych założeń** - łączna powierzchnia gruntów zrekultywowanych przy udziale środków POIiŚ 2014-2020 wyniesie około 232,7 ha, a więc 78% pierwotnej wartości docelowej. Osiągnięcie tego efektu będzie możliwe przy zaangażowaniu wyższych środków finansowych, niż pierwotnie zakładano, w związku z wyższym faktycznym poziomem nakładów jednostkowych w stosunku do pierwotnych założeń przyjętych na etapie szacowania wartości docelowej wskaźnika *łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów*. Możliwe do osiągnięcia **efekty dotyczące rekultywacji gruntów należy uznać za satysfakcjonujące i znaczące**. Osiągnięcie opisanych efektów nie byłoby jednak możliwe bez trafnych i skutecznych działań zaradczych, które zostały podjęte w odpowiedzi na niewielkie zainteresowanie wnioskodawców realizacją działań rekultywacyjnych w pierwszych konkursach, przede wszystkim organizacji dedykowanego naboru (2.5/4/2017), wydzieleniu alokacji na działania dotyczące rekultywacji w ostatnim naborze (2.5/5/2018), jak również zwiększeniu całkowitej alokacji na działanie 2.5;
- Dzięki środkom POIiŚ 2014-2020 w działaniu 2.5 realizowane są również trzy projekty dotyczące inwentaryzacji terenów zdegradowanych lub zanieczyszczonych, które stwarzają warunki dla przygotowania trafnych działań rekultywacyjnych w przyszłości. Największy projekt realizowany jest w aglomeracji warszawskiej.

W przypadku **działań dotyczących rozwoju terenów zieleni w miastach:**

- Po podpisaniu wszystkich umów do wysokości aktualnej alokacji na konkurs 2.5/5/2018 **zostaną osiągnięte aktualne założenia finansowe** (alokacja 141,7 mln EUR na kod interwencji 085) w wymiarze wyższym niż zakładano, tj. 663,1 mln PLN, co przy obecnym kursie PLN/EUR odpowiada kwocie 154,1 mln EUR (109% wartości założonej). Natomiast **pierwotne założenia finansowe** (37,4 mln EUR na kod interwencji 085) **zostaną zrealizowane** w wymiarze ponad 410%. Po podpisaniu wszystkich umów do wysokości aktualnej alokacji na działanie 2.5 aktualne założenia finansowe zostaną zrealizowane w wymiarze około 120%, natomiast pierwotne w wymiarze około 460%;

- **Skala możliwych do osiągnięcia rezultatów rzeczowych wielokrotnie przekracza pierwotne założenia.** Działania dotyczące rozwoju terenów zieleni miejskiej realizowane są obecnie w 134 ośrodkach miejskich, wobec 20 zakładanych. Po podpisaniu umów z naboru 2.5/5/2018 wartość ta wzrośnie do 139 ośrodków. Jest to niewątpliwie **wartość dodana związana z realizacją POIiŚ 2014-2020**, która nie była przewidywana w takim wymiarze na etapie programowania. **Możliwe do osiągnięcia efekty dotyczące rozwoju terenów zieleni miejskiej należy również uznać za satysfakcjonujące i znaczące.** Realizowane projekty oddziałują w wielu obszarach – ochrony różnorodności biologicznej, poprawy jakości życia, jak również adaptacji obszarów miejskich do niekorzystnych skutków zmian klimatu. Ponadto projekty dotyczące rozwoju terenów zieleni miejskiej są skutecznym instrumentem promocji funduszy UE, gdyż są realizowane w przestrzeni publicznej, a z ich efektów korzysta bezpośrednio wielu mieszkańców miast różnej wielkości. Osiągnięcie opisanych efektów nie byłoby możliwe bez zwiększenia alokacji na działanie 2.5. Biorąc pod uwagę skalę oraz charakter oddziaływania dofinansowanych projektów **decyzję o zwiększeniu alokacji należy ocenić jako trafną.**

Aktualna wartość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne kategorie interwencji jest **wystarczająca do realizacji kluczowych zobowiązań wskaźnikowych II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020.** Biorąc pod uwagę aktualny stan wdrażania POIiŚ 2014-2020 nie jest możliwe osiągnięcie założonego poziomu tylko jednego wskaźnika: *Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację.* Mając jednak na uwadze charakter wskaźnika (głównie funkcja informacyjna), na obecnym etapie nie jest celowe podejmowanie dodatkowych działań, które umożliwią osiągnięcie wartości założonej w SzOOP POIiŚ 2014-2020. W ramach analizy **nie zidentyfikowano istotnych ryzyk**, które mogłyby stanowić zagrożenie dla nieosiągnięcia deklarowanego poziomu wskaźników w obowiązujących umowach. Prawdopodobne jest również podpisanie większości umów dla projektów, które były przedmiotem szacowania możliwej do osiągnięcia wartości docelowej. **Ewentualne zagrożenia** związane z rozwiązaniem umów lub realizacji założonych wskaźników na niższym poziomie w poszczególnych umowach **mają charakter marginalny i nie stanowią zagrożenia dla wykonania wartości docelowych kluczowych wskaźników założonych w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020.** **Kluczowe wskaźniki**, tj. *Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów oraz Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej, są monitorowane w sposób spójny.* Zidentyfikowano **niewielkie niespójności dotyczące sposobu monitorowania dwóch wskaźników o mniejszym znaczeniu**, tj. *Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację oraz Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów,* które można wyeliminować poprzez wdrożenie zaproponowanych rekomendacji. Ewentualna korekta zmniejszy poziom niewykonania założonej w SzOOP POIiŚ 2014-2020 wartości docelowej wskaźnika *Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację,* natomiast w przypadku wskaźnika *Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów,* nie stanowi zagrożenia dla osiągnięcia wartości założonej w SzOOP POIiŚ 2014-2020.

3. OCENA MOŻLIWOŚCI OSIĄGNIĘCIA REZULTATÓW STRATEGICZNYCH PROGRAMU ORAZ RAM WYKONANIAIA

Zgodnie z założeniami przyjętymi na etapie programowania, II oś priorytetowa POIiŚ 2014-2020 realizuje cele tematyczne 5 - *Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem* oraz 6 - *Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami*. W Umowie Partnerstwa wskazano zakres problemów i potrzeb, do których rozwiązania i zaspokojenia powinna się przyczynić realizacja II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020. Należą do nich:

- **wysoka wrażliwość na zmiany klimatu i brak skutecznych systemów zarządzania ryzykami** - potrzeba wzmocnienia odporności na zagrożenia związane z negatywnymi efektami zmian klimatu, potrzeba zwiększenia możliwości reagowania na skutki zagrożeń naturalnych, głównie powodzi i suszy (priorytet inwestycyjny 5.II);
- **mało efektywne gospodarowanie odpadami** – konieczność wypełnienia wymogów unijnego *acquis*, rozwoju systemów selektywnego zbierania odpadów zapewniających pozyskanie odpadów nadających się do recyklingu, instalacji do sortowania selektywnie zebranych odpadów komunalnych, instalacji do przetwarzania bioodpadów oraz instalacji do termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem energii; konieczność podejmowania działań zmierzających do zapobiegania powstawaniu odpadów; racjonalizacja gospodarki odpadami przez przedsiębiorców (priorytet inwestycyjny 6.I);
- **nierozwiązane problemy związane z gospodarowaniem zasobami wodnymi** - konieczność wypełnienia wymogów unijnego *acquis*; konieczność ograniczenia zrzutów nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych do środowiska; konieczność efektywnego zagospodarowania przyrastającej masy osadów ściekowych; konieczność efektywnego korzystania z ograniczonych i słabych jakościowo zasobów wodnych (priorytet inwestycyjny 6.II);
- **zwiększona presja na środowisko w związku z rozwojem gospodarczym** – potrzeba powstrzymania procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnienia potencjału rozwoju gospodarczego i społecznego w oparciu o wykorzystanie walorów przyrodniczych na poziomie regionalnym i lokalnym (priorytet inwestycyjny 6.III);
- **niska jakość środowiska w miastach (przekraczanie dopuszczalnych norm jakości powietrza, nadmierne wykorzystanie gruntów do celów gospodarczych, kumulacja na negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych)** – potrzeba rekultywacji i stworzenia warunków do ponownego zagospodarowania terenów na cele środowiskowe (priorytet inwestycyjny 6.IV).

W obecnym rozdziale opisano, w jaki sposób i w jakiej skali realizowane w II osi priorytetowej przedsięwzięcia przyczyniają się do realizacji celów wyznaczonych w POIiŚ, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu na realizację wartości docelowych wskaźników rezultatu strategicznego. **Ze względu na wczesny etap realizacji przedsięwzięć dofinansowanych w II osi priorytetowej POIiŚ** (tylko bardzo nieliczne projekty zostały już zakończone), a także na

dostępność danych statystycznych (ostatnie dostępne dane obejmują 2016 r. lub 2017 r.), na obecnym etapie możliwa jest jedynie ocena **potencjalnego przyszłego wpływu interwencji na obserwowane trendy zmian wartości wskaźników strategicznych**.

3.1. PRIORYTET INWESTYCYJNY 5.II

Celem szczegółowym określonym w POliŚ 2014-2020 dla priorytetu inwestycyjnego 5.II jest większa ilość retencjonowanej wody oraz wyższa sprawność przeprowadzania rozpoznania i reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych i poważnych awarii. Realizacja priorytetu inwestycyjnego ma przyczynić się do osiągnięcia celu dotyczącego zwiększenia ilości retencjonowanej wody oraz zwiększenia sprawności przeprowadzania rozpoznania i reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych i poważnych awarii.

POJEMNOŚĆ OBIEKTÓW MAŁEJ RETENCJI WODNEJ

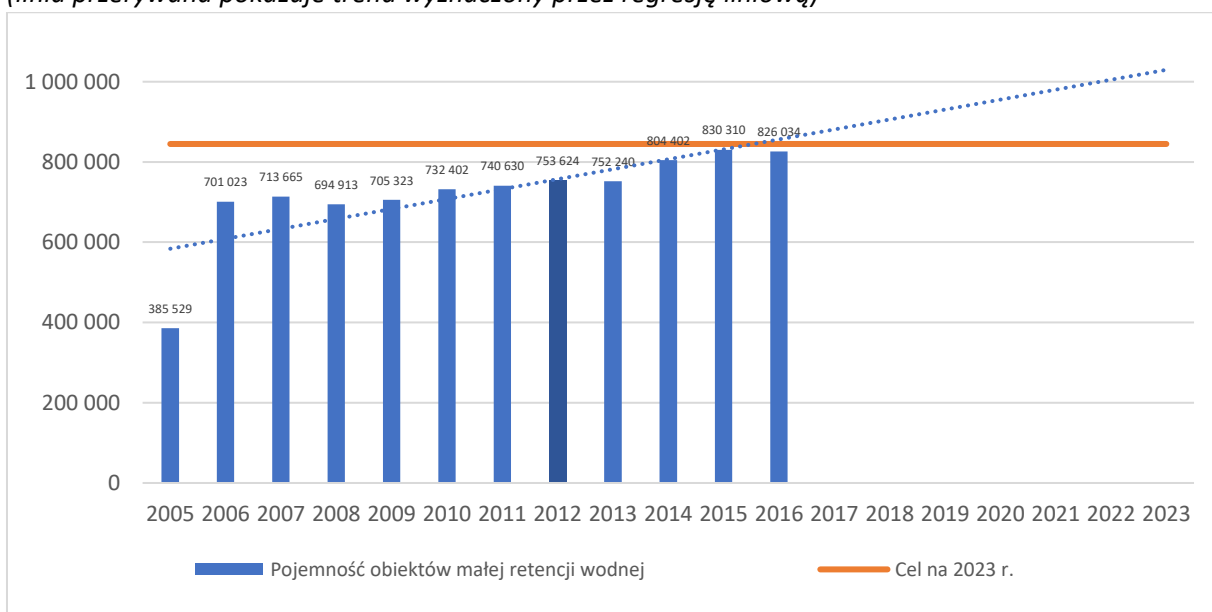
Obiekty małej retencji wodnej są to budowle i urządzenia służące zatrzymaniu jak największej ilości wody w jej powierzchniowym i przypowierzchniowym obiegu (sztuczne zbiorniki wodne o pojemności do 5 mln m³, stawy rybne, samodzielne budowle piętrzące i ujęcia wody, inne budowle piętrzące lub transportujące wodę). Wartość wskaźnika pojemności obiektów małej retencji publikowana jest od 2005 r. przez GUS na podstawie danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹⁵⁰. Dla PI 5.II za wartość bazową wskaźnika przyjęto 753 624 dam³ (2012 r.), natomiast wartość docelową na 2023 r. oszacowano w oparciu o regresję liniową (ekstrapolacja trendu liniowego z lat poprzednich)¹⁵¹ na poziomie 844 836 dam³.

Z danych publikowanych przez GUS wynika, że pojemność obiektów małej retencji systematycznie rośnie i **przy zachowaniu trendu z lat ubiegłych (zarówno z wielolecia 2005-2016, jak i z lat 2012-2016) osiągnięcie wyznaczonej w POliŚ wartości docelowej powinno nastąpić już w latach 2016 - 2017** (aktualnie brak jest jeszcze danych za 2017 r.). Niewielki spadek wartości wskaźnika, odnotowany w 2016 r., wynika ze zmniejszenia się o blisko połowę (ok. 17 tys. dam³) pojemności zbiorników w województwie śląskim, w toku badania nie udało się jednak dotrzeć do przyczyn tego stanu rzeczy.

¹⁵⁰ Od 2018 r. dane zbierane są przez MGMiŻŚ

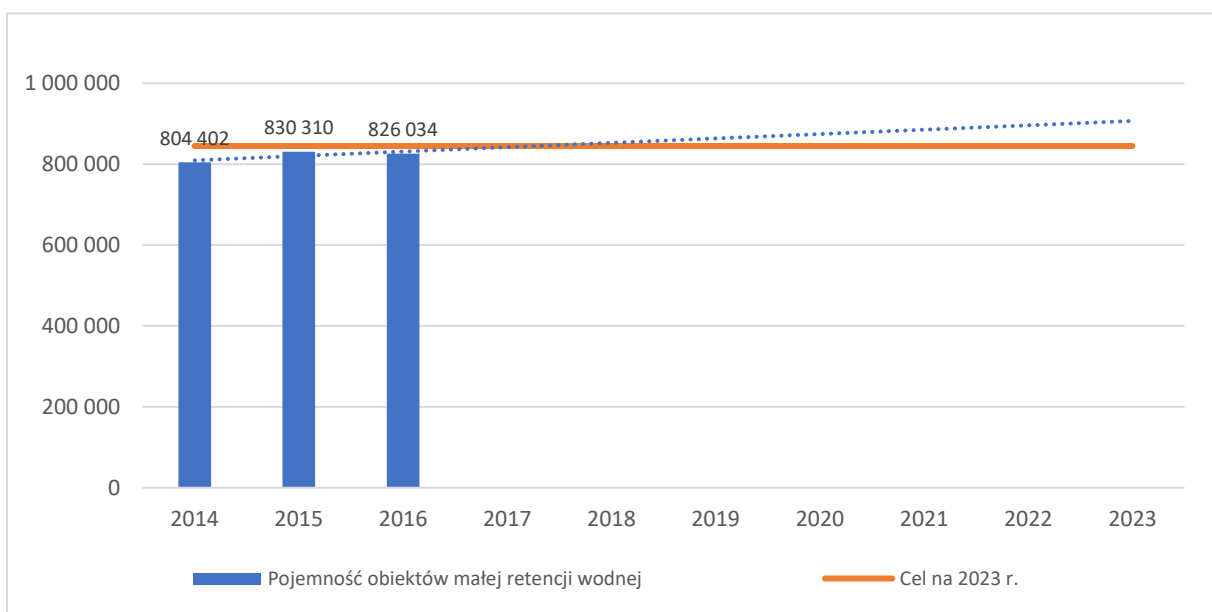
¹⁵¹ Zgodnie z informacjami zawartymi w *Katalogu mierników POliŚ 2014-2020*

WYKRES 10. POJEMNOŚĆ OBIEKTÓW MAŁEJ RETENCJI WODNEJ [DAM³] – TREND OD 2005 R.
(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS - Strateg

WYKRES 11. POJEMNOŚĆ OBIEKTÓW MAŁEJ RETENCJI WODNEJ [DAM³] – TREND OD 2014 R.
(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS - Strateg

Jeśli w nadchodzących latach utrzymałby się trend liniowy wzrostu wartości wskaźnika, obserwowany w latach 2015-2016, w 2023 r. osiągnięty mógłby zostać poziom ok. 1 mln dam³. Biorąc jednak pod uwagę znaczne spowolnienie dynamiki wzrostu wskaźnika obserwowane w latach 2014-2016 można spodziewać się raczej wzrostu do poziomu około 850-900 tys. dam³ (o ile dynamika wzrostu nie ulegnie dalszemu spowolnieniu). W związku z tym, a także ze względu na opisane w dalszej części rozdziału istotne uwarunkowania metodyczne, **do**

ewentualnych korekt wartości docelowej wskaźnika POliŚ należałoby podchodzić z dużą ostrożnością.

Wg umów podpisanych do 31 grudnia 2018 r. w efekcie realizacji projektów w działaniu 2.1 POliŚ 2014-2020 pojemność obiektów małej retencji zwiększy się o 4 198 704,75 m³, tj. 4 198,7 dam³, co odpowiada 0,56% wartości bazowej wskaźnika z 2012 r. oraz 0,50% jego wartości docelowej na 2023 r., a także 4,6% pożądanej zmiany wartości wskaźnika (różnicy między wartością bazową a docelową, równej 91 212 dam³). Potencjalny wkład interwencji POliŚ w realizację rezultatu strategicznego w zakresie przyrostu pojemności obiektów małej retencji można ocenić jako **średnio znaczący**.

Największy wkład w przyrost pojemności obiektów małej retencji w wyniku interwencji POliŚ będą miały projekty realizowane przez PGL LP: *Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu - mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych* (3 300 dam³) oraz *Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu - mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich* (890 dam³). Warto w tym miejscu podkreślić ich bardzo istotną rolę we wzmocnieniu odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu w ekosystemach leśnych, a także znaczącą skalę oddziaływania – pierwszy z projektów obejmuje leśne ekosystemy nizinne na terenie 16 województw - 110 nadleśnictw z obszaru 17 Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych, drugi obejmuje leśne ekosystemy górskie i podgórskie na terenie 5 województw - 47 nadleśnictw z obszaru 4 RDLP.

Dodatkowo przyrost pojemności obiektów małej retencji odnotowano także w projektach obejmujących systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich. Obecnie wartość wskaźnika deklarowana jest w 3 projektach (łącznie 8,7 dam³), jednak realnie liczba projektów, w których realizowane są małe zbiorniki retencyjne, a także skala osiągniętych efektów, może być większa¹⁵². W tym przypadku oddziaływanie interwencji należy ocenić jednak jako lokalne.

Warty podkreślenia jest fakt, że efektem realizacji projektów w działaniu 2.1 będzie także zwiększenie ilości retencjonowanej wody w dużych zbiornikach retencyjnych. Wg umów podpisanych do 31 grudnia 2018 r.¹⁵³ wyniesie ona 201 700 dam³.

UWAGI METODYCZNE: Jest możliwe, iż nie wszystkie efekty projektów zrealizowanych w działaniu 2.1 na terenach leśnych będą podlegać ewidencji w ramach danych publikowanych przez GUS (do 2016 r. GUS publikował dane na podstawie danych zbieranych przez MRiRW, od 2018 r. ma publikować na podstawie danych zbieranych przez MGMiZŚ) co ma związek ze sposobem zbierania danych (metoda obserwacji bezpośredniej przez urzędy

¹⁵² Zgodnie z KWO wskaźnik *Pojemność obiektów małej retencji* nie był dotąd obowiązkowy dla omawianego typu projektów – stosowano w nich natomiast wskaźnik *Objętość retencjonowanej wody* (określaną de facto na podstawie pojemności zbiorników). Zgodnie z informacjami przekazanymi przez IW aktualnie wprowadzane są w projektach zmiany, w wyniku których większa liczba projektów może mieć określoną wartość wskaźnika *Pojemność obiektów małej retencji* w miejsce wskaźnika *Objętość retencjonowanej wody*.

¹⁵³ Projekty *Zbiornik przeciwpowodziowy Racibórz Dolny na rzece Odrze w województwie śląskim (polder)* oraz *Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony Miasta Kłodzka*

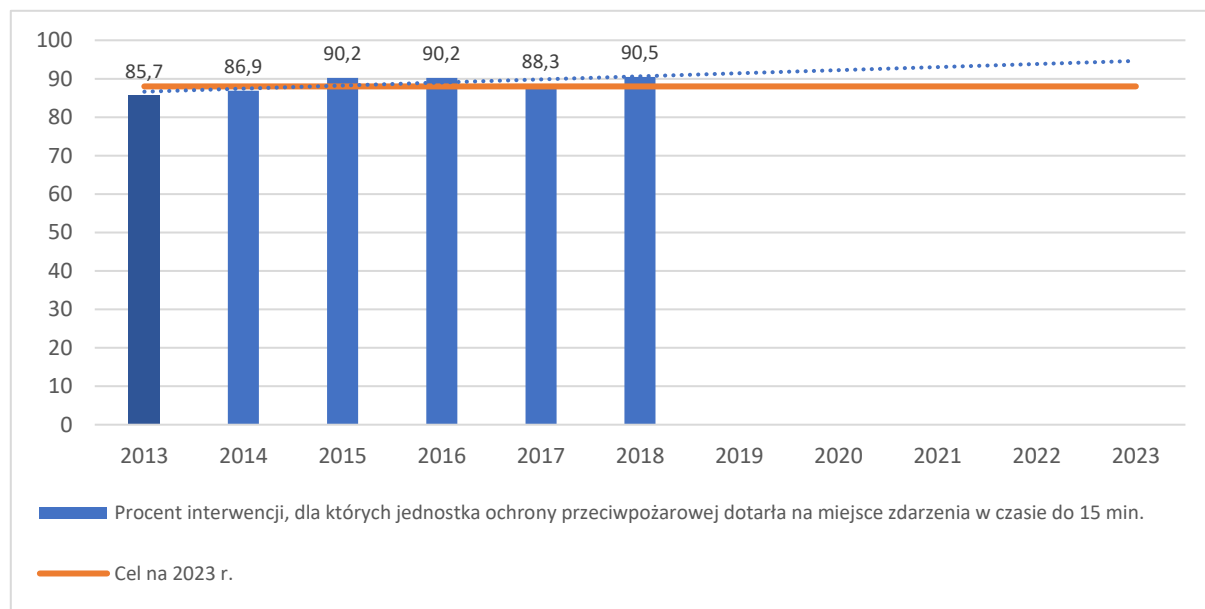
gmin). Ponadto można się spodziewać, że w związku ze zmianą podmiotu odpowiedzialnego za zbieranie danych z MRiRW na MGMiŻS mogą nastąpić różnice w sposobie zbierania danych, skutkujące problemami z porównywalnością wartości wskaźnika zbieranego przed i po roku 2018. Ponadto jest możliwe, że w danych statystycznych GUS będzie luka w odniesieniu do roku 2017, za który MRiRW dotychczas nie przekazało danych. Z uwagi na powyższe uwarunkowania, jak również brak danych o odpowiedniej rozdzielczości przestrzennej (poziom gmin) nie ma możliwości określenia efektu netto interwencji POliŚ 2014-2020 na zmianę wartości wskaźnika oraz zmiany zachodzące w tym obszarze.

PROCENT INTERWENCJI, DLA KTÓRYCH JEDNOSTKA OCHRONY PRZECIWOŻAROWEJ DOTARŁA NA MIEJSCE ZDARZENIA W CZASIE DO 15 MIN.

Wskaźnik opisuje udział procentowy interwencji dla których jednostka ochrony przeciwpożarowej, dotarła na miejsce w czasie do 15 min, obliczony na podstawie informacji ze zdarzeń na bazie pożarów i miejscowych zagrożeń (Dane Systemu Wspomagania Decyzji – ST). Dla PI 5.II za wartość bazową wskaźnika przyjęto 85,7 % (2013 r.), natomiast wartość docelową na 2023 r. w oparciu o przyjęcie planu zagęszczenia sieci jednostek ochrony przeciwpożarowej w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego¹⁵⁴ na poziomie 88%. Jak wynika z analizy danych KG PSP, **zakładana na 2023 r. wartość docelowa została osiągnięta już w 2015 r.** Trend wartości wskaźnika mierzony od 2013 r. jest wzrostowy, natomiast w latach 2016-2018 można zaobserwować stabilizację na poziomie ok. 90%.

WYKRES 12. PROCENT INTERWENCJI, DLA KTÓRYCH JEDNOSTKA OCHRONY PRZECIWOŻAROWEJ DOTARŁA NA MIEJSCE ZDARZENIA W CZASIE DO 15 MIN [%] – TREND OD 2013 R.

(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

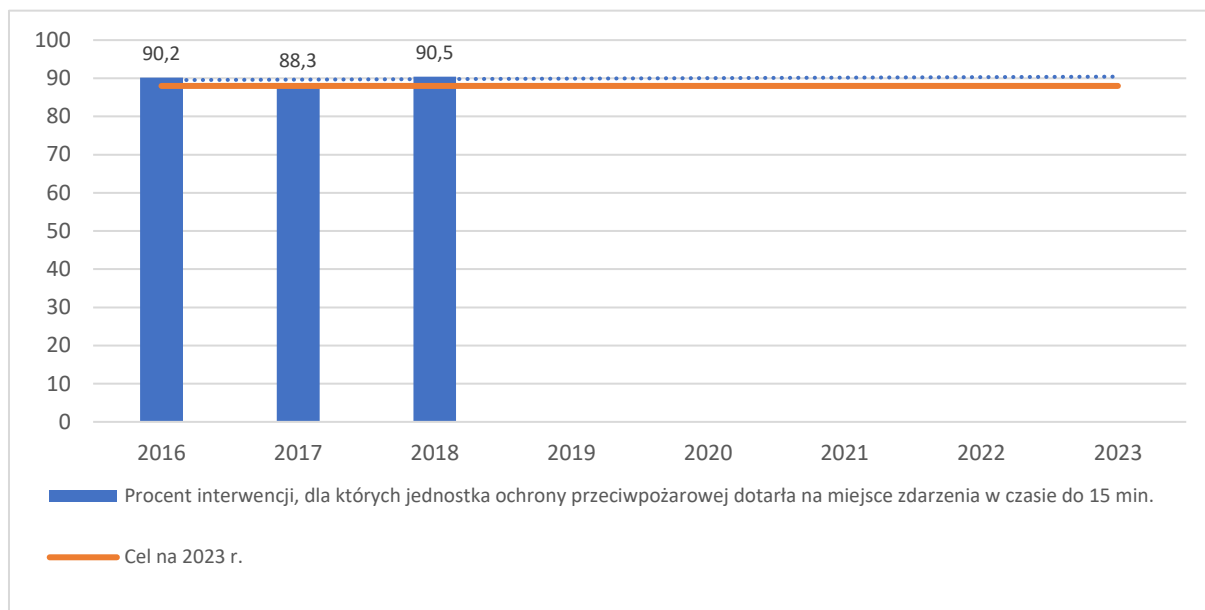

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KG PSP – dane z Systemu Wspomagania Decyzji – ST

¹⁵⁴ Zgodnie z informacjami zawartymi w *Katalogu mierników POliŚ 2014-2020*

WYKRES 13. PROCENT INTERWENCJI, DLA KTÓRYCH JEDNOSTKA OCHRONY PRZECIWOŻAROWEJ DOTARŁA NA MIEJSCE ZDARZENIA W CZASIE DO 15 MIN [%] – TREND OD 2015 R.

(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KG PSP – dane z Systemu Wspomagania Decyzji – ST

Mając na uwadze przedstawione powyżej zestawienia, można przypuszczać, że dalszy ewentualny wzrost wartości wskaźnika powyżej poziomu 90%, o ile nastąpi, będzie znacznie mniej dynamiczny od wzrostu obserwowanego przed 2016 r., przede wszystkim z powodów systemowych (możliwość lokalizacji jednostek ratowniczych SP na terenie całego kraju), a dążenie do podwyższenia poziomu wskaźnika – o ile możliwe – wymagałoby poniesienia bardzo znacznych nakładów w skali całego kraju. **Z tego powodu rekomenduje się pozostawienie wartości docelowej wskaźnika na aktualnym poziomie lub niewielka korekta do poziomu 90%.**

Wkład w zwiększenie skuteczności akcji ratowniczych będzie miał jeden kompleksowy projekt realizowany w działaniu 2.1 przez KG PSP, w wyniku którego 16 wojewódzkich i główna komenda straży pożarnej zostanie wyposażonych w sprzęt (w tym specjalistyczne pojazdy) niezbędny do prowadzenia długotrwałych akcji ratowniczych (DAR). Projekt realizowany ma być do połowy 2019 r., dlatego efekty jego realizacji mogą jeszcze nie być odzwierciedlone w wartości omawianego wskaźnika strategicznego.

UWAGI METODYCZNE: Aktualnie na poziomie KG PSP omawiany wskaźnik ma inną nazwę niż stosowana w POLiŚ, a mianowicie *Odsetek interwencji ratowniczych, w których jednostka Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego dotarła na miejsce zdarzenia w czasie krótszym niż 15 min. [%]*. **Przy aktualizacji POLiŚ wskazana byłaby więc korekta nazwy wskaźnika.** Z uwagi na brak danych o odpowiedniej rozdzielczości przestrzennej (poziom gmin), nie ma możliwości określenia efektu netto interwencji POLiŚ 2014-2020 na zmianę wartości wskaźnika oraz zmiany zachodzące w tym obszarze.

3.2. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.I

Celem szczegółowym określonym w POIiŚ 2014-2020 dla priorytetu inwestycyjnego 6.I jest zmniejszenie ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu. Realizacja priorytetu inwestycyjnego ma przyczynić się do osiągnięcia tego celu dzięki racjonalizacji systemu gospodarki odpadami (w tym m.in. dzięki zapewnieniu właściwej infrastruktury do zagospodarowywania odpadów).

UDZIAŁ ODPADÓW KOMUNALNYCH NIEPODLEGAJĄCYCH SKŁADOWANIU W OGÓLNEJ MASIE ODPADÓW KOMUNALNYCH

Wskaźnik wyrażany w % obliczony jest wg. formuły: $((\text{masa odpadów komunalnych poddanych zagospodarowaniu}) - (\text{masa odpadów komunalnych podlegających składowaniu})) / (\text{masa wytworzonych odpadów komunalnych})$.

Za wartość bazową przyjęto poziom 24% obliczony na podstawie danych Eurostat za 2011 r. (wg tabeli *Municipal waste by waste operations* oraz formuły: $((\text{Total waste treatment}) - (\text{Landfill/disposal})) / (\text{Waste generated})$)¹⁵⁵, natomiast wartość docelowa na poziomie 60% została wyznaczona w oparciu o wymogi dotyczące ograniczenia składowania odpadów ulegających biodegradacji w ogólnej masie odpadów wytworzonych (50% redukcja do 2020 r.). Założono liniową dynamikę wzrostu wskaźnika¹⁵⁶.

UWAGI METODYCZNE: Dane niezbędne do obliczenia wartości wskaźnika, publikowane aktualnie przez EUROSTAT w tabeli *Municipal waste by waste management operations*, różnią się od danych publikowanych przez GUS w serwisie Strateg (które podano także w Załączniku 1 do *Sprawozdania rocznego z realizacji Programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 za 2017 rok*), poza wartością dla roku 2017 na poziomie 58,2%, która jest spójna w EUROSTAT i w GUS. Analiza wartości składowych zastosowanych do oszacowania omawianego wskaźnika strategicznego przez GUS (na podstawie danych publikowanych corocznie w opracowaniach *GUS Ochrona Środowiska*) oraz w oparciu o dane EUROSTAT wskazuje, że źródłem obserwowanych różnic jest oszacowanie ilości odpadów poddawanych składowaniu (dane dot. ilości odpadów wytworzonych oraz zagospodarowanych ogółem są spójne). Publikowane przez EUROSTAT ilości odpadów poddawanych składowaniu w poszczególnych latach (*Disposal - landfill and other*) są wyższe niż ilości podawane przez GUS (za wyjątkiem roku 2017, dla którego dane GUS i EUROSTAT są spójne), z czego wynika niższy udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych, obliczany wg danych EUROSTAT. Jak udało się wyjaśnić w kontaktach bezpośrednich z GUS, wartości podawane przez GUS przed 2017 r. nie obejmowały frakcji odpadów zmieszanych, które po mechaniczno-biologicznym przetwarzaniu były kierowane do kompostowania, podczas gdy EUROSTAT uwzględniał także masę tych odpadów ze względu

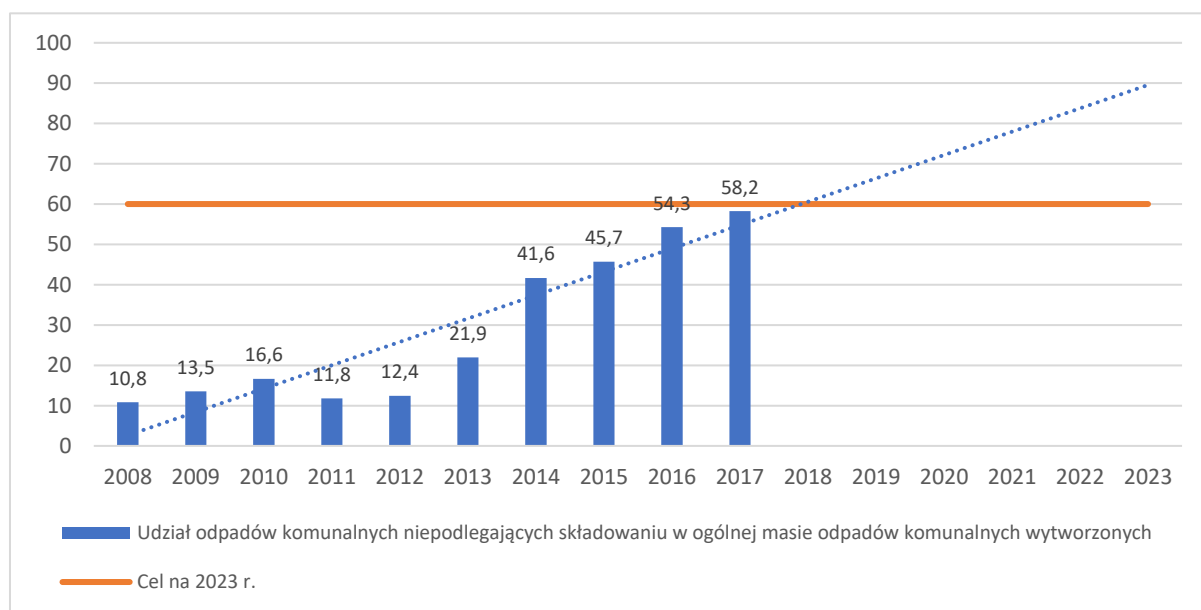
¹⁵⁵ W aktualnie publikowanej nomenklaturze wzór wyliczenia udziału odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych kształtuje się następująco: $((\text{Waste treatment}) - (\text{Disposal-landfill and other})) / (\text{Waste generated})$.

¹⁵⁶ Zgodnie z informacjami zawartymi w *Katalogu mierników POIiŚ 2014-2020*

na fakt, że nie mogły być one dalej wykorzystywane do celów rolniczych, więc faktycznie podlegały składowaniu. **Od 2017 r. w związku ze zgłoszonymi zastrzeżeniami ze strony EUROSTAT, usójniono sposób interpretacji wskaźnika i aktualnie przyjęta interpretacja GUS jest zgodna z metodyką EUROSTAT, co oznacza, że GUS przeprowadza korektę wsteczną dotychczas publikowanych danych** (np. w publikacji GUS *Infrastruktura komunalna w 2017 r.* dane na temat ilości odpadów składowanych są już skorygowane i zgodne z danymi publikowanymi przez EUROSTAT). Korekta ta nie objęła jak dotąd danych publikowanych w serwisie Strateg, jest jednak wysoce prawdopodobne, że w najbliższym czasie i te dane zostaną skorygowane. Mając na uwadze powyższe uwarunkowania **rekomendowane jest pozostawienie EUROSTAT jako źródła danych dla wskaźnika oraz adekwatna korekta wartości bazowej oraz wartości osiąganych w poszczególnych latach (w sprawozdaniach rocznych), zgodnie dostępnymi danymi** (w niedalekiej przyszłości również dane GUS w systemie Strateg powinny zostać skorygowane zgodnie z wartościami, które podaje EUROSTAT).

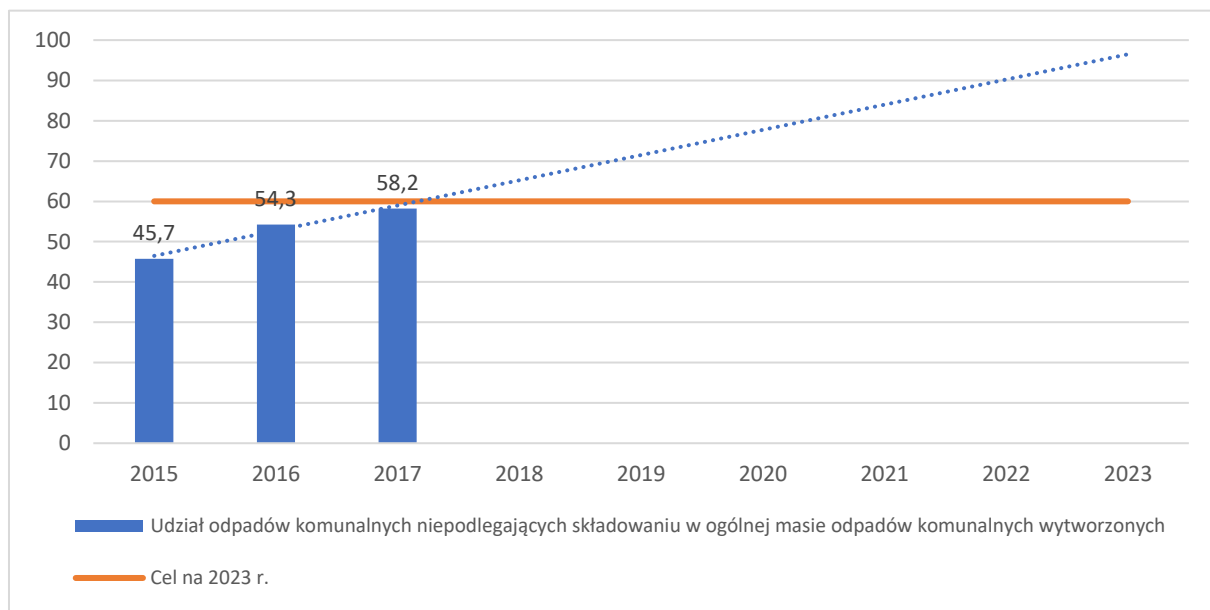
Mając na uwadze przedstawione powyżej uwarunkowania, analizę możliwości osiągnięcia celu na 2023 r. oparto na danych EUROSTAT. Jak zobrazowano na wykresie poniżej, wartość wskaźnika dynamicznie rosta i **w 2017 r. Polska osiągnęła poziom 58,2% udziału odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych**, a więc zbliżający się do zakładanej na 2023 r. wartości docelowej. Analiza trendu z wielolecia pozwala wnioskować, że osiągnięcie zakładanej wartości docelowej w 2023 r. nie jest zagrożone. Należy przy tym zaznaczyć, że wg aktualnych danych publikowanych przez EUROSTAT, wartość bazowa z 2012 r. wynosiła 12,4%, a nie 24% jak podano w POliŚ.

WYKRES 14. UDZIAŁ ODPADÓW KOMUNALNYCH NIEPODLEGAJĄCYCH SKŁADOWANIU W OGÓLNEJ MASIE ODPADÓW KOMUNALNYCH [%] – TREND OD 2008 R. WG EUROSTAT
(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT - *Municipal waste by waste management operations*

WYKRES 15. UDZIAŁ ODPADÓW KOMUNALNYCH NIEPODLEGAJĄCYCH SKŁADOWANIU W OGÓLNEJ MASIE ODPADÓW KOMUNALNYCH [%] – TREND OD 2015 R. WG EUROSTAT
(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT - Municipal waste by waste management operations

Mając na uwadze trend wieloletni można byłoby spodziewać się, że w 2023 r. osiągnięty zostanie poziom ponad 90%, jednak tego typu prognozy liniowe należy w przypadku gospodarki odpadami komunalnymi traktować z dużą ostrożnością. Można się spodziewać, że trend pozostanie wzrostowy, jednak dynamika wzrostu może w przyszłości być znacznie mniejsza niż przed 2016 r. Biorąc pod uwagę te uwarunkowania, **rekomendowane jest pozostawienie wartości docelowej wskaźnika na obecnie wyznaczonym poziomie lub niewielka korekta w górę** (np. do poziomu 65-70%).

Z uwagi na brak danych o odpowiedniej rozdzielczości przestrzennej (poziom gmin) nie ma możliwości określenia efektu netto interwencji POliŚ 2014-2020 na zmianę wartości wskaźnika oraz zmiany zachodzące w tym obszarze.

UDZIAŁ ODPADÓW KOMUNALNYCH ZBIERANYCH SELEKTYWNIE W MASIE WSZYSTKICH ZEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH W SKALI KRAJU

Wskaźnik wyrażany w % publikowany jest przez GUS i obliczany jako masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie w stosunku do masy odpadów komunalnych ogółem zebranych w ciągu roku.

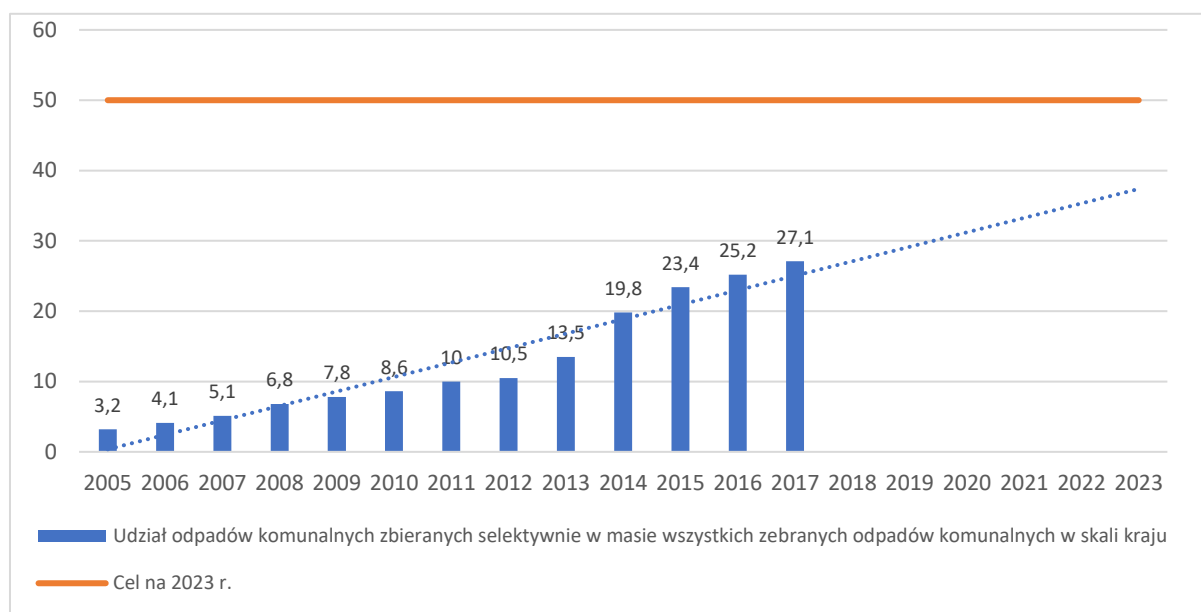
Za wartość bazową przyjęto poziom 10% z 2011 r., natomiast wartość docelowa została oszacowana z uwzględnieniem wymogów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów, zgodnie z którą do 2020 roku państwa członkowskie są zobowiązane do tego, aby przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, plastik i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości innego pochodzenia, pod

warunkiem że te strumienie odpadów są podobne do odpadów z gospodarstw domowych, zostało zwiększone wagowo do minimum 50%¹⁵⁷.

Zgodnie z ostatnimi danymi publikowanymi przez GUS w 2017 r. Polska osiągnęła poziom **27,1% udziału odpadów zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych**. Od 2005 r. obserwowany jest pozytywny proces wzrostu wartości wskaźnika, przez czym największy przyrost obserwowano w latach 2013-2014 i wynikał on głównie ze zmian systemu prawnego dotyczącego gospodarki odpadami (w tym zmiany sposobu raportowania), ale także inwestycji w sektorze gospodarki odpadami dofinansowanych ze środków UE w perspektywie finansowej 2007-2013. **Dynamika trendu wzrostowego obserwowana od 2015 r. nie pozwala na prognozowanie osiągnięcia poziomu 50% w 2023 r.** - kontynuacja obecnego trendu wskazuje na możliwość osiągnięcia w 2023 r. poziomu niespełna 40%. Oznacza to, że **osiągnięcie zakładanej na 2023 r. wartości docelowej będzie wymagało znaczącej intensyfikacji wysiłków w zakresie edukacji społeczeństwa oraz organizacji selektywnej zbiórki odpadów.**

WYKRES 16. UDZIAŁ ODPADÓW KOMUNALNYCH ZBIERANYCH SELEKTYWNIEM W MASIE WSZYSTKICH ZEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH W SKALI KRAJU [%] – TREND OD 2005 R.

(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

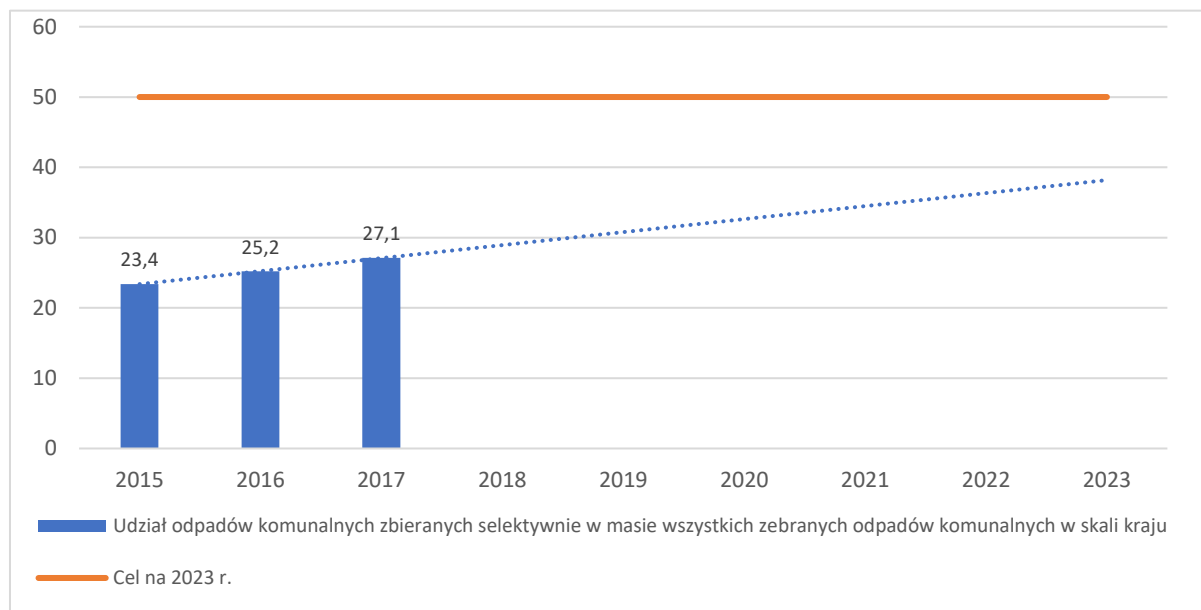

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹⁵⁷ Zgodnie z informacjami zawartymi w *Katalogu mierników POliŚ 2014-2020*

WYKRES 17. UDZIAŁ ODPADÓW KOMUNALNYCH ZBIERANYCH SELEKTYWNIE W MASIE WSZYSTKICH ZEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH W SKALI KRAJU [%] – TREND OD 2015 R.

(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mniej dynamiczny niż prognozowano wzrost wartości wskaźnika udziału odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju wynika z wielu czynników, wśród których do najważniejszych zaliczyć należy niewystarczający poziom **świadomości ekologicznej** obywateli, skutkujący brakiem segregacji odpadów u źródła, niewystarczająco skuteczny w zakresie możliwości egzekwowania selektywnej zbiórki odpadów komunalnych **system prawny**, a także **problemy organizacyjne gmin** w zakresie organizacji selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Ponadto wystąpiły **opóźnienia w uchwalaniu KPGO, WPGO** i planów inwestycyjnych, co przełożyło się na opóźnienia w rozpoczęciu realizacji inwestycji infrastrukturalnych wspomagających osiągnięcie zakładanych celów w sektorze gospodarki odpadami komunalnymi, w tym na opóźnienia w kontraktacji środków w działaniu 2.2. POIiŚ 2014-2022.

Realizowane w POIiŚ 2014-2020 projekty przyczyniają się do stworzenia warunków dla rozwoju systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i ograniczenia ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu. Według umów podpisanych do końca 2018 r., do najistotniejszych efektów interwencji w działaniu 2.2 zaliczyć można:

- budowę 1 i przebudowę 9 zakładów zagospodarowania odpadów, których łączne dodatkowe możliwości przerobowe wyniosą 530 100 Mg/rok, co odpowiada ok. 4,5% masy odpadów komunalnych zebranych w 2017 r. (wg GUS i EUROSTAT);
- wsparcie (doposażenie i rozbudowę istniejących punktów, a także tworzenie nowych) 51 PSZOK, liczba ta odpowiada ok. 2,7% ogólnej liczby PSZOK w Polsce (1871 wg danych za 2014 r. przedstawionych w KPGO 2022);

- oddziaływanie wspartych ZZO i PSZOK na poziomie 5,2 mln osób, co odpowiada ok. 13,7% populacji kraju;
- zwiększenie możliwości przerobowych w zakresie recyklingu o 30 050 Mg/rok, co odpowiada ok. 1% masy odpadów skierowanych do recyklingu materiałowego w 2017 r. wg GUS;
- przeprowadzenie 24 kampanii edukacyjno-informacyjnych (zazwyczaj jako element uzupełniający projektów obejmujących PSZOK).

Potencjalną skalę wpływu programu na zmiany w omawianych obszarach można na obecnym etapie ocenić jako **średnio istotną**, przy czym **docelowo skala oczekiwanych efektów projektów w działaniu 2.2. będzie znacznie większa** – do 31.12.2018 r. zakontraktowano bowiem dopiero ok. 48% alokacji środków UE na działanie 2.2 (a wykorzystanie całej alokacji jest jednak bardzo prawdopodobne). Na podstawie dostępnych danych nie jest możliwe ilościowe oszacowanie wkładu interwencji w zmianę wartości wskaźników strategicznych, jednak można jednoznacznie ocenić, że **zakres interwencji nakierowany jest na obszary kluczowe dla rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz ograniczenia ilości odpadów składowanych**.

Uruchomienie w latach 2018-2019 inwestycji zapisanych w WPGO (w tym przy udziale środków dostępnych w POIiŚ i RPO) powinno w sposób istotny przyczynić się do zaspokojenia potrzeb infrastrukturalnych niezbędnych do wdrożenia skutecznego systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Jest możliwe, że działania te, a także planowane kampanie informacyjno-edukacyjne, przyczynią się do zwiększenia dynamiki wzrostu udziału odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju, bardziej prawdopodobne wydaje się jednak, że **planowane do realizacji przy wsparciu ze środków UE działania infrastrukturalne i edukacyjne będą wystarczające tylko do utrzymania dynamiki wzrostu obserwowanej od 2013 r.** (na którą istotny wpływ miały także realizowane przy wsparciu UE na szeroką skalę inwestycje w sektorze gospodarki odpadami komunalnymi w perspektywie finansowej 2014-2020), co będzie oznaczało, że wartość docelowa wskaźnika nie zostanie osiągnięta. Mając jednak na uwadze wynikające z dyrektywy odpadowej cele krajowe, wg których wyznaczono wartość docelową wskaźnika, **nie jest rekomendowana jej korekta**.

W omawianym obszarze będzie prawdopodobnie możliwe określenie efektu netto interwencji po roku 2023 w oparciu o metodę kontrfaktyczną. Od roku 2017 w BDL GUS publikowane są dane dla wskaźnika Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku, dla poziomu poszczególnych gmin. Na podstawie danych gromadzonych w SL istnieje możliwość wyselekcjonowania gmin, w których realizowano inwestycje dotyczące budowy PSZOK (grupa kontrolna), które powinny mieć istotny wpływ na wzrost wartości przedmiotowego wskaźnika. Istnieje również możliwość wyselekcjonowania gmin, które nie realizowały projektów dotyczących PSZOK (grupa kontrfaktyczna). Opierając się na danych gromadzonych w BDL GUS istnieje możliwość przyporządkowania gmin, które realizowały projekty w ramach POIiŚ 2014-2020 oraz gmin,

które nie realizowały inwestycji dotyczących PSZOK na zasadzie podobieństwa cech, np. liczba mieszkańców, lokalizacja, typ gminy, poziom wskaźnika w roku bazowym. W roku 2023 dostępny będzie zbiór danych dla wskaźnika z lat 2017-2023. Możliwe będzie określenie i porównanie dynamiki zmian wskaźnika *Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku* w grupie kontrolnej i kontrfaktycznej i na tej podstawie przeprowadzenie wnioskowania nt. efektu netto interwencji.

3.3. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.II

Celem szczegółowym określonym w POIiŚ 2014-2020 dla priorytetu inwestycyjnego 6.II jest zwiększenie liczby ludności korzystającej z ulepszonego systemu oczyszczania ścieków komunalnych, zapewniającego podwyższone usuwanie biogenów. Realizacja priorytetu inwestycyjnego ma przyczynić się do osiągnięcia tego celu dzięki dokończeniu budowy systemów gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach.

ODSETEK LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW

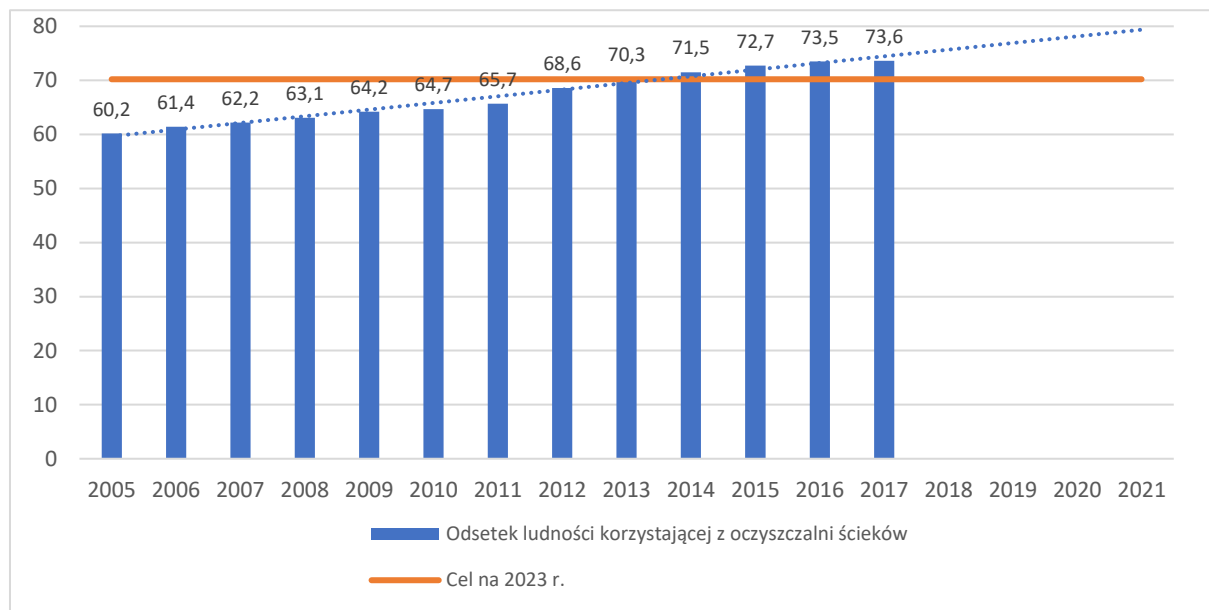
Wartość wskaźnika oznacza udział liczby ludności miast i wsi korzystających z oczyszczalni ścieków w liczbie ludności ogółem. Dane dotyczące wartości wskaźnika publikowane są przez GUS. Za wartość bazową wskaźnika przyjęto poziom 68,6% (2012 r.), natomiast wartość docelową na 2023 r. oszacowano na podstawie założeń sformułowanych na bazie danych z projektu aktualizacji KPOŚK aktualnych na moment opracowywania programu na poziomie 70,3%.

Z danych publikowanych przez GUS wynika, że wartość wskaźnika wykazuje tendencję wzrostową, a oszacowana na 2023 r. **wartość docelowa została osiągnięta już w 2014 r., a więc jeszcze zanim mogły być widoczne efekty interwencji POIiŚ 2014-2020** (a nawet przed podpisaniem umów na realizację projektów w działaniu 2.3). **Jest to wyraźna przesłanka do korekty wartości docelowej omawianego wskaźnika**, którą można oceniać jako oszacowaną na zbyt niskim poziomie. Utrzymanie dynamiki trendu z całego okresu 2003-2017 umożliwiłoby osiągnięcie w 2023 r. wartości wskaźnika na poziomie zbliżonym do 80%¹⁵⁸. W latach 2015-2017 obserwowany jest jednak niewielki spadek dynamiki wzrostu wskaźnika, nie można także wykluczyć dalszego spadku dynamiki wzrostu po roku 2021 ze względu na fakt, że do tego czasu większość potrzeb w zakresie udoskonalenia systemów oczyszczania ścieków w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM powinno zostać już zaspokojonych, a można się spodziewać, że postępy w aglomeracjach 2 -10 tys. RLM, w których nadal będą istnieć potrzeby inwestycyjne, będą w mniejszym stopniu wpływać na zmianę poziomu wskaźnika (mniejsza możliwa do osiągnięcia skala efektów w postaci przyrostu liczby ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków). Ponadto zgodnie z V AKPOŚK tylko nieco ponad połowa

¹⁵⁸ Również zgodnie z prognozą zawartą w VAKPOŚK, w 2021 r. wszystkie zobowiązania wynikające z dyrektywy ściekowej powinno spełnić 1 036 aglomeracji o łącznym RLM rzeczywistym wynoszącym 31 026 978, co stanowi 80,0 % całkowitego generowanego przez aglomeracje RLM rzeczywistego i mogłoby odpowiadać wartości wskaźnika Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków na poziomie około 80%.

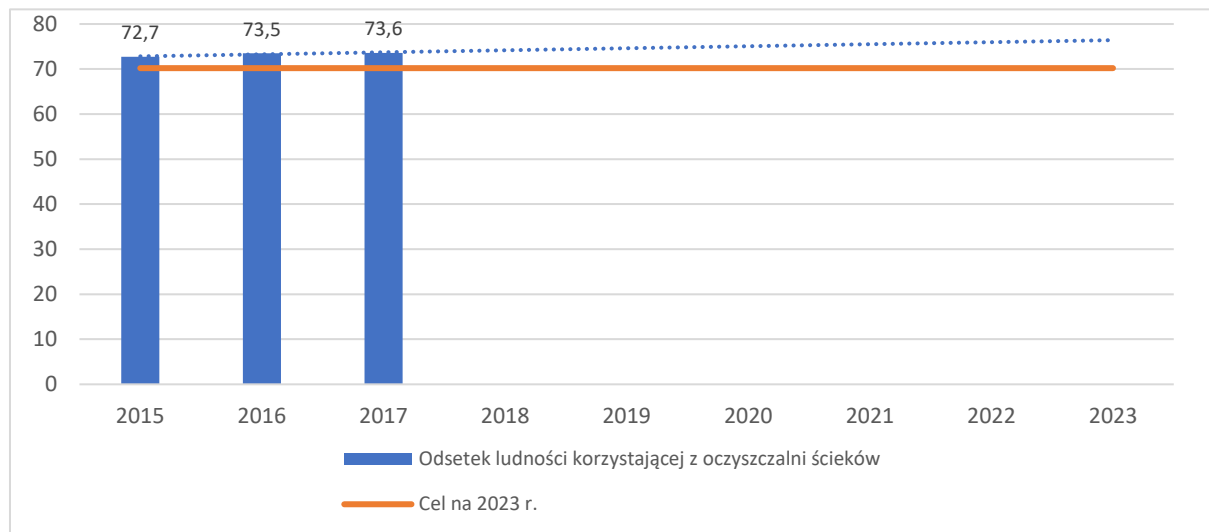
z planowanych do 2021 r. inwestycji związanych z oczyszczaniem ścieków obejmuje budowę lub rozbudowę oczyszczalni ze względu na przepustowość, reszta inwestycji obejmuje modernizację ze względu na jakość odprowadzanych ścieków lub modernizację części osadowej, co z kolei nie będzie przekładać się na wzrost wartości wskaźnika liczby ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. W związku z powyższym w opinii zespołu badawczego **korekta wartości docelowej wskaźnika nie powinna wykraczać poza poziom 75%.**

WYKRES 18. ODSETEK LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW [%] – TREND OD 2005 R.
(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

WYKRES 19. ODSETEK LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW [%] – TREND OD 2015 R.
(linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Realizowane w POIiŚ 2014-2020 projekty przyczynią się do zwiększenia liczby ludności korzystającej z ulepszonych systemu oczyszczania ścieków komunalnych. Według umów

podpisanych do końca 2018 r., do najważniejszych efektów interwencji w działaniu 2.3 zaliczyć można:

- budowę 7 oczyszczalni ścieków, w tym 6 w aglomeracjach powyżej 10 tys. RLM, co odpowiada 25% łącznej liczby oczyszczalni planowanych do wybudowania do 2021 r. w aglomeracjach powyżej 10 tys. RLM (24 wg V AKPOŚK);
- modernizację 201 oczyszczalni ścieków, co odpowiada 20% liczby oczyszczalni, w których zaplanowano modernizację do 2021 r. (1010 wg V AKPOŚK);
- budowę 4 300,7 km kanalizacji sanitarnej, co odpowiada 29% długości sieci planowanej do wybudowania do 2021 r. (14 661,2 km wg V AKPOŚK) oraz 3% całkowitej długości sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji (141 064 km wg V AKPOŚK);
- modernizację 867,9 km kanalizacji sanitarnej, co odpowiada 25% długości sieci planowanej do modernizacji do 2021 r. (3 506,4 km wg V AKPOŚK) oraz 0,6% całkowitej długości sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji (141 064 km wg V AKPOŚK);
- zwiększenie liczby osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków¹⁵⁹ o 3 097 920 RLM, co odpowiada ok. 8% całkowitego RLM rzeczywistego w aglomeracjach (38 793 049 RLM wg V AKPOŚK);
- zwiększenie ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu¹⁶⁰ 2 820 339 RLM, co odpowiada ok. 7% całkowitego RLM rzeczywistego w aglomeracjach (38 793 049 RLM wg V AKPOŚK);
- przyłączenie 360 763 nowych użytkowników [RLM] do sieci kanalizacyjnej, co odpowiada ok. 1% RLM korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2016 r. (36 248 891 RLM wg V AKPOŚK) oraz 24% przyrostu wielkości RLM korzystających z sieci kanalizacyjnej, który jest oczekiwany w wyniku realizacji inwestycji objętych V AKPOŚK do 2021 r. (1 525 798 RLM).

Skalę wpływu programu na zmiany w obszarze gospodarki wodno-ściekowej można na obecnym etapie ocenić jako **istotną**. Potwierdzają to także dane finansowe - wartość inwestycji zaplanowanych przez aglomeracje i zgłoszonych do AKPOŚK 2017 wynosi 27,85 mld PLN, natomiast wartość projektów realizowanych w działaniu 2.3 wg umów podpisanych do końca 2018 r. wynosi 15,3 mld PLN (w tym blisko 7,9 mld PLN stanowi dofinansowanie ze środków UE), przy czym mając na uwadze fakt, że w działaniu 2.3 szacunkowo ok. 15% środków przeznaczono na realizację zadań związanych z uzdatnianiem wody, można wnioskować, że **całkowita wartość inwestycji dofinansowanych w POiŚ, realizujących zadania zawarte w AKPOŚK 2017, wynosi ok. 13 mld PLN, co odpowiada ok. 47% wartości inwestycji zapisanych w AKPOŚK.**

¹⁵⁹ Wyrażona w RLM wielkość ładunku zanieczyszczeń poddanego oczyszczaniu zgodnie z Dyrektywą 91/271/EWG, pochodzącego od nowych użytkowników oraz obecnych użytkowników, obsługiwanych dotychczas przez system nieodtrzymujący standardów określonych w Dyrektywie

¹⁶⁰ Ładunek ścieków oczyszczonych w oczyszczalni ścieków komunalnych, pochodzący od użytkowników obsługiwanych dotychczas (przed zakończeniem projektu) przez system nieodtrzymujący standardów, których to ścieki, w wyniku realizacji projektu, będą oczyszczane zgodnie z wymogami Dyrektywy 91/271/EWG.

W omawianym obszarze również będzie możliwe określenie efektu netto interwencji po roku 2023 w oparciu o metodę kontrfaktyczną, opierając się na danych publikowanych w BDL GUS dla wskaźnika *Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności*, które będą dostępne dla całego okresu wdrażania POIiŚ 2014-2020 oraz wcześniejszej perspektywy finansowej, co daje dodatkowo możliwość analizy wieloletnich trendów dla grupy kontrolnej kontrfaktycznej. Istnieje możliwość zastosowania analogicznego podejścia metodycznego jak w przypadku wskaźnika: *Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku*.

3.4. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.III

Celem szczegółowym określonym w POIiŚ 2014-2020 dla priorytetu inwestycyjnego 6.III jest wzmocnienie mechanizmów służących ochronie przyrody. Realizacja priorytetu inwestycyjnego ma przyczynić się do osiągnięcia tego celu m.in. poprzez zwiększenie odsetka obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania oraz zwiększenie powierzchni siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony.

ODSETEK OBSZARÓW NATURA 2000 OBJĘTYCH PLANAMI ZARZĄDZANIA

Wartość wskaźnika oznacza udział liczby obszarów, dla których opracowano plany zadań ochronnych (PZO) lub plany ochrony (PO), w liczbie wszystkich obszarów Natura 2000 na terenie Polski. Wartość bazową wskaźnika przyjęto na poziomie 3,97%, zgodnie z danymi GDOŚ odzwierciedlającymi stan rzeczywisty na koniec 2013 r. tj. wskazującymi obszary, dla których zostały zakończone prace nad przygotowaniem ww. dokumentów planistycznych. Wartość docelowa na poziomie 100% oszacowana została na podstawie liczby obszarów Natura 2000 w Polsce, dla których istnieje obowiązek sporządzenia planów zarządzania¹⁶¹.

Analizując zmiany wartości wskaźnika, publikowane przez GUS w serwisie Strateg (na podstawie danych przekazywanych przez GDOŚ), można zauważyć skokowy wzrost odsetka obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania w 2014 r. Wzrost ten został osiągnięty głównie dzięki efektom realizowanego przez GDOŚ ogólnopolskiego projektu finansowanego ze środków POIiŚ 2007-2013 pn. *Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski*, obejmującego opracowanie 406 planów (41% łącznej liczby obszarów Natura 2000¹⁶²) do końca 2015 r., przy założeniu utrzymania dynamiki wzrostu wartości wskaźnika w tempie obserwowanym w latach 2015-2017, można się spodziewać, że w 2023 r. osiągnięty zostanie poziom ok. 83%, co oznacza, że dla osiągnięcia wyznaczonych w POIiŚ celów potrzebne będzie zwiększenie tempa prac nad dokumentami planistycznymi. **Obecnie GDOŚ realizuje przy wsparciu ze środków POIiŚ w działaniu 2.4 kolejny projekt *Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000*, obejmujący opracowanie do końca**

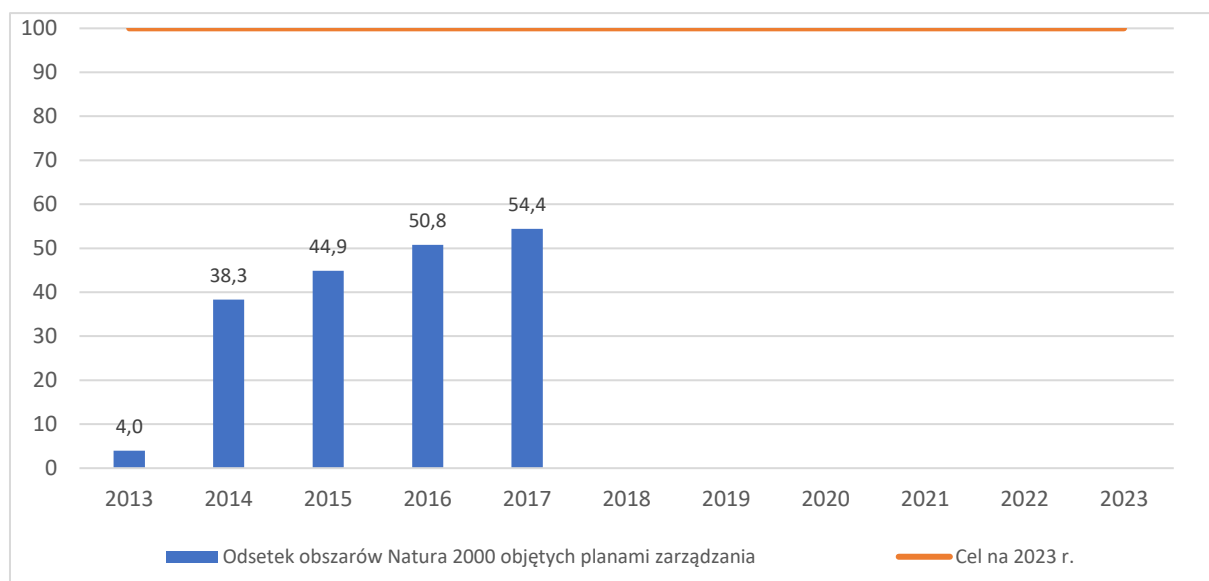
¹⁶¹ Dla części obszarów Natura 2000, które obszarowo pokrywają się z parkami narodowymi, nie ma potrzeby opracowywania odrębnych dokumentów planistycznych wyłącznie dla obszaru Natura 2000, gdyż jest on automatycznie włączany do zakresu planu ochrony dla parku narodowego (który posiada wyższą rangę ochronną).

¹⁶² Łączna liczba obszarów Natura 2000 wynosi 987 i stanowi sumę obszarów siedliskowych (SOO) i ptasich (OSO), uwzględniającą pokrywanie się tych dwóch typów obszarów (tzw. obszary wspólne - PLC).

2022 r. PZO dla 283 obszarów Natura 2000 (tj. 29% łącznej liczby obszarów Natura 2000 w Polsce). Projekt obejmuje wszystkie obszary lub ich części, dla których przedmiotowe dokumenty planistyczne nie zostały i nie są jeszcze opracowywane z innych źródeł finansowania, nie zostały wyłączone z takiego obowiązku (zgodnie z art. 28 ust. 11 Ustawy o ochronie przyrody) oraz których tereny nie znajdują się w zarządzie PGL LP¹⁶³.

Wg informacji przekazanych przez GDOŚ, w roku 2018 ustanowiono 545 PZO, natomiast obszarów posiadających dokumenty planistyczne (w tym również PZO) było łącznie 575, co odpowiada 58,3% liczby obszarów Natura 2000 w Polsce. Zgodnie z planami GDOŚ, w 2019 r. obszarów Natura 2000 posiadających PZO powinno być 620, w 2020 - 700, zaś w 2021 - 750. Biorąc pod uwagę fakt, iż dla części obszarów będą powstawać również inne dokumenty (plany ochrony lub plany zadań ochronnych dla rezerwatów, plany urządzenia lasów) można mieć nadzieję, że w 2023 proces tworzenia dokumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 zostanie zakończony. Problem mogą stanowić jednak **leśne obszary Natura 2000**, dla których zadania ochronne mogą być ujmowane w planach urządzenia lasu, a te są przygotowywane w cyklach 10-letnich. Ponadto **do roku 2023 stracą ważność¹⁶⁴ 72 PZO** (z tego 8 w latach 2020-2022), tj. dla ok 7% obszarów Natura 2000 w Polsce, a jak dotąd nie rozpoczęto działań ani nie przewidziano środków potrzebnych do aktualizacji tych dokumentów.

WYKRES 20. ODSETEK OBSZARÓW NATURA 2000 OBJĘTYCH PLANAMI ZARZĄDZANIA [%] – DANE OD 2013 R.

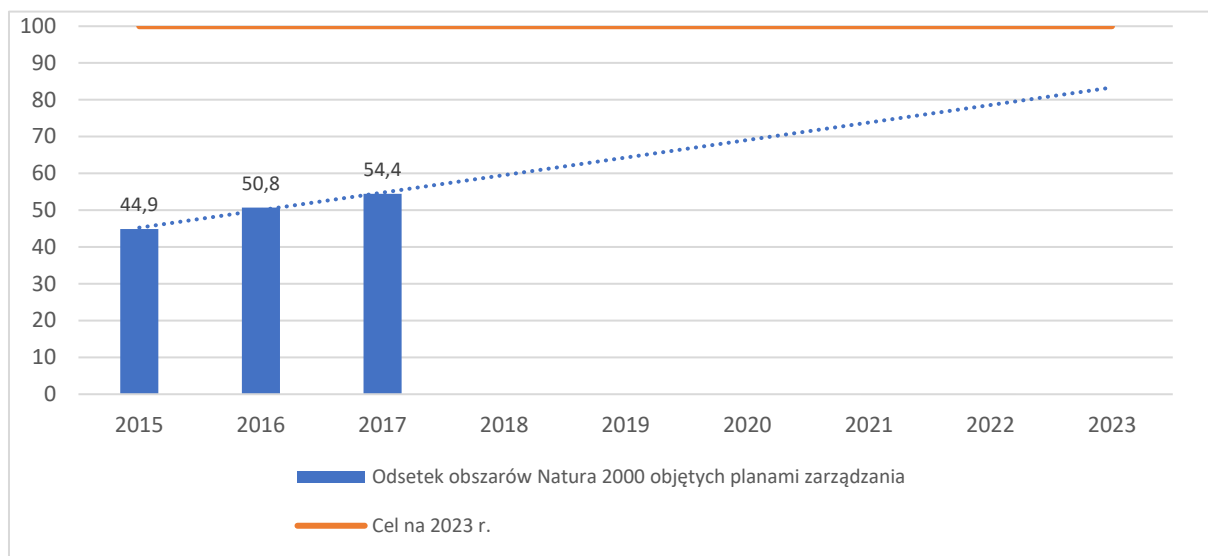

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS Strateg

¹⁶³ Dla terenów będących w zarządzie PGL LP, dokumentacja zawierająca zakres planu zadań ochronnych, zgodnie z art. 28 ust. 10 Ustawy o ochronie przyrody, zostanie przygotowana przez jednostki Lasów Państwowych i uwzględniona w programie ochrony przyrody / planie urządzenia lasu

¹⁶⁴ Plany zadań ochronnych sporządza się na okres 10 lat

WYKRES 21. ODSETEK OBSZARÓW NATURA 2000 OBJĘTYCH PLANAMI ZARZĄDZANIA [%] – TREND OD 2015 R. (linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS Strateg

Mając na uwadze opisane powyżej uwarunkowania **nie można z pełnym przekonaniem prognozować osiągnięcia poziomu 100% udziału obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania w 2023 r.** Jest prawdopodobne, że poziom ten zbliży się do ok. 90%. **Rolę POLiŚ w prognozowanych zmianach wartości wskaźnika można ocenić jako kluczową** (bezpośredni wpływ na przyrost wartości wskaźnika o ok. 29 punktów procentowych).

W analizowanym obszarze istnieje możliwość precyzyjnego określenia efektu netto interwencji POLiŚ 2014-2020, w oparciu o dane gromadzone przez GDOŚ, które zawierają precyzyjną informację nt. terminu zatwierdzenia oraz źródła finansowania dokumentów zarządczych dla obszarów Natura 2000.

3.5. PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.IV

Celem szczegółowym określonym w POLiŚ 2014-2020 dla priorytetu inwestycyjnego 6.IV jest zahamowanie spadku powierzchni terenów zieleni w miastach. Realizacja priorytetu inwestycyjnego ma przyczynić się do osiągnięcia tego celu dzięki zwiększeniu powierzchni terenów zieleni w miastach (parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej), powstałych głównie dzięki rekultywacji terenów zanieczyszczonych/zdegradowanych.

POWIERZCHNIA PARKÓW, ZIELEŃCÓW I TERENÓW ZIELENI OSIEDLOWEJ W MIASTACH

Wartość bazową wskaźnika określono na podstawie danych publikowanych przez GUS na poziomie 47 380,89 ha w 2013 r. Wg danych GUS w latach 2007-2013 wartość wskaźnika wykazywała trend spadkowy średnio - 0,60%/rok, co stanowiło podstawę do przyjęcia w prognozie założenia o postępującym spadku powierzchni zielonych w miastach oraz zdefiniowania w POLiŚ celu na 2023 r. w postaci zmniejszenia dynamiki spadku wartości wskaźnika.

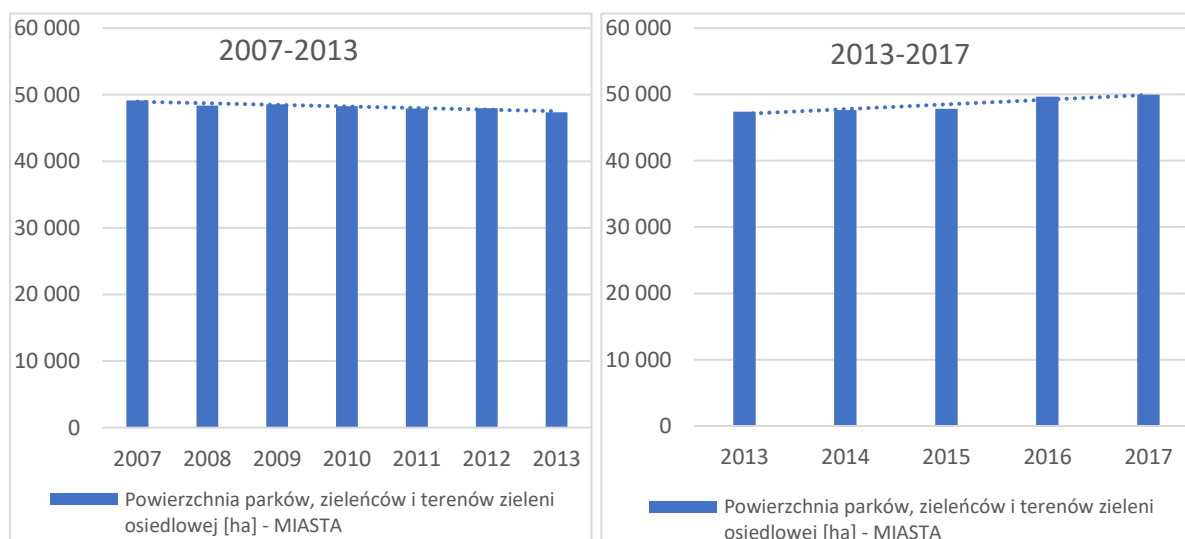
Wg danych publikowanych przez GUS w latach 2014-2017 powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w miastach nie spadała a rosła, a wzrost ten miał większą dynamikę niż spadek obserwowany w latach 2007-2013 i wynosił średnio 1,34% rocznie. Wartość wskaźnika w 2017 r. była już wyższa niż w 2007 r., można więc zauważyć, że negatywna tendencja z lat 2007-2013 została zniwelowana przez pozytywne zmiany, które zaszły w latach 2014-2017.

TABELA 21. PORÓWNANIE KIERUNKÓW I DYNAMIKI TRENDÓW ZMIAN POWIERZCHNI PARKÓW, ZIELEŃCÓW I TERENÓW ZIELENI OSIEDLOWEJ W MIASTACH W LATACH 2007-2013 ORAZ 2014-2017

2007-2013			2014-2020		
ROK	POWIERZCHNIA PARKÓW, ZIELEŃCÓW I TERENÓW ZIELENI OSIEDLOWEJ W MIASTACH [ha]	ZMIANA W DANYM ROKU	ROK	POWIERZCHNIA PARKÓW, ZIELEŃCÓW I TERENÓW ZIELENI OSIEDLOWEJ W MIASTACH [ha]	ZMIANA W DANYM ROKU
2007	49 116,70				
2008	48 383,80	-1,49%			
2009	48 583,60	0,41%	2013	47 380,89	
2010	48 293,00	-0,60%	2014	47 663,90	0,60%
2011	47 947,30	-0,72%	2015	47 841,70	0,37%
2012	47 973,80	0,06%	2016	49 680,40	3,84%
2013	47 380,89	-1,24%	2017	49 954,80	0,55%
ŚREDNIA ZMIANA ROCZNA		-0,60%	ŚREDNIA ZMIANA ROCZNA		1,34%
ZMIANA BEZWZGLĘDNA (MIĘDZY 2007 A 2013)		-1 735,81 ha	ZMIANA BEZWZGLĘDNA (MIĘDZY 2013 A 2017)		2 573,91 ha

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS Strateg

WYKRES 22. PORÓWNANIE KIERUNKÓW I DYNAMIKI TRENDÓW ZMIAN POWIERZCHNI PARKÓW, ZIELEŃCÓW I TERENÓW ZIELENI OSIEDLOWEJ W MIASTACH W LATACH 2007-2013 ORAZ 2013-2017 (linia przerywana pokazuje trend wyznaczony przez regresję liniową)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS Strateg

Wg umów podpisanych do 31 grudnia 2018 r. w efekcie realizacji projektów w działaniu 2.5 POIiŚ 2014-2020 powierzchnia terenów zieleni w miastach zwiększy się o 708 ha, a więc o ok. 1,5% wartości bazowej z 2013 r. Zgodnie z informacjami z zatwierdzonych wniosków

o płatność, do końca 2018 r. zrealizowano w projektach dopiero 57,4 ha terenów zieleni, z czego można wnioskować, że **dotychczasowy wpływ interwencji na zmianę trendu wskaźnika był niewielki** - 57,4 ha odpowiada 2,2% przyrostu wartości wskaźnika obserwowanej w latach 2013-2017 (2 573,9 ha wg GUS), a udział ten będzie prawdopodobnie jeszcze niższy, gdy uwzględni się dane GUS za 2018 r. W kolejnych latach, w miarę zamykania realizowanych projektów, efekty projektów powinny przyczynić się do utrzymania trendu wzrostowego lub niwelowania ewentualnych negatywnych tendencji.

W omawianym obszarze będzie możliwe określenie efektu netto interwencji po roku 2023 w oparciu o metodę kontrfaktyczną, opierając się na danych publikowanych w BDL GUS dla wskaźnika Tereny zieleni, które będą dostępne dla całego okresu wdrażania POIiŚ 2014-2020 oraz wcześniejszej perspektywy finansowej, co daje dodatkowo możliwość analizy wieloletnich trendów dla grupy kontrolnej i kontrfaktycznej. Istnieje możliwość zastosowania analogicznego podejścia metodycznego jak w przypadku wskaźnika: *Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku*.

3.6. RAMY WYKONANIA

Realizacja **wskaźnika finansowego** ram wykonania na 31 grudnia 2018 r. kształtuje się na poziomie 788,86 mln EUR, co odpowiada **104% zakładanego celu pośredniego** oraz 19,1% celu końcowego. Całkowita kwota wydatków kwalifikowanych wynikająca z umów podpisanych do końca 2018 r. wynosi 3 731,68 mln EUR (przy zakontraktowaniu alokacji środków UE na poziomie 86%), co odpowiada 90% celu końcowego dla wskaźnika finansowanego. Przy założeniu wykorzystania 100% alokacji środków UE na II oś priorytetową, a także biorąc pod uwagę fakt, że nie zidentyfikowano ryzyka niewykonania podpisanych umów lub istotnego zmniejszenia wartości wydatków kwalifikowanych w zawartych umowach, można szacować osiągnięcie całkowitej kwoty wydatków certyfikowanych w 2023 r. na poziomie ok. 4 339,17 mln PLN, co odpowiada 105% celu końcowego.

Cel pośredni dla wskaźnika produktu Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów ma charakter Kluczowego Etapu Wdrożeniowego, a więc realizowany jest przez wartości docelowe wskaźnika z zawartych umów o dofinansowanie. Agregacja wartości omawianego wskaźnika z zawartych umów o dofinansowanie (stan na 31 grudnia 2018 r.), wskazuje na jego realizację na poziomie 10 szt., co odpowiada aż **200% celu pośredniego**¹⁶⁵. Aktualna realizacja celu końcowego na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność kształtuje się na poziomie 0% (stan na 31 grudnia 2018 r.), co jest związane ze specyfiką działania 2.2 (długi czas realizacji projektów, opóźnienia w kontraktacji środków). Oszacowanie przedstawione szczegółowo w rozdziale 2 pozwala jednak prognozować, że przy

¹⁶⁵ Przy agregacji wartości wskaźnika konieczne było odwołanie do zakresu rzeczowego projektów, ze względu na fakt, że nie wszystkie inwestycje obejmujące wsparcie ZZO miały prawidłowo przypisaną w umowach (a w konsekwencji także w SL2014) informację dla wskaźników *Liczba wybudowanych ZZO* oraz *Liczba przebudowanych ZZO*.

założeniu wykorzystania całej aktualnej alokacji na działanie 2.2, **cel końcowy dla wskaźnika zostanie osiągnięty, a nawet przekroczony** (patrz tabela poniżej).

Cel pośredni dla wskaźnika produktu *Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych* ma również charakter Kluczowego Etapu Wdrożeniowego. Agregacja wartości omawianego wskaźnika z zawartych umów o dofinansowanie (stan na 31 grudnia 2018 r.) wskazuje na jego realizację na poziomie 208 szt., co odpowiada aż **173% celu pośredniego**. Aktualna realizacja celu końcowego na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność kształtuje się na poziomie 11,7% (stan na 31 grudnia 2018 r.), natomiast na podstawie informacji z podpisanych dotychczas umów, można szacować realizację **celu końcowego (2023 r.) na poziomie 115%** (208 wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków).

Podsumowując należy stwierdzić, że aktualny stan wdrażania zapewnia pełną realizację celów pośrednich oraz pozwala na pozytywną ocenę możliwości wykonania celów końcowych dla wskaźników ram wykonania określonych dla II osi priorytetowej.

TABELA 22. POSTĘPY W REALIZACJI CELÓW POŚREDNICH I KOŃCOWYCH DLA WSKAŹNIKÓW RAM WYKONANIA OKREŚLONYCH DLA II OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ 2014-2020

LP.	TYP MIERNIKA	MIERNIK	JEDN. MIARY	WARTOŚĆ POŚREDNIA	WYKONANIE DO 31.12.2018	% WYKONANIA WARTOŚCI POŚREDNIEJ	WARTOŚĆ DOCELOWA 2023	WYKONANIE NA 31.12.2018 - % WARTOŚCI DOCELOWEJ	PROGNOZOWANE WYKONANIE 2023 (PRZY ZAŁOŻENIU WYKORZYSTANIA 100% ALOKACJI)	% WYKONANIA PROGNOZOWANEJ WARTOŚCI DOCELOWEJ
1	Wskaźnik finansowy	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	758 574 667	788 865 159	104%	4 127 263 725	19,1 %	4 339 169 771	105,1%
2	Wskaźnik produktu	Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów	szt.		0		15	0,0%	28	186,7%
3	Kluczowy etap wdrożeniowy	Liczba wspieranych zakładów zagospodarowania odpadów wg zawartych umów o dofinansowanie	szt.	5	10	200%				
4	Wskaźnik produktu	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.		20		180	11,7%	208	115,6%
5	Kluczowy etap wdrożeniowy	Liczba budowanych lub modernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych wg zawartych umów o dofinansowanie	szt.	120	208	173%				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie POIiŚ 2014-2020, danych z SL 2014 (stan na 31.12.2018) oraz danych MŚ

4. OCENA SYSTEMU WSKAŹNIKÓW

4.1. SPÓJNOŚĆ MONITOROWANIA WSKAŹNIKÓW (ZGODNOŚĆ Z DEFINICJAMI) ORAZ JEDNOLITOŚĆ SPOSOBU MONITOROWANIA

W II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 spójność systemu monitorowania wskaźników typu *output*, w tym wskaźników zasilających ramy wykonania, opiera się przede wszystkim na definicjach i wytycznych interpretacyjno-metodycznych zebranych w **fizkach wskaźnikowych będących w dyspozycji koordynatora na poziomie IP** (udostępnianych na poziom IW i IZ), które powstawały w toku uzgodnień międzyinstytucjonalnych, przy czym część tych uzgodnień miała charakter nieformalny. Pierwotne wersje fiszek powstały na etapie opracowywania katalogu definicji dla wskaźników zawartych na WLWK (*Wspólnej Liście Wskaźników Kluczowych 2014-2020 – EFRR*, stanowiącej załącznik nr 1 do *Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014 – 2020*, opracowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju) na początku okresu wdrażania¹⁶⁶. Pomimo, iż prace nad katalogiem definicji dla WLWK nie zostały zakończone i nie został on formalnie przyjęty, **zebrane na tym etapie definicje w formie fiszek stanowiły bazę wiedzy, która była sukcesywnie uzupełniana o przyjmowane interpretacje i ew. metodyki wyliczeń, a także wykorzystywana przy wyjaśnianiu ew. wątpliwości interpretacyjnych.** Część informacji dotyczących sposobu interpretacji wskaźników dostępna jest jednak **w formie rozproszonej** (np. w korespondencji międzyinstytucjonalnej), co stwarza zagrożenie, że nie wszyscy pracownicy instytucji zaangażowanych we wdrażanie II osi POIiŚ 2014-2020 dysponują jednolitą wiedzą.

Warto w tym miejscu wskazać, że pomimo braku formalnego zatwierdzenia katalogu definicji dla WLWK, niektóre instytucje zaangażowane we wdrażanie programów finansowanych ze środków UE w perspektywie finansowej 2014-2020 wykorzystywały go do komunikacji wnioskodawcami i beneficjentami poprzez publikację samego projektu dokumentu (np. RPO województwa mazowieckiego), publikację list definicji z definicjami wskaźników obowiązkowych w danym naborze wniosków, w oparciu o informacje zawarte w omawianym projekcie dokumentu (np. RPO województwa małopolskiego) czy wręcz opracowanie własnego podręcznika definicji w oparciu o projekt (np. *Podręcznik monitorowania wskaźników na poziomie projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020*). Opisane działania można uznać za przykład dobrej praktyki w komunikacji z beneficjentami w kontekście dążenia do osiągnięcia spójności w sposobie monitorowania wskaźników.

Na początku okresu wdrażania opracowano także dokument *Katalog mierników POIiŚ 2014-2020*, zawierający ogólne definicje wskaźników zdefiniowanych w POIiŚ 2014-2020, jak

¹⁶⁶ Projekt dokumentu: Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 - katalog definicji dla Celów Tematycznych finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz dla pomocy technicznej, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Departament Koordynacji Wdrażania Funduszy UE, Warszawa, 7 marca 2014 r.

również informacje nt. metodyki i szczegółowych założeń przyjętych na etapie szacowania wartości docelowych kluczowych wskaźników. W latach 2014-2018 pełnił on istotną rolę w procesie programowania, natomiast na etapie wdrażania miał ograniczoną przydatność. *Katalog mierników POliŚ 2014-2020* obejmuje jedynie wybrane wskaźniki, dlatego w praktyce nie był wykorzystywany na poziomie IW. Służył przede wszystkim do komunikacji na linii IP-IZ-KE. Na poziomie operacyjnym wykorzystywane były przede wszystkim fiskalne wskaźniki. Przy czym dokumenty te były powiązane - *Katalog mierników POliŚ 2014-2020* był bazą dla opracowania na poziomie IP części fiszek dotyczących wskaźników zdefiniowanych w POliŚ 2014-2020. W przypadku wskaźników programowych *Katalog mierników POliŚ 2014-2020* można więc uznać za dokument bazowy o kluczowym znaczeniu.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi w czasie wywiadów indywidualnych i paneli ekspertów, **w przypadku niemal wszystkich wskaźników panuje na poziomie instytucji zgodność co do tego, w jaki sposób należy je monitorować i interpretować, choć w przypadku niektórych trudniejszych wskaźników proces dochodzenia do ostatecznie przyjętego sposobu interpretacji definicji trwał relatywnie długo.** Przykładem takiego wskaźnika, dla którego przez dłuższy czas trudno było określić właściwą interpretację, jest wskaźnik *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*, w przypadku którego duże wątpliwości interpretacyjne budziła możliwość uzyskania oraz weryfikacji osiągnięcia lepszego statusu ochrony (status ochrony zasadniczo podlega weryfikacji w cyklu 10-cioletnim, co przekracza okresy realizacji, a nawet trwałości projektów). W związku z tym w większości projektów dotyczących stricte ochrony gatunkowej, w których wskaźnik mógł być monitorowany (nieobligatoryjnie), na początku okresu wdrażania nie deklarowano wartości wskaźnika, natomiast z czasem, gdy interpretacja definicji wskaźnika została doprecyzowana, wskaźnik ten zaczął być deklarowany również w projektach obejmujących ochronę gatunkową. Ponadto w miarę upływu czasu i kolejnych naborów, ewoluowało podejście instytucji do określania wielkości wskaźnika - ostatecznie zaczęto uwzględniać również powierzchnię siedliska objętą potwierdzonym ekspercko oddziaływaniem działań ochronnych - nawet tych prowadzonych jedynie w jego części lub w sąsiedztwie. W efekcie trudno jednak mówić o pełnej spójności sposobu monitorowania omawianego wskaźnika w projektach na przestrzeni całego okresu wdrażania.

Definicje wskaźników i wytyczne metodyczne, a także informacje o sposobie weryfikacji wartości wskaźników dla II osi priorytetowej POliŚ 2014-2020, nie były publikowane tj. wnioskodawcy i beneficjenci nie mieli systemowo dostępu do podanych na piśmie, wiążących definicji wskaźników. Sposób interpretacji i wyliczeń niektórych wskaźników był przekazywany ustnie w trakcie szkoleń, w niektórych przypadkach w publikowanych na stronie internetowej zestawieniach odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania umieszczano wyjaśnienia interpretacyjne dla wybranych wskaźników, inne wątpliwości wyjaśniane były w bezpośrednich kontaktach beneficjentów z IW. Jak wskazują przedstawiciele IW, **nierzadko na etapie oceny wniosków czy podpisywania umów okazywało się, że beneficjenci przyjmowali błędne założenia odnośnie interpretacji wskaźników.** Zachodziła wówczas

konieczność korygowania wartości wskaźników, co zważywszy na fakt, że część kryteriów oceny merytorycznej I stopnia uzależniała punktację w danym kryterium od deklarowanej wartości określonego efektu (wskaźnika), przysparzało wątpliwości i dodatkowej pracy po stronie instytucji wdrażających. Ponadto część pytań i wątpliwości dotyczących definicji, interpretacji czy metodologii wyliczenia wskaźników pojawiało się dopiero po podpisaniu umowy o dofinansowanie – w trakcie realizacji projektu (w tym przypadku korekty wskaźników dokonywane są w ramach aneksowania umów), a potencjalnie może pojawić się także już po jego zakończeniu, na etapie weryfikacji osiągnięcia zakładanej wartości wskaźnika w okresie trwałości projektu. Trzeba jednak podkreślić, że **większość tego typu problemów została już zidentyfikowana przez IW i IP i umowy zostały zweryfikowane lub są w trakcie weryfikacji.**

W ankiecie CAWI na problem z interpretacją definicji wskaźników wskazało jednak tylko około 2% respondentów (beneficjentów II osi priorytetowej). Tak niski odsetek wskazań może wynikać z braku świadomości beneficjentów co do istotności tego aspektu - jak wspomniano, nie był on przedmiotem oficjalnie obowiązujących i wyraźnie komunikowanych dokumentów i wytycznych. Wśród problemów wymieniano takie trudności, jak:

- niejednoznaczność zapisów dla prawidłowego przygotowywania dokumentów;
- zmianę interpretacji czy metodyki wyliczeń danego wskaźnika w porównaniu do poprzedniej perspektywy finansowej;
- brak pewności co do wspólnej dla obu stron (instytucja/beneficjent) jednomyślności w interpretacji wskaźnika.

Tylko niespełna 4% respondentów ankiety CAWI wskazało na potrzebę doprecyzowania lub modyfikacji definicji wskaźników.

Podsumowując można zauważyć, że **zabrakło systemowego rozwiązania zapewniającego, że wnioskodawca, a następnie beneficjent ma pełną wiedzę na temat definicji i interpretacji wskaźników, a także sposobu i terminu weryfikacji osiągnięcia deklarowanych w projekcie wartości.** Jako główną przyczynę tego stanu rzeczy przedstawiciele instytucji uczestniczący w panelu ekspertów wskazywali występujące na początku okresu wdrażania **problemy związane z określeniem precyzyjnych definicji wskaźników i ich interpretacji** - do części z nich dochodzono w trakcie wdrażania, w oparciu o konkretne przypadki i napotkane problemy. Drugim kluczowym wskazywanym aspektem był **brak zatwierdzonego formalnie katalogu definicji dla WLWK.**

Mając na uwadze wszystkie opisane powyżej uwarunkowania, **nie można w sposób jednoznacznie twierdzący odpowiedzieć na pytanie o spójność sposobu monitorowania wszystkich wskaźników**, tj. o ich pełną zgodność z obowiązującymi definicjami. Jest wysoce prawdopodobne, że **w większości projektów udało się w ramach uzgodnień dwustronnych (instytucja – beneficjent) ustalić wartości wskaźników w sposób spójny**, aczkolwiek nie można tu wykluczyć pewnego marginesu błędów związanego z czynnikiem ludzkim (np. brak pełnej wiedzy danego pracownika IW nt. przyjętej interpretacji definicji wskaźnika, wobec zmian w podejściu prezentowanych w kolejnych pismach IP oraz IZ, jak w przypadku wskaźnika

Powierzchnia siedlisk... w działaniu 2.4). Zidentyfikowano także przypadki, w których **same instytucje zauważają trudności z ustaleniem właściwej wartości wskaźnika w projekcie ze względu na brak wiążącej definicji**. Przykładem tego typu problemu jest wskaźnik *Łączna powierzchnia zrehabilitowanych gruntów*, w ramach którego na etapie oceny i uzgodnień dotyczących dofinansowania projektu występowały niezgodności pomiędzy interpretacją przyjmowaną przez niektórych beneficjentów, wykazujących de facto powierzchnię gruntów poddanych rewitalizacji (projekty dotyczące zieleni miejskiej), a nie rekultywacji zgodnie z definicją, jaką IW uznaje za obowiązującą zgodnie z art. 4 pkt 18 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. W przypadku sporu z beneficjentem **nie ma jednak możliwości odwołania się do wiążących zapisów wynikających z regulaminów konkursów, umożliwiających wyegzekwowanie takiej interpretacji definicji wskaźnika, którą IW uznaje za poprawną** (jak wskazano wcześniej, *Katalog mierników POliŚ*, jedyny dokument formalnie zatwierdzony, nie był publikowany ani wykorzystywany dotychczas w kontaktach z beneficjentami). Problemy interpretacyjne występują także np. w przypadku wskaźnika *Łączna powierzchnia terenów zieleni objętych projektami /pracami w ramach projektów*, ponieważ nawet w polskim prawie istnieją dwie różne interpretacje tego pojęcia (tereny zieleni – definicja zgodnie z ustawą o ochronie przyrody oraz tereny zielone – interpretacja szersza zgodnie z ustawą o odpadach), a także wskaźnika *Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów* (brak wiążącej interpretacji pojęcia powierzchni biologicznie czynnej).

Mając na uwadze opisane powyżej uwarunkowania **wskazane byłoby zebranie stosowanych definicji wszystkich wskaźników obowiązkowych wraz z informacjami dodatkowymi o sposobie interpretacji** (ew. wraz z przykładami). Tego rodzaju zbiór stosowanych definicji i interpretacji byłby przydatny na etapie tworzenia katalogu definicji wskaźników dla perspektywy 2021-2027. Opublikowanie katalogu definicji wskaźników w perspektywie 2021-2027 pozwoliłoby uniknąć wielu problemów, które występowały w obecnej perspektywie finansowej, zarówno na poziomie IP, IW, jak i beneficjentów. Na etapie tworzenia katalogu dla perspektywy 2021-2027 wskazane jest, tam gdzie to zasadne, **odwoływanie się do definicji ustawowych lub technicznych** (m.in. dla takich pojęć jak: rekultywacja, renaturyzacja, rewitalizacja, recykling, zakład zagospodarowania odpadów, teren zieleni, powierzchnia biologicznie czynna, budowa/modernizacja/przebudowa/remont, kampania informacyjna). Poziom szczegółowości publikowanych definicji powinien uwzględniać jednak pewien margines elastyczności w interpretacji informacji wskaźnikowych, który jest niezbędny przy zróżnicowanej palecie realizowanych projektów. Za opracowanie i publikację definicji odpowiedzialny powinien być koordynator na poziomie IP, niezbędne jest również zaangażowanie przedstawicieli IW w proces opracowania definicji, które miałyby zostać opublikowane.

W przypadku przeprowadzania naborów w przyszłej perspektywie finansowej, **informacje dotyczące definicji i interpretacji wskaźników oraz sposobów ich pomiaru powinny być publikowane każdorazowo jako załączniki do regulaminów naborów lub regulamin naboru**

powinien zawierać wyraźne odniesienie do opublikowanego ogólnego zbioru definicji wskaźników. Dałoby to instytucjom wdrażającym narzędzie w dyskusji z beneficjentami oraz możliwość bardziej skutecznego egzekwowania ich deklaracji odnośnie wskaźników, zaś instytucjom pośredniczącej i zarządzającej umożliwiłoby skuteczniejsze monitorowanie i raportowanie osiągniętych zbiorczych wartości wskaźników. W przypadku pojawienia się w przyszłej perspektywie finansowej wskaźników nowych, dla których dokładna interpretacja na początku okresu wdrażania nie będzie do końca jasna, należałoby publikować przynajmniej definicje ogólne, które z czasem zostaną doprecyzowane.

4.2. KOMPLETNOŚĆ KATALOGÓW WSKAŹNIKÓW

Dla każdego z działań II osi priorytetowej zdefiniowano *Katalog wskaźników obowiązkowych* (KWO), w którym wskazano listę wskaźników, których monitorowanie jest obowiązkowe w danym typie projektu (dla niektórych wskaźników wraz z bardziej szczegółowymi uwagami, w jakich przypadkach dany wskaźnik ma zastosowanie), w podziale na wskaźniki istotne dla celów interwencji oraz wskaźniki informacyjne. Wzór i instrukcja wniosku o dofinansowanie zawiera w części G.2 odniesienie do KWO, natomiast *Instrukcja korzystania z KWO* zawiera informacje o sposobie przenoszenia wskaźników z KWO do WoD, a także informację o możliwości zastosowania w projekcie, w uzgodnieniu z IW, innych niż wymienione w KWO wskaźników, jeśli projekt je realizuje.

Co do zasady można stwierdzić, że **katalogi wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego zawarte w KWO dla poszczególnych działań II osi priorytetowej są kompletne z punktu widzenia kluczowych efektów zdefiniowanych dla poszczególnych działań oraz w sposób kompleksowy i adekwatny opisują efekty realizacji poszczególnych typów projektów.** Tylko w przypadku działania 2.1, typ projektu 5, zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia katalogu o wskaźnik *Pojemność obiektów małej retencji* ze względu na charakter efektów osiągniętych w projektach (dotychczas w KWO dla tego typu projektu zdefiniowano jedynie wskaźnik *Objętość retencjonowanej wody*, podczas gdy w wielu projektach de facto określany był on na podstawie pojemności wybudowanych zbiorników retencyjnych).

Pomimo istnienia systemowego rozwiązania mającego zapewnić spójność monitorowania wskaźników w poszczególnych typach projektów, **w toku badania zidentyfikowano przypadki, w których katalogi wskaźników w projektach danego typu nie są spójne lub na poziomie projektów nie zawsze monitorowane są wszystkie wskaźniki określone w KWO jako obowiązkowe dla danego typu projektu.** Przykładem może być wskaźnik *Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów* w działaniu 2.2, który powinien agregować różne typy zakładów, natomiast zidentyfikowano przypadki, w których pomimo niezerowej wartości wskaźnika uszczegóławiającego (np. *Liczba wybudowanych kompostowni*), wskaźnik agregujący miał wartość 0. W przypadku wskaźnika problem należy ocenić jako istotny, ponieważ wskaźnik ten zasila on ramy wykonania, a określenie faktycznej liczby wspartych ZZO wymaga odwołania do zakresu rzeczowego poszczególnych projektów.

Do przyczyn opisanych powyżej niespójności można zaliczyć:

- opóźnienie w utworzeniu KWO w stosunku do terminów pierwszych naborów, które skutkowało tym, że wnioskodawcy wybierali adekwatne dla siebie wskaźniki z całej WLWK, co nie zawsze było spójne z założeniami przyjętymi w późniejszym czasie przez instytucje przy tworzeniu KWO dla danego działania (umowy musiały być w późniejszym terminie aneksowane w celu modyfikacji zakresu wskaźników);
- dużą różnorodność zakresów projektów, która sprawia, że nawet w jednym typie projektów katalogi wskaźników nie mogą być we wszystkich projektach identyczne i potrzebne jest elastyczne dostosowywanie katalogów do faktycznych efektów realizacji projektów;
- dostępność w generatorze wniosków o dofinansowanie pełnej listy wskaźników z WLWK do wyboru (a nie tylko wskaźników, które są obowiązkowe dla danego działania lub typu projektu), co w niektórych przypadkach było źródłem pomyłek wnioskodawców (np. wybór wskaźnika o podobnej nazwie, jednak nieadekwatnego dla danego działania czy nawet osi priorytetowej);
- brak systemowego narzędzia weryfikacji katalogów wskaźników wybieranych przez beneficjentów dla ich projektów - choć zazwyczaj IW na etapie podpisywania umów weryfikowały zakres wskaźników w projektach, to weryfikacja taka nie stanowiła formalnego kroku czy wymogu i nie zawsze była pełna;
- niedostatecznie precyzyjne określenie w KWO, w których projektach dany wskaźnik powinien być stosowany (zapisy typu „obowiązek stosowania dotyczy jedynie projektów wspieranych w przedmiotowym zakresie” lub „stosować, o ile właściwy dla zakresu rzeczowego projektu” mogły być w różny sposób interpretowane przez beneficjentów) lub niedostatecznie jasne dla beneficjentów sformułowania odnoszące się do sposobu agregacji różnych poziomów wskaźników (przykład *Liczba wybudowanych/przebudowanych zakładów zagospodarowania odpadów*).

Mając na uwadze potrzebę zapewnienia jak największej spójności sposobu monitorowania wskaźników należałoby rozważyć możliwość **wprowadzenia kontroli kompletności i adekwatności zestawów wskaźników jako obowiązkowego elementu oceny merytorycznej II stopnia**. Pozwoliłoby to w sposób systemowy zapewnić, że odpowiednie wskaźniki są przypisane do projektów. Elementem, który w opinii zespołu badawczego mógłby poprawić zrozumiałość systemu wskaźników dla beneficjentów, powinno być **większe doprecyzowanie w KWO opisów przypadków, w których dany wskaźnik należy stosować, a także opisów sposobu agregacji wskaźników na poziomie projektu**, w miarę możliwości wraz z podaniem przykładów.

W przyszłej perspektywie finansowej wskazane byłoby dążenie raczej do **zawężania niż rozszerzania bardzo rozbudowanego obecnie katalogu wskaźników**, a także do ograniczenia liczby wskaźników, z których realizacji beneficjent jest rozliczany, do węższego katalogu wskaźników kluczowych. Pozostałe wskaźniki, dobrze charakteryzujące efekty projektu, natomiast niemające charakteru kluczowych, powinny pozostać jako obligatoryjne, jednak mieć charakter głównie informacyjny i podlegać mniejszemu reżimowi na etapie rozliczenia projektu (dopuszczenie odstępstw w pewnych, akceptowalnych granicach).

5. WKŁAD II OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ W REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH OKREŚLONYCH W UNIJNYCH I KRAJOWYCH DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH

5.1. ZAŁOŻENIA METODYCZNE OCENY WKŁADU II OSI W REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH

Mechanizm i ocena wpływu II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 na realizację priorytetów rozwojowych określonych w unijnych i krajowych dokumentach strategicznych zostały odtworzone na podstawie analizy dokumentów strategicznych i programowych, jak również danych projektowych oraz danych zgromadzonych w badaniach ilościowych i jakościowych na potrzeby niniejszego badania.

Wyjściowymi dokumentami do analizy były:

- *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* (Strategia Europa 2020, **SE 2020**)¹⁶⁷,
- *Siódmy ogólny unijny program działań w zakresie środowiska naturalnego do 2020 r. (7. EAP)*¹⁶⁸,
- *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* (**SOR**)¹⁶⁹.

W związku z faktem, że w **Strategii Europa 2020 nie skwantyfikowano celów w obszarze środowiska**, w obecnej analizie ocenie poddano przede wszystkim **trzy główne cele energetyczno-klimatyczne SE 2020** zakładające, że do 2020 r. Unia Europejska:

- o 20% zredukuje emisje gazów cieplarnianych (z opcją 30% redukcji, o ile w tym zakresie zostaną zawarte stosowne porozumienia międzynarodowe) w stosunku do poziomu emisji z 1990 r.;
- o 20% zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii;
- o 20% zwiększy efektywność energetyczną w stosunku do prognoz na rok 2020.

Podane powyżej wartości ustanowione na poziomie całej UE zostały dookreślone dla poszczególnych krajów w tzw. Krajowych Programach Reform (dalej KPR). W pierwszej publikacji KPR¹⁷⁰, określając cele krajowe Strategii Europa 2020 na 2020 r., Polska zadeklarowała spadek zużycia energii pierwotnej do poziomu ok. 96 Mtoe (czyli w latach 2010-2020 o 13,6 Mtoe). Zgodnie z zapisami aktualizacji KPR z 2013 r.¹⁷¹, *Polska przyjęła jako metodę*

¹⁶⁷ Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010, KOM(2010) 2020 wersja ostateczna.

¹⁶⁸ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

¹⁶⁹ Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

¹⁷⁰ Krajowy Program Reform. Europa 2020, Warszawa, kwiecień 2011. <https://www.mpit.gov.pl/media/15759/KPR2011.pdf>

¹⁷¹ Krajowy Program Reform. Europa 2020. Aktualizacja 2013/2014, Warszawa, 30 kwietnia 2013. <https://www.mpit.gov.pl/media/15754/KPR20132014.pdf>

i miernik realizacji tego potrójnego celu ograniczenie zużycia energii pierwotnej. Takie ograniczenie zużycia nie tylko bezpośrednio oznacza zmniejszenie emisyjności gospodarki, ale w warunkach wzrostu gospodarczego, oznacza także poprawę jej efektywności energetycznej. Efekt ten będzie dodatkowo wzmocniony przez wzrost udziału zużycia energii ze źródeł odnawialnych.

Pozostałe dwa cele energetyczno-klimatyczne SE 2020 zostały skwantyfikowane dla Polski w dodatkowych dokumentach. W *Krajowym Planie Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych*¹⁷² (dalej zwanym KPD OZE) ogólny cel krajowy dotyczący udziału energii ze źródeł odnawialnych w ostatecznym zużyciu energii brutto ustalono na poziomie 15% w 2020 r. (przy czym cele sektorowe obejmują: dla energii elektrycznej - 19%, dla ciepłownictwa i chłodnictwa - 17%, dla transportu – 10% udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto).

Ostatni z celów SE 2020, dotyczący redukcji emisji gazów cieplarnianych, został skwantyfikowany na podstawie ustaleń tzw. pakietu energetyczno-klimatycznego przyjętego w 2009 r. Dopuszczalna zmiana emisji gazów cieplarnianych dla Polski w sektorach nieobjętych systemem ETS (sektor komunalno-bytowy, transport, rolnictwo, odpady, przemysł poza ETS)¹⁷³ w 2020 r. została ustalona a poziomie +14% w stosunku do 2005 r. Dopuszczenie wzrostu emisji CO₂ w tych sektorach nie oznacza jednak możliwości zaniechania starań na rzecz ograniczenia emisji z tych sektorów, gdyż wysiłki te muszą równoważyć postępujący wzrost zużycia zasobów (energii i surowców) ogółem, który przekłada się na wzrost emisji CO₂. Ponadto sektory nieobjęte systemem ETS odpowiadają za ok. 50% emisji krajowych, a cele redukcji emisji do 2030 r. będą bardziej ambitne niż cele na 2020 r. (w sektorach non-ETS cel dla Polski to redukcja emisji o 7%).

Dodatkowo SE 2020 powołała tzw. inicjatywę przewodnią „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, w której KE przygotowała **Plan Działania na rzecz zasobooszczędnej Europy (PD)**. Jego o celem jest zapewnienie wzrostu gospodarczego prowadzącego do osiągnięcia zrównoważonej przyszłości. Jako zasoby rozumiane są surowce mineralne, źródła metali, źródła energii, zasoby ryb, zasoby drewna, zasoby wody, żyzne i czyste gleby, czyste powietrze, biomasa i różnorodność biologiczna.

7. EAP określa trzy cele priorytetowe, tj.:

- ochronę, zachowanie i poprawę **kapitału naturalnego** Unii;
- przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną **gospodarkę niskoemisyjną**;
- **ochronę obywateli** Unii przed związanymi ze środowiskiem presjami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu.

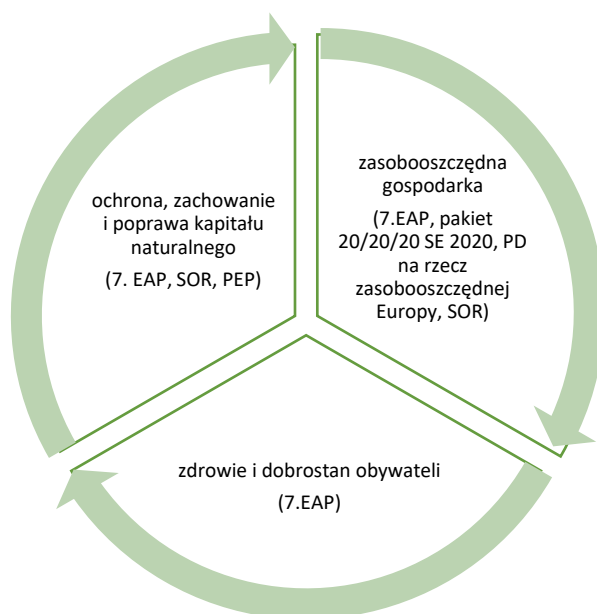
¹⁷² Krajowy Plan Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, Minister Gospodarki, Warszawa 2010, str. 17.

¹⁷³ W niniejszym opracowaniu odniesieniem jest wartość dla sektora non-ETS ze względu na fakt, że, zgodnie z rozporządzeniem 1300/2013, wydatki na inwestycje na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych pochodzących z listy działań objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji (ETS) są niekwalifikowane w Funduszu Spójności.

Na poziomie krajowym, w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, środowisko naturalne traktowane jest jako kapitał naturalny, zapewniający potencjał do rozwoju na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Cele dotyczące ochrony środowiska, które są realizowane w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, należą do sfery odpowiedniego i umiejętnego zarządzania potencjałem.

Ze względu na zakres wsparcia II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, analizę jej wkładu realizację priorytetów rozwojowych określonych w unijnych i krajowych dokumentach strategicznych oparto na trzech celach 7. EAP, do których przyporządkowano również cele z innych dokumentów strategicznych. Wzajemne powiązania tych celów (np.: dzięki zwiększeniu efektywności gospodarowania zasobami spadnie presja na kapitał naturalny; wzmocnienie odporności kapitału naturalnego Unii przyniesie korzyści dla zdrowia i dobrostanu ludzi) oraz ich przyporządkowanie do poszczególnych dokumentów strategicznych zaprezentowano na rysunku poniżej.

RYSUNEK 1. POWIĄZANIE CELÓW UNIJNYCH I KRAJOWYCH HORYZONTALNYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Źródło: Zapisy unijnych (7. EAP, SE2020, PD) i krajowych horyzontalnych (SOR, SPA, PEP) dokumentów strategicznych

W celu ochrony, zachowania i poprawy **kapitału naturalnego** Unii, 7. EAP zapewnia, aby do 2020 r.¹⁷⁴:

- utrata różnorodności biologicznej i degradacja usług ekosystemowych, w tym zapylenia, zostały powstrzymane, ekosystemy i ich usługi były utrzymane, a **co najmniej 15 % zdegradowanych ekosystemów zostało odtworzonych**;

¹⁷⁴ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200.

- skutki presji na wody przejściowe, przybrzeżne i słodkie (w tym wody powierzchniowe i podziemne) zostały znacząco ograniczone, aby osiągnąć, utrzymać lub poprawić **dobry stan zgodnie z definicją zawartą w ramowej dyrektywie wodnej**;
- skutki presji na wody morskie zostały ograniczone, aby zachować lub utrzymać **dobry stan środowiska zgodnie z wymogami dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej**, a gospodarowanie obszarami przybrzeżnymi odbywało się w sposób zrównoważony;
- zanieczyszczenie powietrza i jego wpływ na ekosystemy i różnorodność biologiczną zostały jeszcze bardziej ograniczone, aby osiągnąć długoterminowy cel **nieprzekraczania krytycznych obciążeń i poziomów**;
- gospodarowanie gruntami w Unii odbywało się w sposób zrównoważony, **gleba była należycie chroniona, a rekultywacja terenów skażonych była na zaawansowanym etapie**;
- obieg substancji biogennych (azot i fosfor) był zarządzany w sposób bardziej zrównoważony i zasobooszczędny;
- gospodarka leśna była zrównoważona, a **lasy, ich różnorodność biologiczna i spełniane przez nie funkcje były chronione i w miarę możliwości zwiększane, a odporność lasów na zmianę klimatu, pożary, nawałnice, szkodniki i choroby została zwiększona**.

Aby zapewnić przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną **gospodarkę niskoemisyjną**, 7. EAP zapewnia, aby do roku 2020¹⁷⁵:

- Unia spełniła założone na 2020 r. **cele klimatyczne i energetyczne** oraz prowadziła działania zmierzające do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych o 80–95 % do 2050 r. w porównaniu z poziomami z 1990 r.¹⁷⁶;
- **ogólne oddziaływanie na środowisko** wszystkich głównych sektorów gospodarki Unii **zostało znacznie ograniczone**, wzrosła efektywność gospodarowania zasobami oraz wprowadzone zostały metodologie benchmarkingu i pomiaru; wprowadzono zachęty rynkowe i polityczne sprzyjające rozwojowi inwestycji przedsiębiorstw w efektywne gospodarowanie zasobami, a zielony wzrost był pobudzany za pomocą środków sprzyjających innowacyjności;
- zmiany strukturalne dotyczące produkcji, technologii i innowacji, a także wzorce konsumpcji i stylu życia **zmniejszyły ogólne oddziaływanie produkcji i konsumpcji na środowisko**, w szczególności w sektorze żywności, mieszkalnictwa i mobilności;
- **odpady były w sposób bezpieczny zagospodarowywane jako zasób** i w celu zapobiegania szkodom dla zdrowia i środowiska, **produkcja odpadów w wartościach absolutnych i w przeliczeniu na mieszkańca spadała, składowanie dotyczyło tylko odpadów resztkowych** (tj. nienadających się do recyklingu ani do odzysku),

¹⁷⁵ Ibidem.

¹⁷⁶ Ze względu na charakter wpływu II osi POIiŚ na cele klimatyczno-energetyczne (wpływ pośredni, często o skali lokalnej), nie będzie on szacowany ilościowo, a oceniany jakościowo

z uwzględnieniem odroczeń przewidzianych w art. 5 ust. 2 dyrektywy w sprawie składowania odpadów, a odzyskiwanie energii zostało ograniczone do materiałów nienadających się do recyklingu, z uwzględnieniem art. 4 ust. 2 ramowej dyrektywy w sprawie odpadów;

- **presja korzystania z wody w Unii została wyeliminowana lub znacząco ograniczona.**

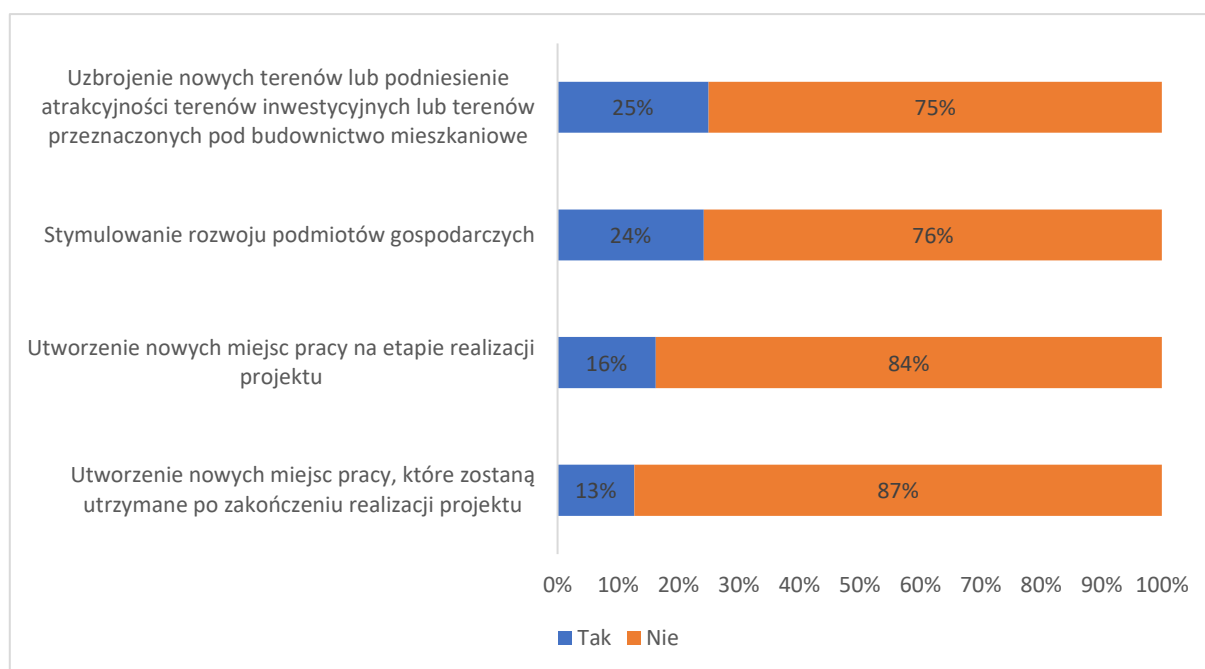
W celu **ochrony obywateli** Unii przed związanymi ze środowiskiem naciskami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu 7. EAP zapewnia do 2020 r.¹⁷⁷:

- znaczącą **poprawę jakości powietrza** na zewnątrz w Unii, przybliżając ją do poziomów zalecanych przez WHO, przy jednoczesnej poprawie jakości powietrza wewnątrz budynków, w oparciu o stosowne wytyczne WHO;
- znaczące ograniczenie zagrożenia hałasem w Unii, przybliżając je do poziomów zalecanych przez WHO;
- korzyści z wysokich standardów w odniesieniu do **bezpiecznej wody pitnej i wody w kąpieliskach** dla obywateli całej Unii;
- skuteczne rozwiązanie w całym odnośnym prawodawstwie unijnym problemów wynikających z połączonego wpływu chemikaliów i kwestii bezpieczeństwa związanych z zaburzaczami hormonalnymi oraz ocenę i minimalizację zagrożeń dla środowiska i zdrowia, zwłaszcza w odniesieniu do dzieci, związanych ze stosowaniem substancji niebezpiecznych, w tym chemikaliów znajdujących się w produktach; identyfikację długoterminowych działań na rzecz osiągnięcia celu, jakim jest nietoksyczne środowisko;
- brak szkodliwego wpływu stosowania środków ochrony roślin na zdrowie człowieka lub niedopuszczalnego oddziaływania na środowisko; zrównoważone stosowanie tych środków;
- skuteczne rozwiązanie kwestii bezpieczeństwa związanych z nanomateriałami i materiałami o podobnych właściwościach w ramach spójnego podejścia przyjętego w różnych przepisach;
- zdecydowany postęp w **przystosowaniu się do skutków zmiany klimatu.**

W celu dotyczącym zdrowia i dobrostanu obywateli uwzględnione zostały również efekty ekonomiczne, jako czynniki przyczyniające się w konsekwencji do podniesienia jakości życia. Zgodnie z wynikami ankiety CAWI, jedna czwarta respondentów wskazała na wystąpienie efektu w postaci podniesienia atrakcyjności terenów inwestycyjnych, blisko taki sam odsetek na stymulowanie rozwoju podmiotów gospodarczych. 16% wykazało utworzenie nowych miejsc pracy na etapie realizacji projektu, a tylko 13% utworzenie miejsc pracy, które zostaną utrzymane po jego zakończeniu.

¹⁷⁷ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, OJ L 354, 28.12.2013, p. 171–200

WYKRES 23. OPINIE BENEFICJENTÓW NT. WYSTĄPIENIA EFEKTÓW EKONOMICZNYCH

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami (N=252)

Wymienione powyżej aspekty zostały uwzględnione w **analizie wkładu II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 w realizację priorytetów strategicznych**. Wyniki tej analizy zostały zaprezentowane na schemacie, w którym bloki odpowiadają podejmowanym w II osi POIiŚ działaniom oraz zidentyfikowanemu wpływowi na poszczególne priorytety rozwojowe. Poszczególnym blokom zostały przyporządkowane numery, które odnoszą do opisu mechanizmów wpływu oraz oceny jego skali zaprezentowanych w tabeli (przykładowa poniżej).

TABELA 23. PRZYKŁADOWA TABELA OPISUJĄCA MECHANIZM WPŁYWU II OSI PRIORYTETOWEJ NA REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH, JEGO SKALĘ ORAZ TZW. EUROPEJSKĄ WARTOŚĆ DODANĄ

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
1			1-5	1-5

Źródło: Opracowanie własne

Ze względu na brak oszacowania celów w 7. EAP i pomijalność wpływu projektów II osi na realizację skwantyfikowanych celów SE 2020, **skala wpływu została oceniona ekspercko na podstawie danych jakościowych**. Wpływ podzielono na bezpośredni i pośredni. Do jego oceny została zastosowana sześciostopniowa skala, w której poszczególne punkty oznaczają:

0. brak wpływu,
1. wpływ lokalny i zależny od rozwiązań zastosowanych w projektach
2. wpływ lokalny (miejsce realizacji projektu i najbliższe otoczenie),
3. wpływ lokalny, ale potencjalnie odczuwalny w skali miasta / gminy,
4. wpływ na realizację wartości docelowych wskaźników zapisanych w krajowych dokumentach strategicznych,

5. wpływ na realizację wartości docelowych wskaźników zapisanych w dokumentach unijnych.

Ocenie została poddana również tzw. **europejska wartość dodana**. Jako działania generujące europejską wartość dodaną zostały wskazane te, które zakładają spełnienie minimum jednego z następujących kryteriów (ułożonych priorytetowo od braku i niewielkiego wpływu do najważniejszych):

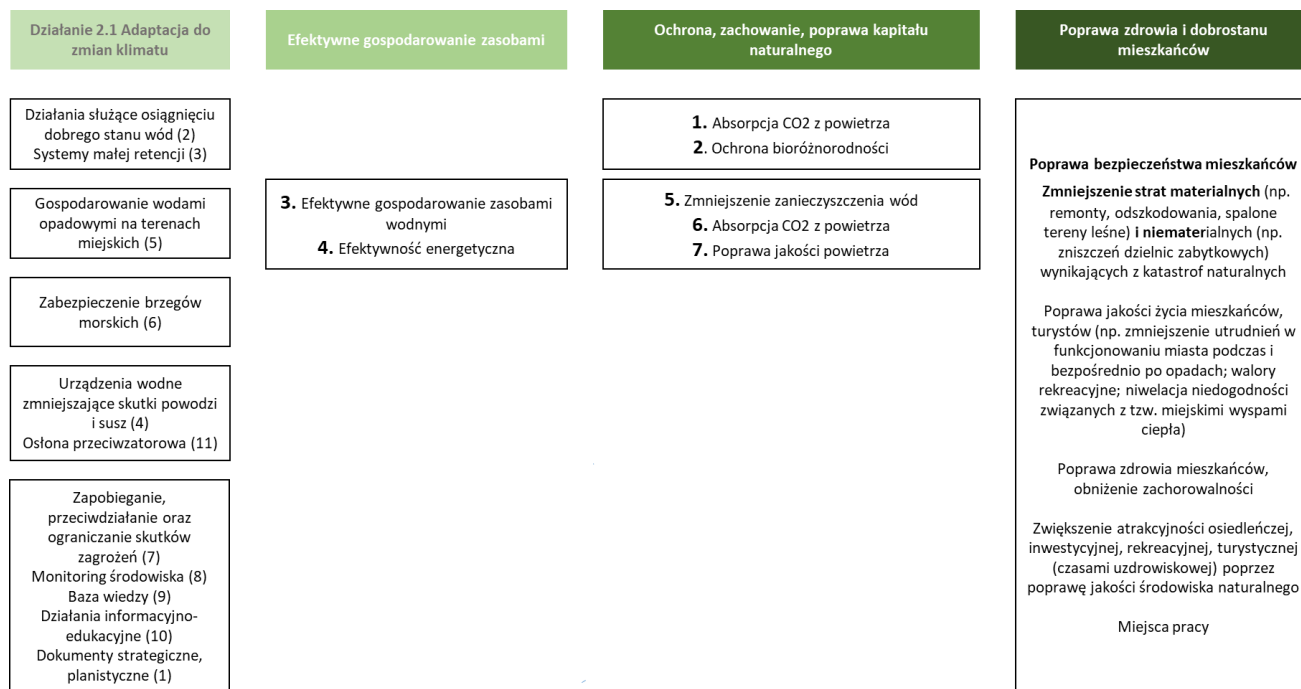
0. brak wpływu,
1. międzynarodowa promocja dobrych przykładów, porównania międzynarodowe, wsparcie networkingu, usieciowienia,
2. dostarczanie korzyści skali, subsydiarność,
3. bezpośrednie adresowanie (cel projektu) transgranicznych problemów,
4. spełnianie warunków dobra publicznego o wymiarze europejskim,
5. realizację zobowiązań traktatowych.

Dodatkowo przeanalizowano potencjalny wpływ interwencji na zmniejszanie dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE, przy czym analiza ta została ograniczona do tych obszarów, w których dostępne były odpowiednie dane EUROSTAT (działania 2.2 oraz 2.3).

5.2. WKŁAD DZIAŁANIA 2.1

Wkład działania 2.1 POIiŚ w realizację priorytetów rozwojowych określonych w kluczowych krajowych i wspólnotowych dokumentach strategicznych został przedstawiony na rysunku poniżej.

RYСУNEK 2. WKŁAD DZIAŁANIA 2.1 W REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH¹⁷⁸

Źródło: Opracowanie własne

Mechanizmy wpływu działania 2.1 na realizację priorytetów rozwojowych oraz jego skala zostały opisane w tabeli poniżej.

TABELA 24. OPIS MECHANIZMÓW I SKALI WPŁYWU II OSI NA REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH – DZIAŁANIE 2.1

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
1	Działania służące osiągnięciu dobrego stanu wód (typ projektu 2 z SzOOP) oraz systemy małej retencji (typ projektu 3) sprzyjają absorpcji CO ₂ z atmosfery. Nasadzenia, zakrzewienia przyczynią się do pochłaniania CO ₂ z powietrza. Również nieprzesuszone, „żywe” torfowiska pochłaniają CO ₂ z atmosfery, wykorzystując go w procesach fotosyntezy, a następnie akumulując w	Wpływ, zarówno ten pozytywny (dzięki nasadzeniom i torfowiskom), jak i negatywny (zbiorniki retencyjne) ma zasięg jedynie lokalny. Wpływ pośredni.	2	

¹⁷⁸ Cyfry w nawiasach (w kolumnie 1) odpowiadają typom projektów zgodnie z numeracją zastosowaną w SzOOP POIiŚ 2014-2020. Cyfry pogrubione oznaczają priorytety rozwojowe, które zostały wyspecyfikowane i omówione w tabeli 24.

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
	<p>obumarłych częściach roślin, gdzie w warunkach beztlenowych następuje ich przekształcanie w torf.</p> <p>Z drugiej strony, zbiorniki retencyjne mają potencjalny odwrotny, negatywny wpływ, tj. mogą skutkować zwiększoną emisją CO₂ (nadwyżka materii organicznej, która pierwotnie jest inerta w środowisku lądowym, a staje się mobilna w środowisku wodnym, prowadzi najczęściej do dodatkowej emisji dwutlenku węgla do atmosfery).</p>			
2	<p>Działania służące osiągnięciu dobrego stanu wód (typ projektu 2 z SzOOP) przyczyniają się do przywracania i utrzymania dobrego stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych oraz ochrony różnorodności biologicznej.</p>	Wpływ lokalny i bezpośredni .	2	4
3	<p>Gospodarowanie wodami opadowymi na terenach miejskich (typ projektu 5) przyczynia się do zwiększenia efektywności gospodarowania zasobami wodnymi dzięki tworzeniu pojemności retencyjnej i zahamowaniu odpływu wód opadowych. Woda zgromadzona w zbiornikach retencyjnych może być wykorzystywana do celów przeciwpożarowych, nawadniania terenów zieleni lub mycia ulic miejskich.</p>	<p>Zasięg wpływu jest lokalny. W zależności od miasta i kompleksowości zakresu projektu, efekty (wzrost efektywności wykorzystania zasobów wodnych) mogą być odczuwalne w skali miasta.</p> <p>Wpływ bezpośredni.</p>	3	
4	<p>Projekty obejmujące gospodarowanie wodami opadowymi na terenach miejskich (typ projektu 5) może również zwiększać efektywność wykorzystania energii. Zastosowanie konkretnych rozwiązań technicznych i technologicznych może ograniczać zużycie energii, np. praca naprzemienna dwóch pompowni o mniejszej wydajności (zużywających mniej energii) przy występowaniu mniejszych opadów, przy</p>	<p>Skala wpływu jest lokalna i zależy od wykorzystywanych w projektach technologii.</p> <p>Wpływ pośredni.</p>	1	

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
	większych zaś wykorzystanie mocy obydwu (większy pobór energii).			
5	Projekty obejmujące gospodarowanie wodami opadowymi na terenach miejskich (typ projektu 5) zakładają również pozytywny efekt w postaci zmniejszenia okresowego , związanego z podtopieniami czy falą powodziową, zanieczyszczania wód powierzchniowych, podziemnych i przybrzeżnych (w przypadku miast nadmorskich).	Wpływ jest hipotetyczny, o zasięgu lokalnym . Wpływ bezpośredni .	1	
6	Dzięki realizacji projektów gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich (typ projektu 5) w perspektywie długofalowej nastąpi poprawa stanu jakości powietrza . Efekt ten zostanie osiągnięty poprzez utworzenie terenów biologicznie czynnych sprzyjających przewietrzaniu miasta czy asymilacji pyłów (mniej w sezonie grzewczym sprzyjającym powstawaniu pyłów ze względu na brak ulistnienia).	Zasięg wpływu jest lokalny . W zależności od miasta i kompleksowości zakresu projektu, efekty mogą być odczuwalne w skali miasta . Wpływ pośredni .	2/3	
7	Tereny biologicznie czynne tworzone w projektach gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich (typ projektu 5) są podstawą do kształtowania warunków do poprawy środowiska naturalnego, w tym w szczególności asymilacji CO₂ .	Zasięg lokalny . Wpływ pośredni .	2	

Źródło: Opracowanie własne

Każdy z typów projektów realizowany w działaniu 2.1 POLiŚ przyczynia się, w mniejszym lub większym stopniu, do:

- **poprawy bezpieczeństwa mieszkańców,**
- **zmniejszenia strat materialnych** (np. remonty, odszkodowania, spalone tereny leśne) i niematerialnych (np. zniszczeń dzielnic zabytkowych) wynikających z katastrof naturalnych;
- **poprawy jakości życia mieszkańców** (np. zmniejszenie utrudnień w funkcjonowaniu miasta podczas i bezpośrednio po opadach; walory rekreacyjne; niwelacja niedogodności związanych z tzw. miejskimi wyspami ciepła);

- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej, rekreacyjnej, turystycznej (czasami uzdrowskiej) dzięki zapewnieniu bezpieczeństwa oraz poprawie jakości środowiska naturalnego.

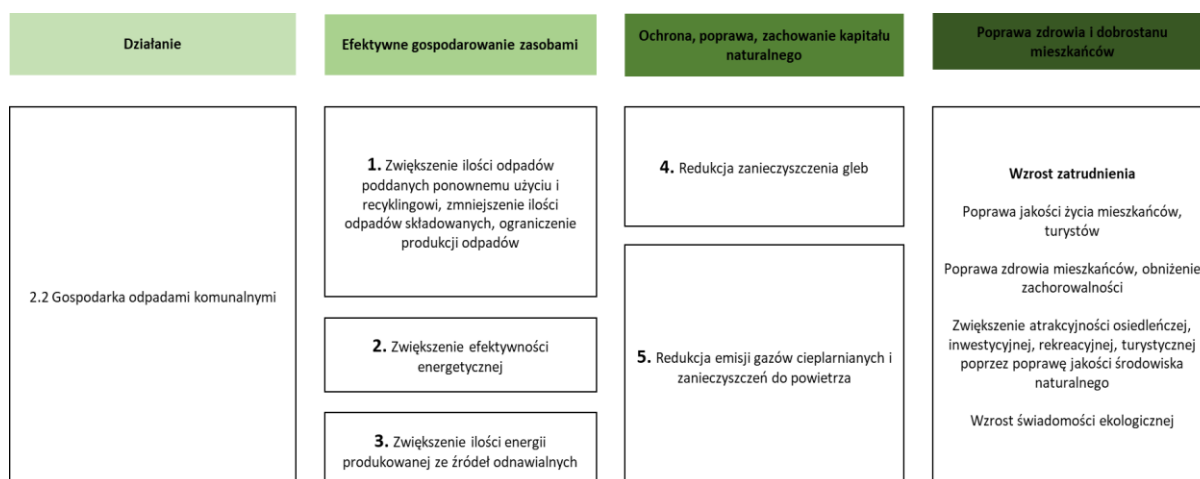
Projekty przyczyniające się do poprawy jakości środowiska naturalnego będą skutkować również w długiej perspektywie poprawą zdrowia mieszkańców.

W przypadku działania 2.1 i 2.5 występuje dodatkowo efekt synergii. Działania dotyczące zagospodarowania wód opadowych i rozwoju terenów zieleni miejskiej uzupełniają się wzajemnie, służą realizacji tego samego celu, a niekiedy przyczyniają się do wzajemnego wzmocnienia wkładu w dostosowanie przestrzeni miejskiej do zmian klimatu. Zagospodarowanie wód opadowych w działaniu 2.1 wspiera realizację celu działania 2.5, jakim jest zahamowanie procesu degradacji zieleni w miastach, który powodowany jest m.in. przez deficyty dyspozycyjnych zasobów wód opadowych. Z drugiej strony tereny zieleni miejskiej spowalniają odpływ i retencjonują wody opadowe, wspierając realizację celów szczegółowych działania 2.1.

5.3. WKŁAD DZIAŁANIA 2.2

Wkład działania 2.2 POIiŚ w realizację priorytetów rozwojowych został przedstawiony na rysunku poniżej.

RYСУNEK 3. WKŁAD DZIAŁANIA 2.2 W REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH¹⁷⁹

Źródło: Opracowanie własne

Mechanizmy wpływu działania 2.2 na realizację priorytetów rozwojowych oraz jego skala zostały opisane w tabeli poniżej.

¹⁷⁹ Cyfry pogrubione oznaczają priorytety rozwojowe, które zostały wyspecyfikowane i omówione w tabeli 25.

TABELA 25. OPIS MECHANIZMÓW I SKALI WPŁYWU II OSI NA REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH – DZIAŁANIE 2.2

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
1	Systemy gospodarowania odpadami komunalnymi przyczynią się do zwiększenia ilości odpadów poddanych ponownemu użyciu i recyklingowi , zmniejszenia ilości odpadów składowanych oraz ograniczenia produkcji odpadów.	Realizacja wskaźników: <i>Liczba wspartych ZZO; Liczba wspartych PSZOK, Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów, Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów, Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów</i> przyczynią się w do osiągnięcia celów dokumentów strategicznych, zobowiązań traktatowych oraz zmniejszenia dysproporcji rozwojowych między Polską a innymi krajami UE (szczegółowy opis w tekście poniżej tabeli). Wpływ bezpośredni .	4	5
2	Realizowane przedsięwzięcia przyczynią się również do zwiększenia efektywności energetycznej np. poprzez budowę lub modernizację instalacji zapewniających mniejsze zużycie energii.	Skala wpływu lokalna , zależy od wykorzystanej technologii. Wpływ pośredni .	1	
3	Projekty zapewnią także wzrost produkcji energii z odnawialnych źródeł poprzez wykorzystanie instalacji termicznej obróbki odpadów.	W przypadku instalacji termicznego przetwarzania odpadów może mieć wpływ zauważalny w skali miasta . Wpływ bezpośredni w przypadku instalacji termicznego przetwarzania odpadów.	0/3	
4	Zmniejszenie ilości odpadów składowanych przyczyni się do ograniczenia presji na gleby .	Zasięg lokalny , polegający na hamowaniu zwiększania presji. Wpływ pośredni .	1	
5	Projekty przyczynią się również do redukcji emisji gazów cieplarnianych m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> wykorzystanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, wykorzystanie instalacji zakładających produkcję energii ze źródeł odnawialnych (np. instalacji 	Lokalny zasięg wpływu, zależny od zakresu przedsięwzięcia. Wpływ pośredni .	1	

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
	fotowoltaicznych lub termicznego przekształcania odpadów), <ul style="list-style-type: none"> • minimalizację ilości odpadów kierowanych do składowania, która przekłada się na minimalizację emisji gazów cieplarnianych (zwł. metanu) • zwiększenie ilości odpadów poddanych recyklingowi, • oczyszczanie powietrza procesowego z bioreaktorów oraz rozładunek i przetwarzanie odpadów w obiektach zamkniętych. 			

Źródło: Opracowanie własne

W przypadku projektów odpadowych dot. PSZOK, spośród wszystkich działań II osi POIiŚ, notuje się najwyższy **wzrost zatrudnienia**¹⁸⁰. Przyczyniają się one również do **zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców**. Dodatkowo projekty dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi w konsekwencji - dzięki poprawie stanu środowiska - mogą przyczynić się do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców.

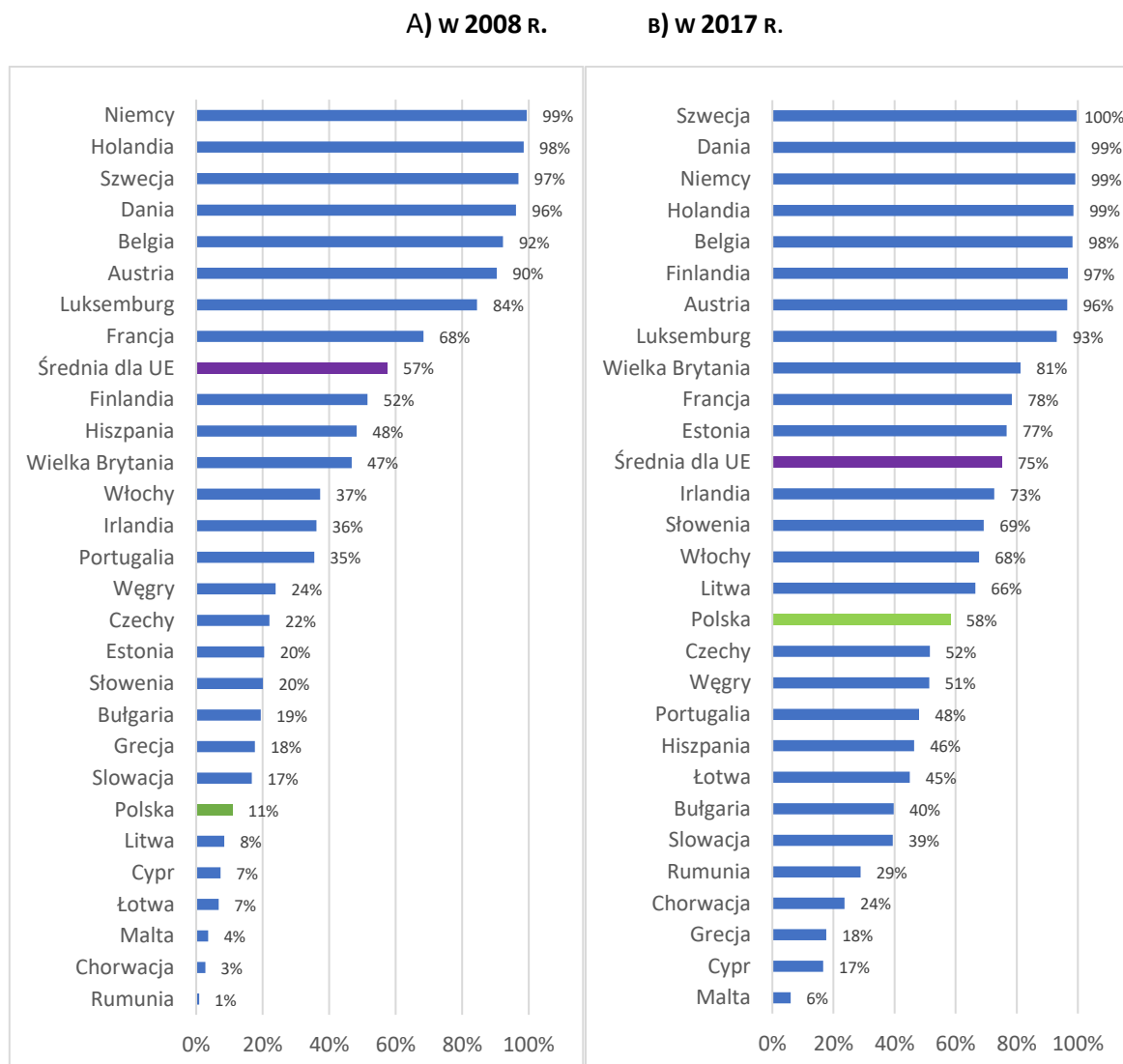
Dla sektora gospodarki odpadami komunalnymi, dzięki dostępności odpowiednich danych na poziomie UE (Eurostat), przeprowadzono dodatkowe analizy odnośnie możliwości wkładu II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 w **zmniejszenie dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE**, jako element oceny europejskiej wartości dodanej generowanej przez projekty realizowane w działaniu 2.2.

W 2008 r. Polska zajmowała 22 miejsce wśród 28 krajów UE pod względem **udziału odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych**¹⁸¹ (11%), natomiast w 2017 r. Polska awansowała na 16 pozycję (58%), znacznie zmniejszając dystans do średniej UE.

¹⁸⁰ Projekty obejmujące selektywną zbiórkę odpadków przyczyniają się w najwyższym stopniu do tworzenia stałych miejsc pracy.

¹⁸¹ EUROSTAT: *Municipal waste by waste management operations*. Formuła wyliczenia wartości wskaźnika: $((Waste\ treatment) - (Disposal-landfill\ and\ other)) / (Waste\ generated)$. Wskaźnik jest tożsamy ze wskaźnikiem rezultatu wyznaczonym dla priorytetu inwestycyjnego 6.1 w POIiŚ 2014-2020, tj. Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych

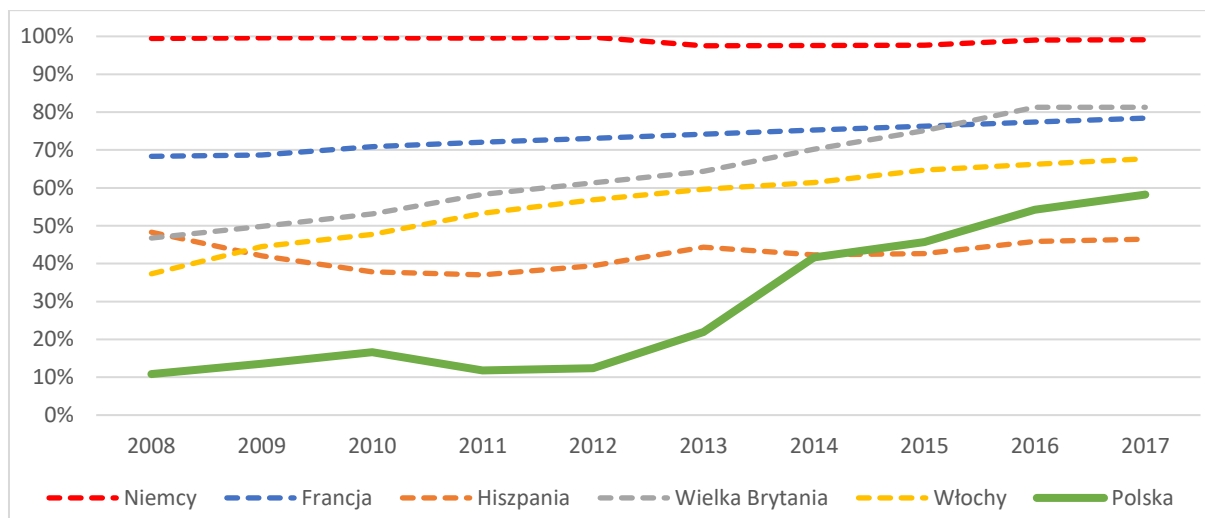
WYKRES 24. UDZIAŁ ODPADÓW KOMUNALNYCH NIEPODLEGAJĄCYCH SKŁADOWANIU W OGÓLNEJ MASIE ODPADÓW KOMUNALNYCH W KRAJACH UE [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

W porównaniu do zdecydowanej większości krajów „starej UE”, udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w Polsce w 2017 r. (58%) nadal pozostaje niższy, jednak w analizowanym dziesięcioleciu dynamika wzrostu wartości wskaźnika była w Polsce znacznie wyższa niż w krajach zachodnich, co pozwoliło na znaczne zbliżenie się poziomem do tych krajów, a nawet wyprzedzenie Hiszpanii oraz Portugalii.

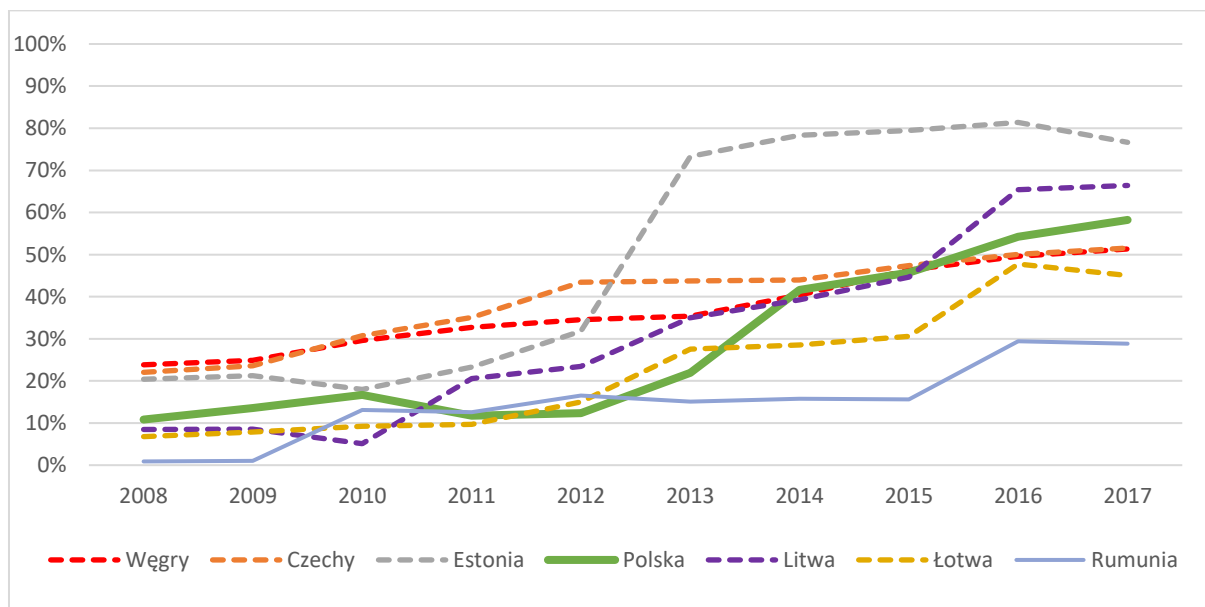
WYKRES 25. UDZIAŁ ODPADÓW KOMUNALNYCH NIEPODLEGAJĄCYCH SKŁADOWANIU W OGÓLNEJ MASIE ODPADÓW KOMUNALNYCH [%] - POLSKA NA TLE WYBRANYCH PAŃSTW EUROPY ZACHODNIEJ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

W 2008 r. udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych był w Polsce bardzo niski (11%) nawet w porównaniu z grupą państw Europy Środkowo-Wschodniej (niższy poziom wskaźnika w tej grupie państw miały tylko Litwa, Łotwa, Cypr, Malta, Chorwacja i Rumunia). Wzrost omawianego wskaźnika w Polsce w latach 2008-2017 (o 47,4 p.p.) był bardziej dynamiczny niż w m.in. w Czechach, na Węgrzech, Słowacji, Bułgarii czy Grecji, natomiast większy niż Polska wzrost w tym okresie osiągnęły Litwa (57,9 p.p.), Estonia (56,2 p.p.) oraz Słowenia (49,1 p.p.) i tylko te 3 kraje osiągnęły w 2017 r. w omawianej grupie wynik lepszy niż Polska.

WYKRES 26. UDZIAŁ ODPADÓW KOMUNALNYCH NIEPODLEGAJĄCYCH SKŁADOWANIU W OGÓLNEJ MASIE ODPADÓW KOMUNALNYCH [%] - POLSKA NA TLE WYBRANYCH PAŃSTW EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

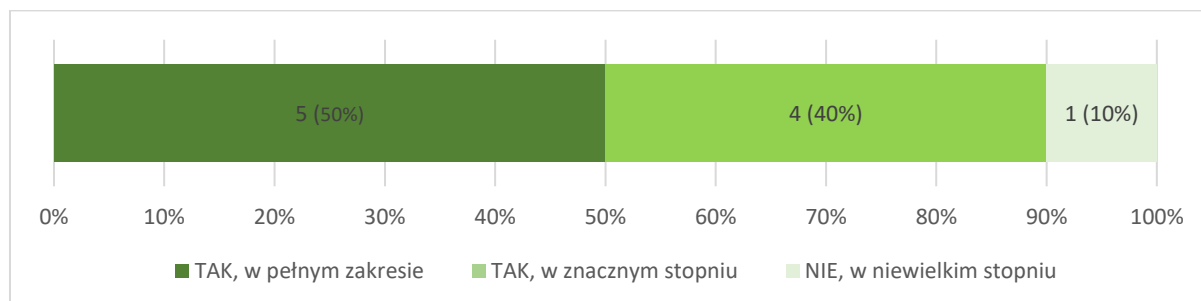
Jak dowiedziono w raporcie z badania ewaluacyjnego *Wpływ polityki spójności 2007-2013 na środowisko naturalne* (FUNDEKO na zlecenie MR, Warszawa 2016), inwestycje dofinansowane ze środków UE w perspektywie finansowej 2007-2013 miały kluczowy wkład w obserwowane od 2008 r. pozytywne zmiany w obszarze gospodarki odpadami komunalnymi. W efekcie realizacji projektów dofinansowanych w NSRO 2007-2013 wybudowano, rozbudowano lub przebudowano 111 instalacji pełniących funkcję zakładów zagospodarowania lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych o łącznej mocy przerobowej 5 362 tys. ton/rok, odpowiadającej około 50% masy odpadów komunalnych zbieranych w ciągu roku w skali kraju i obejmujących oddziaływaniem 1115 gmin, a więc 46% wszystkich gmin w Polsce. **Środki UE miały więc jak dotąd wpływ na zmniejszanie dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE w obszarze gospodarki odpadami komunalnymi.** Choć ocena efektów perspektywy finansowej 2014-2020 będzie możliwa dopiero po roku 2020, to na podstawie analizy danych Eurostat za lata 2008-2017 oraz zakresu interwencji w działaniu 2.2 POIiŚ 2014-2020 można wnioskować, że **dostępność środków w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, w której wspierane są m.in. ZZO, PSZOK i kampanie edukacyjne będzie przyczyniać się do dalszego zmniejszenia dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE w obszarze gospodarki odpadami komunalnymi.**

Interwencja II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 będzie miała istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w obszarze gospodarowania odpadami komunalnymi, wynikających z *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów*. Na poziomie krajowym kluczowymi dokumentami identyfikującymi faktyczne potrzeby w zakresie dostosowania do wymogów ww. dyrektywy są *Krajowy plan gospodarki odpadami* (KPGO) oraz wojewódzkie plany gospodarki odpadami (WPGO). Realizacja celów wyznaczonych w KPGO jest uzależniona m.in. od stworzenia infrastruktury gospodarki odpadami oraz objęcia wszystkich mieszkańców selektywnym systemem odbioru odpadów. Jak wskazano w rozdziale 3, realizowane w działaniu 2.2 projekty przyczyniają się do stworzenia warunków dla rozwoju systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i ograniczenia ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu.

Biorąc pod uwagę skalę efektów opisaną w rozdziale 3 potencjalny wpływ programu na zmiany w omawianych obszarach można ocenić, na obecnym etapie, jako średnio istotny, jednak **docelowo skala oczekiwanych efektów projektów w działaniu 2.2. będzie większa – do 31.12.2018 r. zakontraktowano bowiem dopiero ok. 48% alokacji środków UE na działanie 2.2** (wykorzystanie całej alokacji jest bardzo prawdopodobne).

Istotność wkładu POIiŚ 2014-2020 w realizację zobowiązań akcesyjnych w sektorze gospodarki odpadami komunalnymi potwierdzają wyniki ankiety CAWI, w której łącznie 90% respondentów (beneficjentów działania 2.2, biorących udział w ankiecie) zadeklarowało, że **realizowany projekt oraz inne realizowane obecnie projekty zaspokajają w pełni lub w znacznym stopniu potrzeby inwestycyjne związane z zagospodarowaniem odpadów komunalnych na terenie gminy, powiatu lub województwa.**

WYKRES 27. ROZKŁAD ODPOWIEDZI RESPONDENTÓW ANKIETY CAWI (BENEFICJENTÓW DZIAŁANIA 2.2) NA PYTANIE: CZY PROJEKT ORAZ INNE REALIZOWANE OBECNIE PROJEKTY ZASPOKAJAJĄ W PEŁNI POTRZEBY INWESTYCYJNE ZWIĄZANE Z ZAGOSPODAROWANIEM ODPADÓW KOMUNALNYCH NA TERENIE PAŃSTWA GMINY, POWIATU LUB WOJEWÓDZTWA? PROSZĘ ODNIEŚ SIĘ DO OBSZARU, KTÓRY JEST LUB BĘDZIE OBSŁUGIWANY PRZEZ INFRASTRUKTURĘ WYBUDOWANĄ LUB ZMODERNIZOWANĄ W PROJEKCIE POIiŚ 2014-2020

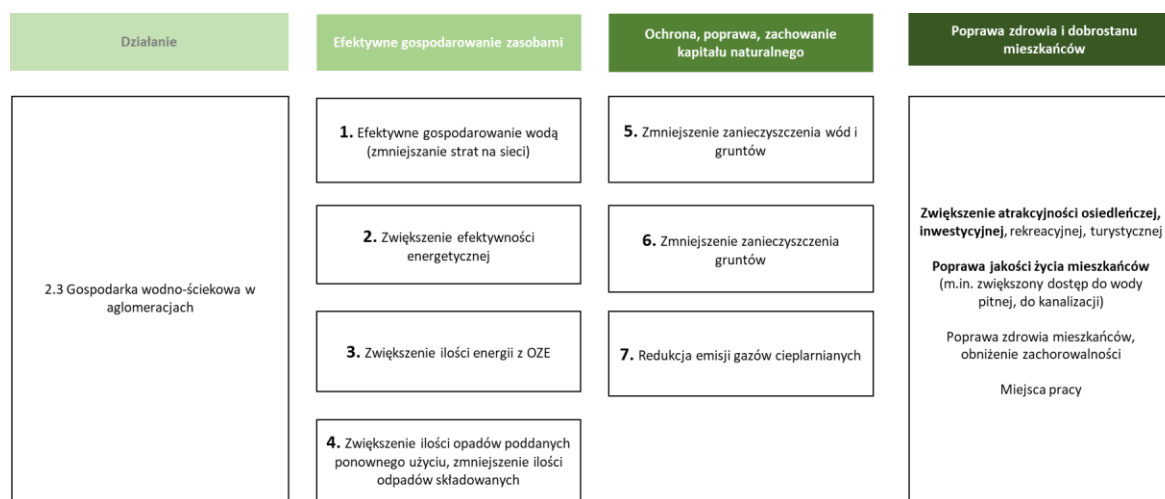

Źródło: CAWI, n= 10 beneficjentów działania 2.2 (co odpowiada 34% неповtarzalnych beneficjentów działania 2.2)

5.4. WKŁAD DZIAŁANIA 2.3

Wkład działania 2.3 POIiŚ w realizację priorytetów rozwojowych został przedstawiony na rysunku poniżej.

RYСУNEK 4. WKŁAD DZIAŁANIA 2.3 W REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH¹⁸²

Źródło: Opracowanie własne

Mechanizmy wpływu działania 2.3 na realizację priorytetów rozwojowych oraz jego skala zostały opisane w tabeli poniżej.

TABELA 26. OPIS MECHANIZMÓW I SKALI WPŁYWU II OSI NA REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH – DZIAŁANIE 2.3

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
1	Projekty dotyczące gospodarki wodno-ściekowej przyczynią się do wzrostu	Skala lokalna. Wystąpienie efektu	1	

¹⁸² Cyfry pogrubione oznaczają priorytety rozwojowe, które zostały wyspecyfikowane i omówione w tabeli 26.

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
	<p>efektywności wykorzystania zasobów wodnych m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie strat podczas dystrybucji, • regulację odpływu ścieków do odbiornika służącą ochronie przed powodzią, suszą i deficytem wody, • wykorzystanie wód technologicznych. 	<p>zależy od zastosowanej technologii.</p> <p>Wpływ pośredni.</p>		
2	<p>Zapewnią również zwiększenie efektywności energetycznej np. dzięki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obniżeniu zużycia energii elektrycznej w procesach technologicznych, zastosowaniu nowoczesnej technologii oczyszczania ścieków, • wykorzystaniu pomp ciepła, wykorzystaniu osadów ściekowych do produkcji energii, • zastosowaniu energooszczędnych źródeł światła typu LED, • rozdzieleniu kanalizacji ogólnospławnej na kanalizację sanitarną oraz deszczową (taki rozdział powoduje zmniejszenie ilości oczyszczanych ścieków, a więc i zużycia energii wykorzystywanej do przesyłu ścieków na oczyszczalnię oraz samego ich oczyszczania). 	<p>Skala lokalna.</p> <p>Wystąpienie efektu zależy od zastosowanej technologii.</p> <p>Wpływ bezpośredni.</p>	1	
3	<p>Projekty z działania 2.3 wpłyną także na wzrost produkcji energii z OZE dzięki np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uruchomieniu instalacji do produkcji biogazu oraz wykorzystaniu go jako paliwa dla silnika kogeneracyjnego produkującego energię elektryczną i ciepłą, • zastosowaniu pomp ciepła, • budowie solarnych suszarni osadów, • wykorzystaniu technologii hybrydowej (solarno-wiatrowej) do produkcji energii elektrycznej na potrzeby instalacji oświetleniowych przepompowni, • zastosowaniu instalacji fotowoltaicznej jako źródła energii elektrycznej dla potrzeb ciepłej wody użytkowej, ogrzewania i 	<p>Skala lokalna.</p> <p>Wystąpienie efektu zależy od zastosowanej technologii.</p> <p>Wpływ bezpośredni.</p>	1	

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
	prowadzenia procesów technologicznych.			
4	Projekty wodno-ściekowe mogą również przyczynić się do zwiększenia ilości odpadów poddanych ponownemu użyciu i zmniejszeniu ilości odpadów składowanych dzięki zastosowaniu rozwiązań dotyczących zagospodarowania osadów pościekowych.	Skala lokalna , wpływ zależny od zakresu projektu lub zastosowanej technologii. Wpływ pośredni .	1	
5	Głównym celem projektów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest zmniejszenie zanieczyszczenia wód dzięki: <ul style="list-style-type: none"> • zapewnieniu odpowiedniego stopnia oczyszczania ścieków, • wyeliminowaniu zrzutu ścieków nieoczyszczonych z terenów objętych rozbudową sieci kanalizacyjnej bezpośrednio do wód, • ograniczeniu emisji zanieczyszczeń z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych. 	Skala wpływu jest znaczna. Realizacja wskaźnika <i>Wielkość ładunku ścieków poddanych ulepszonemu oczyszczaniu</i> przyczyni się do osiągnięcia celów dokumentów strategicznych oraz wypełnienia zobowiązań traktatowych Wpływ bezpośredni .	5	5
6	Projekty wodno-ściekowe mogą również przyczynić się do zmniejszenia zanieczyszczenia gleb i gruntów dzięki: <ul style="list-style-type: none"> • wyeliminowaniu zrzutu ścieków nieoczyszczonych z terenów objętych rozbudową sieci kanalizacyjnej bezpośrednio do gruntów, • ograniczeniu emisji zanieczyszczeń z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych, • zagospodarowaniu osadów pościekowych. 	Skala lokalna . Wpływ bezpośredni .	2	
7	Budowa oraz modernizacja systemów gospodarki wodno-ściekowej mogą prowadzić do redukcji emisji gazów cieplarnianych , np. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie emisji metanu dzięki przykryciu obiektów technologicznych oraz budowie instalacji do odzysku biogazu, • zastosowanie korzystnej technologii denitryfikacji, • zastosowanie biofiltrów na odgazach, • ograniczenie awaryjności sieci kanalizacyjnych, 	Skala lokalna . Wystąpienie efektu zależy od zastosowanej technologii - w wielu inwestycjach zastosowano rozwiązania ograniczające emisję. Wpływ pośredni .	1	

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
	<ul style="list-style-type: none"> przyjęcie bezwykopowej technologii realizacji prac. 			

Źródło: Opracowanie własne

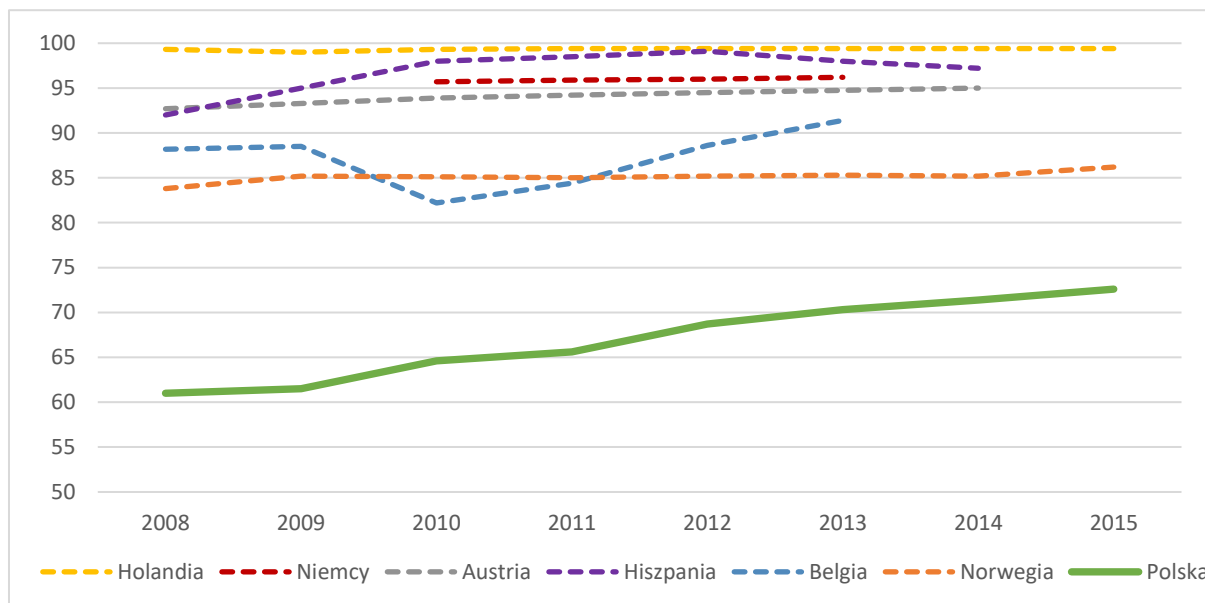
Ponadto projekty dotyczące gospodarki wodno-ściekowej zapewnią **poprawę jakości życia mieszkańców** m.in. przez zwiększenie lub zapewnienie dostępu do wody pitnej i kanalizacji. Dzięki temu, jak i poprawie stanu środowiska, zwiększy się również **atrakcyjność osiedleńcza, inwestycyjna** oraz w nieco mniejszym stopniu rekreacyjna i turystyczna. Poprawa jakości środowiska naturalnego przyczyni się również do poprawy zdrowia mieszkańców.

Dla sektora gospodarki wodno-ściekowej, dzięki dostępności odpowiednich danych na poziomie UE (Eurostat), przeprowadzono **dotatkowe analizy odnośnie możliwości wkładu II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 w zmniejszenie dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE**, jako element oceny europejskiej wartości dodanej generowanej przez projekty realizowane w działaniu 2.3. Podstawowym ograniczeniem analizy była nieciągłość danych dostępnych dla wielu państw UE, co uniemożliwiło m.in. wyliczenie średniej dla UE oraz ograniczało możliwość wyboru państw do porównań.

Udział ludności podłączonej do miejskich systemów kanalizacji¹⁸³ w latach 2008-2015 był w Polsce znacząco niższy niż w krajach „starej UE”, jednak dynamika wzrostu wartości wskaźnika była w Polsce znacznie wyższa niż w krajach zachodnich, co pozwoliło na zbliżenie się poziomem do tych krajów.

¹⁸³ EUROSTAT: *Population connected to urban wastewater collecting system [%]*; dla Polski wartości adekwatne do wskaźnika GUS: *Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków*, który został wyznaczony za wskaźnik rezultatu dla priorytetu inwestycyjnego 6.II w POIiŚ 2014-2020

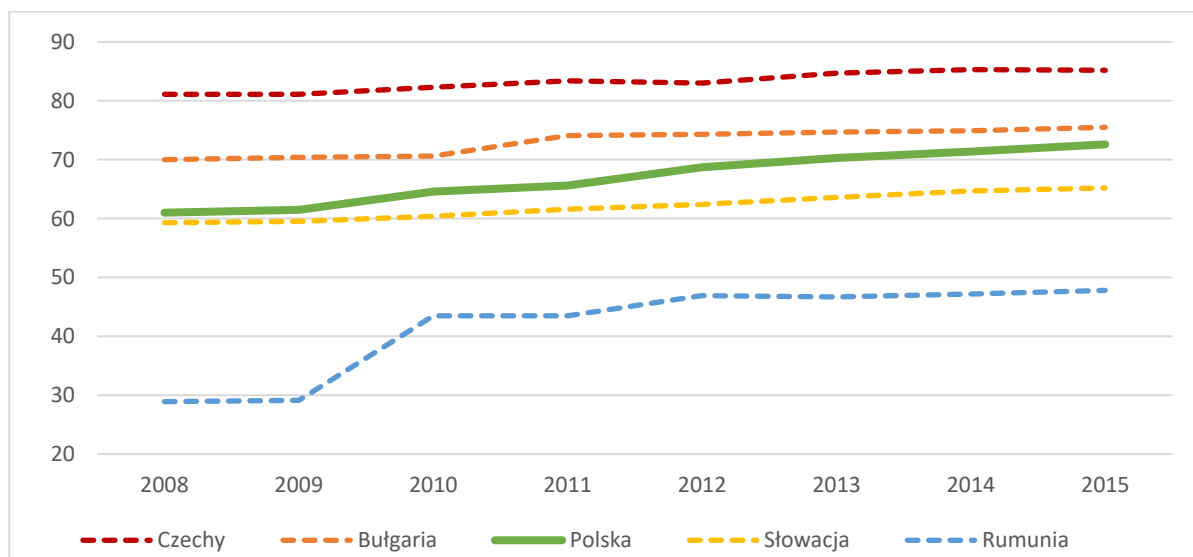
WYKRES 28. UDZIAŁ LUDNOŚCI PODŁĄCZONEJ DO MIEJSKICH SYSTEMÓW KANALIZACJI [%] - POLSKA NA TLE WYBRANYCH PAŃSTW EUROPY ZACHODNIEJ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

Na tle 12 państw, dla których dostępne są dane Eurostat dla okresu 2008-2015, Polska zajmuje 2 miejsce pod względem tempa wzrostu wartości wskaźnika (11,6 p.p.), wyprzedza ją tylko Rumunia (z przyrostem na poziomie 18,9 p.p.), przy czym startowała ze znacznie niższego pułapu i nadal nie osiągnęła nawet poziomu, z którego Polska startowała w 2008 r. W latach 2008-2015 Polska wyróżniała się więc tempem wzrostu wskaźnika także wśród krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

WYKRES 29. UDZIAŁ LUDNOŚCI PODŁĄCZONEJ DO MIEJSKICH SYSTEMÓW KANALIZACJI [%] - POLSKA NA TLE WYBRANYCH PAŃSTW EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

Jak dowiedziono w raporcie z badania ewaluacyjnego *Wpływ polityki spójności 2007-2013 na środowisko naturalne* (Fundeko na zlecenie MR, Warszawa 2016), inwestycje dofinansowane ze środków UE w perspektywie finansowej 2007-2013 miały kluczowy wkład w obserwowane od 2008 r. pozytywne zmiany w obszarze gospodarki wodno-ściekowej. W efekcie realizacji projektów dofinansowanych w NSRO 2007-2013 wybudowano lub zmodernizowano m.in. ponad 24,6 tys. km sieci kanalizacyjnej, przyłączono do sieci kanalizacyjnej docelowo prawie 2,2 mln osób oraz wybudowano lub zmodernizowano 510 oczyszczalni ścieków komunalnych, przyczyniając się w znaczącym stopniu do zwiększenia liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej oraz wyposażenia aglomeracji w oczyszczalnie ścieków komunalnych zgodnie z wymogami dyrektywy Rady 91/271/EWG. **Środki UE miały więc jak dotąd wpływ na zmniejszanie dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE w obszarze gospodarki wodno-ściekowej.** Choć ocena efektów perspektywy finansowej 2014-2020 będzie możliwa dopiero po roku 2020, to na podstawie analizy danych EUROSTAT za lata 2008-2015 oraz zakresu interwencji w działaniu 2.3 POIiŚ 2014-2020 można wnioskować, że **dostępność środków w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, w której wspierane są m.in. budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych oraz budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych, będzie przyczyniać się do dalszego zmniejszenia dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE w obszarze gospodarki wodno-ściekowej.**

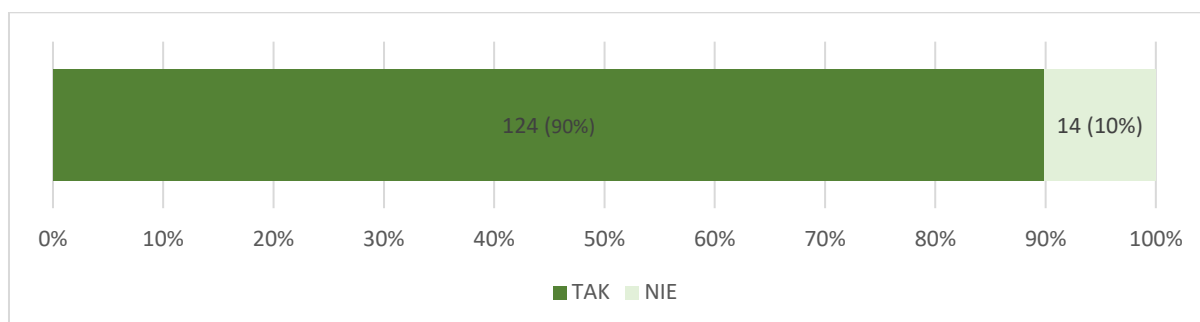
Interwencja II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 będzie miała istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w obszarze oczyszczania ścieków komunalnych, wynikających z *Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych*. Na poziomie krajowym kluczowym dokumentem identyfikującym faktyczne potrzeby w zakresie dostosowania do wymogów ww. dyrektywy jest *Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK)*. Jak wskazano w rozdziale 3, w wyniku realizacji projektów w działaniu 2.3 zrealizowana zostanie znaczna część inwestycji przewidzianych w V AKPOŚK 2017.

Całkowita wartość inwestycji dofinansowanych w POIiŚ, realizujących zadania zawarte w AKPOŚK 2017, wynosi ok. 13 mld PLN¹⁸⁴, co odpowiada ok. 47% wartości inwestycji zapisanych w AKPOŚK (27,85 mld PLN).

Istotność wkładu POIiŚ 2014-2020 w realizację zobowiązań akcesyjnych potwierdzają także wyniki ankiety CAWI, w której 90% respondentów (beneficjentów działania 2.3, biorących udział w ankiecie) zadeklarowało, że **po zakończeniu projektu oraz innych realizowanych obecnie projektów aglomeracja będzie spełniała wszystkie wymogi dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.**

¹⁸⁴ Wartość projektów realizowanych w działaniu 2.3 wg umów podpisanych do końca 2018 r. wynosi 15,3 mld PLN (w tym blisko 7,9 mld PLN stanowi dofinansowanie ze środków UE), przy czym mając na uwadze fakt, że w działaniu 2.3 szacunkowo ok. 15% środków przeznaczono na realizację zadań związanych z uzdatnianiem wody, można wnioskować, że całkowita wartość inwestycji dofinansowanych w POIiŚ, realizujących zadania zawarte w AKPOŚK 2017, wynosi ok. 13 mld PLN.

WYKRES 30. ROZKŁAD ODPOWIEDZI RESPONDENTÓW ANKIETY CAWI (BENEFICJENTÓW DZIAŁANIA 2.3) NA PYTANIE: CZY PO ZAKOŃCZENIU PROJEKTU ORAZ INNYCH REALIZOWANYCH OBECNIE PROJEKTÓW AGLOMERACJA BĘDZIE SPEŁNIAŁA WSZYSTKIE WYMOGI DYREKTYWY RADY 91/271/EWG Z DNIA 21 MAJA 1991 ROKU DOTYCZĄCEJ OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH?

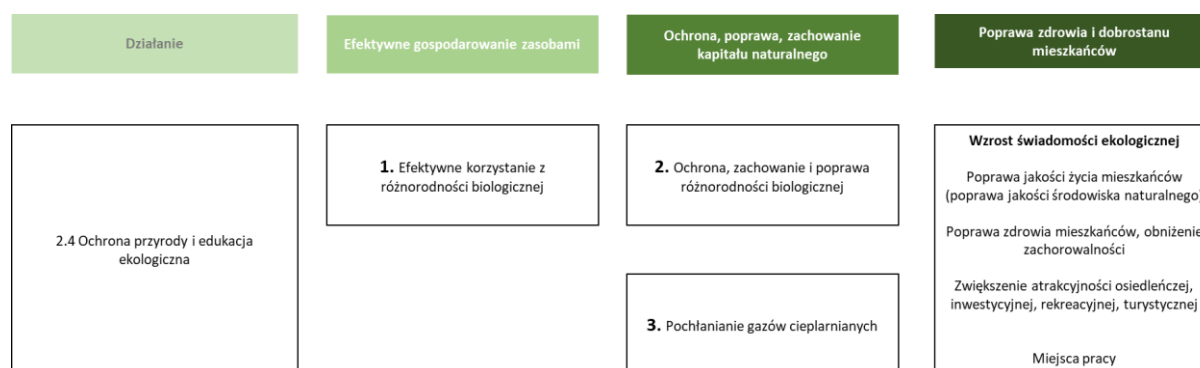

Źródło: CAWI, n= 138 beneficjentów działania 2.3 (co odpowiada 39% niepowtarzalnych beneficjentów działania 2.3.)

5.5. WKŁAD DZIAŁANIA 2.4

Wkład działania 2.4 POIŚ w realizację priorytetów rozwojowych został przedstawiony na rysunku poniżej.

RYСУNEK 5. WKŁAD DZIAŁANIA 2.4 W REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH¹⁸⁵

Źródło: Opracowanie własne

Mechanizmy wpływu działania 2.4 na realizację priorytetów rozwojowych oraz jego skala zostały opisane w tabeli poniżej.

TABELA 27. OPIS MECHANIZMÓW I SKALI WPŁYWU II OSI NA REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH – DZIAŁANIE 2.4

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
1	Opracowanie instrumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 i parków narodowych (typ 3), projekty dotyczące wsparcia zarządzania (typ 4) i działań edukacyjnych (typ 5-6), jak również Ochrona in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk	Realizacja wskaźnika Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody (blisko 30% obszarów Natura 2000) przyczyni się do osiągnięcia celów	5	5

¹⁸⁵ Cyfry pogrubione oznaczają priorytety rozwojowe, które zostały wyspecyfikowane i omówione w tabeli 27.

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
	<p><i>przyrodniczych</i> (typ 1 projektu), <i>Rozwój zielonej infrastruktury</i> (typ 2) przyczynią się do realizacji celu, jakim jest zwiększenie efektywności korzystania z zasobów.</p> <p>Zgodnie z inicjatywą Europa efektywnie korzystająca z zasobów różnorodność biologiczna jest zasobem.</p> <p>Blisko 30% obszarów Natura 2000 będzie miało plany zadań ochronnych w wyniku realizacji projektów, które przyczynią się do efektywnego zarządzania zasobami różnorodności biologicznej.</p>	dokumentów strategicznych i zobowiązań traktatowych		
2	<p><i>Ochrona in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych</i> (typ 1 projektu), <i>Rozwój zielonej infrastruktury</i> (typ 2), jak również pośrednio <i>Opracowanie instrumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 i parków narodowych</i> (typ 3) oraz projekty dotyczące wsparcia zarządzania (typ 4) i działań edukacyjnych (typ 5-6) przyczynią się do realizacji celu, jakim jest ochrona, utrzymanie i odtworzenie różnorodności biologicznej.</p>	<p>Realizacja wskaźnika <i>Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony</i> przyczyni się do osiągnięcia celów dokumentów strategicznych oraz realizacji zobowiązań traktatowych.</p> <p>Wpływ bezpośredni.</p>	5	5
3	<p>Projekty z działania 2.4 mogą przyczyniać się do pochłaniania gazów cieplarnianych przykładowo w następujący sposób:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tereny torfowiskowe przyczyniają się do wiązania CO₂ na skutek przyrostu biomasy, a poprawa panujących na ich terenie warunków hydrologicznych wpływa na redukcję jego uwalniania się do atmosfery; • dobry stan siedlisk wpływa pozytywnie na akumulowanie CO₂ w glebie, regeneracja darni roślinnej i pokrywy glebowej przyczynia się do kumulacji węgla w postaci organicznej. 	<p>Skala lokalna.</p> <p>Wystąpienie efektu zależy od zastosowanej technologii.</p> <p>Wpływ pośredni.</p>	1	

Źródło: Opracowanie własne

W sferze efektów społecznych projekty z działania 2.4 przyczynią się przede wszystkim do **wzrostu świadomości ekologicznej**. Poprzez poprawę jakości środowiska naturalnego projekty przyczyniają się także do **poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców**, jak również zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej, rekreacyjnej, turystycznej.

Interwencja II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 będzie miała istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w obszarze ochrony przyrody, wynikających z *Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory* (dyrektywa siedliskowa) oraz *Dyrektywy 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa* (dyrektywa ptasia). W myśl ww. dyrektyw każdy kraj członkowski UE ma obowiązek zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom wymienionym w załącznikach dyrektyw warunki sprzyjające ochronie lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu m.in. poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują (obszary Natura 2000). Obecnie w Polsce sieć Natura 2000 zajmuje prawie 20% powierzchni lądowej kraju, w jej skład wchodzi 849 obszarów siedliskowych (SOO) oraz 145 obszarów ptasich (OSO). W okresie 6 lat od ustanowienia obszaru specjalnej ochrony ptaków lub zatwierdzenia przez KE obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty, należy sporządzić dla niego plan zadań ochronnych (PZO)¹⁸⁶. **Podstawowym zadaniem Polski w zakresie realizacji wymogów dyrektywy siedliskowej i ptasiej jest obecnie opracowanie tych dokumentów planistycznych, a następnie realizacja ujętych w nich działań.**

W działaniu 2.4 realizowany jest projekt *Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000*, obejmujący opracowanie do końca 2022 r. PZO dla 283 obszarów Natura 2000, tj. 29% łącznej liczby obszarów Natura 2000 w Polsce. Projekt obejmuje wszystkie obszary lub ich części, dla których przedmiotowe dokumenty planistyczne nie zostały i nie są jeszcze opracowywane z innych źródeł finansowania, nie zostały wyłączone z takiego obowiązku (zgodnie z art. 28 ust. 11 uop) oraz których tereny nie znajdują się w zarządzie PGL LP¹⁸⁷. **Skalę wkładu POIiŚ w realizację zobowiązań traktatowych w zakresie opracowania dokumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 należy ocenić jako bardzo znaczącą.**

Ponadto, zgodnie ze stanem wynikającym z umów zawartych do 31.12.2018 r., w projektach realizowanych w działaniu 2.4 prowadzone są **działania obejmujące ochronę in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk na powierzchni ok. 35 tys. ha¹⁸⁸**, a docelowo może objąć nawet 130-150 tys. ha. Co prawda działania te mogą być prowadzone zarówno na obszarach

¹⁸⁶ Planu nie sporządza się dla obszaru, dla którego ustanowiono plan ochrony, lub który pokrywa się z krajową formą ochrony przyrody, albo obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa, których dokumenty planistyczne uwzględniają zakres planu zadań ochronnych, a także znajdujące się na obszarach morskich.

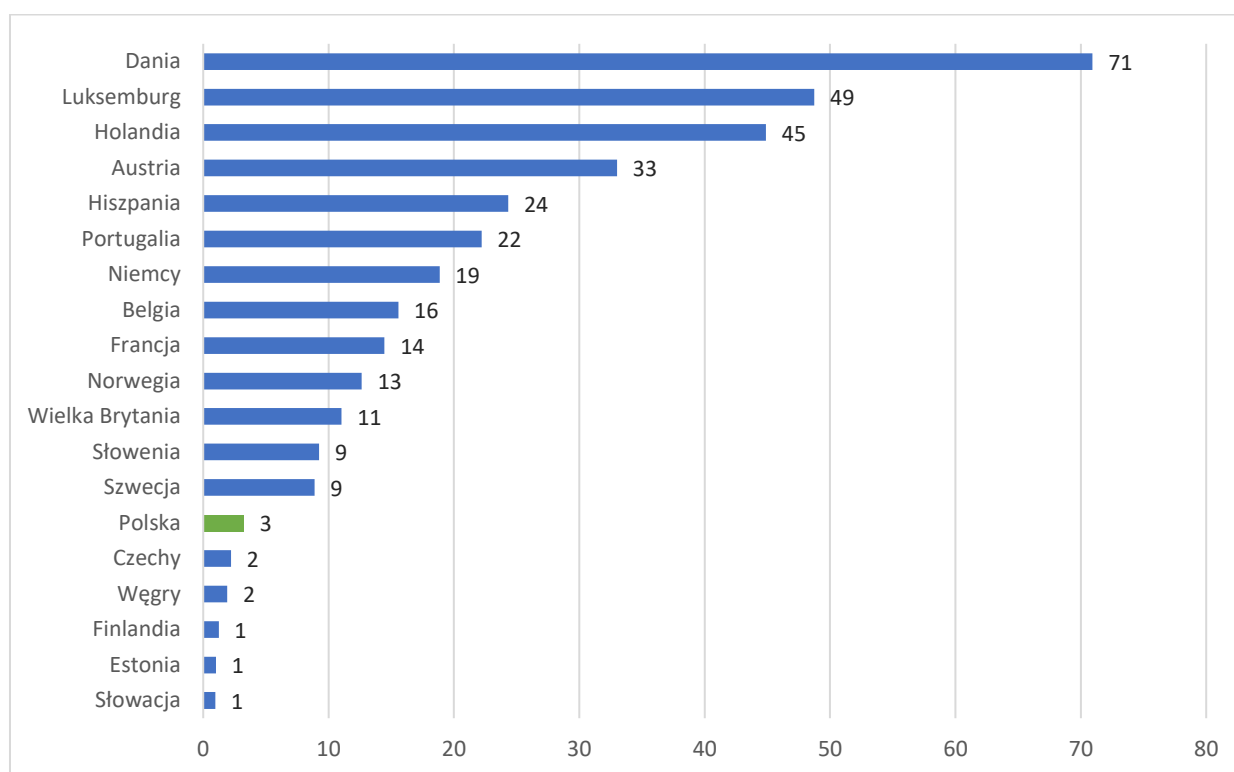
¹⁸⁷ Dla terenów będących w zarządzie PGL LP, dokumentacja zawierająca zakres planu zadań ochronnych, zgodnie z art. 28 ust. 10 uop, zostanie przygotowana przez jednostki Lasów Państwowych i uwzględniona w ramach programu ochrony przyrody planu urządzenia lasu (pul)

¹⁸⁸ Realnie powierzchnia objęta działaniami ochronnymi w działaniu 2.4 jest większa, jednak wskaźnik ten nie był dotąd deklarowany przez część beneficjentów, m.in. w projektach dotyczących ochrony gatunkowej.

Natura 2000, jak i poza nimi – **znaczna ich część przyczynia się jednak do realizacji zadań wynikających z PZO i tym samym do realizacji zobowiązań traktatowych.**

Pomimo, iż w odniesieniu do całkowitej powierzchni obszarów Natura 2000 w Polsce skala przestrzenna dofinansowanych w POIiŚ projektów obejmujących działania ochronne nie jest znacząca, nie należy podważać ich znaczenia. **Polska na tle krajów „starej” UE charakteryzuje się od wielu lat wyjątkowo niskim poziomem wydatków bieżących na ochronę przyrody.** Ponadto, w okresie wdrażania poprzedniej perspektywy finansowej, środki UE były kluczowym źródłem finansowania działań ochronnych na obszarach Natura 2000 (przy czym największą skalę miały działania dofinansowane w PROW 2007-2013)¹⁸⁹. Prezentowane na poniższym wykresie dane pochodzą co prawda z lat 2007-2013 (brak dostępności do nowszych danych), pokazują **jak wielki dystans dzieli Polskę od większości krajów UE oraz jak istotną rolę w wyrównywaniu różnic rozwojowych mogą odegrać na tym polu środki UE dostępne z polityki spójności.**

WYKRES 31. ŚREDNIE ROCZNE WYDATKI BIEŻĄCE NA OCHRONĘ RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZU W LATACH 2007-2013 W WYBRANYCH KRAJACH UE, W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [USD 2010 PER CAPITA]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OECD¹⁹⁰

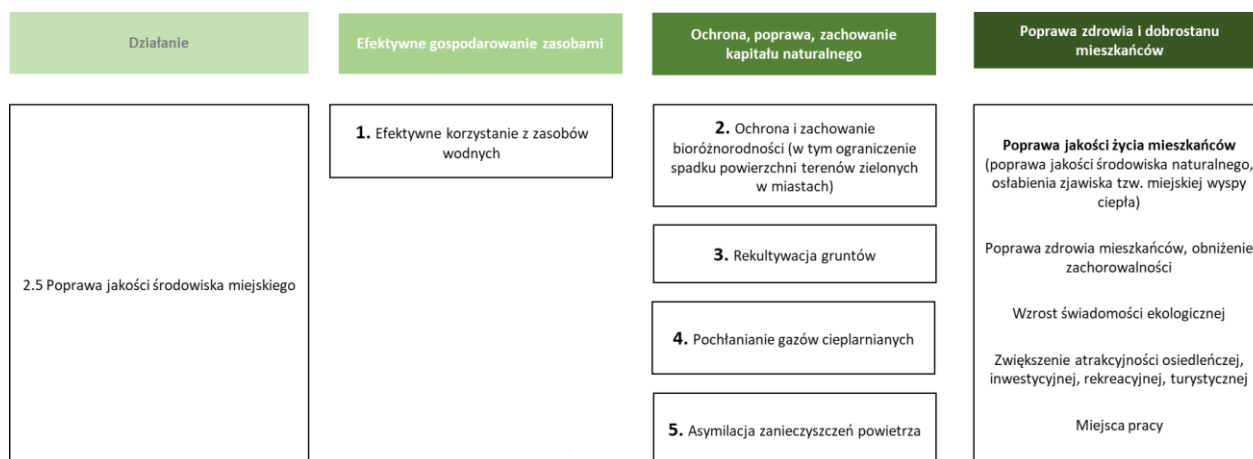
¹⁸⁹ Na podstawie wyników badania ewaluacyjnego pn. *Wpływ polityki spójności 2007-2013 na środowisko naturalne*, Fundeko Korbel, Krok-Baściuk na zlecenie Ministerstwa Rozwoju, Warszawa 2016

¹⁹⁰ OECD.Stat - *Environmental protection expenditure and revenues/Biodiversity and Landscape/Total current expenditure* <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EPER>

5.6. WKŁAD DZIAŁANIA 2.5

Wkład działania 2.5 POIiŚ w realizację priorytetów rozwojowych został przedstawiony na rysunku poniżej.

RYСУNEK 6. WKŁAD DZIAŁANIA 2.5 W REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH¹⁹¹

Źródło: Opracowanie własne

Mechanizmy wpływu działania 2.5 na realizację priorytetów rozwojowych oraz jego skala zostały opisane w tabeli poniżej.

TABELA 28. OPIS MECHANIZMÓW I SKALI WPŁYWU II OSI NA REALIZACJĘ PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH – DZIAŁANIE 2.5

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
1	Projekty mogą przyczynić się do efektywnego korzystania z zasobów wodnych m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • przywracanie zdegradowanym terenom zieleni i zbiornikom wodnym ich pierwotnych funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem małej retencji w miastach, która odgrywa ważną rolę w zmniejszaniu skutków ulewnych deszczy czy przeciwdziałaniu suszy, • uzupełnienia zasobów wody podziemnej w drodze infiltracji, • zagospodarowanie wód opadowych, np. do nawadniania zieleni miejskiej. 	Skala lokalna , zależna od zakresu projektu i zastosowanych rozwiązań. Wpływ pośredni .	1	
2	Jednym z celów projektów w działaniu 2.5 jest ochrona, zachowanie i poprawa różnorodności biologicznej . Zagospodarowanie terenów zieleni	Wpływ w skali miasta . Wpływ bezpośredni .	3	

¹⁹¹ Cyfry pogrubione oznaczają priorytety rozwojowe, które zostały wyspecyfikowane i omówione w tabeli 28.

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
	<p>przyczyni się do zwiększenia różnorodności biologicznej m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzanie możliwie jak największej liczby gatunków roślin, tak aby powstał jak najbogatszy ekosystem, zastosowanie w przeważającej większości rodzimych, liściastych drzew i krzewów, • wprowadzanie w nasadzeniach drzew i krzewów, których owoce stanowią pokarm dla ptaków i innych zwierząt w okresie zimy, wprowadzanie gatunków drzew i krzewów stanowiących schronienie i miejsca lęgowe dla ptaków innych zwierząt, • wprowadzanie gatunków roślin miododajnych, • unikanie w nowych nasadzeniach roślin introdukowanych i ekspansywnych. 			
3	<p>Część projektów obejmuje zadania rekultywacyjne, co przyczynia się do zmniejszenia presji na grunty i gleby. W wyniku realizacji projektów następuje środowiskowe zagospodarowanie terenów zdegradowanych, jako rekompensata straty zasobów naturalnych w wyniku zajęcia gruntów przez zabudowę.</p>	<p>Skala lokalna, zależna od zakresu projektu. Jeśli wystąpi, to wpływ bezpśredni.</p>	1	
4	<p>Nasadzenia zieleni spowodują zmniejszenie się ilości CO₂ w atmosferze poprzez jego pochłanianie.</p>	<p>Skala lokalna. Wpływ pośredni.</p>	2	
5	<p>Projekty mogą przyczynić się również do poprawy jakości powietrza poprzez asymilację zanieczyszczeń przez nasadzoną roślinność (w mniejszym stopniu w sezonie grzewczym, w którym problem zanieczyszczenia powietrza jest najbardziej dotkliwy, ze względu na brak ulistnienia). Tereny zielone filtrują powietrze, zatrzymują zanieczyszczenia (zanieczyszczenie w parku może być nawet o 20-40% niższe niż na pozostałych terenach miasta), dostarczają tlenu, obniżają temperaturę powietrza (o około</p>	<p>Skala lokalna, może być odczuwalna w skali miasta. Wpływ pośredni.</p>	2	

NR	MECHANIZM WPŁYWU NA REALIZACJĘ UNIJNYCH I KRAJOWYCH PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH	SKALA I RODZAJ WPŁYWU	OCENA SKALI WPŁYWU (PKT)	OCENA EUROPEJSKIEJ WARTOŚCI DODANEJ
	15,0% w porównaniu z resztą miasta), powodują wzrost wilgotności powietrza, redukcję „stresu” termicznego oraz ożywienie lokalnej cyrkulacji powietrza.			

Źródło: Opracowanie własne

Poprzez poprawę jakości środowiska oraz zahamowanie negatywnego oddziaływania (np. smogu czy obniżenia ryzyka termicznego) na terenach zurbanizowanych, jak również poprzez zapewnienie terenów zielonych do rekreacji, projekty te przyczyniają się bezpośrednio **w najwyższym stopniu**, spośród wszystkich działań II osi, do **poprawy jakości życia mieszkańców, a w konsekwencji również ich zdrowia**. W dużym stopniu przyczyniają się także do **wzrostu świadomości ekologicznej**.

5.7. PODSUMOWANIE

Jak wykazała analiza przeprowadzona w tym rozdziale, każde z działań II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 przyczynia się do realizacji priorytetów rozwojowych określonych w unijnych i krajowych dokumentach strategicznych. Pokazana liczbowo dla każdego działania skala wpływu nie może być sumowana i wprost porównywana ze względu na różny stopień zróżnicowania samych działań (2.2 i 2.3 są stosunkowo najbardziej homogeniczne, podczas gdy 2.1, 2.4 oraz 2.5 obejmują różne typy projektów).

Podsumowując można jednak stwierdzić, że:

- **najwyższą europejską wartość dodaną** wykazują działania **2.2, 2.3** oraz **2.4** przyczyniając się bezpośrednio do realizacji zobowiązań traktatowych oraz do zmniejszania dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE;
- w kontekście realizacji zdefiniowanych **celów energetyczno-klimatycznych** SE 2020, potencjalnie najwyższy wpływ ilościowy (choć nie wliczony wprost do wskaźników mierzących realizację celów SE 2020 w Polsce) ma **działanie 2.3**, przede wszystkim dzięki często występującemu w projektach komponentowi obejmującemu odzysk i wykorzystanie metanu (biorąc pod uwagę fakt, że metan szacowany jest jako 25 razy bardziej szkodliwy dla klimatu niż CO₂) w biogazowniach oraz poprawie efektywności energetycznej procesów, a następnie **działanie 2.2**, które poprzez racjonalizację wykorzystania zasobów będzie przekładać się na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych;
- **działania 2.1 i 2.5** mają **największy wkład w postępy w adaptacji do zmian klimatu** (cel zdefiniowany w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju i 7.EAP).

6. POTENCJAŁ WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW UE W DZIAŁANIACH II OSI PRIORYTETOWEJ POIIS 2014-2020

6.1. POTENCJAŁ WYKORZYSTANIA ALOKACJI ORAZ MOŻLIWEJ NADKONTRAKTACJI

Analiza potencjału wykorzystania środków UE w poszczególnych działaniach II osi POIiŚ 2014-2020 została przeprowadzona kaskadowo. Punktem wyjścia były informacje nt. wartości dofinansowania UE w umowach podpisanych do 31.12.2018. Następnie oszacowano potencjał zakontraktowania dodatkowych środków w poszczególnych działaniach, uwzględniając następujące główne składowe:

A. POTENCJALNĄ KONTRAKTACJĘ W NABORACH OGŁOSZONYCH DO KOŃCA 2018, w tym:

- potencjał wynikający ze zgłoszonego lub wstępnie oszacowanego zapotrzebowania na dodatkowe środki w umowach podpisanych do 31.12.2018;
- potencjał wynikający z projektów zatwierdzonych do dofinansowania do 31.12.2018, oczekujących na podpisanie umowy;
- potencjał wynikający z możliwości podpisania dodatkowych umów dla projektów złożonych w naborach ogłoszonych do 31.12.2018, które dotychczas nie zostały odrzucone;
- potencjał wynikający z możliwości zawarcia dodatkowych umów dla projektów wpisanych do WPZ.

B. POTENCJALNĄ KONTRAKTACJĘ W DODATKOWYCH NABORACH OGŁOSZONYCH PO ROKU 2018, w tym:

- potencjał wynikający z dodatkowej kontraktacji w naborach zaplanowanych na rok 2019 (nabory ujęte w harmonogramie konkursów na rok 2019, stan na 31.12.2018);
- potencjał wynikający z dodatkowej kontraktacji w naborach aktualnie nieplanowanych, które potencjalnie mogłyby zostać przeprowadzone, przy uwzględnieniu czasu niezbędnego na ocenę wniosków i realizację projektów w okresie kwalifikowania wydatków, tj. do roku 2023.

W Tabeli 29 zestawiono wyniki szacunków w podziale na wymienione powyżej główne składowe. Szczegółowe założenia dotyczące szacowania prezentowanych wartości opisano w Załączniku 2. Na etapie szacowania dodatkowej kontraktacji wzięto pod uwagę różnego rodzaju czynniki zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne (potencjalnie ryzyka), które mogą mieć wpływ na zwiększenie lub zmniejszenie faktycznego zapotrzebowania na środki, dlatego wartości prezentowane są w przedziałach, gdzie pierwsza wartość odpowiada minimalnemu, a druga maksymalnemu poziomowi dodatkowej kontraktacji. Czynniki, które były brane pod uwagę w poszczególnych działaniach zostały wyspecyfikowane w załączniku 2, natomiast założenia dotyczące kluczowych ryzyk zostały omówione w załączniku 4. Wzięto również pod uwagę informacje uzyskane z ankiety CAWI nt. planowanych przedsięwzięć oraz stopnia ich gotowości (załącznik 6).

TABELA 29. POTENCJAŁ WYKORZYSTANIA ALOKACJI ORAZ MOŻLIWEJ NADKONTRAKTACJI ŚRODKÓW UE W DZIAŁANIACH II OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ 2014-2020

DZIAŁANIE	Alokacja aktualna główna	UMOWY PODPISANE DO KOŃCA 2018 R. <i>umowy obowiązujące (nierozwiązane)</i>		POTENCJALNA KONTRAKTACJA W NABORACH OGŁOSZONYCH DO KOŃCA 2018 R. <i>zgłoszone zapotrzebowanie na dodatkowe środki¹⁹², projekty zatwierdzone¹⁹³, w trakcie oceny¹⁹⁴, wpisane na WPZ¹⁹⁵</i>			POTENCJALNA KONTRAKTACJA W DODATKOWYCH NABORACH OGŁOSZONYCH PO 2018 R. <i>dodatkowe nabory planowane¹⁹⁶, dodatkowe nabory aktualnie nieplanowane¹⁹⁷</i>		
		Wartość dof. UE [mln PLN]	% alokacji głównej	Wartość dof. UE [mln PLN]	potencjalna nadkontraktacja [mln PLN]	% alokacji głównej narastająco	Wartość dof. UE [mln PLN]	potencjalna nadkontraktacja [mln PLN]	% alokacji głównej narastająco
1	2	4	$5=(4/2)*100$	6	$7=4-2+6$	$8=[(4+6)/2]*100$	9	$10=4-2+6+9$	$11=[(4+6+9)/2]*100$
02.01	3 012	3 105	103%	600-900	693-993	123%-133%	250-400	943-1393	131%-146%
02.02	1 296	617	48%	650-950	0 ¹⁹⁸ -271	98%-121%	400-600	371-871	129%-167%
02.03	8 129	7 930	98%	240-900	41-701	101-109%	2000-3000	2041-3701	125%-146%
02.04	628	464	74%	90-105	0 ¹⁹⁹	88%-91%	130-210	56-151	109%-124%
02.05	1 082	888	82%	300-350	106-156	110%-114%	200-350	306-506	128%-147%
RAZEM (bez rezerwy wyk.)	14 147	13 004	92%	1880-3205	737-2062	105%-115%	2980-4555	3717-6622	126%-147%
RAZEM (z rezerwą wyk.)	15 095		87%		0²⁰⁰-1114	99%-107%		2769-5674	118%-138%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SzOOP POIiŚ 2014-2020, danych przekazanych przez MŚ (dane z SL 2014, stan na 31.12.2018) oraz analizy eksperckiej potencjału wykorzystania dodatkowych środków w poszczególnych działaniach II osi POIiŚ 2014-2020

¹⁹² Potencjał wynikający ze zgłoszonego zapotrzebowania na dodatkowe środki w umowach podpisanych do 31.12.2018.

¹⁹³ Projekty zatwierdzone do dofinansowania do 31.12.2018, oczekujące na podpisanie umowy.

¹⁹⁴ Projekty złożone w naborach ogłoszonych do 31.12.2018, dotychczas nieodrzucone.

¹⁹⁵ Projekty wpisane na WPZ, dla których planowane jest podpisanie umowy po 31.12.2018.

¹⁹⁶ Nabory ujęte w harmonogramie konkursów na rok 2019 (stan na 31.12.2018)

¹⁹⁷ Dodatkowe nabory, które potencjalnie mogłyby zostać przeprowadzone uwzględniając czas niezbędny na ocenę wniosków i realizację projektów w okresie kwalifikowania wydatków.

¹⁹⁸ Jeżeli wartość dodatkowej kontraktacji osiągnęłaby założone minimum (650 mln PLN), potencjalna kontraktacja w naborach ogłoszonych do końca 2018 roku nie pozwala zagospodarować całej alokacji głównej na działanie 2.2. Wartość niezakontraktowanych środków przy takim scenariuszu wyniosłaby około 30 mln PLN.

¹⁹⁹ Potencjalna kontraktacja w naborach ogłoszonych do końca 2018 roku nie pozwala zagospodarować całej alokacji głównej na działanie 2.4. W zależności od scenariusza dotyczącego potencjalnej kontraktacji, poziom niezakontraktowanych środków wynosi od około 60 do 75 mln PLN.

²⁰⁰ Jeżeli wartość dodatkowej kontraktacji osiągnęłaby założone minimum (1880 mln PLN), potencjalna kontraktacja w naborach ogłoszonych do końca 2018 roku nie pozwala zagospodarować całej alokacji na II osi POIiŚ 2014-2020. Wartość niezakontraktowanych środków przy takim scenariuszu wyniosłaby około 211 mln PLN.

Wyniki przeprowadzonych analiz, zestawione w powyższej tabeli, prowadzą do następujących wniosków:

- **Wykorzystanie alokacji** przewidzianej na II oś POIiŚ 2014-2020, w tym **rezerwy wykonania, nie jest zagrożone;**
- **W większości działań (2.1, 2.3, 2.5) alokacja główna może zostać w pełni wykorzystana bez organizacji dodatkowych naborów;**
- **W działaniu 2.4 pełne wykorzystanie alokacji głównej będzie wymagało organizacji dodatkowego naboru lub naborów wniosków, które obecnie nie są planowane²⁰¹.** Rozstrzygnięcie naboru 2.4.1a/5/2018, jak również sfinalizowanie procedowanego obecnie zwiększenia dofinansowania UE w jednym z projektów pozakonkursowych (POIS.02.04.00-00-0193/16), nie umożliwi zakontraktowania 100% alokacji głównej przewidzianej dla działania 2.4. Do wykorzystania w działaniu 2.4 pozostanie więc **od 60 do 75 mln PLN;**
- **W działaniu 2.2 pełne wykorzystanie alokacji głównej może być zależne od organizacji dodatkowego naboru lub naborów, które obecnie są planowane na 2019 r.** Jeżeli wartość dodatkowej kontraktacji w naborach 2.2/5/2017 i 2.2/6/2018 byłaby mniejsza niż 680 mln PLN (wariant taki może wystąpić), potencjalna kontraktacja w dotychczas ogłoszonych naborach nie pozwoliłaby zagospodarować całej alokacji głównej na działanie 2.2. Biorąc pod uwagę, że informacja o faktycznym poziomie kontraktacji w naborze 2.2/6/6/2018 będzie dostępna dopiero w roku 2020²⁰², uzasadnione jest ogłoszenie dodatkowych naborów w 2019 r. Ponadto przeprowadzenie dodatkowych naborów w 2019 r. otworzy możliwość nadkontraktacji w działaniu 2.2 w przypadku, gdyby pojawiłyby się dodatkowe środki;
- **W skali całej II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, a także poszczególnych działań, istnieje potencjał absorpcji dodatkowych środków** ponad wartość aktualnej alokacji. W skali całej II osi, dodatkowa kontraktacja na poziomie przekraczającym wartość aktualnej alokacji głównej i rezerwy wykonania jest potencjalnie możliwa w naborach już ogłoszonych do końca 2018 roku. Organizacja naborów planowanych na rok 2019, jak również dodatkowych naborów możliwych do realizacji²⁰³ w roku 2019 oraz 2020, umożliwiłaby kontraktację dodatkowo **od 2,8 do 5,7 mld PLN.**

²⁰¹ Nie zostały uwzględnione w aktualnym na dzień prowadzenia analizy harmonogramie konkursów na rok 2019

²⁰² Uwzględniając czas oceny wniosków we wcześniejszych naborach w tym działaniu

²⁰³ Uwzględniono wszystkie nabory na typy projektów, w których istnieje potencjalny popyt na środki UE, biorąc pod uwagę czas niezbędny na ocenę wniosków oraz realizację projektów w okresie kwalifikowania wydatków, tj. do roku 2023.

6.2. OCENA ISTOTNOŚCI POTENCJALNYCH KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW ORAZ ZASOBÓW NIEZBĘDNYCH DO ICH OBSŁUGI

W Załączniku 2 zidentyfikowano **potencjalne kierunki** wykorzystania środków w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, w tym: a. środków, które nie zostały (działanie 2.3) lub nie zostaną zakontraktowane (działanie 2.4) po rozstrzygnięciu ogłoszonych lub planowanych na rok 2019 naborów; b. środków rezerwy wykonania; c. dodatkowych środków wykraczających ponad aktualną alokację przeznaczoną na II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020.

W analizie uwzględniono potrzeby finansowe, projekty oraz działania, które potencjalnie mogłyby być sfinansowane w okresie kwalifikowania wydatków, tj. do roku 2023. Zostały one zestawione w Tabeli 30 w kolumnie 1 i 2. Poszczególne potencjalne kierunki wykorzystania środków charakteryzują się różnym poziomem istotności oraz różnym stopniem zaangażowania zasobów, głównie ludzkich, przede wszystkim na poziomie IW. Dlatego, w oparciu o analizę wielokryterialną, przeprowadzono kompleksową ocenę potencjalnych kierunków wykorzystania środków. Analiza została przeprowadzona w dwóch wymiarach:

A. ISTOTNOŚCI POTENCJALNYCH KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW

Ocena opierała się na wynikach szczegółowych analiz opisanych we wcześniejszych rozdziałach i obejmowała następujące kryteria:

- a. wkład w realizację zobowiązań akcesyjnych;
- b. wkład w realizację założeń polityki klimatycznej w zakresie redukcji emisji CO₂ lub adaptacji do zmian klimatu;
- c. wkład w realizację szczegółowych założeń kluczowych krajowych dokumentów strategicznych, w szczególności KPOŚK, KPGO i WPGO, SPA2020, PAF, jak również SOR;
- d. potencjalny wpływ na realizację zobowiązań wskaźnikowych określonych w POIiŚ 2014-2020, przede wszystkim wskaźników strategicznych, wskaźników ram wykonania oraz wskaźników produktu i rezultatu zapisanych w POIiŚ 2014-2020;
- e. wkład w generowanie korzyści społeczno-gospodarczych (np. poprawa jakości życia, generowanie miejsc pracy, stymulowanie rozwoju podmiotów gospodarczych).

W każdym z kryteriów oceny poszczególnym potencjalnym kierunkom wykorzystania środków przyporządkowano wartości liczbowe odpowiadające istotności (3 – wpływ kluczowy; 2 – wpływ istotny; 1 – wpływ niewielki; 0 - brak wpływu lub wpływ marginalny). Następnie cząstkowe oceny zostały zsumowane (przyjęto, że poszczególne kryteria mają równą wagę), przy czym w dalszej części oceny kierowano się również ocenami cząstkowymi w poszczególnych kryteriach. W ten sposób powstał ranking istotności, w którym liczba przypisanych punktów odpowiada istotności potencjalnego kierunku wykorzystania środków.

Wyniki oceny zaprezentowano w Tabeli 30 w kolumnach 3-7, a podsumowanie – w kolumnie 8.

B. POTENCJAŁU ORAZ WYMAGANEGO ZAANGAŻOWANIA IW

Ocena opierała się na wynikach analizy potencjału administracyjnego zespołów obsługujących poszczególne działania na poziomie IW²⁰⁴ (załącznik 3), danych dotyczących zainteresowania poszczególnymi naborami, danych dotyczących ilości podpisanych (obsługiwanych) umów oraz informacji na temat przebiegu procesu oceny w dotychczasowych naborach. Oceniono, czy uruchomienie potencjalnych kierunków finansowania wiąże się z koniecznością zwiększenia zasobów po stronie IW, a także czy może mieć wpływ na realizację zobowiązań związanych z obsługą już podpisanych umów lub oceną złożonych wniosków.

Wyniki oceny zaprezentowano w Tabeli 30 w kolumnie 9.

²⁰⁴ Ze względu na bardzo duże zróżnicowanie i indywidualną specyfikę finansowanych grup projektów, które pociągają za sobą brak możliwości zastosowania obiektywnych mierników ilościowych, ocena miała charakter jakościowy.

TABELA 30. OCENA ISTOTNOŚCI POTENCJALNYCH KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW NIEZAKONTRAKTOWANYCH W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁANIACH, ŚRODKÓW REZERWY WYKONANIA ORAZ EWENTUALNYCH DODATKOWYCH ŚRODKÓW, WYKRACZAJĄCYCH PONAD ALOKACJĘ PRZEZNACZONĄ NA II OŚ POIiŚ 2014-2020

POTENCJALNY KIERUNEK WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW	POTENCJALNE ZAPOTRZEBOWANIE NA ŚRODKI [mln PLN]	WKŁAD W REALIZACJĘ ZOBOWIĄZAŃ AKCESYJNYCH	REALIZACJA ZAŁOŻEŃ POLITYKI KLIMATYCZNEJ (MITYGACJA LUB ADAPTACJA)	REALIZACJA ZAŁOŻEŃ KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	WPŁYW NA REALIZACJĘ ZOBOWIĄZAŃ WSKAŹNIKOWYCH OKREŚLONYCH W POIiŚ 2014-2020	DODATKOWE KORZYŚCI SPOŁECZNO-GOSPODARCZE	PODSUMOWANIE ISTOTNOŚCI <i>Przypisana wartość określa istotność. Im wyższa wartość tym wyższa istotność.</i>	POTENCJAŁ ORAZ WYMAGANE ZAANGAŻOWANIE IW <i>Ocena: 1 - wystarczające zasoby po stronie IW, bez istotnego wpływu na obsługę innych projektów; 2 - konieczne niewielkie zwiększenie zasobów po stronie IW, bez wpływu na obsługę innych projektów; 3 - wymagane zaangażowanie znacznych zasobów po stronie IW, możliwy negatywny wpływ na obsługę innych projektów</i>
1	2	3	4	5	6	7	8 (suma 3-7)	9
DZIAŁANIE 2.1								
Pokrycie obecnej nadkontraktacji, zwiększenie wartości realizowanych projektów (zapotrzebowanie na dodatkowe środki zgłoszone przez beneficjentów) oraz podpisanie umów na dodatkowe projekty z WPZ	500-720	0	3	2	3	2	10	1
Zwiększenie alokacji na nabór 2.1.5/3/2018 (systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich)	150-180	0	3	2	0	1	6	1
Dodatkowy nabór dla typu 5 (systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich) w roku 2019 (aktualnie nieplanowany)	250-400	0	3	2	0	1	6	2
DZIAŁANIE 2.2								
Zwiększenie alokacji na nabór 2.2/6/2018 i/lub dodatkowe nabory planowane w 2019 r.	370-870	3	2	3	3	1	12	2
DZIAŁANIE 2.3								
Dodatkowe środki na zwiększenie dofinansowania projektów z tytułu różnic przetargowych (procedowane)	240	3	2	3	3	1	12	1
Potencjalne dodatkowe środki na zwiększenie dofinansowania projektów z tytułu różnic przetargowych (szacunek IW)	660	3	2	3	3	1	12	1
Dodatkowe środki na rozszerzenie zakresu rzeczowego realizowanych projektów w zakresie budowy kanalizacji	200-700	3	2	3	2	1	11	2
Dodatkowy nabór ukierunkowany na domknięcie systemu gospodarowania ściekami komunalnymi w aglomeracjach w 2019 r. lub na początku 2020 r. (aktualnie nieplanowany)	1300-2800	3	2	3	2	1	11	3
DZIAŁANIE 2.4								
Zwiększenie alokacji na nabór 2.4.1a/5/2018 (działania o charakterze dobrych praktyk, związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych)	0-15	3	1	2	1	1	8	1

POTENCJALNY KIERUNEK WYKORZYTANIA ŚRODKÓW	POTENCJALNE ZAPOTRZEBOWANIE NA ŚRODKI [mln PLN]	WKŁAD W REALIZACJĘ ZOBOWIĄZAŃ AKCESYJNYCH	REALIZACJA ZAŁOŻEŃ POLITYKI KLIMATYCZNEJ (MITYGACJA LUB ADAPTACJA)	REALIZACJA ZAŁOŻEŃ KRAJOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	WPŁYW NA REALIZACJĘ ZOBOWIĄZAŃ WSKAŹNIKOWYCH OKREŚLONYCH W POIŚ 2014-2020	DODATKOWE KORZYŚCI SPOŁECZNO-GOSPODARCZE	PODSUMOWANIE ISTOTNOŚCI <i>Przypisana wartość określa istotność. Im wyższa wartość tym wyższa istotność.</i>	POTENCJAŁ ORAZ WYMAGANE ZAANGAŻOWANIE IW <i>Ocena: 1 - wystarczające zasoby po stronie IW, bez istotnego wpływu na obsługę innych projektów; 2 - konieczne niewielkie zwiększenie zasobów po stronie IW, bez wpływu na obsługę innych projektów; 3 - wymagane zaangażowanie znacznych zasobów po stronie IW, możliwy negatywny wpływ na obsługę innych projektów</i>
		Ocena istotności wpływu: 3 – wpływ kluczowy; 2 – wpływ istotny; 1 - wpływ niewielki; 0 - brak wpływu lub wpływ marginalny						
1	2	3	4	5	6	7	8 (suma 3-7)	9
Zwiększenie alokacji na dodatkowy nabór dla typu 3 (opracowanie instrumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 i parków narodowych) w roku 2019 (nabór planowany)	0-5	3	1	3	3	0	10	1
Rozszerzenie zakresu projektów pozakonkursowych dotyczących wdrażania działań o zasięgu ogólnokrajowym realizowanych na obszarach Natura 2000 (typ 1b) lub innych projektów pozakonkursowych	10-20	3	1	2	1	1	8	1
Dodatkowy nabór dla typu 1a (działania o charakterze dobrych praktyk, związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych) w 2019 r. (aktualnie nieplanowany)	40-60	3	1	2	1	1	8	2
Dodatkowy nabór dla typu 1a (działania o charakterze dobrych praktyk, związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych) w 2020 r. (aktualnie nieplanowany)	40-60	3	1	2	1	1	8	2
Dodatkowy nabór dla typu 6 (rozwój bazy ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej w parkach narodowych) w 2019 lub 2020 r. (aktualnie nieplanowany)	10-15	0	0	1	0	1	2	2
Dodatkowy nabór dla typu 5b i 5c (budowa potencjału i integracja, edukacja społeczności obszarów chronionych) w 2019 r. (aktualnie nieplanowany)	10-20	0	0	1	0	1	2	3
Dodatkowy nabór dla typu 5b i 5c (budowa potencjału i integracja, edukacja społeczności obszarów chronionych) w 2020 r. (aktualnie nieplanowany)	10-20	0	0	1	0	1	2	3
DZIAŁANIE 2.5								
Zwiększenie alokacji na nabór 2.5/5/2018 w celu sfinansowania dodatkowych projektów z listy rezerwowej, dotyczących rozwoju terenów zieleni w miastach	150-200	0	2	1	0	2	5	1
Dodatkowy nabór dla typu 1 (wsparcie dla zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów) w 2019 lub 2020 r. (aktualnie nieplanowany)	50-100	0	2	2	1	2	7	3
Dodatkowy nabór dla typu 2 (rozwój terenów zieleni w miastach) w 2019 lub 2020 r. (aktualnie nieplanowany)	150-250	0	2	1	0	2	5	3

Źródło: Opracowanie własne

6.3. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE POTENCJALNYCH KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW

W oparciu o wyniki oceny istotności potencjalnych kierunków wykorzystania środków oraz zasobów niezbędnych do ich obsługi, sformułowano rekomendacje dotyczące możliwości wykorzystania środków w II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, w tym: a. środków, które nie zostały (działanie 2.3) lub nie zostaną zakontraktowane (działanie 2.4) po rozstrzygnięciu ogłoszonych lub planowanych na rok 2019 naborów; b. środków rezerwy wykonania; c. dodatkowych środków wykraczających ponad aktualną alokację przeznaczoną na II oś POIiŚ 2014-2020. Na etapie formułowania rekomendacji wykluczono te z potencjalnych kierunków wykorzystania środków, które charakteryzują się najmniejszą istotnością, przy jednoczesnej konieczności zaangażowania znacznych zasobów po stronie IW. Priorytetowo potraktowano natomiast kierunki warunkujące realizację już zawartych umów²⁰⁵, realizację zobowiązań akcesyjnych, jak również wartości docelowych wskaźników założonych w POIiŚ 2014-2020. Zbiorcze zestawienie stopnia priorytetowości poszczególnych kierunków wydatkowania środków znajduje się w Tabeli 31.

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE WYKORZYSTANIA NIEZAKONTRAKTOWANYCH ŚRODKÓW Z AKTUALNEJ ALOKACJI GŁÓWNEJ

W działaniach 2.1, 2.2 i 2.5, po rozstrzygnięciu realizowanych lub planowanych naborów, wykorzystana zostanie cała alokacja główna. W działaniu 2.3 zakończono nabory wniosków. Do wykorzystania pozostała kwota 199 mln PLN, zostanie ona jednak w pełni zagospodarowana w I lub II kwartale 2019 na zwiększenie dofinansowania w podpisanych umowach z tytułu różnic przetargowych. Ewentualne odstąpienie od aneksowania umów może skutkować brakiem możliwości realizacji części projektów, a co za tym idzie niezrealizowaniem założonych w nich zobowiązań wskaźnikowych. Z tego powodu kierunek wykorzystania środków, polegający na pokryciu różnic przetargowych, należy uznać za priorytet;

W działaniu 2.4, po rozstrzygnięciu ogłoszonych lub planowanych naborów, do wykorzystania pozostanie od 60 do 75 mln PLN. Biorąc pod uwagę skalę środków oraz wyniki analiz, rekomendowane jest zagospodarowanie tych środków w działaniu 2.4, w tym poprzez:

- zwiększenie alokacji na nabór 2.4.1a/5/2018 w celu dofinansowania wszystkich projektów, które zostały wpisane na listę rezerwową, pod warunkiem ich pozytywnej oceny;
- zwiększenie alokacji na dodatkowy nabór dla typu 3, dotyczący opracowania instrumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 i parków narodowych, planowany na 2019 r.;
- rozszerzenie zakresu projektów pozakonkursowych dotyczących wdrażania działań o zasięgu ogólnokrajowym, realizowanych na obszarach Natura 2000 (typ 1b) lub innych projektów pozakonkursowych.

²⁰⁵ Konieczność zwiększenia wartości dofinansowania w podpisanych umowach z uwagi na wzrost cen towarów i usług

Należy rozważyć również:

- organizację dodatkowego naboru dla typu 1a (działania o charakterze dobrych praktyk, związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych) w 2019 roku (aktualnie nieplanowany).

Wszystkie proponowane kierunki wykorzystania środków w działaniu 2.4 **mają istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych dotyczących wdrożenia sieci obszarów Natura 2000 oraz ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych priorytetowych z punktu widzenia Wspólnoty**. Realizacja działań będzie miała również istotny wpływ na realizację *Priorytetowych ram działań (PAF) dla obszarów Natura 2000*. Warto także podkreślić, że środki UE są podstawowym źródłem finansowania działań dotyczących ochrony gatunków i siedlisk na obszarach Natura 2000 w Polsce. Mimo, że w odniesieniu do całkowitej alokacji na II oś priorytetową, skala zaangażowanych w działanie 2.4 środków jest relatywnie niewielka, **to ich wkład w ustanowienie dokumentów zarządczych dla obszarów Natura 2000 oraz realizacji ich założeń należy uznać za kluczowy**.

Warto także zaznaczyć, że większość zabiegów realizowanych na obszarach Natura 2000 ma charakter ciągły. Realizacja dodatkowego konkursu w roku 2019 wypełniałaby lukę w finansowaniu między kolejnymi perspektywami finansowymi UE. Prawdopodobne jest, że pierwsze nabory na działania dotyczące ochrony przyrody w kolejnej perspektywie finansowej zostaną ogłoszone najwcześniej na przełomie 2022/2023 – w przypadku zakończenia naborów w 2018 roku, luka w finansowaniu ochrony gatunków i siedlisk na obszarach Natura 2000 wyniesie więc 4 lata. W tym czasie możliwość finansowania potrzeb związanych z ochroną gatunków i siedlisk na obszarach Natura 2000, dla których głównym źródłem wsparcia jest obecnie POIiŚ 2014-2020, z innych źródeł będzie bardzo ograniczona. Ewentualne przeniesienie środków z działania 2.4 na inne działania tylko w niewielkim stopniu pokryje zidentyfikowane w nich potrzeby finansowe, ograniczając jednocześnie znacząco możliwość realizacji zobowiązań dotyczących ochrony gatunków i siedlisk na obszarach Natura 2000. Należy mieć również na uwadze, że realizacja założonej w POIiŚ 2014-2020 wartości docelowej wskaźnika *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*, po podpisaniu umów z naboru 2.4.1a/5/2018, będzie uzależniona od jednego projektu, który realizuje obecnie założoną wartość wskaźnika na poziomie 125%. Biorąc pod uwagę niewielką wartość projektu, i związany z tym niski poziom nakładów na jednostkę efektu, odbiegający znacząco od pozostałych projektów, sposób zdefiniowania wartości wskaźnika w projekcie może budzić wątpliwości. Realizacja dodatkowego naboru w roku 2019, podobnie jak w przypadku działania 2.2, może pełnić rolę bufora²⁰⁶ umożliwiającego wykorzystanie 100% środków, jak również absorbcję ewentualnych dodatkowych środków.

²⁰⁶ Rezerwa projektów, dla których można potencjalnie podpisać dodatkowe umowy

TABELA 31. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE POTENCJALNYCH KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW NIEZAKONTRAKTOWANYCH W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁANIACH, ŚRODKÓW REZERWY WYKONANIA ORAZ EWENTUALNYCH DODATKOWYCH ŚRODKÓW, WYKRACZAJĄCYCH PONAD ALOKACJĘ PRZEZNACZONĄ NA II OŚ POIiŚ 2014-2020

POTENCJALNY KIERUNEK WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW	POTENCJALNE ZAPOTRZEBOWANIE NA ŚRODKI [mln PLN]	PODSUMOWANIE ISTOTNOŚĆ Wartość określa istotność. Im wyższa wartość tym wyższa istotność.	POTENCJAŁ ORAZ WYMAGANE ZAANGAŻOWANIE IW Opis kategorii znajduje się w Tabeli 30	NIEZAKONTRAKTOWANE ŚRODKI W RAMACH DZIAŁANIA po rozstrzygnięciu ogłoszonych lub planowanych naborów [mln PLN]	POTENCJALNE KIERUNKI WYKORZYSTANIA NIEZAKONTRAKTOWANYCH ŚRODKÓW W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁAŃ	Czy wykorzystanie wolnych środków zaspakaja potrzeby finansowe?	POTENCJALNE KIERUNKI WYKORZYSTANIA REZERWY WYKONANIA [948 mln PLN]	Czy wykorzystanie rezerwy wykonania zaspakaja potrzeby finansowe?	Czy występuje zapotrzebowanie na dodatkowe środki wykraczające ponad wartość aktualnej alokacji na II oś?	POTENCJALNE KIERUNKI WYKORZYSTANIA DODATKOWYCH ŚRODKÓW PONAD WARTOŚĆ AKTUALNEJ ALOKACJI NA II OŚ
1	2	8 (suma 3-7)	9	10	11	12	13	14	15	16
DZIAŁANIE 2.1										
Pokrycie obecnej nadkontraktacji, zwiększenie wartości realizowanych projektów (zapotrzebowanie na dodatkowe środki zgłoszone przez beneficjentów) oraz podpisanie umów na dodatkowe projekty z WPZ	500-720	10	1	nadkontraktacja środków ponad wartość alokacji głównej (94 mln PLN)		n.d.	1 (594-814 mln PLN)	TAK	NIE	n.d.
Zwiększenie alokacji na nabór 2.1.5/3/2018 (systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich)	150-180	6	1			n.d.		n.d.	TAK (150-180 mln PLN)	7
Dodatkowy nabór dla typu 5 (systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich) w 2019 r. (aktualnie nieplanowany)	250-400	6	2			n.d.		n.d.	TAK (250-400 mln PLN)	10
DZIAŁANIE 2.2										
Zwiększenie alokacji na nabór 2.2/6/2018 i/lub dodatkowe nabory planowane w 2019 r.	370-870	12	2	możliwe wykorzystanie całej alokacji głównej		n.d.	2 (0-226 mln PLN)	n.d.	TAK (144-870 mln PLN)	2
DZIAŁANIE 2.3										
Dodatkowe środki na zwiększenie dofinansowania projektów z tytułu różnic przetargowych (procedowane)	240	12	1	199	1 (199 mln PLN)	CZĘŚCIOWO (199 mln PLN)	1 (40 mln PLN)	TAK	NIE	n.d.
Potencjalne dodatkowe środki na zwiększenie dofinansowania projektów z tytułu różnic przetargowych (szacunek IW)	0-660	12	1			n.d.	1 (0-226 mln PLN)	CZĘŚCIOWO (0-226 mln PLN)	TAK (434-660 mln PLN)	1
Dodatkowe środki na rozszerzenie zakresu rzeczowego realizowanych projektów, w zakresie budowy kanalizacji	200-700	12	2			n.d.		n.d.	TAK (200-700 mln PLN)	3
Dodatkowy nabór ukierunkowany na domknięcie systemu gospodarowania ściekami komunalnymi w aglomeracjach w 2019 r. lub na początku 2020 r. (aktualnie nieplanowany)	1300-2800	11	3			n.d.		n.d.	TAK (1300-2800 mln PLN)	4

POTENCJALNY KIERUNEK WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW	POTENCJALNE ZAPOTRZEBOWANIE NA ŚRODKI [mln PLN]	PODSUMOWANIE ISTOTNOŚĆ Wartość określa istotność. Im wyższa wartość tym wyższa istotność.	POTENCJAŁ ORAZ WYMAGANE ZAANGAŻOWANIE IW Opis kategorii znajduje się w Tabeli 30	NIEZAKONTRAKTOWANE ŚRODKI W RAMACH DZIAŁANIA po rozstrzygnięciu ogłoszonych lub planowanych naborów [mln PLN]	POTENCJALNE KIERUNKI WYKORZYSTANIA NIEZAKONTRAKTOWANYCH ŚRODKÓW W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁAŃ	Czy wykorzystanie wolnych środków zaspakaja potrzeby finansowe?	POTENCJALNE KIERUNKI WYKORZYSTANIA REZERWY WYKONANIA [948 mln PLN]	Czy wykorzystanie rezerwy wykonania zaspakaja potrzeby finansowe?	Czy występuje zapotrzebowanie na dodatkowe środki wykraczające ponad wartość aktualnej alokacji na II oś?	POTENCJALNE KIERUNKI WYKORZYSTANIA DODATKOWYCH ŚRODKÓW PONAD WARTOŚĆ AKTUALNEJ ALOKACJI NA II OŚ	Przypisana wartość określa PRIORYTETOWOŚĆ, 1 oznacza najwyższy priorytet (rekomendacja przekazania środków w pierwszej kolejności), im wyższa wartość tym mniejszy priorytet.	
											11	12
1	2	8 (suma 3-7)	9	10	11	12	13	14	15	16		
DZIAŁANIE 2.4												
Zwiększenie alokacji na nabór 2.4.1a/5/2018 (działania o charakterze dobrych praktyk, związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych)	0-15	8	1	60-75	1 (0-15 mln PLN)	TAK		n.d.	NIE	n.d.		
Zwiększenie alokacji na dodatkowy nabór dla typu 3 (opracowanie instrumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 i parków narodowych) w 2019 r. (nabór planowany)	0-5	10	1		1 (0-5 mln PLN)	TAK		n.d.	NIE	n.d.		
Rozszerzenie zakresu projektów pozakonkursowych dotyczących wdrażania działań o zasięgu ogólnokrajowym realizowanych na obszarach Natura 2000 (typ 1b) lub innych projektów pozakonkursowych	10-20	8	1		1 (10-20 mln PLN)	TAK		n.d.	NIE	n.d.		
Dodatkowy nabór dla typu 1a (działania o charakterze dobrych praktyk, związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych) w 2019 r. (aktualnie nieplanowany)	40-60	8	2		2 (20-60 mln PLN)	CZĘŚCIOWO (20-60 mln PLN)		n.d.	TAK (0-40 mln PLN)	5		
Dodatkowy nabór dla typu 1a (działania o charakterze dobrych praktyk, związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych) w 2020 r. (aktualnie nieplanowany)	40-60	8	2			n.d.		n.d.	TAK (40-60 mln PLN)	6		
DZIAŁANIE 2.5												
Zwiększenie alokacji na nabór 2.5/5/2018 w celu sfinansowania dodatkowych projektów z listy rezerwowej dotyczących rozwoju terenów zieleni w miastach	150-200	5	1	możliwe wykorzystanie całej alokacji głównej		n.d.		n.d.	TAK (150-200 mln PLN)	9		
Dodatkowy nabór dla typu 1 (wsparcie dla zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów) w 2019 r. lub 2020 r. (aktualnie nieplanowany)	50-100	7	3			n.d.		n.d.	TAK (50-100 mln PLN)	8		

Źródło: Opracowanie własne

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW Z REZERWY WYKONANIA

Formułując rekomendacje dotyczące sposobu wykorzystania środków z rezerwy wykonania, poza wynikami oceny istotności, **kierowano się również dodatkowymi kryteriami**, przede wszystkim koniecznością sfinansowania już podjętych zobowiązań (np. dla projektów wpisanych na WPZ), jak również potrzebą zabezpieczenia środków warunkujących realizację umów podpisanych do 31.12.2018, a co za tym idzie wynikających z nich zobowiązań wskaźnikowych.

Środki rezerwy wykonania powinny zostać skierowane w pierwszej kolejności na **pokrycie nadkontraktacji w dzianiu 2.1, podpisanie umów na dodatkowe projekty ujęte w WPZ oraz na zwiększenie wartości dofinansowania UE w projektach realizowanych w działaniu 2.1 i 2.3**, które w większości przypadków są już przedmiotem procedowania.

Sfinansowanie dodatkowych potrzeb w działaniu 2.1 jest konsekwencją podjętych już decyzji i zobowiązań, niemniej jednak ma wpływ na realizację szczegółowych założeń przyjętych w POIiŚ 2014-2020, w tym zobowiązań wskaźnikowych. Przekazanie środków na działanie 2.1 uzasadnia również istotny wpływ większości realizowanych lub planowanych przedsięwzięć na lepsze dostosowanie społeczeństwa i gospodarki do zmian klimatu oraz ograniczenie skali zagrożeń oraz szkód związanych z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, których nasilenie jest ściśle związane ze zmianami klimatu. W działaniu 2.3 zapotrzebowanie na dodatkowe środki wynika przede wszystkim ze wzrostu cen na rynku usług budowlanych. Ewentualne odstąpienie od aneksowania umów może skutkować brakiem możliwości realizacji części projektów, a co za tym idzie niezrealizowanie założonych w nich zobowiązań wskaźnikowych, które z kolei mają przełożenie na realizację zobowiązań akcesyjnych.

Pokrycie dodatkowych potrzeb finansowych w działaniu 2.1 i 2.3 umożliwi również realizację założeń wynikających z istotnych krajowych dokumentów strategicznych (SPA 2020, KPOŚK), a w przypadku działania 2.3, dodatkowo zobowiązań akcesyjnych dotyczących oczyszczania ścieków komunalnych.

Jeżeli faktyczny poziom nakładów na opisane powyżej potrzeby związane z wypełnieniem podjętych zobowiązań oraz zabezpieczeniem realizowanych projektów w działaniu 2.1 i 2.3, okazałyby się niższy niż wartość **rezerwy wykonania, pozostałe środki powinny zostać przeznaczone na sfinansowanie dodatkowych przedsięwzięć w działaniu 2.2.**

REKOMENDACJE DOTYCZĄCE WYKORZYSTANIA DODATKOWYCH ŚRODKÓW, WYKRACZAJĄCYCH PONAD ALOKACJĘ PRZEZNACZONĄ NA II OŚ PRIORYTETOWĄ POIiŚ 2014-2020

W przypadku dostępności dodatkowych środków, wykraczających ponad aktualną alokację przeznaczoną na II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020, kluczowe znaczenie będzie miało **zabezpieczenie potrzeb dotyczących zwiększenia dofinansowania UE w podpisanych umowach w działaniu 2.3**, jeżeli nie będą one mogły być sfinansowane ze środków rezerwy wykonania.

Drugim pod względem istotności kierunkiem finansowania powinno być **zwiększenie alokacji na nabór 2.2/6/2018 lub dodatkowe nabory planowane w roku 2019, a co za tym idzie, alokacji środków UE na działanie 2.2**. Kluczowym argumentem uzasadniającym jest w tym przypadku istotny wkład przedsięwzięć dotyczących zagospodarowania odpadów komunalnych w realizację zobowiązań akcesyjnych. Przeznaczenie dodatkowych środków na działanie 2.2 może mieć przy tym istotny wpływ na możliwość realizacji wskaźnika rezultatu strategicznego *Udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju* na poziomie przyjętym obecnie w POIiŚ 2014-2020, tj. 50%. Biorąc pod uwagę aktualny poziom oraz tempo wzrostu wartości wskaźnika w ostatnich latach, osiągnięcie założonej w POIiŚ 2014-2020 wartości jest zagrożone. Przyjęty poziom docelowy wynika jednak z kluczowych zobowiązań akcesyjnych w obszarze gospodarki odpadami komunalnymi. Wskazane jest więc **podjęcie wszelkich możliwych działań, zwiększających prawdopodobieństwo osiągnięcia założonego udziału odpadów komunalnych zebranych selektywnie**, do czego Polska jest zobowiązana jako kraj członkowski UE. Realizacja założonej wartości wskaźnika rezultatu strategicznego na poziomie 50% będzie wymagała w najbliższych latach intensyfikacji działań na wszystkich poziomach, w tym na poziomie rozwoju infrastruktury, edukacji i egzekwowania prawa. POIiŚ 2014-2020 jest kluczowym źródłem finansowania²⁰⁷ działań dotyczących budowy i modernizacji ZZO i PSZOK, które są ważnym ogniwem warunkującym skuteczne prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Z analizy planów inwestycji wpisanych do WPGO wynika, że realizacja większości z nich jest uzależniona od pozyskania środków zewnętrznych. Ponadto elementem większości projektów realizowanych w działaniu 2.2 są działania edukacyjne, które adresują istotny problem niskiej świadomości społecznej, warunkujący możliwość osiągnięcia założeń dotyczących poziomów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Hierarchia priorytetów dotycząca pozostałych potencjalnych kierunków wykorzystania dodatkowych środków została przedstawiona w Tabeli 31 w kolumnie 16, przy czym uszeregowanie priorytetów jest wypadkową istotności oraz oceny dotyczącej zasobów niezbędnych do obsługi dodatkowych środków, które zostały scharakteryzowane w Tabeli 30 w kolumnach 3-9.

²⁰⁷ Działania związane z gospodarką odpadami komunalnymi są również realizowane w RPO, ale w znacznie mniejszej skali i wymiarze finansowym.

7. KLUCZOWE WNIOSKI I REKOMENDACJE

TABELA 32. KLUCZOWE WNIOSKI I REKOMENDACJE

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOŚÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
Stan oraz perspektywy osiągnięcia wartości docelowych dla wskaźników typu output, rezultatu strategicznego oraz ram wykonania określonych w POIiŚ 2014-2020 oraz SzOOP							
<p>W1. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że osiągnięta zostanie zdecydowana większość określonych w POIiŚ 2014-2020 wartości docelowych wskaźników typu output. W wielu przypadkach prognozowane wartości docelowe zostaną nawet znacznie przekroczone.</p> <p>Zidentyfikowano jednak wskaźniki typu <i>output</i>, których osiągnięcie nie będzie możliwe lub jest mało prawdopodobne, nawet przy założeniu pełnego wykorzystania dostępnej alokacji. Są to dwa wskaźniki zapisane w POIiŚ 2014-2020: <i>Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI)</i>, <i>Długość wybudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej</i>, oraz siedem wskaźników zapisanych w SzOOP POIiŚ 2014-2020: <i>Liczba wybudowanych jednostek (łodołamaczy)</i>; <i>Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej</i>; <i>Długość linii brzegowej, na której prowadzone są działania z zakresu ochrony brzegów morskich</i>; <i>Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych</i>; <i>Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów</i>; <i>Liczba</i></p>	Rozdziały 2.2-2.6 s. 27-133	<p>R1. Wskazana jest modyfikacja wartości docelowych większości wskaźników typu <i>output</i>, w przypadku których nie będzie możliwe, z przyczyn obiektywnych, osiągnięcie wartości założonych w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020, lub istnieje duże prawdopodobieństwo osiągnięcia wyższych wartości docelowych niż zakładano. Szczegółowe rekomendacje dotyczące poszczególnych wskaźników znajdują się w rozdziałach 3.2-3.6 oraz zostały zestawione w Załączniku 1.</p>	ochrona środowiska, adaptacja do zmian klimatu	IP/IZ	Aktualizacja wartości docelowych wskaźników przy najbliższej aktualizacji SzOOP POIiŚ 2014-2020 oraz POIiŚ 2014-2020.	I-IV kw. 2019	programowa, operacyjna

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
<i>opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody; Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację.</i>							
<p>W2. Biorąc pod uwagę aktualne trendy dotyczące zmiany udziału odpadów komunalnych zbieranych selektywnie oraz potencjalny wpływ POliŚ 2014-2020 na zwiększenie tego udziału można założyć, że zagrożona jest realizacja wskaźnika rezultatu strategicznego: <i>Udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju.</i> Wpływ interwencji II osi priorytetowej POliŚ na wartość wskaźnika należy ocenić jako istotny, jednak niewystarczający (wg stanu na koniec 2018 roku), żeby zapewnić realizację rezultatu strategicznego na założonym poziomie.</p> <p>Wpływ na osiągnięcie założonej wartości docelowej może mieć zwiększenie skali finansowania przedsięwzięć dotyczących budowy i rozbudowy punktów selektywnej zbiórki odpadów, zakładów zagospodarowania odpadów, jak również edukacji społeczeństwa, które są przedmiotem wsparcia w działaniu 2.2 POliŚ 2014-2020, przy równoległej intensyfikacji działań w obszarze legislacji, w szczególności egzekwowania obowiązujących wymogów prawa. Biorąc pod uwagę aktualne uwarunkowania, zwiększenie skali finansowania w działaniu 2.2 jest</p>	Rozdziały 3.2, 6.3 s. 142-145, 198-203	R2. W przypadku możliwości zwiększenia alokacji na II oś POliŚ 2014-2020, dodatkowe środki powinny zostać przeznaczone m.in. na sfinansowanie dodatkowych przedsięwzięć w działaniu 2.2. Szerzej do zagadnienia potencjalnych kierunków wykorzystania dodatkowych środków odniesiono się w rozdziale 6.3 i rekomendacjach R11 i R12.	ochrona środowiska	IP/IZ	Uwzględnienie rekomendacji na etapie decyzji o realokacji środków	IV kw. 2019	programowa, operacyjna

TRZEŚC WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TRZEŚC REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
uzależnione od przekazania dodatkowych środków na realizację II osi POIiŚ 2014-2020.							
W3. Biorąc pod uwagę aktualne uwarunkowania dotyczące przygotowania planów zarządzania dla obszarów Natura 2000 oraz potencjalny wpływ POIiŚ 2014-2020 na realizację tego zobowiązania można założyć, że zagrożona jest realizacja wskaźnika rezultatu strategicznego: <i>Odsetek obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania.</i> Wpływ interwencji II osi priorytetowej POIiŚ na wartość wskaźnika jest bardzo istotny, jednak niewystarczający, żeby zapewnić realizację rezultatu strategicznego na założonym poziomie. Kluczowe znaczenie z punktu widzenia realizacji wskaźnika na założonym poziomie mają czynniki pozaprogramowe.	Rozdział 3.4 s. 149-151	R3. Ewentualne dodatkowe potrzeby finansowe, dotyczące rozszerzenia zakresu rzeczowego lub sfinansowania dodatkowych projektów związanych z opracowaniem planów zarządzania dla obszarów Natura 2000, powinny być traktowane priorytetowo na etapie decyzji o wykorzystaniu alokacji przewidzianej na działanie 2.4. Szerzej do zagadnienia kierunków wykorzystania alokacji przewidzianych na poszczególne działania odniesiono się w rozdziale 6.3 i rekomendacji R9.	ochrona środowiska	IP/IW	Uwzględnienie rekomendacji na etapie ewentualnej realokacji środków	IV kw. 2019	programowa, operacyjna
System wskaźników							
W4. Monitorowanie wskaźników w projektach przebiega generalnie w sposób spójny i niebudzący istotnych zastrzeżeń metodologicznych, zidentyfikowano jednak przypadki błędów, braków lub nieścisłości, np. pominięcia adekwatnych wskaźników, zastosowania mierników nieadekwatnych dla danego typu projektu, lub oszacowania wartości niezgodnie z definicją. Większość problemów została zidentyfikowana przez IP i IW, podjęto również odpowiednie	Rozdziały 2.2-2.6 s. 27-133	R4. W części projektów wskazana jest modyfikacja katalogów i wartości wskaźników przyjętych w podpisanych umowach o dofinansowanie, a następnie modyfikacja wartości wprowadzonych do SL2014. Szczegółowe rekomendacje w tym zakresie znajdują się w rozdziałach 2.2-2.6 oraz zostały zestawione w Załączniku 1.	ochrona środowiska	IW	Korekta katalogu wskaźników lub ich wartości w bieżących aneksach umów	I-IV kw. 2019	programowa, operacyjna

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
działania naprawcze. Wg informacji na dzień 31.12.2018, istnieje potrzeba wprowadzenia niewielkich korekt w podpisanych umowach i SL2014.							
<p>W5. Problemy dotyczące błędów, braków lub nieścisłości w informacji wskaźnikowej wynikały głównie z braku ogólnodostępnych, dostatecznie precyzyjnych definicji, czego konsekwencją były błędy popełniane przez beneficjentów, jak również pracowników IW, weryfikujących dokumentację aplikacyjną oraz umowy o dofinansowanie przed ich podpisaniem. Jednocześnie wypracowane dotąd rozwiązania oraz zdobyte doświadczenie, dotyczące podejścia do definiowania wskaźników oraz rozwiązywania problemów interpretacyjnych (na poziomie instytucji oraz osób zaangażowanych w proces wdrażania II osi POIiŚ 2014-2020) stanowi cenny zasób wiedzy. Powinien on zostać w jak najszerszym stopniu wykorzystany na etapie</p>	<p>Rozdział 4.1 s. 156-160</p>	<p>R5. Wskazane jest zebranie na poziomie IP dostępnych informacji nt. stosowanych definicji oraz interpretacji poszczególnych wskaźników dla II osi POIiŚ 2014-2020. Biorąc pod uwagę, że proces kontraktowania środków w II osi POIiŚ 2014-2020 jest bardzo zaawansowany, dokument powinien mieć status roboczy.</p>	<p>ochrona środowiska, adaptacja do zmian klimatu</p>	<p>IP</p>	<p>Zebranie i weryfikacja na poziomie IP dostępnej wiedzy nt. sposobu definiowania wskaźników.</p>	<p>do IV kw. 2019</p>	<p>programowa, operacyjna</p>

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
<p>programowania kolejnej perspektywy finansowej, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.</p> <p>Obecnie wiedza dotycząca wskaźników jest rozproszona, co rodzi ryzyko utraty części zgromadzonych doświadczeń.</p>		<p>R6. Zbiór definicji, o którym mowa powyżej, powinien być wykorzystywany do przygotowania <i>katalogu definicji wskaźników w obszarze ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu</i>, który powinien zostać opublikowany w początkowym okresie wdrażania perspektywy finansowej 2021-2027.</p>	ochrona środowiska, adaptacja do zmian klimatu	IP	Opracowanie katalogu definicji wskaźników	perspektywa 2021-2027	programowa, operacyjna
<p>W6. Zidentyfikowany stan faktyczny, dotyczący jakości informacji wskaźnikowej, wskazuje również, że zapisy zawarte w instrukcjach wykonawczych obowiązujących w okresie 2015-2018, nie były wystarczające, żeby zapewnić odpowiednią kontrolę nad poprawnością doboru i sposobu definiowania wskaźników zapisanych w umowach.</p>	Rozdziały 4.1 i 4.2 s. 156-161	<p>R7. Konieczne jest wdrożenie skutecznych narzędzi zapewniających weryfikację katalogu wskaźników przed podpisaniem umowy o dofinansowanie.</p>	ochrona środowiska, adaptacja do zmian klimatu	IW	<p>Weryfikacja i ewentualna modyfikacja zapisów instrukcji wykonawczych na poziomie IW (jeżeli takie działania nie zostały jeszcze podjęte)</p> <p>Przekazanie kierownikom i pracownikom odpowiednich komórek komunikatu nt. istotności weryfikacji wskaźników przed</p>	I kw. 2019	programowa, operacyjna

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
					podpisaniem umowy o dofinansowanie. Przeprowadzenie wewnętrznych szkoleń dla pracowników IW		
<p>W7. Dla części wskaźników ujętych w POIiŚ 2014-2020 i SzOOP POIiŚ 2014-2020, poziom niedoszacowania lub przeszacowania możliwej do osiągnięcia wartości docelowej był bardzo wysoki. W większości przypadków przyczyną nie były jednak niewłaściwe założenia metodologiczne. Szacowanie wartości części wskaźników wiązało się z wysokim ryzykiem błędu ze względu na: a. duże zróżnicowanie poziomu nakładów na jednostkę efektu w projektach (np. w części wskaźników w działaniu 2.2 i 2.1); b. ograniczony zasób danych umożliwiających przeprowadzenie szacowania (np. w części wskaźników w działaniu 2.2 i 2.5); c. duże zróżnicowanie typów przedsięwzięć oraz możliwych do osiągnięcia produktów i rezultatów w poszczególnych działaniach (np. dzianie 2.4). Precyzyjne szacowanie było możliwe przede wszystkim w działaniach, w których: a. realizowano dużą liczbę projektów (np. działanie 2.3); b. na etapie programowania dostępna była wiedza nt. konkretnych projektów, które będą realizowane (część wskaźników w działaniu 2.1);</p>	<p>Rozdziały 2.2-2.6 s. 27-133</p>	<p>R8. Wskazane jest wypracowanie uproszczonej metodologii określania ryzyka błędu na etapie szacowania wartości docelowej wskaźników, zarówno na poziomie programu, jak i projektów. Metodyka taka mogłaby polegać na przyporządkowania wskaźnika np. do czterech kategorii ryzyka: niewielkie ($\pm 10\%$), średnie ($\pm 25\%$), wysokie ($\pm 50\%$), bardzo wysokie (więcej niż $\pm >50\%$), w zależności od takich czynników jak np.: a. zróżnicowanie poziomu nakładów na jednostkę efektu w projektach; b. zasób danych umożliwiających przeprowadzenie szacowania; c. zróżnicowanie typów przedsięwzięć oraz możliwych do osiągnięcia produktów i rezultatów w działaniu.</p> <p>Wskaźniki, które charakteryzują się wysokim lub bardzo wysokim ryzykiem</p>	ochrona środowiska, adaptacja do zmian klimatu	IZ	Weryfikacja podejścia do szacowania wartości wskaźników jak również egzekwowania poziomu wykonania	perspektywa 2021-2027	programowa, operacyjna

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
<p>c. zróżnicowanie poziomu nakładów na jednostkę efektu w projektach było relatywnie niewielkie (np. część wskaźników w działaniu 2.3).</p> <p>Dla większości wskaźników na etapie szacowania wartości docelowej możliwa była ocena przybliżonej skali ryzyka popełnienia błędu. Jednocześnie precyzyjne określenie błędu wymagało zastosowania złożonych metod statystycznych. Biorąc jednak pod uwagę skalę niedoszacowania części wskaźników oraz zmienność czynników wpływających na faktyczną wartość, szacowanie w oparciu o metody statystyczne również nie byłoby w pełni miarodajne.</p>		<p>błędu, nie powinny być wykorzystywane jako mierniki programowe lub mierniki istotne dla interwencji (jedynie funkcja informacyjna).</p>					
Potencjalne kierunki wykorzystania alokacji głównej, rezerwy wykonania oraz ewentualnych dodatkowych środków							
<p>W8. W działaniach 2.1, 2.2 i 2.5, po rozstrzygnięciu realizowanych lub planowanych naborów, wykorzystana zostanie cała alokacja główna.</p> <p>W działaniu 2.3 do 31.12.2018 zakończono proces podpisywania umów. Do wykorzystania pozostała kwota 199 mln PLN, zostanie ona jednak w pełni zagospodarowana w I lub II kwartale 2019 na zwiększenie dofinansowania w podpisanych umowach z tytułu różnic przetargowych.</p> <p>W działaniu 2.4, po rozstrzygnięciu ogłoszonych lub planowanych naborów, do wykorzystania pozostanie od 60 do 75 mln PLN. Pełne wykorzystanie alokacji głównej będzie wymagało</p>	<p>Rozdziały 2.1, 6.1-6.3</p> <p>s. 25-27, 191-203</p>	<p>R9. Wskazane jest przeznaczenie środków, które nie zostaną wykorzystane po rozstrzygnięciu naboru 2.4.1a oraz dodatkowego naboru dotyczącego opracowania instrumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 i parków narodowych, na rozszerzenie zakresu lub dofinansowanie dodatkach projektów do wysokości aktualnej alokacji na działanie 2.4.</p>	<p>ochrona środowiska</p>	<p>IP</p>	<p>Uwzględnienie rekomendacji na etapie podejmowania decyzji nt. ewentualnej realokacji środków</p> <p>Zmiana harmonogramu</p>	<p>I-II kw. 2019</p>	<p>programowa, operacyjna</p>

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
<p>organizacji dodatkowego naboru na projekty związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych (typ 1a), który obecnie nie jest planowany. Biorąc pod uwagę dotychczasowy popyt na środki, wyniki i przebieg procesu oceny, jak również uwarunkowania związane z przygotowaniem i realizacją dodatkowych projektów w okresie kwalifikowania wydatków, istnieje możliwość realizacji dodatkowych umów w okresie kwalifikowania wydatków. Wszystkie potencjalne kierunki dodatkowego wykorzystania środków w działaniu 2.4 mają istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych dotyczących wdrożenia sieci obszarów Natura 2000 oraz ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych priorytetowych z punktu widzenia Wspólnoty.</p>		<p>Wskazana jest również organizacja dodatkowego naboru w działaniu 2.4 w roku 2019 na projekty związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych (typ 1a).</p>			<p>naborów na rok 2019</p>		
<p>W9. Formułując wnioski dotyczące sposobu wykorzystania środków z rezerwy wykonania, poza wynikami oceny istotności, należy kierować się przede wszystkim koniecznością sfinansowania już podjętych zobowiązań (np. dla projektów wpisanych na WPZ), jak również potrzebą zabezpieczenia środków warunkujących realizację umów podpisanych do końca 2018 roku, a co za tym idzie wynikających z nich zobowiązań wskaźnikowych.</p>	<p>Rozdziały 6.1-6.3 s. 191-203</p>	<p>R10. Środki rezerwy wykonania powinny zostać skierowane w pierwszej kolejności na pokrycie nadkontraktacji w działaniu 2.1, podpisanie umów na dodatkowe projekty ujęte w WPZ oraz na zwiększenie wartości dofinansowania UE w projektach realizowanych w działaniu 2.1 i 2.3, które w większości przypadków są już przedmiotem procedowania. Jeżeli faktyczny poziom nakładów na opisane powyżej potrzeby okazałyby się niższy niż wartość rezerwy wykonania, pozostałe środki powinny</p>	<p>ochrona środowiska, adaptacja do zmian klimatu</p>	<p>IP, IZ</p>	<p>Uwzględnienie rekomendacji na etapie podejmowania decyzji nt. ewentualnej realokacji środków</p>	<p>I-II kw. 2019</p>	<p>programowa, operacyjna</p>

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
		zostać przeznaczone na sfinansowanie dodatkowych przedsięwzięć w działaniu 2.2.					
<p>W10. W skali całej osi, a także poszczególnych działań, istnieje potencjał absorpcji dodatkowych środków ponad wartość aktualnej alokacji przewidzianej na II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020. W skali całej osi, dodatkowa kontraktacja jest potencjalnie możliwa w naborach już ogłoszonych do końca 2018 roku. Organizacja naborów planowanych na rok 2019, jak również dodatkowych naborów możliwych do realizacji w roku 2019 oraz 2020, umożliwiłaby dodatkową kontraktację od 2,8 do 5,7 mld PLN.</p> <p>Największe możliwości i jednocześnie potrzeby występują w działaniach 2.2 i 2.3. Przedsięwzięcia finansowane w tych działaniach są kluczowe z punktu widzenia realizacji założeń akcesyjnych w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych oraz oczyszczania ścieków komunalnych, mają również istotny wkład w realizację założeń Strategii Europa 2020. Działania 2.2 i 2.3 przyczyniają się także do zmniejszenia dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE. W tym kontekście powinny być traktowane priorytetowo przy ewentualnej realokacji środków.</p> <p>Działania 2.2 i 2.3 mają także istotny wkład w realizację celów energetyczno-klimatycznych Strategii Europa 2020. Wiele projektów</p>	Rozdziały 6.1-6.3 s.191-203	<p>R11. W przypadku ewentualnej realokacji środków w ramach całego POIiŚ 2014-2020, należy uwzględnić potencjał absorpcji dodatkowych środków w II osi POIiŚ 2014-2020 oraz istotny wkład działań, w których występuje największy potencjał absorpcji dodatkowych środków (2.2, 2.3), w realizację zobowiązań akcesyjnych, założeń Strategii Europa 2020, jak również zmniejszenie dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE.</p>	ochrona środowiska	IP, IZ	Uwzględnienie rekomendacji na etapie podejmowania decyzji nt. ewentualnej realokacji środków	2019-2020	programowa, operacyjna

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
<p>finansowanych w działaniu 2.3 obejmuje odzysk i wykorzystanie metanu²⁰⁸ oraz poprawę efektywności energetycznej procesów oczyszczania ścieków. Projekty realizowane w działaniu 2.2 mają również wpływ na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, poprzez racjonalizację wykorzystania zasobów, jak również ograniczenie ryzyka emisji metanu²⁰⁹.</p> <p>Zarówno w działaniu 2.2, jak i 2.3 istnieje potencjał realizacji dodatkowych projektów, lub dodatkowych działań inwestycyjnych w realizowanych obecnie projektach, w okresie kwalifikowania wydatków.</p>							
<p>W11. Wyniki analiz wskazują, że największe znaczenie z punktu widzenia realizacji krajowych i wspólnotowych celów strategicznych mają działania 2.2 i 2.3.</p>	<p>Rozdziały 6.1-6.3 s. 191-203</p>	<p>R12. W przypadku dostępności dodatkowych środków, wykraczających ponad aktualną alokację przeznaczoną na II oś priorytetową POIiŚ 2014-2020, kluczowe znaczenie będzie miało zabezpieczenie potrzeb dotyczących zwiększenia dofinansowania UE w podpisanych umowach w działaniu 2.3, jak również 2.1, jeżeli nie będą one mogły być sfinansowane ze środków rezerwy wykonania. Drugim pod</p>	ochrona środowiska	IP, IZ	Uwzględnienie rekomendacji na etapie podejmowania decyzji nt. ewentualnej realokacji środków	Do IV kw. 2019	programowa, operacyjna

²⁰⁸ Metan szacowany jest jako gaz cieplarniany wpływający 25 razy bardziej na ocieplenie klimatu niż CO₂.

²⁰⁹ Metan powstaje w dużych ilościach w niekontrolowanych przemianach biochemicznych frakcji organicznych obecnych w odpadach zmieszanych podlegających składowaniu. Przedsięwzięcia finansowane w działaniu 2.2 są ukierunkowane na zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie i ograniczenie ilości odpadów kierowanych na składowisko.

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
		<p>względem istotności kierunkiem finansowania powinno być zwiększenie alokacji na nabór 2.2/6/2018 lub dodatkowe nabory planowane w roku 2019 w działaniu 2.2. Hierarchia priorytetów dotycząca pozostałych potencjalnych kierunków wykorzystania dodatkowych środków została przedstawiona w Tabeli 31. Uszeregowanie priorytetów jest wypadkową istotności oraz oceny zasobów niezbędnych do obsługi dodatkowych środków.</p>					
<p>W12. W przypadku przekazania dodatkowych środków na realizację projektów w działaniu 2.2 i 2.3 obecne zasoby kadrowe na poziomie IW mogą być niewystarczające. Biorąc pod uwagę okres, w którym mogą być kwalifikowane wydatki (do końca 2023), w przypadku naborów organizowanych w roku 2019 lub 2020, newralgiczne znaczenie będzie miał czas oceny wniosków. W przypadku naborów realizowanych w latach 2015-2018, w działaniu 2.2 i 2.3 był on dużo dłuższy niż w innych działaniach. Wpływ na to miała duża liczba, jak i stopień skomplikowania ocenianych wniosków. W przypadku działania 2.2 wąskim gardłem była ocena zgodności projektów z zasadami pomocy publicznej.</p>	<p>Rozdziały 6.2, załącznik 1 i 3 s. 194-197</p>	<p>R13. W przypadku przekazania dodatkowych środków na działania 2.2, 2.3 wskazane byłoby wzmocnienie potencjału kadrowego w tych komórkach organizacyjnych IW (NFOŚiGW), które równolegle obsługują nabory wniosków (tu głównie pomoc publiczna) oraz zawarte już umowy (przede wszystkim obszar zamówień publicznych i kontrola rozliczeń). Z uwagi na wąską specjalizację oraz istotność weryfikowanych zagadnień, stanowią one niezmiennie punkt krytyczny naborów, a następnie certyfikacji środków nie tylko dla projektów II osi priorytetowej, ale</p>	<p>ochrona środowiska</p>	<p>IW</p>	<p>W przypadku przekazania dodatkowych środków wzmocnienie kadrowe zespołów obsługujących projekty w działaniu 2.2 i 2.3 lub decyzja o zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych</p>	<p>2019-2020 (w zależności od decyzji o przekazaniu dodatkowych środków)</p>	<p>programowa, operacyjna</p>

TREŚĆ WNIOSKU	ELEMENTY RAPORTU KOŃCOWEGO, STANOWIĄCE PODBUDOWĘ WNIOSKU	TREŚĆ REKOMENDACJI	OBSZAR TEMATYCZNY	ADRESAT	SUGEROWANY SPOSÓB WDROŻENIA	TERMIN WDROŻENIA (KWARTAŁ)	KLASA REKOMENDACJI
		<p>również innych działań wdrażanych przez NFOŚiGW.</p> <p>Do rozważenia pozostaje także możliwość posiłkowania się przez NFOŚiGW ekspertami zewnętrznymi na etapie oceny wniosków. Wsparcie zewnętrzne może również potencjalnie usprawnić proces weryfikacji zamówień publicznych na etapie wdrażania projektów.</p>					

Źródło: Opracowanie własne

8. KEY CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

TABLE 33. KEY CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
Status and prospects for achieving the target values for output indicators, the strategic result and implementation framework specified in the I&E OP 2014-2020 and the Detailed Description of Priority Axes.							
<p>Conclusion 1. There is a high probability that a vast majority of the output indicators specified in the I&E OP 2014-2020 will be achieved. In many cases, the predicted targets will even be significantly exceeded.</p> <p>However, output indicators, the achievement of which will not be possible, or is unlikely, even with full available allocation, have also been identified. These are two indicators present in the I&E OP 2014-2020: <i>Additional waste processing/recycling capacity (CI), Length of constructed or upgraded sanitary sewage system</i>, and seven indicators present in the Detailed Description of Priority Axes in the I&E OP 2014-2020: <i>Number of icebreakers built; Number of devices for flood protection purposes; Length of the shoreline where coast protection activities are carried out; Range of completed educational, promotional and informational activities; Number of waste management plants built; Number of planning documents in the field of nature protection;</i></p>	<p>Chapters 2.2-2.6 p. 27-133</p>	<p>Recommendation 1. It is advisable to modify the target values of the majority of output indicators, for which it will not be possible, for objective reasons, to achieve the values set in the I&E OP 2014-2020 and Detailed Description of Priority Axes in the I&E OP 2014-2020 or there is a high probability of achieving higher target values than expected. Detailed recommendations regarding individual indicators are provided in Chapters 3.2-3.6 and were included in Annex 1.</p>	<p>Environmental protection, including adaptation to climate change,</p>	<p>IB/MA</p>	<p>Update of the value of indicators at the next update of the Detailed Description of Priority Axes in the I&E OP 2014-2020 and the I&E OP 2014-2020.</p>	<p>2019, quarters 1-4</p>	<p>programme, operational</p>

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
<i>Number of facilities where land reclamation activities have been carried out.</i>							
<p>Conclusion 2. Taking into account the current trends regarding the change in the share of municipal waste collected selectively and the potential impact of the I&E OP 2014-2020 on increasing this share, it can be assumed that the achievement of the strategic result indicator is at risk: <i>The share of municipal waste collected selectively in the mass of all collected municipal waste in the country.</i> The impact of intervention within Priority Axis 2 of the I&E OP on the values of the indicator should be deemed significant but insufficient (as at the end of 2018) to ensure the achievement of the strategic result at the target level.</p> <p>The target value can be achieved thanks to increasing the financing of projects for the construction and development of selective waste collection points, waste management plants, as well as public education projects, which are supported under Action 2.2 of the I&E OP 2014-2020, with the simultaneous intensification of activities in the field of legislation, in particular the enforcement of applicable legal requirements. Taking into account the current conditions, the increase of financing under Action 2.2 is</p>	<p>Chapters 3.2, 6.3</p> <p>p. 142-145, 198-203</p>	<p>Recommendation 2. If it is possible to increase the allocation to Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020, additional funds should be allocated to, inter alia, finance additional projects in Action 2.2. The issue of potential directions of using additional resources is further referred to in chapter 6.3 and recommendations R11 and R12.</p>	<p>environmental protection</p>	<p>IB/MA</p>	<p>Consideration of recommendations at the stage of deciding about the reallocation of funds</p>	<p>2019, quarter 4</p>	<p>programme, operational</p>

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
dependent on the transfer of additional funds for the implementation of Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020.							
<p>Conclusion 3. Taking into account the current conditions regarding the preparation of management plans for Natura 2000 sites and the potential impact of the I&E OP 2014-2020 on the implementation of this obligation, it can be assumed that the implementation of the strategic result indicator is at risk: <i>Share of Natura 2000 sites covered by management plans</i>. The impact of intervention within Priority Axis 2 of the I&E OP on the values of these indicators should be deemed significant but insufficient to ensure the achievement of the above strategic indicators at the target level. Of key importance from the point of view of implementing the indicator at the assumed level are factors unrelated to the programme.</p>	Chapter 3.4 p. 149-151	<p>Recommendation 3. Any additional financing needs related to extending the material scope or financing additional projects related to the development of management plans for Natura 2000 sites should be prioritised at the stage of deciding about the use of allocation foreseen for Action 2.4. For more on the issue of the use of the allocations foreseen for individual activities, please refer to Chapter 6.3 and Recommendation R9.</p>	environmental protection	IB/IA	Consideration of recommendations at the stage of possible reallocation of funds	2019, quarter 4	programme, operational
System of indicators							

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
<p>Conclusion 4. The monitoring of indicators in projects is generally carried out in a consistent manner and does not give rise to important methodological reservations. However, cases of errors, gaps or inaccuracies (e.g. omissions of adequate indicators, use of inadequate actions for a given type of project, or estimation of values inadequate to the definition) have been identified. Most of the problems were identified by the IA and the IB, and corrective actions were also taken. According to the information as at 31/12/2018, there is a need to introduce minor adjustments in the signed contracts and SL2014.</p>	<p>Chapters 2.2-2.6 p. 27-133</p>	<p>Recommendation 4. In the case of some projects, it is advisable to modify the catalogue and values of indicators adopted in the signed contracts for co-financing, and then to modify the values entered into SL2014. Detailed recommendations regarding individual indicators are provided in Chapters 2.2-2.6 and were included in Annex 1.</p>	<p>environmental protection</p>	<p>IA</p>	<p>Correction of the catalogue of indicators or their values in the current annexes to the agreements</p>	<p>2019, quarters 1-4</p>	<p>programme, operational</p>
<p>Conclusion 5. Problems related to mistakes, omissions and inaccuracies resulted mainly from the lack of generally available, sufficiently precise definitions, which resulted in mistakes made by beneficiaries and implementing authorities' employees who verified application documentation and grant agreements before signing. At the same time, the solutions developed so far and the experience gained regarding the approach to defining the indicators as well as solving interpretative problems (at the level of institutions and people involved in the implementation of Priority Axis 2 of the I&E OP</p>	<p>Chapter 4.1 p. 156-160</p>	<p>Recommendation 5. It is advisable to collect, at the level of the IB, the available information on the used definitions and interpretations of individual indicators for Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020. Considering that the process of contracting funds in Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020 is very advanced, the document should have a working status.</p>	<p>environmental protection, including adaptation to climate change</p>	<p>IB</p>	<p>Collection and verification of available knowledge on the level of the IB on how to define indicators.</p>	<p>2019, up to quarter 4</p>	<p>programme, operational</p>

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
<p>2014-2020) constitute invaluable know-how. It should be used as widely as possible during the programming stage of the next financial perspective, both at the national and regional levels.</p> <p>Currently, the knowledge about indicators is dispersed, which generates a risk of losing some of the accumulated experience.</p>		<p>Recommendation 6. The set of definitions referred to above should be used for the preparation of <i>a catalogue of definitions of indicators in the area of environmental protection and adaptation to climate change</i>, which should be published in the initial period of implementation of the 2021-2027 financial perspective.</p>	<p>environmental protection, including adaptation to climate change</p>	<p>IB</p>	<p>Development of a catalogue of definitions of indicators</p>	<p>perspective 2021-2027</p>	<p>programme, operational</p>
<p>Conclusion 6. The identified actual state regarding the quality of indicator information also suggests that the provisions contained in the implementation instructions applicable in the period 2015-2018 were not sufficient to ensure control of correct selection and manner of defining indicators recorded in the contracts.</p>	<p>Chapters 4.1 and 4.2 p. 156-161</p>	<p>Recommendation 7. It is necessary to implement effective tools that will ensure a verification of the catalogue of indicators before signing the grant agreement.</p>	<p>environmental protection, including adaptation to climate change</p>	<p>IA</p>	<p>Verification and possible modification of executive instructions at level of the MA (if such Actions have not yet been taken)</p> <p>Providing managers and employees with relevant</p>	<p>2019, quarter 1</p>	<p>programme, operational</p>

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
					communication cells on the significance of verification of indicators before signing the contract for co-financing. Conducting internal training for the employees of the MA		
<p>Conclusion 7. In the case of some indicators included in the I&E OP 2014-2020 and the Detailed Description of Priority Axes in the I&E OP 2014-2020, the level of underestimation or overestimation of the possible target values was very high. In most cases, however, incorrect methodological assumptions were not the reason. Estimating the value of some of the indicators was associated with a high risk of estimation error, because of: a) high variation of the level of input per unit of effect in projects (e.g., in some indicators in Actions 2.2 and 2.1) b) limited data pool for carrying estimations (e.g. in some indicators in Actions 2.2 and 2.5), c) large variety of</p>	<p>Chapters 2.2-2.6 p. 27-133</p>	<p>Recommendation 8. It is advisable to develop a simplified methodology for determining the risk of error at the stage of estimating the target value of indicators, both at the programme and project level. Such methodology may consist in assigning the indicator to, for example, four risk categories: small ($\pm 10\%$), medium ($\pm 25\%$), high ($\pm 50\%$), very high (more than $\pm 50\%$), depending on such factors as: a) differentiation of the levels of input per unit of effect in projects, b) data resources that enable estimation, c)</p>	<p>environmental protection, including adaptation to climate change</p>	<p>MA</p>	<p>Verification of the approach to estimating the value of indicators as well as enforcing the level of performance</p>	<p>perspective 2021-2027</p>	<p>programme, operational</p>

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
<p>project types and achievable products and results in individual Actions (e.g. Action 2.4). Precise estimation was possible mainly in Actions in which: a) a large number of projects were implemented (e.g. Action 2.3), b) at the programming stage knowledge was available about specific projects that would be implemented (part of the indicators in Action 2.1) c) the diversification of levels of input per unit of effect in the projects was relatively small (e.g. some of the indicators in Action 2.3).</p> <p>For the majority of indicators, the assessment of an approximate scale of risk of error was possible at the stage of estimating the target value. At the same time, a precise determination of error required the use of complex statistical methods. However, taking into account the scale of underestimation of some indicators and the volatility of factors affecting the actual value, estimation based on statistical methods would not be fully reliable either.</p>		<p>diversification of project types and achievable products and results in an Action.</p> <p>Indicators that are characterized by high or very high risk of error should not be used as programme measure or measures relevant to intervention (solely information function).</p>					
Potential directions of using the main allocation, performance reserve and possible additional resources							
<p>Conclusion 8. In measures 2.1, 2.2 and 2.5, after the announcement of results of the ongoing or planned calls for proposals, the entire main allocation will be used.</p>	<p>Chapters 2.1, 6.1-6.3</p>	<p>Recommendation 9. It is advisable to allocate funds that will not be used after the announcement of results of the 2.4.1a call for proposals and an additional call for proposals related to</p>	<p>environmental protection</p>	<p>IB</p>	<p>Consideration of recommendations at the stage of making decisions on possible</p>	<p>2019, quarters 1-2</p>	<p>programme, operational</p>

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
<p>In Action 2.3 the process of signing contracts was completed by 31/12/2018. PLN 199 million have remained to be used - the money will, however, be fully used in the first or second quarter of 2019 to increase funding in contracts signed as a result of post-tender differences.</p> <p>In Action 2.4, after the announcement of results of the ongoing or planned calls for proposals, 60 to 75 million PLN will remain to be used. The full use of the main allocation will require the organisation of an additional call for proposals related to the protection of endangered species and natural habitats (type 1a), which is currently not planned. Considering the current demand for funds, results and the course of the assessment process, as well as conditions related to the preparation and implementation of additional projects during the period of determining the eligibility of expenses, it is possible to implement additional contracts during the period of determining the eligibility of expenses. All potential directions of additional use of funds in Action 2.4 have a significant impact on the implementation of accession commitments regarding the implementation of the Natura 2000 network and protection of endangered species and natural habitats of priority from the Community's point of view.</p>	p. 25-27, 191-203	<p>the development of planning instruments for Natura 2000 sites and national parks, for extending the scope or co-financing of projects up to the current allocation for Action 2.4.</p> <p>It is also advisable to organize an additional call in Action 2.4 in 2019 for projects related to the protection of endangered species and natural habitats (type 1a).</p>			<p>reallocation of funds</p> <p>Change of schedule of calls for proposals for 2019</p>		

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
<p>Conclusion 9. When formulating recommendations on how to use resources from the performance reserve, the priority was (apart from the results of the assessment of relevance) the necessity to finance the commitments already undertaken (e.g. for projects included in the List of Identified Projects) and the need to secure funds that condition the implementation of contracts signed until the end of 2018, and consequently, the resulting obligations related to indicators.</p>	<p>Chapters 6.1-6.3 p. 191-203</p>	<p>Recommendation 10. The performance reserve resources should first be directed at covering contracts that exceed the value of allocation in Action 2.1, signing contracts for additional projects included in the List of Identified Projects, and increasing the value of EU co-financing in projects implemented under Actions 2.1 and 2.3. If the actual level of expenditures on the needs described above turns out to be lower than the value of the performance reserve, the remaining funds should be used to finance additional projects in Action 2.2.</p>	<p>environmental protection, including adaptation to climate change</p>	<p>IB/MA</p>	<p>Consideration of recommendations at the stage of making decisions on possible reallocation of funds</p>	<p>2019, quarters 1-2</p>	<p>programme, operational</p>
<p>Conclusion 10. On the scale of the entire axis, as well as individual Actions, there is a potential for absorbing additional funds exceeding the value of the current allocation provided for in Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020. On the scale of the entire axis, additional contracting is potentially possible in the calls already announced before the end of 2018. The organisation of calls planned for 2019, as well as additional calls to be carried out in 2019 and 2020, would allow additional contracting from PLN 2.8 to 5.7 billion.</p>	<p>Chapters 6.1-6.3 p. 191-203</p>	<p>Recommendation 11. In the case of potential reallocation of funds within the I&E OP 2014-2020, account should be taken of the absorption of potential of additional funds in Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020 and the significant contribution of Actions with the greatest potential for absorbing additional funds (2.2, 2.3) in the implementation of accession commitments, objectives of Europe 2020 Strategy, as well as reducing</p>	<p>environmental protection</p>	<p>IB/MA</p>	<p>Consideration of recommendations at the stage of making decisions on possible reallocation of funds</p>	<p>2019-2020</p>	<p>programme, operational</p>

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
<p>The greatest opportunities and, at the same time, the greatest needs are to be found in Actions 2.2 and 2.3. Projects financed within these Actions are crucial from the point of view of the implementation of the accession objectives in the field of waste management and treatment of municipal wastewater, they also make a significant contribution to the implementation of the Europe 2020 strategy. Measures 2.2 and 2.3 also contribute to reducing development disparities between Poland and other EU countries. In this context, they should be prioritised with possible reallocation of funds.</p> <p>Measures 2.2 and 2.3 have a great impact on achieving the energy and climate goals of the Europe 2020 Strategy. Many projects funded under Action 2.3 include the recovery and use of methane²¹⁰ and the improvement of energy efficiency in wastewater treatment processes. Projects implemented under Action 2.2 also have an impact on reducing greenhouse gas emissions, by rationalising the use of resources as well as reducing the risk of methane emissions²¹¹.</p>		development disparities between Poland and other EU countries.					

²¹⁰Methane is considered to be a greenhouse gas that contributes to global warming 25 times more than CO₂.

²¹¹ Methane is formed in large quantities as an effect of uncontrolled biochemical transformations of organic fractions present in stored mixed waste. Projects financed within Action 2.2 are aimed at increasing the share of selectively collected waste and limiting the amount of waste sent to the landfill.

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
Both in Action 2.2 and 2.3, there is the potential to implement additional projects or additional investment activities in ongoing projects during the period of determining the eligibility of expenses.							
<p>Conclusion 11. The results of the analyses show that the most important Actions from the point of view of implementing national and Community strategic objectives are Actions 2.2 and 2.3.</p>	<p>Chapters 6.1-6.3 p. 191-203</p>	<p>Recommendation 12. If additional funds exceeding the current sum allocated to Priority Axis 2 of the I&E OP 2014-2020 are available, securing the needs of increasing the EU co-financing within the signed contracts under Action 2.3 (if they cannot be financed from the performance reserve funds) will be of key importance. The second most important direction of financing should be to increase in the allocation for the 2.2/6/2018 call or additional calls planned in the year 2019 within Action 2.2. The hierarchy of priorities regarding other potential directions of using additional resources is presented in Table 31. The ranking of priorities is the resultant of significance and assessment of resources necessary to handle additional funds.</p>	<p>environmental protection</p>	<p>IB/MA</p>	<p>Consideration of recommendations at the stage of making decisions on possible reallocation of funds</p>	<p>2019, up to quarter 4</p>	<p>programme, operational</p>

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
<p>Conclusion12. In case of transferring additional funds for the implementation of projects in Actions 2.2 and 2.3, current human resources at the level of the IA may be insufficient. Considering the period in which expenditure may be eligible (until the end of 2023), in the case of calls organized in 2019 or 2020, the time of evaluation of applications will be a critical factor. In the case of calls made in 2015-2018, in Actions 2.2 and 2.3 it was much longer than in other activities. It was influenced by the large number and complexity of the applications being evaluated. In the case of Action 2.2, a bottleneck was the assessment of the compliance of projects with the state aid rules.</p>	<p>Chapters 6.2, Annexes 1 and 3 p. 194-197</p>	<p>Recommendation 13 In the case of transferring additional funds for Actions 2.2, 2.3, it would be advisable to strengthen the human resources potential in these organizational units of the MA (National Fund for Environmental Protection and Water Management), which simultaneously handle calls for proposals (mainly public aid) and already concluded contracts (mainly public procurement and settlement control). Due to the narrow specialization and relevance of the reviewed issues, they are invariably a critical point of the calls, and subsequently of the certification of funds, not only for projects from Priority Axis 2, but also other Actions implemented by the National Fund for Environmental Protection and Water Management.</p> <p>The possibility of the National Fund for Environmental Protection and Water Management using external experts at the stage of application evaluation also remains to be considered. External support can also potentially improve the</p>	<p>environmen- tal protection</p>	<p>IA</p>	<p>In the event of providing additional funds - strengthening the staffing of teams that handle projects under Actions 2.2 and 2.3 or engaging external experts</p>	<p>2019-2020 (depending on the decision to transfer additional funds)</p>	<p>programme, operational</p>

CONTENT OF APPLICATION	ELEMENTS OF THE FINAL REPORT CONSTITUTING THE FOUNDATION OF THE APPLICATION	CONTENT OF RECOMMENDATION	THEMATIC AREA	ADDRESSEE	SUGGESTED METHOD OF IMPLEMENTATION	IMPLEMENTATION DEADLINE (QUARTER OF THE YEAR)	CLASS OF RECOMMENDATION
		process of verifying public procurement at the project implementation stage.					

Source: Own study

SPIS TABEL

Tabela 1. Wielkość populacji i uzyskany zwrot CAWI dla beneficjentów II osi POIiŚ 2014-2020	23
Tabela 2. Liczebność oraz rozkład próby w ramach SP oraz ITI	24
Tabela 3. Alokacja środków UE na poszczególne działania II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 (stan na 31.12.2018)	25
Tabela 4. Alokacja środków UE oraz kontraktacja (wartość dofinansowania UE w podpisanych umowach) w poszczególnych działaniach II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 (stan na 31.12.2018)	26
Tabela 5. Zestawienie naborów w działaniu 2.1	29
Tabela 6. Aktualne i potencjalne wykonanie wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu inwestycyjnego 5.II	32
Tabela 7. Szacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych poszczególnych wskaźników dla działania 2.1. (projekty pozakonkursowe)	51
Tabela 8. Szacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych poszczególnych wskaźników dla działania 2.1. (projekty konkursowe, nabór 2.1.5/3/2018)	53
Tabela 9. Zestawienie naborów w działaniu 2.2	57
Tabela 10. Aktualne i potencjalne wykonanie wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu inwestycyjnego 6.I	60
Tabela 11. Szacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych poszczególnych wskaźników dla działania 2.2.	74
Tabela 12. Zestawienie naborów w działaniu 2.3	78
Tabela 13. Aktualne i potencjalne wykonanie wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu inwestycyjnego 6.II	80
Tabela 14. Szacowanie niezbędnych nakładów, żeby osiągnąć wartości docelowych wskaźników w działaniu 2.3.	95
Tabela 15. Zestawienie naborów w działaniu 2.4	98
Tabela 16. Aktualne i potencjalne wykonanie wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu inwestycyjnego 6.III	102
Tabela 17. Szacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych poszczególnych wskaźników w działaniu 2.4.	113
Tabela 18. Zestawienie naborów w działaniu 2.5	116
Tabela 19. Aktualne i potencjalne wykonanie wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego dla priorytetu inwestycyjnego 6.IV	120

Tabela 20. Szacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych poszczególnych wskaźników dla działania 2.5.	131
Tabela 21. Porównanie kierunków i dynamiki trendów zmian powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w miastach w latach 2007-2013 oraz 2014-2017	152
Tabela 22. Postępy w realizacji celów pośrednich i końcowych dla wskaźników ram wykonania określonych dla II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020.....	155
Tabela 23. Przykładowa tabela opisująca mechanizm wpływu II osi priorytetowej na realizację priorytetów rozwojowych, jego skalę oraz tzw. europejską wartość dodaną.....	167
Tabela 24. Opis mechanizmów i skali wpływu II osi na realizację priorytetów rozwojowych – działanie 2.1.....	169
Tabela 25. Opis mechanizmów i skali wpływu II osi na realizację priorytetów rozwojowych – działanie 2.2.....	173
Tabela 26. Opis mechanizmów i skali wpływu II osi na realizację priorytetów rozwojowych – działanie 2.3.....	178
Tabela 27. Opis mechanizmów i skali wpływu II osi na realizację priorytetów rozwojowych – działanie 2.4.....	184
Tabela 28. Opis mechanizmów i skali wpływu II osi na realizację priorytetów rozwojowych – działanie 2.5.....	188
TABELA 29. POTENCJAŁ WYKORZYSTANIA ALOKACJI ORAZ MOŻLIWEJ NADKONTRAKTACJI ŚRODKÓW UE W DZIAŁANIACH II OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ 2014-2020	192
Tabela 30. Ocena istotności potencjalnych kierunków wykorzystania środków niezakontraktowanych w poszczególnych działaniach, środków rezerwy wykonania oraz ewentualnych dodatkowych środków, wykraczających ponad alokację przeznaczoną na II oś POIiŚ 2014-2020	196
Tabela 31. Rekomendacje dotyczące potencjalnych kierunków wykorzystania środków niezakontraktowanych w poszczególnych działaniach, środków rezerwy wykonania oraz ewentualnych dodatkowych środków, wykraczających ponad alokację przeznaczoną na II oś POIiŚ 2014-2020	200
Tabela 32. Kluczowe wnioski i rekomendacje.....	204
Tabela 33. Key conclusions and recommendations	216

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Zmiany w rezerwie wykonania w poszczególnych działaniach II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020	26
Wykres 2. Faktyczne i potencjalne postępy zakontraktowania środków UE w działaniu 2.1 (kwoty w mln PLN, wartości % w odniesieniu do aktualnej alokacji, tj. 3 012 mln PLN).....	31
Wykres 3. Faktyczne i potencjalne postępy w kontraktacji środków UE przewidzianych na działanie 2.2 (kwoty w mln PLN, wartości % w odniesieniu do aktualnej alokacji, tj. 1 296,1 PLN)	58
Wykres 4. Faktyczne i potencjalne postępy kontraktacji środków UE przewidzianych na działanie 2.3 (kwoty w mln PLN, wartości % w odniesieniu do aktualnej alokacji, tj. 8 128,6 mln PLN)	79
Wykres 5. Faktyczne i potencjalne postępy kontraktacji środków UE przewidzianych na działanie 2.4 (kwoty w mln PLN, wartości % w odniesieniu do aktualnej alokacji, tj. 628 mln PLN)	100
Wykres 6. Faktyczne i potencjalne postępy kontraktacji środków UE przewidzianych na działanie 2.5 (kwoty w mln PLN, wartości % w odniesieniu do aktualnej alokacji, tj. 1 082,3 mln PLN)	118
Wykres 7. Pierwotne założenia dotyczące alokacji na działanie 2.5 oraz stan wykorzystania alokacji na koniec 2018 roku (wartości % w odniesieniu do pierwotnej alokacji, tj. 97,2 mln EUR, przy kursie przeliczeniowym 3,55 PLN/EUR przyjętym na etapie szacowania wartości docelowych wskaźników)	121
Wykres 8. Pierwotne założenia dotyczące alokacji na przedsięwzięcia rekultywacyjne w działaniu 2.5 - kategoria interwencji 089 oraz aktualny i przewidywany stan wykorzystania alokacji na działania rekultywacyjne (wartości % w odniesieniu do pierwotnej alokacji na kategorię interwencji 089, tj. 59,8 mln EUR, przy kursie przeliczeniowym 3,55 PLN/EUR przyjętym na etapie szacowania wartości docelowych wskaźników).....	122
Wykres 9. Pierwotne założenia dotyczące alokacji na przedsięwzięcia inne niż rekultywacyjne (głównie dotyczące zieleni miejskiej) w działaniu 2.5 - kategoria interwencji 085 oraz aktualny i przewidywany stan wykorzystania alokacji na tego rodzaju projekty (wartości % w odniesieniu do pierwotnej alokacji na kategorię interwencji 085, tj. 37,4 mln EUR, przy kursie przeliczeniowym 3,55 PLN/EUR przyjętym na etapie szacowania wartości docelowych wskaźników)	122
WYKRES 10. POJEMNOŚĆ OBIEKTÓW MAŁEJ RETENCJI WODNEJ [DAM ³] – TREND OD 2005 R.	136
Wykres 11. Pojemność obiektów małej retencji wodnej [dam ³] – trend od 2014 r.	136
Wykres 12. Procent interwencji, dla których jednostka ochrony przeciwpożarowej dotarła na miejsce zdarzenia w czasie do 15 min [%]– trend od 2013 r.	138

Wykres 13. Procent interwencji, dla których jednostka ochrony przeciwpożarowej dotarła na miejsce zdarzenia w czasie do 15 min [%]– trend od 2015 r.	139
Wykres 14. Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych [%] – trend od 2008 r. wg EUROSTAT.....	141
Wykres 15. Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych [%] – trend od 2015 r. wg EUROSTAT.....	142
Wykres 16. Udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju [%] – trend od 2005 r.	143
Wykres 17. Udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju [%] – trend od 2015 r.	144
Wykres 18. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%] – trend od 2005 r. ...	147
Wykres 19. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%] – trend od 2015 r. ...	147
Wykres 20. Odsetek obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania [%] – trend od 2013 r.	150
Wykres 21. Odsetek obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania [%] – trend od 2015 r.	151
Wykres 22. Porównanie kierunków i dynamiki trendów zmian powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w miastach w latach 2007-2013 oraz 2013-2017 ...	152
Wykres 23. Opinie beneficjentów nt. wystąpienia efektów ekonomicznych	167
Wykres 24. Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych w krajach UE [%]	175
Wykres 25. Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych [%] - Polska na tle wybranych państw Europy Zachodniej.....	176
Wykres 26. Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych [%] - Polska na tle wybranych państw Europy Środkowo-Wschodniej	176
Wykres 27. Rozkład odpowiedzi respondentów ankiety CAWI (beneficjentów działania 2.2) na pytanie: Czy projekt oraz inne realizowane obecnie projekty zaspokajają w pełni potrzeby inwestycyjne związane z zagospodarowaniem odpadów komunalnych na terenie Państwa gminy, powiatu lub województwa? Proszę odnieść się do obszaru, który jest lub będzie obsługiwany przez infrastrukturę wybudowaną lub zmodernizowaną w projekcie POIiŚ 2014-2020.....	178
Wykres 28. Udział ludności podłączonej do miejskich systemów kanalizacji [%] - Polska na tle wybranych państw Europy Zachodniej	182

Wykres 29. Udział ludności podłączonej do miejskich systemów kanalizacji [%] - Polska na tle wybranych państw Europy Środkowo-Wschodniej	182
Wykres 30. Rozkład odpowiedzi respondentów ankiety CAWI (beneficjentów działania 2.3) na pytanie: Czy po zakończeniu projektu oraz innych realizowanych obecnie projektów aglomeracja będzie spełniała wszystkie wymogi dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych?.....	184
Wykres 31. Średnie roczne wydatki bieżące na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu w latach 2007-2013 w wybranych krajach UE, w przeliczeniu na 1 mieszkańca [USD 2010 per capita]	187

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

- Załącznik 1: Tabelaiczne zestawienie propozycji modyfikacji zobowiązań wskaźnikowych dla II osi POIiŚ 2014-2020 wraz z ich uzasadnieniem i określeniem sposobu oszacowania wartości;
- Załącznik 2: Ocena potencjału zagospodarowania dodatkowych środków w poszczególnych działaniach II osi POIiŚ 2014-2020;
- Załącznik 3: Ocena potencjału instytucjonalnego w kontekście możliwości absorpcji dodatkowych środków w II osi POIiŚ 2014-2020;
- Załącznik 4: Analiza potencjalnych ryzyk dla wykonania wskaźników w II osi POIiŚ 2014-2020;
- Załącznik 5: Tabelaiczne zestawienie odpowiedzi na pytania badawcze;
- Załącznik 6: Zestawienie projektów zidentyfikowanych w ankiecie CAWI;
- Załącznik 7: Tabelaiczne zestawienie wniosków i rekomendacji;
- Załącznik 8: Studia przypadku;
- Załącznik 9: Prezentacja w języku polskim;
- Załącznik 10: Prezentacja w języku angielskim;
- Załącznik 11: Podsumowanie analiz dotyczących efektów netto interwencji w II osi POIiŚ 2014-2020.